

Utbetalt			Ersättning			Oersatt vid 1912 års utgång.
före år 1912.	under år 1912.	Totalkostnad.	anvisad av Kungl. Maj:t.	beviljad av Riksdagen.		
785,408 ⁵⁹	387,047 ⁰¹	1,172,455 ⁶⁰	208 ³³	278,988 ³⁵	893,258 ⁹²	
115 ⁴⁸	—	115 ⁴⁸	—	—	115 ⁴⁸	
20,399 ²⁹	518 ²⁰	20,917 ⁴⁹	7,566 ⁸⁷	—	13,350 ⁶²	
16,166 ⁹⁵	21,799 ¹⁰	37,966 ⁰⁵	—	—	37,966 ⁰⁵	
8,499 ⁷⁷	—	8,499 ⁷⁷	—	—	8,499 ⁷⁷	
658 [—]	—	658 [—]	—	—	658 [—]	
23,964 ⁴⁸	7,812 ⁵²	31,777 [—]	—	—	31,777 [—]	
—	300 [—]	300 [—]	—	—	300 [—]	
—	1,884 ³³	1,884 ³³	—	—	1,884 ³³	
—	2,530 [—]	2,530 [—]	—	—	2,530 [—]	
—	704 ⁷⁰	704 ⁷⁰	—	—	704 ⁷⁰	
—	3,062 ⁷⁰	3,062 ⁷⁰	—	—	3,062 ⁷⁰	
48,463 ¹⁷	—	48,463 ¹⁷	—	16,887 ⁷²	31,575 ⁴⁵	
262,843 ⁹⁰	80,000 [—]	342,843 ⁹⁰	—	142,843 ⁹⁰	200,000 [—]	
60,400 ⁴⁰	18,296 ⁸¹	78,697 ²¹	—	31,091 ⁷⁸	47,605 ⁴³	
66,264 ²⁶	20,236 ⁵⁷	86,500 ⁸³	—	27,806 ²⁹	58,694 ⁵⁴	
152,749 ⁹¹	70,165 ⁶³	222,915 ⁵⁴	—	72,817 ⁵⁷	150,097 ⁹⁷	
8,557 ⁸⁷	—	8,557 ⁸⁷	—	6,843 ⁴⁸	1,714 ³⁹	
8,450 [—]	4,607 ⁸⁶	13,057 ⁸⁶	—	3,450 [—]	9,607 ⁸⁶	
7,983 ²²	—	7,983 ²²	—	7,233 ²²	750 [—]	
1,470,925 ²⁹	618,965 ⁴³	2,089,890 ⁷²	7,775 ²⁰	587,962 ³¹	1,494,153 ²¹	

Datum å det kungl. brev, enligt vilket kommittén förordnats.	
	Transport
1909 ² / ₁	Kommissionen för undersökning av den rätt, kronan på grund av vattenregal kan äga till älvar och strömmar i de norra länen (upplöst den ²⁷ / ₁ 1911)...
1909 ¹¹ / ₆	Dito för verkställande av en revision av förordningen om automobiltrafik (betänk. avg. d. ⁵ / ₂ 1912)
1909 ¹⁸ / ₆	Fögderiförvaltningskommittén (betänk. avg. d. ²⁷ / ₈ 1912)
1909 ²⁷ / ₈	Kommissionen för uppgörande av förslag till understödsföreningar (betänk. avg. d. ¹⁵ / ₁₉ 1910)
1909 ¹¹ / ₉	Hälsovårdsstadgekommittén
1909 ²⁰ / ₁₁	Kommissionen för beredning av ärende ang. kontroll å biograföreställningar (betänk. avg. d. ² / ₉ 1910)
1910 ²⁵ / ₁₁	Sakkunniga inom medicinalstyrelsen för avgivande av yttrande över förslag till ändrade stadganden för rättsmedicinska undersökningar m. m.
1911 ³ / ₃	Kommissionen för förnyad granskning av frågan om anläggande av ytterligare ett järnvägsspår mellan Rönninge och Järna järnvägsstationer (uppd. fullgj. 1911)
1911 ¹⁶ / ₆	Kommissionen för utredning om lämpligaste sträckningen av västra stambanan mellan Rönninge och viss punkt söder om Saltskog
1911 ²² / ₆	Kommittén för utarbetande av förslag till tryggande av avnämares rätt till kontraktsevenligt åtnjutande av elektrisk kraft m. m.
1911 ¹⁰ / ₁₁	Sakkunniga inom medicinalstyrelsen för verkställande av utredning ang. åtgärder till beredande av nödig vård åt personer angripna av barnförlamning
1911 ³⁰ / ₁₂	Dito för utredning ang. kiselangan m. m.
1911 ³⁰ / ₁₂	Kommissionen ang. åtgärder mot faran av kronisk arsenikförgiftning
1911 ³⁰ / ₁₂	Dito i fråga om förändrade bestämmelser i avseende å länskungörelserna
1911 ³⁰ / ₁₂	Sakkunniga ang. inrättande av en särskild socialstyrelse m. m.
1912 ¹⁹ / ₁	Dito i fråga om de mindre bemedlade klassernas bostadsförhållanden
1912 ²³ / ₂	Dito för utredning i fråga om användning av överkvalificerad arbetskraft inom förvaltningen av statens järnvägar m. m.
1912 ⁸ / ₃	Dito i fråga om ändringar i avlöningsreglementet för tjänstemän vid telegrafverket m. m. (yttr. avg. i febr. 1912)
1912 ⁶ / ₆	Dito i fråga om med sjukvård sysselsatta kvinnors arbetsförhållanden m. m.
1912 ²² / ₆	1912 års järnvägskommission ang. trafiksäkerheten
1912 ²⁹ / ₆	Sakkunniga i fråga om den lägre hospitalspersonalens uppförande på ordinarie stat
1912 ²³ / ₉	Apotekskommittén
1912 ²⁵ / ₁₀	Sakkunniga inom medicinalstyrelsen i fråga om omarbetning av instruktionen för läns-, stads-, distrikts- och andra civila veterinärer
1912 ⁶ / ₁₂	Dito för utredning i fråga om kostnaderna för ett hospital å biskopsbostället Sundby i Strängnäs socken

Utbetalt			Ersättning		Oersatt vid 1912 års utgång.
före år 1912.	under år 1912.	Totalkostnad.	anvisad av Kungl. Maj:t.	beviljad av Riksdagen.	
1,470,925 29	618,965 43	2,089,890 72	7,775 20	587,962 31	1,494,153 21
3,256 67	— —	3,256 67	— —	1,033 33	2,223 34
3,152 60	8,538 26	11,690 86	— —	660 —	11,030 86
38,842 68	28,287 54	67,130 22	— —	16,397 95	50,732 27
17,576 29	— —	17,576 29	— —	11,500 —	6,076 29
20,589 12	12,238 47	32,827 59	— —	6,316 98	26,510 63
2,920 68	— —	2,920 68	— —	609 90	2,310 78
— —	2,316 60	2,316 60	— —	— —	2,316 60
6,018 75	— —	6,018 75	— —	— —	6,018 75
52,668 —	10,580 65	63,248 65	— —	— —	63,248 65
4,116 50	7,526 09	11,642 59	— —	— —	11,642 59
— —	1,015 20	1,015 20	— —	— —	1,015 20
— —	1,000 —	1,000 —	— —	— —	1,000 —
— —	2,800 —	2,800 —	— —	— —	2,800 —
— —	1,404 44	1,404 44	— —	— —	1,404 44
— —	3,657 72	3,657 72	— —	— —	3,657 72
— —	11,020 —	11,020 —	— —	— —	11,020 —
— —	10,897 05	10,897 05	— —	— —	10,897 05
— —	1,395 —	1,395 —	— —	— —	1,395 —
— —	3,671 —	3,671 —	— —	— —	3,671 —
— —	19,715 51	19,715 51	— —	— —	19,715 51
— —	4,369 80	4,369 80	— —	— —	4,369 80
— —	6,878 40	6,878 40	— —	— —	6,878 40
— —	815 50	815 50	— —	— —	815 50
— —	2,500 —	2,500 —	— —	— —	2,500 —
1,620,066 58	759,592 86	2,379,659 24	7,775 20	624,480 45	1,747,403 59

Datum å det kungl. brev, enligt vilket kommittén förordnats.	
	Transport
	<i>Finansdepartementet.</i>
1902 ²⁶ / ₉	Bokföringskommittéradet .....
1902 ³ / ₁₀	Löneregleringskommittén (betänk. avg. d. ¹⁸ / ₁₁ 1903, ¹⁸ / ₆ o. ²⁴ / ₁₁ 1904, ²⁷ / ₂ 1906, ⁹ / ₃ , ³¹ / ₁₀ , ² / ₁₁ , ²⁷ / ₁₁ , ¹³ / ₁₂ o. ¹⁴ / ₁₂ 1907, ¹ / ₂ , ²² / ₅ , ¹⁶ / ₇ o. ⁸ / ₁₂ 1908, ²⁰ / ₂ , ¹⁵ / ₃ , ²³ / ₃ , ²² / ₆ , ²⁹ / ₁₀ , ¹⁷ / ₁₁ , ⁸ / ₁₂ o. ¹⁶ / ₁₂ 1909, ¹³ / ₁ , ²⁴ / ₁ , ²⁵ / ₁ , ⁵ / ₂ , ¹⁴ / ₅ , ¹⁴ / ₇ , ¹⁰ / ₁₁ o. ¹⁵ / ₁₂ 1910, ¹³ / ₁ , ²⁹ / ₆ , ¹⁰ / ₁₁ , o. ¹⁴ / ₁₂ 1911, ³¹ / ₁ , ¹¹ / ₄ , ²⁶ / ₁₀ o. ¹² / ₁₁ 1912
1904 ²⁷ / ₅	Sakkunniga för revision av skattelagstiftningen (betänk. avg. år 1904) .....
1905 ²⁰ / ₁	Statistiska kommittén (betänk. avg. d. ¹⁴ / ₈ o. ¹⁰ / ₉ 1907, ³⁰ / ₅ 1908) .....
1906 ²¹ / ₁₂	Kommittén för avgivande av förslag till bestämmelser ang. kontroll å fartygs sjövärdighet (sjöfartskommittén) (betänk. avg. d. ⁹ / ₃ 1909 o. ¹⁶ / ₁₂ 1910) .....
1907 ⁵ / ₇	Sakkunniga för utredning i fråga om särskilda lagstiftningsåtgärder för lärlingsväsendets ordnande (betänk. avg. d. ¹⁴ / ₁ 1909) .....
1908 ⁶ / ₃	Patentlagstiftningskommittén (betänk. avg. d. ¹⁸ / ₁₂ 1912) .....
1908 ¹⁸ / ₉	Handelsundervisningskommittén (betänk. avg. 1910) .....
1908 ¹³ / ₁₁	Kommittén för omorganisation av kommerskollegium (betänk. avg. d. ¹⁸ / ₁₁ o. ¹⁵ / ₁₂ 1911) .....
1909 ²⁹ / ₁	Sakkunniga för uppgörande av förslag till allmänna grunder för en kommunal jordvärdestegringskatt .....
1909 ²⁷ / ₅	Dito i fråga om utvidgning av stämpelbeskattningen .....
1909 ²⁷ / ₅	Tobaksbeskattningskommissionen .....
1909 ²⁷ / ₅	} Kommittéradet för verkställande av ytterligare utredning i fråga om ett statens tobaksmonopol m. m. ....
1911 ²⁹ / ₉	
1909 ²⁰ / ₈	Kommittén för utredning rörande statens, kommunernas m. fl:s frigörande från ekonomiskt beroende av från rusdryckshanteringen härflytande medel .....
1909 ¹⁸ / ₉	Sakkunniga i fråga om förändrad uppställning av riksstaten (betänk. avg. d. ⁷ / ₉ 1910) .....
1910 ¹⁴ / ₅	Dito i fråga om en särskild författning om arvsskatt m. m. (betänk. avg. d. ⁷ / ₉ 1910) .....
1910 ⁸ / ₁₀	Sparbankskommittén .....
1910 ²⁰ / ₁₀	Sakkunniga för avgivande av ändringsförslag i anledning av framställda anmärkningar mot utarbetat förslag till värdestegringskatt å fastighet (betänk. avg. d. ²⁹ / ₃ 1912) .....
1910 ¹⁸ / ₁₁	Dito för utredning av vissa med kommunalskatteväsendet sammanhängande frågor .....
1911 ²⁰ / ₁	Kommissionen för revision av gällande bestämmelser ang. restitution av tull å viss spannmål .....
1911 ²² / ₆	Sakkunniga för verkställande av viss undersökning ang. ekonomiska föreningars rätt att idka inlåningsrörelse .....
	Transport

Utbetalt			Ersättning				Oersatt vid 1912 års utgång.
före år 1912.	under år 1912.	Totalkostnad.	anvisad av Kungl. Maj:t.		beviljad av Riksdagen.		
1,620,066 ⁵⁸	759,592 ⁶⁶	2,379,659 ²⁴	7,775 ²⁰		624,480 ⁴⁵		1,747,403 ⁵⁹
22,146 ³¹	16,100 [—]	38,246 ³¹	—		9,758 ²⁸		28,488 ⁰³
57,965 ⁷²	29,971 ⁷¹	87,937 ⁴³	—		27,491 ⁴⁷		60,445 ⁸⁶
102,971 ⁸⁴	37,190 ⁰⁹	140,161 ⁹³	—		54,407 ⁷⁷		85,754 ¹⁶
32,186 ¹⁸	—	32,186 ¹⁸	—		24,149 ⁷⁷		8,036 ⁴¹
34,265 ⁰⁴	1,245 ⁵⁵	35,510 ⁵⁹	—		13,195 ⁷⁵		22,314 ⁸⁴
40,594 ³²	13,791 ⁶⁷	54,385 ⁹⁹	—		14,320 ⁴⁸		40,065 ⁵¹
34,160 [—]	22,517 ²⁹	56,677 ²⁹	—		15,697 ⁵³		40,979 ⁷⁶
16,081 ⁴³	—	16,081 ⁴³	—		8,439 ⁶⁰		7,641 ⁸³
39,070 ⁸⁶	29,783 ⁵⁵	68,854 ⁴¹	—		17,059 ¹⁶		51,795 ²⁵
4,379 ⁸⁴	—	4,379 ⁸⁴	—		3,662 ³⁶		717 ⁴⁸
6,479 ³²	—	6,479 ³²	—		6,057 ¹⁰		422 ²²
59,799 ⁶¹	—	59,799 ⁶¹	—		24,876 ⁰²		34,923 ⁵⁹
4,008 [—]	12,948 ⁶³	16,956 ⁶³	—		—		16,956 ⁶³
25,742 ⁶¹	6,820 ¹⁹	32,562 ⁸⁰	—		7,429 ³¹		25,133 ⁴⁹
11,059 ⁴³	—	11,059 ⁴³	—		7,035 ³⁰		4,024 ¹³
25,107 ⁹⁸	3,984 ⁷⁰	29,092 ⁶⁸	—		3,457 ⁰¹		25,635 ⁶⁷
4,822 ⁵⁵	—	4,822 ⁵⁵	—		—		4,822 ⁵⁵
9,855 [—]	12,616 ²⁵	22,471 ²⁵	—		—		22,471 ²⁵
18,275 ⁸²	20,627 ⁹⁴	38,903 ⁷⁶	—		—		38,903 ⁷⁶
5,706 ⁶⁶	—	5,706 ⁶⁶	—		—		5,706 ⁶⁶
3,729 ⁶⁰	2,487 ⁰⁷	6,216 ⁶⁷	—		—		6,216 ⁶⁷
2,178,474 ⁷⁰	969,077 ³⁰	3,148,152 [—]	7,775 ²⁰		861,517 ³⁶		2,278,859 ⁴⁴

Datum å det kungl. brev, enligt vilket kommittén förordnats.	
	Transport
1911 ²⁹ / ₉	Sakkunniga i fråga om väghållningsbesvärets utjämning m. m. ....
1911 ²⁹ / ₉	Dito för verkställande av utredning rörande utveckling av sjöfartsförbindelserna mellan Sverige och Ryssland .....
1911 ¹⁷ / ₁₁	Nykterhetskommittén .....
1911 ²² / ₁₂	Sakkunniga för utredning ang. förekomsten inom landet av trustar och karteller m. m. ....
1912 ²⁶ / ₂	Dito i fråga om återgång från viktull till värdetullsystem beträffande tull å maskiner .....
1912 ³ / ₅	Dito i fråga om ortstillägg i större omfattning åt tullverkets personal .....
1912 ¹⁰ / ₆	Dito i fråga om lättnader med avseende å upptagande av kommunallån .....
1912 ²⁹ / ₆	Dito i fråga om allmän plan för statens byggnadsverksamhet inom Stockholms stad m. m. ....
1912 ²⁹ / ₆	Dito för utredning ang. statens centrala räkenskaps- och revisionsväsende (betänk. avg. d. ¹⁵ / ₃ 1913) .....
1912 ⁹ / ₈	Dito för utarbetande av förslag i avseende å varuslag, som böra hänföras till sorteringsgods .....
1912 ¹⁸ / ₁₀	Dito i fråga om utvidgning av Riksdagens bibliotek till ett centralt förvaltningsbibliotek .....
1912 ¹⁸ / ₁₀	Utredning beträffande den s. k. regalrätten till inom riket förekommande vattendrag .....
	<i>Ecklesiastikdepartementet.</i>
1898 ¹¹ / ₃	Gradmättningskommittén .....
1902 ² / ₅	Ortnamnskommittén .....
1906 ¹⁸ / ₇	Kommittén för granskning av gällande bestämmelser i fråga om organisationen och planen för folkskoleseminarierna i riket m. m. (Folkundervisningskommittén) .....
1906 ²⁹ / ₁₁	Sakkunniga för biträde med fortsatt beredande av frågan om grunderna för reglering av prästerskapets löneförmåner m. m. (betänk. avg. d. ¹⁴ / ₁₂ 1909)
1910 ¹⁸ / ₆ m. fl.	
1907 ⁴ / ₁₀	Kommittén för den lägre tekniska undervisningens ordnande .....
1908 ²⁷ / ₁₁	Sakkunniga för revision av svenska kyrkans psalmbok (betänk. avg. i okt. 1911)
1908 ¹⁸ / ₁₂	Dito för utredning ang. inrättande av en statsvetenskaplig examen (betänk. avg. i maj 1910) .....
1910 ¹⁵ / ₂	Dito vid beredning av frågan om vissa ändringar i förordningen om kyrkoböckers förande (betänk. avg. d. ⁴ / ₆ o. ¹⁵ / ₆ 1910) .....
1910 ²⁵ / ₁₀	Dito biträden inom ecklesiastikdepartementet för beredande till föredragning av förslag till förnyad förordning ang. kyrkoböckers förande .....

Transport

Utbetalt			Ersättning			Oersatt vid 1912 års utgång.
före år 1912.	under år 1912.	Totalkostnad.	anvisad av Kungl. Maj:t.	beviljad av Riksdagen.		
2,178,474 70	969,677 30	3,148,152 —	7,775 20	861,517 36	2,278,859 44	
— —	8,529 80	8,529 80	— —	— —	8,529 80	
— —	3,081 99	3,081 99	— —	— —	3,081 99	
1,926 67	50,229 73	52,156 40	— —	— —	52,156 40	
— —	10,232 18	10,232 18	— —	— —	10,232 18	
— —	3,807 31	3,807 31	— —	— —	3,807 31	
— —	1,905 —	1,905 —	— —	— —	1,905 —	
— —	227 70	227 70	— —	— —	227 70	
— —	6,250 —	6,250 —	— —	— —	6,250 —	
— —	5,749 03	5,749 03	— —	— —	5,749 03	
— —	1,873 33	1,873 33	— —	— —	1,873 33	
— —	1,626 67	1,626 67	— —	— —	1,626 67	
— —	1,200 —	1,200 —	— —	— —	1,200 —	
6,000 —	2,000 —	8,000 —	— —	2,000 —	6,000 —	
5,836 60	1,045 —	6,881 60	— —	3,852 60	3,029 —	
111,227 30	47,352 14	158,579 44	— —	48,758 04	109,821 40	
30,240 13	9,277 84	39,517 97	— —	21,454 53	18,063 44	
19,016 93	24,716 40	43,733 33	— —	9,416 27	34,317 06	
14,225 77	1,211 80	15,437 57	— —	4,232 40	11,205 17	
4,446 31	— —	4,446 31	— —	2,953 21	1,493 10	
5,778 75	— —	5,778 75	— —	5,338 75	440 —	
870 04	— —	870 04	— —	— —	870 04	
2,378,043 20	1,149,993 22	3,528,036 42	7,775 20	959,523 16	2,560,738 06	

Datum å det kungl. brev, enligt vilket kommittén förordnats.	
	Transport
1910 ⁸ / ₄	Kommittén för omorganisation av gymnastiska centralinstitutet (betänk. avg. d. ²⁰ / ₈ o. ²⁵ / ₈ 1910, ⁷ / ₃ 1912) .....
1910 ¹⁸ / ₆	} Sakkunniga vid beredande av frågan om anordnande av populärvetenskapliga föreläsningskurser (betänk. avg. i jan. 1911) .....
o. ¹⁰ / ₉	
1910 ¹⁶ / ₉	Dito för fortsatt beredande av frågan om den högre tekniska undervisningens ordnande (uppdr. fullgj. 1911) .....
1910 ⁸ / ₁₀	Dito för utarbetande av förslag till liturgiska och liturgisk-musikaliska bilagor till kyrkohandboken .....
1910 ¹⁹ / ₁₂	Dito rörande det centrala arkivväsendets i Stockholm ordnande m. m. (betänk. avg. i maj 1911) .....
1911 ³ / ₃	Dito för avgivande av förslag i fråga om Sveriges medverkan till firandet av 1,000-årsminnet utav hertigdömet Normandies bildande .....
1911 ²⁴ / ₃	Nämnden för granskning av förslag till läroböcker i den kristna tros- och sedeläran .....
1911 ¹⁰ / ₁₁	Sakkunniga i fråga om ordnande av kyrkobokföringen i Stockholm och Göteborg .....
1911 ²⁷ / ₁₁	Dito för behandling av frågan om det allmänna biblioteksväsendets främjande (betänk. avg. d. ²⁵ / ₁ 1912) .....
1911 ⁵ / ₁₂	För biträde inom ecklesiastikdepartementet vid justering av den nya kyrkobokföringsordningen och utarbetandet av till densamma hörande formulär ....
1911 ¹² / ₁₂	Sakkunniga för beredande av frågan om Drottning Sofias stiftelses övertagande av staten .....
1912 ¹ / ₂	Dito för dito av dito om ändrade bestämmelser rörande klockarinstitutionen ...
1912 ¹⁰ / ₆	} Dito för utarbetande av förslag till ändringar i stadgarna för nationalmusei konstavdelning (betänk. avg. d. ¹¹ / ₁₂ 1912) .....
o. ²⁰ / ₉	
1912 ⁵ / ₇	Utredningsnämnd i fråga om ny löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen dels vid rikets allmänna läroverk, dels vid folkskoleseminarierna, dels vid folk- och småskolorna dels ock vid med förutnämnda skolor närbesläktade läroanstalter .....
1912 ⁸ / ₇	Sakkunniga i fråga om anordnande av samarbete mellan universitetets i Lund historiska museum och kulturhistoriska museet därstädes (betänk. avg. i nov. 1912) .....
1912 ⁵ / ₉	Sakkunniga för beredande av frågan om villkoren för utgående av statsbidrag till uppehållande av för dövtumma avsedda lantbruksskolor (betänk. avg. i okt. 1912) .....
	<i>Jordbruksdepartementet.</i>
1907 ²¹ / ₆	Fattigvårdslagstiftningskommittén .....
1907 ⁵ / ₇	Norrländska skogsvårdskommittén (betänk. avg. i mars 1912) .....

Utbetalt			Ersättning		Oersatt vid 1912 års utgång.
före år 1912.	under år 1912.	Totalkostnad.	anvisad av Kungl. Maj:t.	beviljad av Riksdagen.	
2,378,043 ²⁰	1,149,993 ²²	3,528,036 ⁴²	7,775 ²⁰	959,523 ¹⁶	2,560,738 ⁰⁶
23,443 [—]	25,642 ⁸¹	49,085 ⁸¹	—	10,749 ²⁰	38,336 ⁸¹
6,481 ³⁹	—	6,481 ³⁹	—	—	6,481 ³⁹
7,296 ¹⁰	—	7,296 ¹⁰	—	—	7,296 ¹⁰
—	1,913 ⁸⁰	1,913 ⁸⁰	—	—	1,913 ⁸⁰
2,401 ⁸⁷	—	2,401 ⁸⁷	—	—	2,401 ⁸⁷
308 [—]	—	308 [—]	—	—	308 [—]
509 ²⁰	5,241 ⁶²	5,750 ⁸²	—	—	5,750 ⁸²
—	2,406 ³⁸	2,406 ³⁸	—	—	2,406 ³⁸
1,168 ³²	2,738 ³⁶	3,906 ⁶⁸	—	—	3,906 ⁶⁸
200 [—]	—	200 [—]	—	—	200 [—]
—	12,695 ⁹⁰	12,695 ⁹⁰	—	—	12,695 ⁹⁰
—	4,785 [—]	4,785 [—]	—	—	4,785 [—]
—	1,425 [—]	1,425 [—]	—	—	1,425 [—]
—	17,695 ⁸⁰	17,695 ⁸⁰	—	—	17,695 ⁸⁰
—	551 ⁷⁰	551 ⁷⁰	—	—	551 ⁷⁰
—	1,453 ⁶⁵	1,453 ⁶⁵	—	—	1,453 ⁶⁵
42,368 ³⁵	19,281 ¹¹	61,649 ⁴⁶	—	20,721 ⁰²	40,928 ⁴⁴
38,852 ⁷³	36,532 ⁷⁹	75,385 ⁵²	—	16,697 ²⁰	58,688 ³²
2,501,071 ⁹⁶	1,282,357 ¹⁴	3,783,429 ¹⁰	7,775 ²⁰	1,007,690 ⁵⁸	2,767,963 ³²

Revisionsberättelse ang. statsverket för år 1912.

Datum å det kungl. brev, enligt vilket kommittén förordnats.	
	Transport
1908 ²² / ₅	Kommissionen för utredning ang. förbud under viss tid mot laxfiske i Torne älv m. m. (betänk. avg. d. ¹⁸ / ₃ 1910) .....
1909 ²² / ₁	Sakkunniga för behandling av fråga om åtgärder med anledning av torparklassens tillbakagång (betänk. avg. 1911) .....
1909 ⁵ / ₆	Dito för hästavelns befrämjande (betänk. avg. i dec. 1911) .....
1910 ²⁸ / ₁₀	Dito för närmare utredning ang. ordnandet av kreditförhållandena vid det mindre jordbruket (betänk. avg. i januari 1911) .....
1911 ²⁰ / ₁	Dito för utredning ang. egnahemsfrågan .....
1911 ¹⁷ / ₂	Dito för dito ang. anordnande av den högre lantbruksundervisningen .....
1911 ¹⁶ / ₆	Dito för utredning rörande förvaltningen m. m. av kronans och andra allmänna skogar i mellersta och södra delarna av riket m. m. ....
1911 ¹⁶ / ₆	Skogslagstiftningskommittén .....
1912 ¹⁷ / ₅	Sakkunniga för utredning ang. dispositioner av de för Strömsholms hingstdepås räkning utarrenderade hemman och lägenheter (betänk. avg. i dec. 1912) .....
1912 ¹⁰ / ₆	Dito för utredning av frågan om upplåtelse av kronojord till egna hem .....
1912 ²⁹ / ₆	Hemslöjdskommittén .....
1912 ⁵ / ₇	Sakkunniga för utredning rörande statens övertagande av Sveriges utsädesförenings vid Svalöv praktiskt vetenskapliga verksamhet (betänk. avg. d. ¹² / ₁₁ 1912) .....
	Säger
	Summa

Utbetalt			Ersättning				Oersatt vid 1912 års utgång.
före år 1912.	under år 1912.	Totalkostnad.	anvisad av Kungl. Maj:t.		beviljad av Riksdagen.		
2,501,071 ⁹⁶	1,282,357 ¹⁴	3,783,429 ¹⁰	7,775 ²⁰		1,007,690 ⁵⁸	2,767,963 ³²	
978 ⁷²	—	978 ⁷²	—		370 ⁰¹	608 ⁷¹	
14,606 ⁰⁵	—	14,606 ⁰⁵	—		1,974 ⁹⁰	12,631 ¹⁵	
15,654 ²⁷	9,726 ⁵⁶	25,380 ⁸³	—		6,592 ⁹⁸	18,787 ⁸⁵	
2,009 ¹⁰	—	2,009 ¹⁰	—		—	2,009 ¹⁰	
13,218 ⁶²	14,415 ¹²	27,633 ⁷⁴	—		—	27,633 ⁷⁴	
5,001 ⁶⁰	6,349 ⁴⁰	11,351 [—]	—		—	11,351 [—]	
5,637 ⁶¹	13,643 ⁵²	19,281 ¹³	—		—	19,281 ¹³	
3,202 ⁴²	24,218 ²⁰	27,420 ⁶²	—		—	27,420 ⁶²	
—	3,998 ³⁵	3,998 ³⁵	—		—	3,998 ³⁵	
—	1,680 ⁹⁰	1,680 ⁹⁰	—		—	1,680 ⁹⁰	
—	2,712 ⁹⁰	2,712 ⁹⁰	—		—	2,712 ⁹⁰	
—	2,176 ⁴⁰	2,176 ⁴⁰	—		—	2,176 ⁴⁰	
2,561,380 ³⁵	1,361,278 ⁴⁹	3,922,658 ⁸⁴	7,775 ²⁰		1,016,628 ⁴⁷	2,898,255 ¹⁷	
2,661,947 ³⁷	1,361,278 ⁴⁹	4,023,225 ⁸⁶	7,775 ²⁰		1,117,195 ⁴⁹	2,898,255 ¹⁷	

§ 1.

Då på grund av det olikartade sätt, varpå kostnaderna för de av Kungl. Maj:t tillsatta kommittéer och liknande beredningar bestredos och redovisades, någon överskådlig het över dessa kostnader icke erhöles och granskningen i hög grad försvårades, ifrågasatte 1909 års Statsrevisorer, huruvida icke föreskrifter till avhjälpande av dessa olägenheter och för vinnande av likformighet i avseende å redovisningen borde meddelas.

1910 års Riksdag, som i likhet med Revisorerna ansåg det högeligen önskvärt, att bestridande av kommittékostnaderna skedde på sådant sätt, att ej mindre överskådlig het över en viss kommittés totala kostnadsbelopp måtte utan svårighet kunna erhållas än även granskningen av redovisningsräkningarna i största möjliga grad underlättas, anhöll på grund därav i skrivelse till Konungen den 9 april samma år, att Kungl. Maj:t täcktes utfärda föreskrifter angående utbetalningen och redovisningen av kommittékostnader i syfte att den största möjliga överskådlig het över de med varje särskild kommitté eller liknande beredning föranledda kostnader måtte kunna vinnas och granskningen av redovisningsräkningarna för samma kostnader underlättas.

Med anledning härav utfärdade Kungl. Maj:t den 29 september 1911 kungörelse i ämnet, varigenom förordnades, att det skulle åligga ordförande i kommitté eller liknande beredning att för de medel, som han i sådan egenskap omhänderhaft, till kammarrätten ingiva redovisning för varje kalenderår före den 1 april nästpåföljande år eller om kommittén eller beredningen under året avslutat sina arbeten, inom tre månader efter dess sista sammanträde.

I överensstämmelse härmed har också under år 1912 räkenskaper från kommittéer och utredningar i vederbörlig ordning inkommit. Vid granskningen av dessa räkenskaper hava Revisorerna funnit att åtskilliga kommittéer inköpt möbler och andra inventarier, ofta till ganska avsevärda belopp, och torde dessa inköp ofta hava föranletts därav, att kommittén ej kunnat beredas möblerad lokal inom någon statens fastighet och tillfälle till förhyrande av sådan lokal ej heller yppats.

Då det emellertid är av vikt, att de sålunda inköpta inventarierna varda vid vederbörande kommittéers upplösning för statsverkets räkning tillvaratagna, hava Revisorerna ansett önskvärt, att föreskrifter meddelas till främjande av ett sådant mål.

Revisorerna få här nedan meddela uppgifter angående dispositionen av besparingarna å de särskilda huvudtitlarna:

Andra huvudtiteln.

Ersättning för biträde inom justitiedepartementet vid beredande av lagstiftningsfrågor m. m.	2,215: 27.
Dito till adjungerade ledamöter m. fl. inom rikets hovrätter	642: 47.
Dito för förvaltande av domarämbeten	8,810: 87.
Dito till t. f. revisionssekreterare.....	2,985: 50.
Dito till byråchefen G. Appelberg m. fl. för uppdrag att vara Sveriges ombud vid en internationell växelrättskonferens i Haag	4,556: 34.
Dito till överdirektören V. Almquist i egenskap av ombud för Sverige vid ett sammanträde i Paris 1912	350: —
Dito till e. o. biblioteksamanuensen G. Eneström för särskilt uppdrag	300: —
Dito till hovrättsrådet J. Lagerbielke m. fl. för biträde med upp- rättande av förslag till vissa ändringar i hovrätternas arbets- ordningar m. m.	205: —
Dito för vissa av statskontoret förskottsvis utgivna medel	3,810: 38.
Professor A. Winroth för 30 exemplar av ett utav honom utgivet arbete "Svensk civilrätt, V, Arv och danaarv".....	172: 50.
	Summa 24,048: 33.

Tredje huvudtiteln.

Bidrag för 1912 till barnasynen vid S:ta Catarinas församling i S:t Petersburg	192: 40.
Ersättning till landshövding Hj. Hammarskjöld m. fl. för utarbetande av förslag till kungörelse angående villkoren för inträde i utrikesdepartementets tjänst	2,900: —
Arvode till andra sekreteraren E. Gyldén såsom t. f. legationssekreterare vid beskickningen i Kristiania för tiden $^{24}/_9$ — $^7/_11$ 1912	440: —
Ersättning till generalkonsulatet i London för utlägg för svenska undersåten J. Höiland.....	7: 98.
Kostnader för två undsättningsexpeditioner under oroligheterna i Kina.....	2,384: 12.
Arvode till vicekonsul C. G. Anderberg i New York såsom t. f. vicekonsul i Montreal för tiden $^1/_10$ — $^{31}/_{12}$ 1912.....	1,400: —
Dito till förste sekreteraren A. Stridbeck såsom t. f. legationssekreterare vid beskickningen i Köpenhamn för tiden $^{16}/_{10}$ — $^4/_12$ 1912.....	500: —
Ersättning till förre generalkonsul D. Bergström och vicekonsul J. Carlander för kostnader vid generalkonsulatet i Helsingfors vid generalkonsulatskiftet år 1911	360: 69.
Kostnaderna för prydnad av f. d. Arvfurstens palats vid danska konungaparets besök i Stockholm	203: —
Dito för en del målnings- och tapetseringsarbeten i beskickningshuset i Paris under år 1911.....	457: 25.
Dito för reparation av källartrappan i dito dito.....	191: 79.
Utgifter för beskickningshuset i Berlin under år 1912	19,361: 79.
	Summa 28,399: 02.

Fjärde huvudtiteln.¹

Ersättning till arméns pensionskassa för mistade vakans- och liggetidsbesparingar	14,380: 50.
Flyttningsbidrag och andra kostnader på grund av truppförbands förflyttning m. m.	11,135: 76.
Möbler och inventarier för arméförvaltningens nya ämbetshus.....	138: 54.
Dagavlöning för skottdag	422: 41.
Anmärkningsprovision	98: 34.
Expenser vid Norra skånska infanteriregementet och Kalmar regemente	21: 87.
För uppehållande av regementspastors- och auditörbeställningarna vid Göta trängkår, Östgöta trängkår, Skånska husarregementets avdelning i Landskrona samt för bestridande av själavården vid Bodens trupper	3,201: 30.
” tryckning av fältförvaltningsreglementen	867: 40.
” anordnande av sjukhuslokaler för vissa truppförband	47,745: 66.
” anordnande av skjutbanor för vissa truppförband	14,815: 79.
” utarbetande av nytt militärtidtabellverk	2,158: 50.
” uppförande av byggnader m. m. vid ridskolan å Strömsholm	5,326: 21.
” upprättande och tryckning av diverse kartor	9,365: 77.
” förhyrande av bostadslägenhet åt vaktmästare vid Bohusläns regemente.....	150: —
” beredande av förbättrad inkvartering å de nuvarande mötesplatserna för vissa truppförband.....	1,865: 15.
” inköp av mark för kronans räkning	150: —
” inrättande av mässlokaler för underofficerare och manskap vid Gottlands artillerikår	187: —
” om- och tillbyggnad av mässbyggnad vid Smålands artilleriregemente.....	11: 89.
” beredande av ersättning för genom ellsolycka uppkommen skada vid Göta ingenjörkår m. m.	8,331: 39.
” omarbetande av mobiliseringsplaner	12,207: 22.
Transport	132,580: 78.

¹ Tabellen upprättad inom arméförvaltningens civila departement.

	Transport 132,580: 70.
För sanatorievård åt personal vid armén	224: —
” ytterligare försök med ordnande av tandvård vid armén.....	9,315: 82.
” möbler och inventarier vid Norra skånska infanteriregementets samt tredje arméfördelningens stabs expeditionlokaler m. m.	537: 55.
” anställande av en sjuksköterska samt en sjukhusväbel och uppbördsman vid garnisonssjukhuset i Boden	1,640: 50.
” tryckning av en vaktinstruktion för Stockholms garnison ...	200: —
” uppförande av ett fordonsförråd vid Norrbottens regementes kasernetablissemang	10,800: —
” underlättande av manskapsrekryteringen vid armén.....	161,514: 20.
” arvode åt en extra vaktmästare vid krigshögskolan	750: —
” utbildningar av äldre troféer.....	767: 85.
” uppförande av ett tuberkulossanatorium å Spenshults krono- park m. m.....	234,375: —
” förhyrande av bostadslägenheter i Boden $\frac{1}{10}$ 1911 — $\frac{80}{9}$ 1912	2,962: 50.
” utgivandet av arbetet “Sveriges krig 1808—1809“	1,768: 95.
” fortsättningskurser för underbefäl av manskap vid armén ...	6,519: 42.
” anskaffande av kassaskåp åt diverse myndigheter.....	6,082: 20.
” anordnande av skidtävlingar för diverse truppförband	1,751: 11.
” uppsättning av ytterligare ett kompani vid Boden—Karls- borgs artilleriregementes bataljon i Boden	412: 45.
” utdelande av handbok till tjänstgöringsreglemente	1,604: 95.
” förhyrande av sjukvårdslokal för Karlskrona grenadjärrege- mente	175: —
” gnisttelegrafmateriel under fälttjänstövningar vid fjärde armé- fördelningen	31: 80.
” arrendering för ridskolans räkning av den s. k. Österängen vid Strömsholm	450: —
” förstärkning av arbetskrafterna inom arméförvaltningens fortifikationsdepartement $\frac{18}{10}$ — $\frac{31}{12}$ 1911	706: 45.
” fria sjöresor till och från Gottland för manskap vid Gott- lands infanteriregemente, värvat å fastlandet	195: 80.
Till gratifikation åt f. d. amanuensen G. A. Thimgren.....	600: —
För inköp av “handbok för veterinärer“.....	372: —
” anordnande av en kurs i ryska språket vid Södra skånska infanteriregementet.....	300: —
” kommissionen för avskedade volontärers civilanställning	1,600: —
	Transport 578,238: 25.

	Transport	578,238: 25.
Ersättning åt diverse läkare och veterinärer för extra tjänstgöring		4,467: —
För anställande av sjuksköterskor vid diverse truppförband		18,791: 40.
„ överlåtelse till lantförsvaret av Kungsgården Noret i Kopparbergs län		12,000: —
Ersättning för vissa av arméförvaltningen förskottsvis utgivna medel		248,816: 44.
För ökade arbetskrafter inom lantförvarsdepartementet		4,546: 98.
„ anskaffande av avståndsmätninginstrument		35,000: —
„ reparation av sjukhusbyggnad vid garnisonssjukhuset i Stockholm		19,996: 91.
„ bestridande av kostnader för övningar med gnisttelegrafmateriel		1,887: 28.
„ bränsle åt tvenne underofficerare vid fortifikationen samt viss personal i Boden		1,682: —
„ inköp av visst antal exemplar av arbetet "Iakttagelser från rysk-japanska kriget"		732: —
„ understöd åt föreningen "Krigshunden"		500: —
„ täckande av ett av Norra skånska infanteriregementet förskjutet belopp		1,286: 75.
Gratifikationer till diverse personer		1,345: 33.
För Sveriges representerande vid föreningen Röda korsets nionde internationella konferens i Washington år 1912		2,476: 22.
„ genomgående av en kurs i välskrivning för en underofficer vid Hälsinge regemente		73: 90.
„ inbeordrande av indelt manskap till vaktjänstgöring vid Boden		15,032: 08.
„ flyttningshjälp åt diverse personer		410: 85.
„ upprätthållande av sjukvården vid Göta ingenjörkårs fästningskompani		822: —
„ föredrags hållande vid vissa truppförband		923: 95.
„ lönetillägg åt en bataljonsläkare vid Upplands infanteriregemente		500: —
„ familjeunderstöd åt värnpliktig		54: 50.
Av Kronobergs regemente redovisat, anmärkt belopp		6: —
	Säger	949,589: 84.
Avgår för överförda och återdebiterade medel		36,060: 18.
	Återstår	913,529: 66.

Femte huvudtiteln,¹

Förrådshus med cisterner i Karlskrona för råolja.....	9,006: 66.
Stridsförbandsplatser å pansarbåtarna Göta och Thule.....	8,336: 09.
Flyttningshjälp.....	2,874: 50.
Torpedingenjör F. Arsenius, reseersättning.....	166: 55.
Kommendörkapten K. Rosensvärd, dito	236: 35.
Kapten G. Frendin, dito	491: 40.
G. Juhlin, ersättning såsom predikant	200: —
A. Malm, understöd	100: —
Hyra för lokal för marinförvaltningen	1,000: —
” ” ” ” sjökrigshögskolan.....	7,500: —
” ” ” ” kustartilleriets chefsexpedition	2,400: —
” ” ” ” sjömanskårens skolor.....	1,200: —
” ” mässlokal i Marstrand	385: —
” ” barack å Ellenabben	350: —
Utredning angående förbindelseled mellan Baggensfjärden och stora segelleden.....	4,225: 50.
Rekrytundervisning för flottan.....	3,676: 23.
Ändringar i reglementet för flottan, del II	656: 25.
Tryckning av kungl. brevet den $\frac{8}{12}$ 1911 angående nytt redovisningssätt ombord å flottans fartyg	26: —
Lärobok i matematik	4,802: 65.
Löjtnanten U. Modin, lärobok för flottans underbefälsskolor	2,962: 50.
Flaggbok för marinen.....	700: —
Utarbetande av kartor	1,740: 55.
Rättelser av sjökort och inköp av sjökort.....	5,715: 01.
Idrottsövningar och föreläsningar	1,418: 67.
Verktyg m. m. för skeppsgosseskolan i Marstrand.....	546: 14.
Inventarier för Älvsborgs kustartilleridetachment.....	1,534: 85.
Dito för Oscar Fredriksborgs fästning	4,651: 54.
Anskaffning av orderapparater.....	8,246: 66.
Handvapenskjutbana vid Oscar Fredriksborgs fästning.....	14,350: 81.
Transport	89,499: 91.

¹ Tabellen upprättad inom marinförvaltningen.

	Transport	89,499: 91.
Vattentät intäckning av kärnan av Oscar II:s fort		508: 69.
Överstelöjtnant A. Törner och kapten A. Saloman ersättning för vattenskadade tillhörigheter		1,577: —
Flyttning av gniststationen å Fårösund		8,031: 20.
Inredningsarbeten å pansarbåten Dristigheten		1,532: 69.
Försök med pansarbåten Ärans undervattensidotuber		2,990: 86.
Anskaffning av excellentgevär		265: 30.
Lagning av handlingar i flottans arkiv		675: 45.
Ordnande av flottans arkiv i Karlskrona		1,940: 04.
Poliskåren, vikariatsersättning		3,056: 89.
Anställande av ett biträde i stationsbefälhavarens i Stockholm expedition		286: 58.
Laddövningsapparater		473: 89.
Anskaffning av sjukvårdsutredning		690: 85.
Försökssprängningar med minor		5,054: 69.
Anslagstavlur vid Oxdjupet		183: 19.
Förhyrande av eldarepersonal		2,853: —
Anskaffning av tält		32: —
Ändringsarbeten å verkstadsfartyget Blenda		1,660: 27.
Uppgörande av förslag till skjutbana		1,232: 85.
Extra lärarekrafter vid navigationsskolorna under år 1911		4,162: 85.
Gottgjord överbetalning å 1911 års anslag till skeppsgosse- skolan		968: 87.
Dito å 1910 års anslag till sjukvård för marinen		4,024: 86.
	Säger	131,701: 93.

Avgår:

Bidrag från fjärde huvudtiteln för förhyrande av en ångslup i Vaxholm	600: —	
Föreståndaren för navigationsskolan i Härnösand, anmärkningsmedel	201: 67.	801: 67.
	Återstår	130,900: 26.

Sjätte huvudtiteln.

Till f. d. medicinalrådet R. A. Wawrinsky, ersättning för resa till Paris $\frac{3}{11}$ — $\frac{22}{12}$ 1911	1,587: 70.
„ vattenfallsdirektören F. V. Hansen och byråchefen O. Z. Ekdahl, såsom delegerade vid den internationella sjöfartskongressen i Philadelphia 1912	1,256: 57.
Kostnader för Sveriges deltagande i dito	3,000: —
Till polismästaren R. von Schultz, understöd till en polisskola...	850: —
„ densamme för utgivande och tryckning av en polishandbok	1,200: —
Utgifter för utmärkande av sjögränsen mellan Sverige och Norge	1,146: 30.
För fortsatt utgivande under år 1912 av "Tidskrift för hemmet"	250: —
Bidrag för utgivande av en skrift "Till svenska utvandrare".....	250: —
Till byråchefen O. Z. Ekdahl, ersättning för mistade tjänstgöringspenningar	140: 13.
„ föreståndaren för statsmedicinska anstaltens medicinsk-bakteriologiska avdelning, professor A. Pettersson	2,500: —
„ Mertainens gruvaktiebolag för bestridande av bolagets återstående utgifter för år 1911	6,000: —
Till Sveriges riksförbund för frivilliga brandkårer, understöd för år 1912	2,500: —
För utförande av vissa utredningar	2,220: 50.
Ersättning för vissa av statskontoret förskottsvis utgivna medel	7,182: 60.
Reseunderstöd till åtskilliga personer	8,250: —
För upprättande av karta över föreslaget område till Flysta municipalsamhälle	134: 95.
„ dito av dito m. m. över Årjengs samhälle i Silbodals socken	77: 97.
Till extra provinsialläkare för tjänsteresor	717: 16.
„ kronofogden i Lappmarksfögderiet för tjänstgöring såsom häradsskrivare	1,450: —
„ löneförbättring och gratifikationer för år 1912 åt e. o. tjänstemän och extra vaktbetjänte hos medicinalstyrelsen ...	5,512: 50.
Separatavtryck av redogörelse för de med statsmedel understödda sinnesslöanstalterna i riket år 1911	166: —
Transport	46,392: 38.

	Transport	46,392: 38.
Till nyanskaffning och reparation av möbler och inventarier m. m. för den nya lokalen i förra riksdagshuset samt flyttningen till den nya lokalen för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen		4,473: 50.
„ en extra föredragande hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under åren 1910 och 1911		1,975: 48.
För utarbetande av en statistisk redogörelse rörande tuberkulosdödligheten i Sverige under åren 1906—1910		306: 85.
	Summa	53,148: 21.

Sjunde huvudtiteln.

För utredningar m. m. inom finansdepartementet	4,873: 82.	
Till tillfälligt biträde inom kammarkollegii arkiv	1,440: —	
Kommerskollegium, till adjungerad ledamot under tiden januari—mars 1912	625: —	
Dito, till tillförordnad sekreterare under dito	450: —	
Dito, till förstärkning av arbetskrafterna för handläggning av ärenden rörande bergshanteringen	1,075: —	
Kammarrätten, till adjungerade ledamöter	2,533: 31.	
Ersättning till F. Zethelius för tjänstgöring såsom expeditionschef	820: —	
Dito till T. M. Höijer, för utgivande av en handbok "Sveriges land och folk"	75: —	
Resersättning till vattenfallsdirektören F. V. Hanson och byråchefen O. Z. Ekdahl för deltagande i en internationell sjöfartskongress i Philadelphia år 1912	1,256: 58.	
Ersättning till byråchefen O. Z. Ekdahl för mistade tjänstgöringspenningar	140: 13.	
Rese- och traktamentsersättning till generaldirektören A. Lagerheim	449: 40.	
Dito till yrkesinspektören Th. Fürst	923: 96.	
Dito till fil. dr. M. Marcus	406: 84.	
Dito till byråchefen G. H. Ehnqvist för en resa till Zürich	594: 84.	
Kostnader för Sveriges deltagande i internationella sjöfartskongressen i Philadelphia år 1912	3,000: —	
	Transport	18,663: 88.

	Transport	18,663: 88.
Reseunderstöd för deltagande i en internationell kongress i London för diskussion rörande lämpliga medel och anordningar till förminskande av olägenheterna av stenkolsrök från fabriker och bostäder m. m.		300: —
Ersättning för deltagande i en internationell konferens i S:t Petersburg angående säkerheten till sjöss		989: 91.
Kostnader för kronans rättegångar		1,621: 85.
Sveriges bidrag för 1912 till kostnaden för den andra internationella kongressen för hemarbete i Zürich.....		179: 75.
För ordnandet av statskontorets arkivalier.....		3,874: 34.
Kostnaden för utredning rörande skeppsbyggerinäringen		358: 55.
För utredning rörande Bodens sparbank		1,800: —
	<u>Summa</u>	<u>27,788: 28.</u>

Åttonde huvudtiteln.

Bidrag till centralstyrelsens för flick- och samskoleföreningar byrå	400: —	
Västmanlands läns hushållningssällskaps trädplanteringsskola	100: —	
För bevarande av Jäts församlings gamla kyrka och klockstapel	200: —	
Bidrag till omkostnader för andra nordiska dövstumkongressen i Stockholm år 1912	1,500: —	
Till bestridande av kostnader för det andra allmänna organist- och kantorsmötet i Stockholm år 1912.....	1,000: —	
Bestyrelsen för utställningen av äldre kyrklig konst i Härnösand under sommaren 1912.....	1,000: —	
För anordnande under läsåret 1912—1913 av kostnadsfria övningar i gymnastik m. m. för Stockholms studentkår	1,000: —	
Till arvoden åt vissa vikarierande lärare och lärarinnor.....	1,459: 04.	
För fullgörande av vissa uppdrag	483: 67.	
” anordnande av en kurs för kyrkomusici i Stockholm sommaren 1912	1,000: —	
” dito i Stockholm sommaren 1912 av en teckningskurs för lärare och lärarinnor vid rikets folkbildningsanstalter.....	1,600: —	
	<u>Transport</u>	<u>9,742: 71.</u>

	Transport	9,742: 71.
Ersättning för vissa av statskontoret förskottsvis utgivna medel...		6,300: —
För inlösen av häftena 1 och 2 av "Svensk arkitektur" för år 1910		600: —
" dito av visst antal exemplar av dito för år 1911		500: —
" inköp av böcker för landsarkivet i Vadstena		100: —
" dito av dito för arkivdepån i Visby		100: —
" reparation av bronser vid Drottningholms slott		532: —
" utgivande av en ny orgelhandbok		1,000: —
" dito av en ny upplaga av svenska livräddningssällskapets handbok i simning och livräddning		800: —
" fortsatt utgivande av "Svensk musiktidning"		600: —
" utgivande av årsskriften "Sveriges natur"		1,000: —
" fortsatt utgivande av "Tidskrift för hemmet"		250: —
" utgivande under år 1912 av "Pedagogiska tidskrifter"		1,500: —
Bidrag till utgivande av en skrift "Till svenska utvandrare" ...		250: —
Reseunderstöd till åtskilliga personer		10,700: —
	Summa	33,974: 71.

Nionde huvudtiteln.

Statsbidrag för utgivande av entomologiska föreningens i Stockholm uppsatser i praktisk entomologi		1,000: —
För åstadkommande av en lärobok i jordbrukslära för de lägre lantbruksläroverken		800: —
Byråchefen F. R. Egerström för utgivande av 8:de delen av "Sveriges lantbruksförvaltning"		2,000: —
För utgivande av 4:de årgången av "Kalender över svenska lantbruket"		2,500: —
Till fortsatt utgivande av geologiska föreningens i Stockholm förhandlingar under år 1912		1,000: —
Lektor E. O. Arenander för utgivande av en bok om fjällboskapens skötsel och vård		400: —
	Transport	7,700: —

	Transport	7,700: —
Statsbidrag till svenska fattigvårdsförbundet för utgivande av referat över i kammarrätten avgjorda fattigvårdsmål		600: —
Till överassistenten Pehr Bohlin för utgivande av ett arbete om ogräsen		500: —
Professor A. M. Bergman för utgivande under år 1911 av "Skandinavisk veterinärtidskrift"		1,000: —
För utgivande under år 1911 av "Svensk lantmäteritidskrift" ..		1,000: —
„ fortsatt utgivande under år 1912 av "Tidskrift för hemmet"		250: —
„ åstadkommande av fortsatt mejeridriftstatistik		2,000: —
„ anordnande av autografisk reproduktion av lantmäterikartor		2,000: —
Statsbidrag till inlösen av professor A. K. Törnebohms efterlämnade handling av slipprov av bergarter m. m.		2,000: —
Till tryckning av en redogörelse för veterinärinstitutets utveckling		2,000: —
För främjande av svenska ayrshireföreningens verksamhet under år 1912		5,000: —
„ dito av avelsföreningens för rödbrokgig svensk boskap verksamhet under år 1912		3,000: —
„ dito av Sveriges pomologiska förenings verksamhet under år 1912		4,500: —
„ anordnande av utställning av konserverade trädgårdsalster m. m.		1,000: —
„ dito av en ostlagerbedömning för Kopparbergs län och de norrländska länen under åren 1911 och 1912		4,000: —
Till styrelsen för Norrbottens läns södra folkhögskola för anordnande av kurser i husdjurs skötsel och mjölkhushållning ...		1,500: —
„ svenska kommittén för fiskeri- och motorutställningen i Köpenhamn år 1912, till reseunderstöd åt fiskare		2,000: —
„ reseunderstöd åt åtskilliga personer		3,400: —
Statsrådet frih. A. T. Adelswärd, för bevistande av en konferens i London		491: 70.
Anslag för sakkunniga för överläggning angående ny instruktion för frökontrollanstalter		400: —
Fil. d:r Ivar Trädgårdh för deltagande i den andra internationella entomologkongressen i Oxford den 5—10 augusti 1912		300: —
Lektor K. Starbäck för biträde inom jordbruksdepartementet		800: —
Ersättning för uppehållande av expeditionschefsämbetet		845: —
Dito för mistade tjänstgöringspenningar		73: 92.
	Transport	46,360: 62.

	Transport	46,360: 62.
Till styrelsen för Fredrika Bremerförbundets lanthushållningsskola för utbildande av lärarinnor, bidrag till uppförande av nybyggnad vid Rimforsa		4,000: —
Lantbruksstyrelsen, för kolonisationsarbete å Alträsk och Svanås kronoparker m. m.		8,000: —
Till försäkring af fartyget Eystrasalt		1,000: —
” plomberingstänger m. m.		425: —
” bespisning av danska och tyska skogsmän under studieresa i Sverige år 1912		554: 07.
	Summa	<u>60,339: 69.</u>

I likhet med vad under föregående år i sådant avseende meddelats, få Revisorerna under femårsperioden

	År 1908.	
Ordinarie staten.		
<i>Andra huvudtiteln.</i>		
Departementschefens ombud för tillsyn över skrifiers allmängörande	250	—
Ålderstillägg	2,474	96
Fångvården:		
Fångars vård och underhåll	312,240	71
Ersättning åt domare, vittnen och parter	—	—
Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	87,974	39
Till gäldande av Sveriges andel i kostnaderna för den internationella byrån i Bern	—	—
Säger	402,940	06
<i>Tredje huvudtiteln.</i>		
Ersättning till olönade konsulter och vice konsulter	5,817	27
Rese- och flyttningserättning, inspektioner, tillfälliga uppdrag	62,955	30
Skrivmaterialier, expenser, renskrivning, ved, ljus m. m.	22,522	61
Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska under-såtar m. m.	—	—
Säger	91,295	18
<i>Fjärde huvudtiteln.</i>		
Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet	11,206	23
Ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna	—	—
Inkvarteringskostnader	54,826	80
Ålderstillägg	—	—
Arméns personal över stat	83,913	12
Rese- och traktamentspenningar	—	—
Volontärskolor	—	—
De värnpliktiges avlöning, inskrivning och redovisning m. m.	—	—
Furagering av arméns hästar	28,665	75
Ersättning för rustning och rotering	21,284	85
Säger	199,896	75

här avgiva en tabell, utvisande bristen å anvisning i kontant å förslagsanslagen 1908—1912.

År 1909.		År 1910.		År 1911.		År 1912.		1912 års anslag.	
656	25	718	75	962	50	1,072	92	8,000	—
5,515	94	24,309	08	19,825	01	—	—	80,000	—
114,549	13	114,164	94	—	—	33,881	52	1,375,000	—
3,159	87	18,276	48	8,983	96	42,537	89	165,000	—
53,799	61	72,639	72	84,642	39	55,959	84	111,991	—
61	97	907	02	892	96	763	56	2,000	—
177,742	77	231,015	99	115,306	82	134,215	73		
8,724	42	9,100	—	8,300	—	12,850	—	70,000	—
7,694	47	13,997	92	19,385	96	14,659	21	40,000	—
27,553	97	36,948	35	33,331	22	48,697	44	120,154	—
—	—	1,702	91	—	—	—	—	35,000	—
43,972	86	61,749	18	61,017	18	76,206	65		
9,603	78	5,650	07	7,321	10	10,865	60	12,990	—
—	—	—	—	77	50	—	—	82,909	—
20,460	89	—	—	—	—	—	—	1,088,307	—
—	—	—	—	787	34	7,416	64	82,350	—
10,969	48	33,690	73	43,708	67	17,355	37	120,000	—
4,563	22	15,014	19	2,583	34	—	—	195,000	—
—	—	—	—	1,046	45	11,638	19	130,000	—
—	—	—	—	—	—	61,950	82	2,642,364	—
—	—	—	—	—	—	968,455	01	3,199,752	—
131,324	68	94,540	44	—	—	—	—	870,000	—
176,922	05	148,895	43	55,524	40	1,077,681	63		

	År 1908.	
<i>Femte huvudtiteln.</i>		
Naturaunderhåll åt personal vid flottan	—	—
Ersättning för rustning och rotering	—	—
Sjöbeväringens vapenövningar samt beklädnad och ersättning därför	110,280	47
Naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap	61,590	98
Kustartilleribeväringens vapenövningar samt beklädnad och ersättning därför	174,445	46
Ålderstillägg	2,683	31
Rese- och traktamentspenningar	1,566	22
Uppvärmning, belysning, renhållning samt tvätt- och badinrättningar	64,750	57
Skrivmaterialier och expenser m. m.	—	—
Säger	415,317	01
<i>Sjätte huvudtiteln.</i>		
Bidrag till extra provinsialläkares avlönanade	6,795	81
Till bestridande av kostnader för allmän hälso- och sjukvård	—	—
Hospitals underhåll	701,494	76
Anstalter för obildbara sinnesslöa	—	—
Ålderstillägg	—	—
Rese- och traktamentspenningar	38,571	22
Postavgifter för tjänstebrev och dylika försändelser	32,942	97
Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	42,040	61
Säger	821,845	37
<i>Sjunde huvudtiteln.</i>		
Stämpelomkostnader	144,507	84
Kostnader för taxering till skatt å inkomst och förmögenhet	—	—
Kostnader för allmänna bevilningens uttaxering	138,992	95
Omkostnader för kontrollverket	5,235	10
Tullverket	464,856	71
Ersättning till städerna för mistad tolag	207,063	47
Observations- och uppborädsprocenter m. m.	3,206	99
Restitutioner	35,955	02
Ålderstillägg	1,275	01
Rese- och traktamentspenningar	12,132	87
Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	79,054	63
Säger	1,092,280	59

År 1909.		År 1910.		År 1911.		År 1912.		1912 års anslag.	
—	—	195,564	33	533,583	39	305,805	04	1,703,030	—
—	—	—	—	488	86	—	—	8,000	—
—	—	220,063	82	1,705,823	34	83,645	20	1,616,500	—
66,597	48	44,623	80	48,355	09	22,466	44	523,173	—
—	—	—	—	81,148	38	40,844	54	435,000	—
2,181	68	2,991	67	7,104	15	6,949	15	26,700	—
—	—	—	—	—	—	—	—	55,500	—
90,062	90	79,553	18	65,729	82	33,956	74	300,000	—
17,095	75	9,239	10	19,010	31	33,276	22	113,882	—
175,937	81	552,035	90	2,461,243	34	526,943	33		
7,080	89	4,280	90	2,464	74	—	—	530,000	—
—	—	—	—	3,995	—	20,000	—	185,000	—
511,266	60	—	—	339,782	42	302,251	80	3,500,000	—
1,500	—	17,250	—	31,250	—	69,000	—	75,000	—
29,496	24	20,889	25	22,474	95	60,916	66	265,000	—
42,061	89	67,095	63	67,612	04	68,301	33	50,000	—
97,938	30	—	—	44,081	14	98,686	81	860,000	—
112,917	45	142,331	30	97,890	19	99,282	08	425,756	—
802,265	37	251,847	08	609,550	48	718,438	68		
—	—	—	—	—	—	—	—	420,000	—
—	—	—	—	169,651	03	167,709	17	400,000	—
176,553	94	96,613	62	—	—	—	—	—	—
5,141	53	—	—	—	—	—	—	—	—
416,895	36	471,682	28	371,610	63	574,436	81	5,856,900	—
99,873	58	164,141	78	251,980	53	236,698	02	2,900,000	—
1,271	83	1,743	55	4,642	68	3,819	84	10,000	—
165,726	49	18,300	09	80,938	77	52,272	63	300,000	—
6,591	68	4,384	40	2,321	08	850	—	55,000	—
15,741	06	23,498	42	21,307	19	24,935	53	50,000	—
74,019	65	112,769	92	110,123	53	102,631	87	100,009	—
961,815	12	893,134	06	1,012,575	44	1,163,353	87		

	År 1908.	
<i>Åttonde huvudtiteln.</i>		
Lappmarks ecklesiastikverk	13,911	85
Akademiska sjukhuset i Uppsala	40,078	72
Undervisning i slöjd vid de allmänna läroverken	2,525	—
Lönstillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter	—	—
Kommunala mellanskolor	—	—
Till resekostnadsersättning åt folkskoleinspektörer	5,947	57
Understöd åt högre folkskolor	14,320	—
Bidrag till avlönande av lärare och lärarinnor vid seminarier för småskollärares och småskollärarynnors bildande	12,516	65
Till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligaste trakter bosatta finnar	40,414	72
Lönstillskott åt lärare vid folkskolor och småskolor	897,009	18
Understöd åt folkhögskolor	69,754	—
Dito för avlönande av lärare vid fortsättningsskola	21,700	—
För anordnande av manlig slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola	46,705	95
För dito av kvinnlig slöjd i dito dito	61,681	16
För dito av undervisning i huslig ekonomi i folkskola, högre folkskola och folkhögskola	—	—
Bidrag till avlönande i vissa fall av vikarie för lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola	23,052	42
Folkskolan i Västerlösa, ersättning att utgå enligt dittills gällande grunder	3	07
Understöd åt folkbibliotek	—	—
Undervisningsanstalter för dövstumma och blinda:		
Till bekostande av elevers vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas ävensom åtföljande vårdares resor å statens järnvägar	—	—
Bidrag till avlönande i vissa fall av vikarie för lärare och lärarinnor vid blindundervisningsanstalterna å Tomtebodas och i Växjö	—	—
Uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn	40,725	—
Dito för vanartade och i sedligt avseende försummade barn	—	—
Ålderstillägg	5,845	87
Rese- och traktamentspenningar	9,742	03
Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.	23,467	40
Säger	1,329,400	59
<i>Nionde huvudtiteln.</i>		
Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar:		
Till understöd åt lantmannaskolor	7,090	—
Till förekommande och hämmande av smittosamma sjukdomar bland husdjuren	7,028	83
Transport	14,118	83

År 1909.		År 1910.		År 1911.		År 1912.		1912 års anslag.	
11,756	17	8,628	47	15,479	95	11,538	01	100,000	—
73,642	01	38,214	83	32,479	01	20,378	65	10,000	—
4,348	54	5,809	37	7,397	28	9,032	42	10,000	—
—	—	—	—	89,744	93	82,790	26	190,000	—
—	—	—	—	16,600	—	93,918	07	10,000	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
21,657	77	15,266	67	28,969	67	23,348	02	58,000	—
3,353	31	6,994	02	4,458	68	10,186	53	26,000	—
51,313	71	22,236	31	49,833	63	—	—	150,000	—
1,195,962	10	1,341,301	38	1,100,187	83	675,990	13	10,650,000	—
84,439	50	83,644	—	123,293	50	55,169	—	220,000	—
26,836	02	31,800	—	30,323	32	14,307	92	135,000	—
43,281	36	61,065	50	60,949	76	48,735	70	390,000	—
59,756	45	76,372	94	73,901	27	39,713	40	265,000	—
12,347	—	27,305	35	33,701	45	47,762	48	60,000	—
20,135	37	41,451	29	40,274	07	62,744	24	161,000	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	2,216	37	3,777	03	9,047	44	60,000	—
—	—	—	—	—	—	54	65	2,000	—
—	—	500	—	340	—	—	—	1,200	—
61,125	—	61,262	50	89,487	50	—	—	255,000	—
11,627	22	5,774	47	—	—	—	—	70,000	—
28,039	92	16,132	77	15,633	76	8,534	40	135,000	—
9,743	40	12,307	68	12,798	06	5,272	66	15,000	—
24,073	29	23,387	—	41,809	42	66,524	74	55,095	—
1,743,438	14	1,881,670	92	1,871,440	12	1,285,048	72		
11,535	—	15,876	67	25,613	84	22,800	84	50,000	—
13,280	06	40,266	37	122,063	71	334,735	54	30,000	—
24,815	06	56,143	04	147,677	55	357,536	38		

		År 1908.	
	Transport	14,118	83
Skogsväsendet:			
Till ålderstillägg åt personalen vid skogsstaten och skogsläroverken			
Skiften och avvitringar		—	—
Utflyttningshjälp efter skiften		81,514	49
Rikets allmänna kartverk:			
Till ålderstillägg			
Bidrag till skjutsentreprenader		28,607	47
Dito till vägunderhållet på landet		60,926	82
Fattigvården i allmänhet		99,953	45
Ålderstillägg		4,329	15
Rese- och traktamentspenningar		—	—
Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.		22,961	63
	Säger	312,411	84
<i>Tionde huvudtiteln.</i>			
Till pensionering av civila tjänst innehavare			
Flottans pensionskassa:		—	—
Till pensionering av flottans befäl och underbefäl med vederlikar			
Till pensionering av flottans och lotsverkets gemenskap		4,407	99
Bidrag till sjuksköterskors pensionering		2,995	—
Till bestridande av statens bidrag till pensionering av barnmorskor		2,120	—
Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt		28,000	—
Dito till pensionering av lärarinnor vid högre flick- och samskolor		11,480	—
Dito till pensionering av den kvinnliga lärarpersonalen vid enskilda läroanstalter		—	—
Allmänna indragningsstaten		205,731	32
	Säger	254,734	31
Extra ordinarie staten.			
<i>Andra huvudtiteln.</i>			
Till kost och beklädnad åt de vid statens uppfostringsanstalt å Bona intagna elever m. m.			
		32,600	—
Till gottgörande av de å allmän uppfostringsanstalt för minderåriga förbrytare av kvinnligt kön mottagna elevers bespisning m. m.; ävensom till utrustning vid elevs utskrivning			
		—	—
	Transport	32,600	—

År 1909.		År 1910.		År 1911.		År 1912.		1912 års anslag.	
24,815	06	56,143	04	147,677	55	357,536	38		
—	—	—	—	3,656	21	—	—	—	—
—	—	—	—	34,064	23	—	—	63,000	—
13,657	10	21,934	27	—	—	40,690	51	50,000	—
—	—	1,279	17	—	—	3,300	—	21,400	—
84,471	50	53,106	70	54,726	65	21,230	19	250,000	—
244,251	89	238,510	17	258,930	03	95,629	61	1,150,000	—
111,345	25	156,827	14	103,678	41	154,770	38	260,000	—
9,616	65	3,387	48	988	29	1,758	31	100,000	—
15,401	46	31,744	14	55,561	23	51,695	49	100,000	—
60,602	95	79,439	62	99,159	51	104,941	15	40,479	—
564,161	86	642,371	73	758,442	11	831,552	02		
200,904	85	425,742	41	653,156	64	837,933	29	100,000	—
—	—	—	—	34,055	09	26,837	03	270,000	—
78,167	05	21,178	60	26,508	52	15,675	01	189,600	—
3,710	—	4,580	—	6,495	—	7,240	—	6,700	—
3,611	14	6,982	50	—	—	1,227	06	30,000	—
30,000	—	6,000	—	6,000	—	5,000	—	101,000	—
12,740	—	13,400	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	6,410	08	10,225	49	68,000	—
3,661	15	—	—	—	—	—	—	2,465,574	—
332,794	19	477,883	51	732,625	33	904,137	88		
—	—	—	—	—	—	—	—	45,400	—
—	—	—	—	804	70	1,576	10	6,000	—
—	—	—	—	804	70	1,576	10		

	År 1908.	
Transport	32,600	—
För beredande av dyrtidstillägg för år 1907 åt en del tjänstemän och betjänte i justitiedepartementet samt därtill hörande ämbetsverk och kårer	4,669	18
För beredande av extra lönetillägg för år 1911 åt vissa tjänstemän och betjänte i ämbetsverk under justitiedepartementet	—	—
<i>Tredje huvudtiteln.</i>		
Till beredande av extra lönetillägg för åren 1907, 1909 och 1910 åt tjänstemän och betjänte i utrikesdepartementet	25	—
<i>Fjärde huvudtiteln.</i>		
Till beredande av extra lönetillägg åt en del tjänstemän och betjänte ...	—	—
» dagavlöningsstillägg åt indelt manskap	7,928	20
<i>Femte huvudtiteln.</i>		
Till beredande av extra lönetillägg för åren 1909 och 1910 åt en del tjänstemän och betjänte i sjöförvarsdepartementet samt därtill hörande ämbetsverk, kårer och stater	—	—
» beredande av extra lönetillägg för år 1911 åt en del tjänstemän och betjänte i ämbetsverk, kårer och stater, hörande till sjöförvarsdepartementet	—	—
<i>Sjätte huvudtiteln.</i>		
Till avlöning och underhåll av särskild polisstyrka på landet	—	—
» bekostande av behandling enligt den s. k. ljusmetoden av medellösa, med sjukdomen »lupus vulgaris» behäftade personer från landsorten	—	—
» upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet	—	—
» bestridande av kostnader för den genom statens försorg anordnade medling i arbetsvister	2,319	98
» befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket	—	—
<i>Sjunde huvudtiteln.</i>		
Till beredande av extra lönetillägg åt en del tjänstemän och betjänte i finansdepartementet samt därtill hörande ämbetsverk och kårer	14	58
Transport	47,556	94

År 1909.		År 1910.		År 1911.		År 1912.		1912 Års anslag.	
—	—	—	—	804	70	1,576	10	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	265	13	13,000	—
—	—	187	46	129	11	—	—	—	—
446	06	—	—	—	—	—	—	398	—
—	—	—	—	—	—	—	—	155,000	—
—	—	33	71	714	66	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	291	45	8,600	—
—	—	—	—	41,679	48	66,718	21	350,000	—
—	—	6,056	75	7,476	24	2,500	—	15,000	—
—	—	—	—	—	—	1,500	—	148,000	—
—	—	1,853	09	—	—	—	—	25,000	—
8,742	43	12,739	85	6,867	41	16,689	09	40,000	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9,188	49	20,870	86	57,671	60	89,539	98	—	—

		År 1908.	
	Transport	47,556	94
<i>Åttonde huvudtiteln.</i>			
Till	tillfällig löneförbättring för år 1908 för e. o. professorer m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund	423	97
»	tillfällig löneförbättring för år 1908 åt vissa lärare vid karolinska mediko-kirurgiska institutet	500	—
»	bestridande av kostnaderna för viss utredning rörande ecklesiastika boställen	—	—
»	beredande av extra lönetillägg för åren 1907 och 1910 åt en del tjänstemän och betjante i ecklesiastikdepartementet samt därtill hörande ämbetsverk och kårer	794	86
<i>Nionde huvudtiteln.</i>			
Till	reskostnader vid domänförvaltningen	6,463	71
»	bestridande av statsverkets andel i kostnaden för vägdelningar	—	—
»	utförande av en försöksundersökning rörande virkestillgång och tillväxt m. m. av skogarna i Värmlands län	—	—
För	restitution av fraktagifter för kalk	42,927	54
Till	lindring av fraktkostnaderna vid transport å järnväg av kalk, kalkstensmjöl och mägerl för jordbrukets behov	—	—
»	beredande av extra lönetillägg för år 1908 åt vissa tjänstemän och betjante i jordbruksdepartementet samt därtill hörande ämbetsverk...	—	—
<i>Tionde huvudtiteln.</i>			
Till	upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp samt till fyllnadspensioner	166,776	44
»	tidigare pensionering av avskedad indelt manskap	—	—
»	extra pensionsavgifter till folkskollärarnas pensionsinrättning	7,740	56
»	förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt	—	—
	Säger	273,184	02
Riksdags- och revisionskostnader samt avlöningar m. m., räntor och avbetalningar å statsskulden, efter avdrag av till riksgäldskontoret ingående ränte- och kapitalavbetalningar		—	—
Riksdags- och revisionskostnader m. m.		—	—
Räntor å statsskulden m. m.		—	—
	Säger	—	—

År 1909.		År 1910.		År 1911.		År 1912.		1912 års anslag.	
9,188	49	20,870	86	57,671	60	89,539	98		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
676	64	—	—	—	—	—	—	10,000	—
—	—	—	—	814	28	—	—	20,000	—
6,517	33	481	85	—	—	—	—	—	—
4,743	10	—	—	1,235	96	—	—	35,000	—
—	—	—	—	11,411	57	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	56,594	37	85,509	49	105,562	79	380,000	—
14,953	07	—	—	—	—	—	—	—	—
202,251	49	436,214	56	485,968	56	324,716	93	2,850,000	—
313	50	—	—	—	—	—	—	—	—
24,449	73	34,740	87	44,794	12	54,053	04	20,000	—
—	—	—	—	—	—	2,467	50	31,000	—
263,093	35	548,902	51	687,405	58	576,340	24		
1,040,880	13	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	54,523	27	1,417,000	—
—	—	—	—	—	—	404,101	70	22,106,900	—
1,040,880	13	—	—	—	—	458,624	97		

	År 1908.	
Statens vattenfallsverk:		
Trollhätte kraftverk, av lånemedel	—	—
Trollhätte fastighetsförvaltning, av lånemedel	—	—
	Säger	—
Torvindustrilånefonden, av lånemedel	—	—
Rederilånefonden:		
av lånemedel	—	—
> andra statsinkomster	—	—
Norrländska nyodlingsfonden, av lånemedel	—	—
Järnväglånefonden, av lånemedel	—	—
	Säger	—
För avbetalning av statsskulden, av andra statsinkomster	—	—
	Summa	5,193,305
		72

Ang. brand-
försäkring av
kronans bygg-
nader.

Genom kungl. brevet den 27 juni 1821 föreskrevs, att brandförsäkring icke skulle tagas å kronans förut ej brandförsäkrade byggnader.

I anledning av uppkommen fråga om brandförsäkring av den nya opera-byggnaden i Stockholm yttrade till statsrådsprotokollet över finansärenden den 13 januari 1899 föredragande departementschefen, att det visserligen vore sant, att statsverket i allmänhet vore sin egen assuradör, men att med avseende å dels operabyggnadens höga värde, dels ock därå att operabyggnaden vore statens enda byggnad för operaverksamhet och utsatt för relativt taget större fara för eldsvåda än statens byggnader i allmänhet, det syntes vara av tillbörlig klokhet och omtanke betingat, att denna byggnad bleve till sitt fulla värde brandförsäkrad, vadan anslag borde utgå till bestridande av kostnaden för gäldande av sådan försäkring. Statsutskottet, som icke funnit sig av de i statsrådsprotokollet anförda skäl övertygat om nödvändigheten av att i detta fall frångå den åsikt, som i allmänhet gjort sig gällande, att statsverket är sin egen assuradör, avstyrkte Kungl. Maj:ts i enlighet med statsrådets hemställan avgivna förslag; men genom gemensam votering beviljade Riksdagen det begärda anslaget, 18,314 kronor. Sedermera har anslag för berörda ändamål alltjämt utgått; och från och med senare hälften av år 1908 är även nya dramatiska teaterbyggnaden försäkrad mot brandskada.

År 1909.		År 1910.		År 1911.		År 1912.		1912 års anslag.	
—	—	—	—	—	—	300,000	—	1,500,000	—
—	—	—	—	—	—	45,808	70	—	—
—	—	—	—	—	—	345,808	70	—	—
—	—	—	—	—	—	56,502	77	—	—
—	—	—	—	—	—	390,333	34	—	—
—	—	—	—	—	—	8,703	70	2,000,000	—
—	—	—	—	—	—	143,802	60	210,000	—
—	—	—	—	—	—	574,600	—	1,500,000	—
—	—	—	—	—	—	1,173,942	41	—	—
—	—	—	—	—	—	363,081	—	5,841,000	—
6,283,023	65	5,689,506	31	8,365,130	80	9,635,375	83	—	—

Även i många andra fall har man frångått regeln, att staten är sin egen assuradör; och få Revisorerna exempelvis meddela,

att i § 16 av kungl. kungörelsen den 4 juni 1908, angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner, föreskrives, att arrendator skall tillförbindas, att, företrädesvis i brandstodsörening för länet eller i orten, där sådan finnes, för kronans räkning ombesörja och utan avdrag å arrendet bekosta åbyggnadernas brandförsäkring till dess fulla, i behörig ordning uppskattade värde;

att enligt § 65 av gällande stadga för folkskolelärareseminarierna i riket den 29 januari 1886, seminariernas lösa egendom skall genom rektors försorg i behörig ordning brandförsäkras;

att lantbruksakademiens samtliga fastigheter så väl i huvudstaden som utom densamma äro brandförsäkrade;

att serafimerlasarettets byggnader äro brandförsäkrade;

att bland allmänna barnhusets utgifter förekomma försäkringsavgifter, utgörande brandförsäkrings-, glasförsäkrings- och olycksfallsförsäkringsavgifter; samt

att, enligt vad räkenskaperna för Ultuna och Alnarps egendomar utvisa, egendomarnas hästbesättningar äro försäkrade i hästförsäkringsbolag inom orterna.

Sedan chefen för statens järnvägsbyggnader i memorial den 15 juli 1858 anhållit om Kungl. Maj:ts föreskrift, huruvida de permanenta byggnader av flera slag dels av sten, dels av trä, vilka för statens järnvägsbyggnader voro under uppförande eller framdeles komme att uppföras, borde brandförsäkras, har Kungl. Maj:t den 30 juli 1858 förklarar sig anse skäl icke vara att ifrågavarande byggnader brandförsäkras.

Däremot har, enligt vad Revisorerne inhämtat, Kungl. Maj:t dels den 18 april 1913 medgivit vattenfallsstyrelsen att av de under styrelsens förvaltning hörande medel utbetala de premiebelopp, som belöpa å försäkringar av den under styrelsens förvaltning ställda fasta och lösa egendom, dels den 23 maj 1913 bemyndigat byggnadskommissionen för dubbelspåret Rönninge—Ström att försäkra under kommissionens förvaltning ställd egendom.

I sammanhang härmed hava Revisorerne velat meddela, hurusom, sedan vid granskning av förskolans för blinda i Växjö räkenskaper för år 1910 kammarrättens revisionsavdelning i framställd anmärkning yrkat, att, som för brandförsäkring i försäkringsaktiebolaget Skandia av förskolans lösegendom under ett år från den 2 juli 1910 utbetalts 21 kronor, men Kungl. Maj:t vid upprepade tillfällen uttalat, att någon försäkring av statens fasta egendom ej finge äga rum, samt därav syntes följa, att någon försäkring i fråga om dess lösa egendom än mindre finge ske, omförmälda belopp, 21 kronor, måtte ersättas, kammarrätten i beslut den 1 februari 1912 yttrat, att, som något förbud mot brandförsäkring av statens lösa egendom ej funnes utfärdat samt vederbörande vid sådant förhållande icke kunde anses hava genom anmärkta åtgärden överskridit sin befogenhet, kammarrätten funne revisionens i målet förda talan icke kunna bifallas.

Från revisionsavdelningen fullföljdes talan hos Kungl. Maj:t och vid målets föredragning i regeringsrätten funno rättens flesta ledamöter, enär nådigt medgivande icke blivit lämnat att brandförsäkra blindskolans lösegendom och ifrågavarande försäkringsavgift följaktligen blivit obehörigen utbetald, skäligen förplikta skolans redogörare att till statsverket återgälda vad sålunda blivit utgivet med 21 kronor.

Regeringsrättens flesta ledamöter hemställde, att med avseende å förekomna omständigheter Kungl. Maj:t måtte bereda redogöraren ersättning för vad han visade sig hava på grund härav utgivit.

Vid ärendets föredragning den 18 oktober 1912 inför Kungl. Maj:t i statsrådet anvisade Kungl. Maj:t medel till gottgörelse åt förenämnde redogörare på sätt regeringsrättens flesta ledamöter hemställt.

Då det synes Revisorerne önskvärt, att bestämda föreskrifter varda meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, hava Revisorerne velat bringa ovannämnda förhållanden till Riksdagens kännedom.

Under revisionsförrättningen hava besök avlagts å nedannämnda platser; och hava i dessa besök följande Revisorer deltagit:

Vid *Göta hovrätt*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn och Jansson;

Vid *centralfängelset å Långholmen*: undertecknade von Geijer, Hahn, Eriksson och Jansson;

Vid *centralfängelset å Härlanda vid Göteborg*: undertecknade Ström, Fleming, von Geijer, Nilsson, Hahn, Jansson och Jespersion;

Vid *straffängelset i Linköping*: undertecknade Fahlén, Fleming, von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersion;

Vid *straffängelset i Jönköping*: undertecknade Fleming, von Geijer, Hahn, Jansson och Jespersion;

Vid *straffängelset i Örebro*: undertecknade von Geijer, Hahn, Eriksson och Jansson;

Vid *kronohäktet i Haparanda*: undertecknade Fahlén, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Eriksson, Rydén, Jansson och Jespersion;

Vid *tvångsarbetsanstalten å Svartsjö*: undertecknade Ström, von Geijer, Nilsson, Hahn, Eriksson, Jansson och Jespersion;

Vid *tvångsarbetsanstalten i Norrköping*: undertecknade Fahlén, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Byström och Jespersion;

Vid *Livregementets grenadjärers kasernetablisement*: undertecknade Fahlén, Fleming, Byström och Jespersion;

Vid *Jönköpings regementets kasernetablisement*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, Hallin, Nilsson, Byström, Jansson och Jespersion;

Vid *Livregementets dragoners kasernetablisement*: undertecknade Fahlén, Fleming, Hahn, Byström, Jansson och Jespersion;

Vid *Göta artilleriregementes kasernetablisement*: undertecknade Fleming, von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *Smålands artilleriregementes kasernetablisement*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *Svea trängkårs kasernetablisement*: undertecknade Fahlén, Fleming, Byström och Jespersen;

Vid *Östgöta trängkårs kasernetablisement*: undertecknade Fahlén, Fleming, von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen:

Vid *Bodens fästning och därinom förlagda militäretablisement*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Eriksson, Rydén, Jansson och Jespersen;

Vid *volontärskolan i Norrköping*: undertecknade Fahlén, Fleming, von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *Älvsborgs fästning*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, Hallin, Nilsson och Jansson;

Vid *lotsverkets lokaler i Göteborg*: undertecknade Fahlén, Fleming, Byström och Jespersen;

Vid *navigationsskolan i Göteborg*: undertecknade Fahlén, Hallin, Byström och Jespersen:

Vid *Vinga fyrplats och Brännö lotsplats' upppassningsställe på Vinga*: undertecknade Fahlén, Ström, Hallin, Nilsson, Jansson och Jespersen;

Vid *länsstyrelsens i Linköping lokaler*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Byström, Rydén, Jansson och Jespersen;

Vid *länsstyrelsens i Jönköping lokaler*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *länsstyrelsens i Göteborg lokaler*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *länsstyrelsens i Örebro lokaler*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Nilsson, Hahn, Byström, Eriksson, Rydén, Jansson och Jespersen;

Vid *postkontoret i Norrköping*: undertecknade Ström, Hallin, Nilsson, Rydén och Jespersen;

Vid *postkontoret i Linköping*: undertecknade Ström, Hallin, Nilsson, Rydén och Jespersen;

Vid *postkontoret i Jönköping*: undertecknade Fahlén, Ström, Hallin, Nilsson och Jespersen;

Vid *postkontoret i Göteborg*: undertecknade Fahlén, Ström, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Byström och Jespersen;

Vid *postkontoret i Örebro*: undertecknade Fahlén, Ström, Nilsson och Rydén;

Vid *postkontoret i Haparanda*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, Hallin, Nilsson, Rydén och Jespersen;

Vid *telegrafstationen i Norrköping*: undertecknade Ström, Hallin, Nilsson och Rydén;

Vid *telegrafstationen i Linköping*: undertecknade Ström, Hallin, Nilsson och Rydén;

Vid *telegrafstationen i Jönköping*: undertecknade Ström, Hallin och Nilsson;

Vid *telegrafstationen i Göteborg*: undertecknade Fahlén, Ström, Hallin, Nilsson, Byström och Jespersen;

Vid *telegrafstationen i Örebro*: undertecknade Ström, Nilsson och Rydén;

Vid *telegrafstationen i Haparanda*: undertecknade Ström, Hallin, Nilsson och Rydén;

Vid *telegrafverkets nybyggnad i Stockholm*: undertecknade Ström, Fleming, Hallin, Nilsson, Jansson och Jespersen;

Vid *statens järnvägars centralverkstad i Örebro*: undertecknade Ström, Fleming, von Geijer, Nilsson, Hahn, Eriksson, Rydén, Jansson och Jespersen;

Vid *järnvägen Morjärv—Lappträsk—Karungi*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Eriksson, Rydén, Jansson och Jespersen;

Vid *järnvägsanläggningen Karungi—Matarengi*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Eriksson, Rydén, Jansson och Jespersen;

Vid *järnvägsanläggningen Järna—Nyköping—Norrköping*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *platsen för den föreslagna järnvägsstationen i Haparanda*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Eriksson, Rydén, Jansson och Jespersen;

Vid *Trollhätte kanal- och vattenverk*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Byström, Eriksson, Rydén, Jansson och Jespersen;

Vid *hospitalet i Göteborg*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Nilsson, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *tullkammaren i Norrköping*: undertecknade Fahlén, Fleming, von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *tullkammaren i Linköping*: undertecknade von Geijer, Hahn och Jansson;

Vid *tullkammaren i Jönköping*: undertecknade von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *tullkammaren i Göteborg*: undertecknade Fahlén, Hallin, Byström och Jespersen;

Vid *tullkammaren i Örebro*: undertecknade von Geijer, Hahn, Eriksson och Jansson;

Vid *tullkammaren i Haparanda*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hahn, Eriksson, Rydén och Jespersen;

Vid *domkyrkan i Linköping*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Byström, Rydén, Jansson och Jespersen;

Vid *landsarkivet i Göteborg*: undertecknade Fahlén, Ström, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn och Jansson;

Vid *stiftsbiblioteket i Linköping*: undertecknade von Geijer, Hahn och Jansson;

Vid *högre allmänna läroverket i Norrköping*: undertecknade Fahlén, Fleming, von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *högre allmänna läroverket i Linköping*: undertecknade Fahlén, Fleming, von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *högre allmänna läroverket i Jönköping*: undertecknade Fleming, von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersen;

Vid *högre allmänna läroverket i Örebro*: undertecknade von Geijer, Hahn, Eriksson och Jansson;

Vid *folkskoleseminariet i Linköping*: undertecknade von Geijer, Hahn och Jansson;

Vid *seminariet i Haparanda*: undertecknade von Geijer, Hahn, Eriksson och Jansson;

Vid *folkhögskolan i Matarengi*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, von Geijer, Hallin, Nilsson, Hahn, Eriksson, Rydén, Jansson och Jespersion;

Vid *Chalmers tekniska läroanstalt*: undertecknade von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersion;

Vid *tekniska elementarskolan i Norrköping*: undertecknade Fahlén, Fleming, von Geijer, Hahn, Byström, Jansson och Jespersion;

Vid *tekniska elementarskolan i Örebro*: undertecknade von Geijer, Hahn, Eriksson och Jansson;

Vid *allmänna barnbördshuset*: undertecknade Fahlén, Ström, von Geijer, Hallin, Hahn, Eriksson och Jansson;

Vid *karantänsanstalten i Haparanda*: undertecknade Fahlén, Ström, Fleming, Hallin och Nilsson.

För de i denna berättelse förekommande sifferuppgifternas överensstämmande med räkenskaperna ävensom för ovan intagna tabellers riktighet är den vid revisionen anställde kamreraren ansvarig.

Stockholm den 30 november 1913.

HUGO FAHLÉN.	JOH. STRÖM.	HERMAN FLEMING.
K. v. GEIJER.	ERIC HALLIN.	JOH. NILSSON.
ANTON HAHN.	J. BYSTRÖM.	BERNH. ERIKSSON.
VÄRNER RYDÉN.	CARL JANSSON.	J. P. JESPERSON.

John Stuart.

Fångvårdsstyrelsens

utlåtande angående Statsrevisorernes
anmärkingar beträffande fångvården.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 11 nästlidne december har Eders Kungl. Maj:t infortrat fångvårdsstyrelsens underdåniga utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer efter verkställd granskning av statsverkets med tillhörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 anført beträffande fångvården; och får i anledning härav styrelsen i underdånighet anföra följande.

I § 1 första punkten hava Revisorerne, som besökt centralfängelserna å Långholmen och Härlanda, straffängelserna i Linköping, Jönköping och Örebro, kronohäktet i Haparanda samt tvångsarbetsanstalten i Norrköping, velat ifrågasätta huruvida icke, då vid samtliga dessa anstalter belysningen efter mörkrets inträde sker med fotogénlampor, elektrisk belysning skulle kunna utan allt för höga kostnader anordnas, åtminstone vid de större fängelserna. Särskilt vid centralfängelset å Härlanda syntes med hänsyn till de omfattande snickeriarbeten, som där utföras, fotogénbelysning medföra eldfara.

Till en början tillåter styrelsen sig erinra, att vid tvångsarbetsanstalten i Norrköping elektrisk belysning finnes införd, vilken i samband med värmeanläggningen anordnats redan då det gamla centralfängelset under åren 1895—96 omändrades till tvångsarbetsanstalt. Belysningen har där visat sig fördelaktig.

Styrelsen har sedermera, då uppfattningen om sådan belysnings lämplighet även för straffanstalter stadgats, efter hand börjat göra underdåniga framställningar om införande av elektrisk belysning vid de fångvårdsanstalter, där så funnits i främsta rummet önskvärt.

Vid centralfängelset i Härnösand är elektrisk belysning införd å den botten, som är inredd med snickarcereller. Enligt nådigt brev den 30 juni 1913 har samma års riksdag anslagit medel till elektrisk belysning vid det nya centralfängelset i Malmö. Uti det av Riksdagen beviljade anslag å 209,500 kronor till vissa arbeten vid centralfängelset å Långholmen ingår kostnad för anordnande därstädes av elektrisk belysning. Vidare har i den av Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 7 sistlidne november fastställda stat å förslagsanslaget för byggnader och reparationer vid fångvårdsanstalterna i riket anvisats anslag till elektrisk belysning vid straffängelserna i Uppsala, Karlstad och Västerås, där fångarna i stor utsträckning sysselsättas med snickeriarbeten, ävensom vid straffängelset i Kristianstad.

Beträffande centralfängelset å Härlanda samt de delar av centralfängelset i Härnösand, där elektrisk belysning ännu ej är inledd, har styrelsen redan låtit verkställa utredning och förslag till sådan belysning, ehuru styrelsen, med

hänsyn till de stora anvisningar, styrelsen anhållit, att Eders Kungl. Maj:t ville hos näst sammanträdande riksdag äska, ansett sig icke böra öka sina anslagskrav även med dessa kostnader.

Styrelsens avsikt är att successivt söka erhålla nödiga medel för införande av elektrisk belysning även vid övriga fångvårdsanstalter.

I andra punkten av första paragrafen hava Revisorerna påpekat att under det att i allmänhet i fängelserna utanför cellerna voro uppsatta hyllor, på vilka fångarnas bröd och matkoppar placerades, sådana hyllor ej finnas i fängelset å Härlanda, utan placeras där maten på golvet utanför celledörrarna; och hava Revisorerna framhållit önskvärdheten av att denna anordning med mathyllor måtte införas vid samtliga fångvårdsanstalter.

I anledning härav får styrelsen meddela, att under de senare åren dylika hyllor anordnats vid en stor del fängelser, ehuru så ännu ej skett vid centralfängelset å Härlanda. Vid straffängelset i Jönköping, vid vilket sådana hyllor icke av Revisorerna uppmärksammats, hava dylika varit uppsatta sedan ett par år tillbaka. Enligt beslut den 26 sistlidne november har styrelsen efter inhämtande av upplysningar i ärendet förordnat om uppsättande av dylika hyllor vid de fängelser, där sådana ej finnas, utom vid några smärre kronohäkten, som stå på indragning eller därtill ifrågasatts, såsom häktet i Eskilstuna med flere.

I tredje punkten av samma paragraf hava Revisorerna påpekat, att fångarna för matens förtärande i allmänhet erhålla sked men icke kniv och gaffel av metall, vilket Revisorerna förmodat föranletts av farhåga för att knivar och gafflar skulle kunna användas till skadegörelse.

I anledning härav får styrelsen meddela, att vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö fångarna tillhandahållas både kniv och gaffel av järn, att de vid tvångsarbetsanstalterna i Karlskrona, Norrköping och Landskrona erhålla kniv av järn men ej gaffel, samt att, såsom Revisorerna själva omnämna, vid en del fängelser knivar av ben äro i bruk.

Frågan om tillhandahållande åt fångarna av kniv och gaffel av metall har länge varit föremål för styrelsens uppmärksamhet, men av det utav Revisorerna angivna skäl hava vanliga knivar och gafflar ännu ej allmänt utdelats. Då emellertid benknivar genom sin mindre hållfasthet icke äro ändamålsenliga, och det av Revisorerna uttalade önskemål om utlämnande åt fångarna av vanliga knivar och gafflar obestriddigt ur snygghetssynpunkt är synnerligen berättigat, har styrelsen nu gått i författning om anskaffande av lämpliga modeller till kniv och gaffel av metall att följas vid anskaffning av dylika inventarier för samtliga fångvårdsanstalter. Och vill styrelsen genom erforderliga föreskrifter söka förebygga missbruk av nämnda föremål.

I fjärde punkten av samma paragraf meddela Revisorerna, att de vid besöket å straffängelset i Örebro iakttagit, att i de för våldsamma sinnessjuka

avsedda cellerna anbragts perforerad järnplåt framför fönstret för att skydda detta mot åverkan och hava de ifrågasatt, huruvida icke sådant skydd kunde åstadkommas genom någon anordning, som mindre utestänger dagsljuset.

I anledning härav har fängelsedirektören meddelat, att uti den i fängelset befintliga, å nedre botten belägna isoleringscellen under nästlidet år en fånge vid ett våldsamt utbrott av sinnessjukdom sönderrivit väggarnas madrassering och skadat det då framför fönstret befintliga säkerhetsnätet av grov järntrådsduk. Då detta således visat sig icke vara hållbart, hade direktören låtit ersätta detsamma med en järnplåt försedd med 1.5 cm. hål med 1.3 cm. mellanrum. I cellen hava, enligt vad direktören uppgivit, nattetid och möjligen under någon dag förvarats sådana fångar, som av en eller annan anledning genom oljud och bultningar stört stillheten och tystnaden inom fängelset.

Då det av direktören insatta plåtgaller måste anses olämpligt och icke överensstämmer med de av styrelsen givna föreskrifter angående anordnande av fönstren i celler av ifrågavarande slag, har styrelsen förordnat om nämnda gillers borttagande samt fönstrets säkerställande på ändamålsenligare sätt.

I § 2 hava Revisorerna i anledning av iakttagelser, som de gjort under besök vid tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, uttalat den mening att det syntes önskvärt att åtgärder vidtoges för att bereda så många som möjligt av de i rikets tvångsarbetsanstalter intagna fångarna tillfälle till arbete i jordbruk och trädgårdsskötsel, varvid jämväl borde tagas i övervägande huruvida sådant arbete kunde anordnas även för en del i straffanstalterna intagna fångar.

Med avseende härå får styrelsen meddela, att styrelsen för att lämna ökat tillfälle till trädgårdsarbete å Svartsjö jämväl åt sådana fångar, som icke äga kraft eller förutsättning att arbeta i det tyngre jordbruket, vidtagit förberedande åtgärder för att instundande vår inlägga ett mera betydande område av därtill lämplig och välbelägen jord att iordningställas för odling av trädgårdsprodukter, för vilka styrelsen tänkt sig användning, förutom till fångutspisningen, jämväl för arméns behov samt hospital med flere statens inrättningar.

I infortrat utlåtande har anstaltens direktör efter samråd med anlitad trädgårdskonsulent i frågan framhållit, att för erhållande av tillräcklig mängd kreatursgödsel för ett dylikt företag vore nödvändigt öka anstaltens ladugårdsuppsättning. Frågan om sådan tillökning har för övrigt redan länge stått på dagordningen även av den anledning, att anstaltens nuvarande kreatursstock icke står i proportion till anstaltens stora åkerareal och dess behov av gödsel för det nuvarande gårdsbruket. Styrelsen har därför ock under innevarande dag i annan underdånig skrivelse till Eders Kungl. Maj:t gjort framställning om förskotterande från fångvårdens förslagsanslag av medel till uppförande vid anstalten av en ny tillräckligt stor ladugård. Genom nådigt bifall till denna

framställning skulle i fråga om anstalten å Svartsjö förutsättningen vinnas för ordnande därstädes i önskvärd omfattning av trädgårdsbruk.

Vid tvångsarbetsanstalten i Landskrona har under de senare åren en mindre del av fångpersonalen kunnat sysselsättas med trädgårdsarbeten, och har styrelsen för att bereda tillfälle för flera fångar att härmed sysselsättas i underdånig skrivelse den 26 juni 1911 gjort framställning om överlämnande till anstalten av ett större jordområde, som disponeras av arméförvaltningen.

Sedan länge har styrelsen varit betänkt att även åt straffångar, som finnas lämpligen böra sysselsättas med jordbruksarbete, därtill bereda tillfälle. I anledning av straffängelsets i Stockholm läge i en del av staden, som bliver allt tätare bebyggd och där marken redan stigit högt i värde, har styrelsen för avsikt att göra underdånig framställning om dess försäljning så snart lämpliga konjunkturer yppa sig, och ersättande med ett nytt fängelse, vilket skulle förläggas till därför lämplig plats å landsbygden med tillräckligt jordområde för realiserande av nämnda plan. I sådant syfte har styrelsen i skrivelse till domänstyrelsen anhållit om uppgift, huruvida någon centralt belägen kronodomän omfattande åtminstone 500 tunnland öppen jord jämte nödig skogs- och hagmark kunde för ändamålet överlämnas till fångvårdens förvaltning ävensom å tiden då sådan överlåtelse kunde ske och betingelserna därför.

Vidare har styrelsen vidtagit förberedande åtgärd för utrönande av möjligheten att förvärva något jordområde av lämplig storlek gränsande intill centralfängelset å Härlanda för därvarande fångars sysselsättande i större utsträckning med trädgårdsarbete.

Härjämte har styrelsen i samband med Växjöfängelsets omändring till centralfängelse för kvinnor avsatt ett ganska betydande tomtområde till trädgård, där de kvinnliga gemensambetsfångarna skola vinna tillfälle till stärkande sysselsättning. Även å de markområden, som redan finnas vid en del andra fångvårdsanstalter särskilt centralfängelserna å Långholmen och Härlanda samt tvångsarbetsanstalterna i Karlskrona och Norrköping skola anordningar i det önskade syftet vidtagas. Vid de fångelser, som äro uteslutande cellfångelser, lärer under nuvarande lagstiftning trädgårdsbruk genom fångar icke kunna drivas annat än undantagsvis, då någon cellfånge finnes böra därmed sysselsättas för motarbetande av kropps- eller själslidande, som uppkommit i följd av cellvistelsen.

I § 3 hava Revisorerna angående redovisningen av fångarnas tillgodohavanden omnämnt *att* i den motbok, varje fånge erhåller vid sin ankomst till fångvårdsanstalten, alla hans ekonomiska mellanhavanden med anstalten införas, *att* dock icke i den till kammarrätten ingående räkenskapen upplägges särskilt konto för varje fånge utan att däri sammanföras i en "avräkning med fångarna" kvartalsvis i klumpsummor samtliga fångarnas mellanhavanden med anstalten, samt *att*, då den skuld, vari fångvården enligt detta konto står till

fångarna vid varje kvartals slut skall överensstämman med summan av fångarnas tillgodohavanden enligt deras motböcker, av det stora flertalet redogörare, för att utvisa detta, vid fjärde kvartalets räkenskap bifogas en uppgift, angivande för varje fånge hans hos fångvården vid årets slut inestående egna medel och arbetsförtjänst. Härvid hava Revisorerna anmärkt, att denna uppgift, som uppgöres av redogöraren själv, blott i få undantagsfall vitsordas av annan person såsom direktör eller uppsyningsman vid anstalten, och hava Revisorerna framhållit lämpligheten av att förenämnda uppgifts riktighet vitsordas jämväl av annan befattningshavare än redogöraren.

I anledning härav får styrelsen meddela, att enligt vad av styrelsens revision gjord utredning giver vid handen dylik uppgift för år 1912 icke saknats för annan anstalt än straffängelset i Linköping — ett förhållande som av styrelsens revision redan förut anmärkts och föranlett uppgörande därefter av dylik uppgift för samtliga fångar.

Beträffande det av Riksdagens herrar revisorer gjorda uttalande angående lämpligheten av denna uppgifts attesterande får styrelsen framhålla, hurusom det ligger närmast till hands att dylik attest meddelas av direktören, men har styrelsen hittills med hänsyn till det betungande arbete, som uppgiftens granskning skulle kräva, och då direktörens tid särskilt vid de större anstalterna tages i anspråk för många andra och viktigare göromål, ansett sig icke böra ålägga honom detta. Nu har emellertid styrelsens revision i anledning av den gjorda anmärkningen föreslagit, att denna kontroll skall åläggas direktören samt att, för att den skall bliva så litet betungande som möjligt, fånge skall i den för året avslutade motboken efter granskning godkänna dennas riktighet, varefter direktören allenast har att jämföra den däri upptagna behållningen med den räkenskapen bilagda uppgiften samt tillse överensstämmelsen, varefter uppgiften av honom atteras. Vid straffängelse, där assistent ej finnes liksom vid kronohäkte skulle uppdragas åt uppsyningsman, överkonstapel eller lämplig vaktkonstapel att upprätta och underskriva ifrågavarande uppgift, som därefter granskas enligt de av fångarna godkända motböckerna och atteras av fängelseföreståndaren.

I denna dag utfärdad cirkulär har styrelsen meddelat föreskrift om ett dylikt förfarande.

Vad Revisorerna i 4 § anført beträffande verifikationer till kassainkomstjournalen har föranlett utfärdande denna dag av cirkulär med föreskrift att i anmärkta avseendet iakttaga rättelse. Stockholm den 7 januari 1914.

Underdånigst

VIKTOR ALMQUIST.

JOH. ROBBERT.

N. SANDELL.

A. Lundqvist.

Arméns kasernbyggnads- nämnds

utlåtande i anledning av Riksdagens
revisorers anmärkningar rörande
nämnden.

Till Konungen.

Sedan arméns kasernbyggnadsnämnd blivit anbefalld att avgiva underdånigt utlåtande med anledning av Riksdagens revisorers berättelse av den 30 november i år angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912, får nämnden härmed i underdånighet anföra följande.

Statsrevisorerna göra först anmärkning mot att extra ordinarie ledamoten Dahl under år 1912 varit inkallad i nämnden lika många gånger som övriga ledamöter och att därigenom ökade kostnader uppstått.

Uti nådiga brevet av den 14 juni 1907 förordnas, att den extra ordinarie ledamoten må tillkallas såväl vid förfall för ordinarie ledamot som ock då ärenden av större vikt eller omfattning föreligga till avgörande.

Som under år 1912 det förekommit ovanligt många och svåra frågor att handlägga angående av olika entreprenörer gjorda framställningar om tillämpning av gällande kontrakt och gjorda anmärkningar från olika kontrollanter mot utförda arbeten m. m., så har byggnadschefen i stor omfattning anlitat den extra ordinarie ledamoten, vars verksamhet och erfarenhet som byggmästare och entreprenör gjorde hans uttalanden för nämnden särskilt värdefulla.

Att en kostnad härför skulle uppstå var ju givet, men har nämnden ansett denna vara väl använd.

Genom den extra ordinarie ledamotens kraftiga medverkan hava ock en mängd frågor av brådskande natur kunnat fortare behandlas till fördel för arbetenas fortgång, varigenom ekonomisk fördel kunnat vinnas.

Byggnadschefen och nämnden hava ock varit av den uppfattning, att de skulle äga att till den utsträckning, som nu i vissa fall skett, begagna sig av sin rätt att tillkalla den extra ordinarie ledamoten, då Eders Kungl. Maj:t godkänt nämndens förslag till utgiftsstat för de gångna åren och utgifterna här upptagits lika för samtliga ledamöter.

Nämnden vill ock i detta sammanhang erinra om, att Eders Kungl. Maj:t vid den omorganisation av nämnden, som nyligen företagits, bestämt, att nämnden skall bestå av byggnadschefen som föredragande och *tre* ledamöter, varvid den av nämnden under gångna tider tillämpade uppfattningen synes blivit bekräftad såsom välbetänkt.

Angående Revisorernes anmärkning mot olika *reseersättning* till den extra ordinarie ledamoten, tjänstemännen och tillfälligt anlitate experter vill nämnden anföra följande.

Den extra ordinarie ledamoten äger enligt nådiga brevet av den 14 juni 1907 att uppbära 50 kronor för varje sammanträde, vari han deltagit. Vid resor utgår till honom ett dagtraktamente av 25 kronor.

Vidare stadgas "att rese- samt förrättningsdag å annan ort än Stockholm anses i detta hänseende lika med sammanträdesdag".

Dessa bestämmelser hava nu tillämpats så, att ledamot vid resor uppburit 25 kronor i dagtraktamente och 50 kronor för rese- eller förrättningsdag, räknad från klockan 9 förmiddagen till 9 eftermiddagen och hava mot olika räkningar, uppsatta efter dessa principer och som jämte månadsräkenskaperna överlämnats till arméförvaltningens civila departement, icke någon anmärkning gjorts under de gångna åren.

Revisorerne anmärka vidare, att dagtraktamenten i övrigt beräknats på olika sätt och synas hava tillkommit godtyckligt.

Nämnden vill härvid erinra om, att uti ovanberörda nådiga brev stadgas, att sekreteraren, förste byråingenjören och arkitekten äga att vid resor tillämpa tredje klassen i resereglementet, varjämte nämnden äger att för övrig personal bestämma deras reseersättningar.

Sälunda har nämnden bestämt,

att ovanstående villkor skola gälla för byråingenjören,

att kontrollanter skola vid resa äga tillämpa fjärde klassen i resereglementet med ett dagarvode av 8 kronor och

att maskiningenjören skall äga tillämpa samma klass, men med ett dagtraktamente av 13 kronor. Detta senare för att bereda honom vederbörlig ersättning för hans arbete, då han mer än någon annan av nämnden och dess tjänstemän behöver vistas på resande fot.

Beträffande dagtraktamenten till utomstående, tillfälligt anlitate experter och besiktningsmän m. fl. hava dessa utgått med 15 kronor om dagen enligt vederbörlig överenskommelse, varvid de taxor, som vanligen följas vid dylika tillfälliga uppdrag, blivit tillämpade.

Revisorerne framställa vidare anmärkningar mot, att nämnden i stor utsträckning anlitat utomstående personer vid erforderlig kontroll och att härigenom stora kostnader uppstått, samt anföra som exempel, att för uppgörande av program för elektriska ledningar m. m. till en person under året utbetalats nära 6,000 kronor.

Denna framställning synes vara beroende av någon missuppfattning.

Att nämnden för uppgörande av program till den elektriska installationen vid olika etablissement under gångna året anlitat en särskild expert är

ju riktigt, men detta torde hava varit oundvikligt för erhållande av riktiga ritningar och fullgoda arbeten på detta område, varjämte nämnden enligt nådiga instruktionen äger rätt att anlita sakkunnige för utredande av vissa specialfrågor såsom belysning, uppvärmning m. m.

Dock hava kostnaden härför under året 1912 icke ställt sig så, som Revisorerna antaga, då dessa kostnader icke förnämligast avse program för olika installationer, utan än mer kontroll och besiktningar av utförda anläggningar samt granskning av prov och ritningar, samt av offerter och räkningar m. m. enligt nedanstående fördelning.

Kostnaderna för experten ifråga hava under året utgjort för

1:o) *förarbeten*, såsom projekt och approximativa kostnadsförslag för anläggningar i Uddevalla, Jönköping, Borås, Strängnäs och Växjö 785: 62.

2:o) *program och ritningar* samt granskning av anbud och upprättande av kontrakt för anläggningar uti Uppsala, Örebro, Uddevalla, Jönköping och Borås..... 1,870: —

3:o) *kontroll och besiktningar* av under utförande varande anläggningar vid Uppsala-, Örebro-, Karlstad-, Uddevalla- och Skövde-etablissemangen *jämte resekostnader* ..... 2,642: 75.

4:o) *expeditionsarbeten*, såsom korrespondens om olika detaljer, granskning av ritningar och prov samt offerter och räkningar..... 1,097: 50.

eller inalles 6,395: 87.

Ovanstående arbeten äro utförda efter träffade överenskommelser om ersättning, så att för arbeten å nämndens expedition betalas 5 kronor i timmen för använd tid av ett par timmar om dagen, resekostnader efter andra klass på järnväg samt 15 kronor i dagtraktamente och 35 kronor per dag i arvode.

Den ersättning, som härefter utgått, håller sig vid omkring *hälften* av vad som i dylika fall brukar betalas till konsulterande ingenjörer enligt deras taxor. Sålunda hava kostnaderna för uppgörande av program och ritningar för nyanläggningar, motsvarande en anläggningskostnad av cirka 75,000 kronor, uppgått till cirka 2.5 procent av denna, mot enligt ingenjörstaxa vanligen beräknade 5 procent.

Arvodeskostnader för kontroll och besiktningar av utförda arbeten, representerande ett värde av cirka 185,000 kronor, hava *utom* resekostnaderna utgjort cirka 0.73 procent av anläggningskostnaden mot 1.5 procent enligt hithörande taxor.

Ehuru på grund av det ganska omfattande arbete, som på detta område utförts, kostnaderna stigit till ett icke obetydligt belopp, torde väl den betalade ersättningen få anses vara synnerligen moderat, i förhållande till vad dylika arbeten av mera tillfällig och provisorisk natur vanligen betinga.

Mot anmärkningen att nämndens tjänstemän vid uppdrag att såsom ombud verkställa besiktningar av utförda arbeten, utöver av Eders Kungl. Maj:ts fastställd ersättning för resor och dagtraktamente, dessutom erhållit ett arvode för varje förrättningsdag av 10 kronor, vill nämnden anföra följande:

Jämlikt § 58 uti Eders Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående statens upphandlings- och entreprenadväsende av den 17 november 1893 — stadgande ersättning till besiktningsmän m. fl. — har nämnden tillerkänt de båda byråingenjörerna ett extra arvode av 10 kronor per förrättningsdag, då dessa enligt nämndens förordnande hava funktionserat såsom kronans ombud vid slutbesiktningar, förrättade av en synenämnd, utöver för dem fastställd ersättning för resekostnader och dagtraktamente.

Dessa besiktningsförrättningar taga nämligen i allmänhet avsevärt mycket längre tid av dagen i anspråk, än som motsvarar dessa tjänstemäns arbetstid å tjänsterummet, dels genom det forcerade arbetet vid desamma och dels genom det dem åliggande arbetet med protokollens uppsättande, varför nämnden ansett sig kunna med tillämpning av ovan angivna bestämmelse i entreprenadförordningen ersätta tjänstemännen i fråga med 10 kronor per dag vid dylika förrättningar.

Angående det av Revisorerna gjorda uttalandet, att kontrollen av arbetena onödigt fördyrats därigenom, att kontrollantsbefattningarna tillsatts tidigare, än vad arbetena vid olika etablissement påbörjats, ber nämnden få anföra följande.

När kontrollanter antagits, har nämnden ofta låtit dessa under någon tid, innan de skickats till vederbörlig plats för sin verksamhet, tjänstgöra som extra ingenjörbiträden å byggnadsbyrån mot ett reducerat arvode, för att dels sätta sig noga in uti ritningar och olika handlingar samt biträda med de utredningar angående terrassering, grundläggningar m. m., som förekomma, samt verkställa kompletteringar av behövliga markundersökningar och dylikt, vilket nämnden ansett nyttigt och nödvändigt för undvikande av extra kostnader vid hithörande arbeten, vilka erfarenheten visat lätt kunna gå till avsevärda belopp, om icke gjorda undersökningar och förberedelser varit möjligast fullständiga och tillförlitliga.

Vad så ingenjör Paalzw beträffar, som tjänstgjort någon tid å byrån för sagda ändamål och då satt sig väl in uti förhållandena, ansåg nämnden det vara synnerligen lämpligt att anmoda honom att verkställa de avvägningar och undersökningar, som behövdes för Södermanlands regementes etablissement invid Strängnäs, där nämnden på grund av de oländiga och svåra terrängförhållandena först efter fullständigare undersökningar lyckats finna en lämplig förlägningsplan.

Som ingenjör Paalzw syntes väl lämpa sig för detta uppdrag, för vilket i varje fall ett tillfälligt biträde måste anställas, ansåg nämnden det lämpligt

att härvid sysselsätta honom. Han har ock på ett tillfredsställande sätt fullgjort detta uppdrag.

Någon ökad kostnad för kontrollen vid Vänersborgsetablissemnet har därigenom icke uppstått, då omkostnaderna för de besvärliga och omfattande undersökningarna å Strängnästomten i sin ordning påförts Södermanlands regementes etablissemnet och säkerligen komma de fortsatta arbetena väl till godo.

Revisorernes erinringar mot kontrollen vid Uppsalaetablissemnet synas vara beroende av någon missuppfattning av nämndens uppgifter och handlingar; och vill nämnden härom meddela följande.

Samtliga *nybyggnader* för etablissemnet såsom kanslihus, tre kasernhus, kokinrättning, gymnastik- och exercishus, varmbad- och tvättrinrättning, ångpannehus, tre stycken avträden och ett uthus avlämnades i sin helhet fullt färdiga för regementets användning i april 1912, men återstodo att av nybyggnader uppföra en förvaltarebostad, en vakt- och arrestbyggnad samt stallbyggnad med vagnbod, varjämte omändringsarbeten för en verkstadsbyggnad samt av 3 stycken äldre manskapsbaracker och diverse bodar till bostäder och uthus för underofficerarna skulle verkställas.

För övervakande av dessa rätt krävande och besvärliga arbeten har nämnden bibehållit den kontrollant, som var anställd vid huvudentreprenaden, vars arbeten avslutades, som ovan nämnts, i april 1912.

Revisorerne avsluta sina ovanberörda iakttagelser och erinringar angående en del utgiftsposter med den förklaring, att genom större varsamhet i fråga om utgifterna för såväl byggnadsarbeten som nämndens expedition kostnaderna bort kunna i avsevärd mån nedbringas.

Häremot vill dock nämnden erinra, att den genom sina ovan angivna förklaringar ansett sig hava påvisat, att de anmärkta utgifterna varit moderata och väl motiverade, varjämte nämnden ber att få framhålla, att den i alla förekommande fall sökt ställa sig den givna nådiga instruktionen till efterrättelse med iakttagande på bästa sätt av önskvärd sparsamhet, men även med tillämpning av § 7 i nådiga instruktionen, som lyder:

“Kasernbyggnadsnämnden skall tillse, att de för uppförande av varje kasernetablissemnet beviljade anslag icke utan verkligt tvingande skäl överskridas, dock att vid uppgörande av ritningar och förslag samt utförande av byggnadsarbeten, byggnadernas ändamålsenlighet och soliditet icke får efter sättas.“

Tillgodoses däremot sparsamhetens krav uteslutande och oberoende av dess konsekvenser, kan slutresultatet bliva vida ogynnsammare såväl ur ekonomisk som andra synpunkter, än man väntat, varför nämnden vågar tro, att den handlat välbetänkt och sökt efter bästa förmåga tillgodoso statens sanna intressen vid uppfyllande av det uppdrag, som blivit den anförtrott.

Revisorerna meddela vidare, att de tagit del av den framställning angående nämndens verksamhet, som tredje försvarsberedningen under detta år gjort till Eders Kungl. Maj:t, samt framhålla, att beredningen funnit, att tiden för kasernernas uppförande blivit vida längre, än som från början beräknats, samt att man, då nämnden tillsattes, antog, att kasernerna skulle bli färdiga inom år 1914, men att byggnadsverksamheten synes komma att räcka betydligt längre.

Nämnden måste härvid uttrycka sitt beklagande av, att Revisorerna icke synas hava tagit närmare del av nämndens utförliga svar till Eders Kungl. Maj:t om beredningens framställning i denna fråga, där de förnämsta orsakerna till försenandet hava blivit vederbörligen angivna.

Nämnden ber i denna fråga få hänvisa till de utförliga redogörelser, den lämnat uti sina yttranden av den 11 juni 1913 till statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet och den 9 juli i år till Eders Kungl. Maj:t. Utom vad som däruti andrages, vill nämnden nu även åberopa Riksdagens protokoll för 1910 och 1911 under rubrik: "Fjärde huvudtiteln, fortifikationsarbeten", däruti av departementschefen framlagt förslag till ändrade tider för byggnadsarbetenas bedrivande *av Riksdagen gillats*.

Enligt detta förslag skulle under vart och ett av åren 1909—1913 *tre* etablissement påbörjas och de 15 etablissementen vara färdiga under *år 1916*, för att de behöfliga penningmedlen skulle komma att fördelas ut över ett visst antal år.

Sedan dess hava emellertid åtskilliga förändringar inträffat, som utan nämndens förvällande *försenat* och *förändrat* arbetena, såsom framgår av Riksdagens protokoll för 1912.

Å sidan 136 i nämnda protokoll säges det, att, med ändring av förut givna bestämmelser, förordnade Eders Kungl. Maj:t ock genom nådigt beslut av den 9 juni 1911, att med planläggandet och påbörjandet av återstående etablissement, utom dem vid Borås, Vänersborg och Växjö, *skulle tills vidare anstå*, intill dess annorlunda förordnats.

Vid denna tidpunkt blev det sålunda bestämt, att för 6 återstående etablissement skulle arbetena tillsvidare upphöra; och har nämnden icke förrän den 30 april i år blivit underrättad om, att Kalmar regemente skulle förläggas till Eksjö och att någon förändring icke skulle företagas med livgrenadjärregementenas förläggningsort till Linköping, samt den 30 sistlidne september, att Södermanlands regemente skulle förläggas till Strängnäs, varjämte för de båda skånska regementena intet besked ännu lämnats.

Det torde väl härav vara uppenbart, att det icke rättvisligen kan läggas nämnden till last, att icke vare sig den 1908 eller sedermera 1910 förändrade

byggnadsplanen kunnat följas, då Riksdagen och Eders Kungl. Maj:t sedan dess vidtagit genomgående förändringar av byggnadsplanen.

Revisorerna anföra vidare, att administrationskostnaderna för nämnden enligt försvarsberedningens uppfattning skulle hava betydligt överstigit vad som ursprungligen angivits, och att, enligt vad ett par av nämndens tjänstemän, av beredningen tillkallade såsom sakkunnige utrett, dessa kostnader i stället för att uppgå till 84,000 kronor per etablissement, som de ansågo vara ursprungligen upptaget och härför tillfyllest, skulle för den gångna tiden hava uppgått till omkring 150,000 kronor per etablissement.

Nämnden har uti sina båda ovanberörda skrivelser av den 11 juni och den 9 juli 1913 fullständigt vederlagt detta påstående och påvisat, att för de kostnader, som beräknats tillhöra "administrationen", ursprungligen upptagits 134,000 kronor för varje etablissement, motsvarande cirka 6.5 procent av den beräknade byggnadskostnaden.

Överintendentsämbetet, som anbefallts att avgiva utlåtande i denna fråga, har ock uti sitt yttrande till Eders Kungl. Maj:t av den 12 augusti i år på ett klart och övertygande sätt framhållit, att de sakkunniges uppfattning i denna fråga är oriktig, och att administrationskostnaderna böra beräknas på det sätt, nämnden gjort, och således hålla sig vid omkring 6 procent av byggnadskostnaderna i stället för 4 procent, som de sakkunnige angivit.

Efter sin sakkunniga granskning säger ämbetet till sist: "Av vad sålunda beräknats och anförts torde framgå, att det för närvarande knappast lärer kunna bevisas, att kaserubyggnadsnämnden överskridit eller skulle komma att överskrida de av nämnden beräknade, av Eders Kungl. Maj:t för varje igångsatt etablissement godkända administrationsutgifterna."

Mot nämndens redogörelser och överintendentsämbetets ovannämnda uttalande torde väl de sakkunniges förklaringar icke kunna tillmätas någon avgörande betydelse.

Revisorerna öfvermåla till sist i detta sammanhang, att Eders Kungl. Maj:t den 15 augusti i år förstädigt nämnden att vid fortsatta anläggningar iakttaga vissa förändringar, som av beredningen föreslagits, varigenom en besparing av omkring 150,000 kronor uppgivits komma att uppstå vid varje etablissement.

Som kostnadsberäkningarna för ändringarna ifråga äro uppgjorda av ovannämnda sakkunnige och nämnden efter granskning av kalkylerna funnit dem i många fall partiska och för högt upptagna, vill nämnden med några ord redogöra för sin uppfattning av situationen.

Värdet av de besparingar, som Eders Kungl. Maj:t genom nådiga brevet av den 15 augusti 1913 godkänt till iakttagande vid följande kaserneetablissement synes icke kunna efter nämndens beräkningar uppskattas till mer än 110,000

kronor, därav 50,000 kronor kunna anses motsvara värdet av de förändringar och uteslutningar från de godkända huvudritningarna, såsom utelämnande av musikövningslokalen samt av vagnboden invid stallet m. m. dylikt, som av Eders Kungl. Maj:t blivit godkända, varjämte resten, utgörande 60,000 kronor, motsvarar besparingar i utgifter genom användande av billigare materialier och enklare anordningar inom byggnaderna, än som av nämnden i dess kontrakt och beskrivningar föreslagits. De besparingar, som uppstått genom beredningens förslag, kunna således icke sägas motsvara ett värde av 150,000 kronor, utan böra upptagas till cirka 60,000 kronor, då uteslutandet av byggnader och anordningar, som upptagits och godkänts i det av Eders Kungl. Maj:t godkända programmet för nämndens arbeten och som påfordrats av militära och andra myndigheter ju icke kunna, vill det synas nämnden, räknas som besparing i den mening, som försvarsberedningen och dess sakkunnige framhållit.

Revisorerna göra vidare anmärkning mot, att nämnden icke antagit anbud, som inkommit till nämnden *efter* den bestämda anbudstiden och således enligt entreprenadförordningens tydliga och klara föreskrifter icke få upptagas till prövning.

Ärendet gällde en värmeledningsanläggning för en sjukhusbyggnad vid Örebroetablissemnet, för vilken bland 9 anbud det lägsta, å 8,765 kronor, avgivits av Aktiebolaget Axel Ågren i Sala.

Ett något billigare anbud å 8,455 kronor, avgivet av aktiebolaget A. Palmgrens mekaniska verkstad i Norrköping, inkom efter anbudstiden och under följande dag.

Anbuden remitterades till maskiningenjören för granskning, och föreslog han nämnden att antaga aktiebolaget Axel Ågrens anbud, ehuru han för sin del icke ansåg, att detta bolag nöjaktigt styrkt sin kompetens inom värmeledningsfacket och icke företett tillräckliga referenser, dock under villkor, att en skärpt kontroll å dess arbeten finge utövas.

Vid överläggning om saken i nämnden syntes maskiningenjören, som var närvarande, icke hysa så allvarliga betänkligheter mot bolaget, som han uttryckt i sin P. M., varemot man enades om att icke reflektera å det av aktiebolaget A. Palmgrens mekaniska verkstad avgivna anbudet, då detsamma var för sent inkommet och den möjligheten således icke var utesluten, att bolaget efter anbudstidens utgång fått veta de andra anbudsgivarnas anbud och kunnat handla därefter.

Ehuru nämnden, som Revisorerna framhållit, i sitt svar angående herr S. Nylanders klagomål över att hans anbud för betonggrunderna vid Vänersborgsetablissemnet icke blivit antaget, ansett sig på grund av sin instruktion i vissa fall äga friare händer, än vad entreprenadförordningen medgiver, har nämnden dock icke tolkat detta så, att den i något avseende ägde rätt att

handla i strid *emot* förordningens tydliga och uppenbara föreskrifter, vilket här enligt nämndens förmenande skulle blivit fallet, om aktiebolaget A. Palmgrens mekaniska verkstads anbud antagits.

Nu förefinnes emellertid i detta fall en del omständigheter, som kunna anföras till fördel för nämndens beslut och handling.

Aktiebolaget Axel Ågren hade kort efter sedan detsamma inlämnat anbudet å värmeledningsarbetena i sjukhusbyggnaden, även ingivit den lägsta offerten å rörledningsarbetena i samma byggnad för ett pris av 6,910 kronor, vilket av nämnden på maskiningenjörens förord utan tvekan antogs, och ansåg man det vara en given fördel, att samtliga dessa arbeten överlämnades till en och samme entreprenör.

Vidare var man av den uppfattningen, att, även om bolaget icke kunde anses äga så stor erfarenhet angående utförandet av värmeledningsarbeten, det dock vore relativt lätt att kontrollera dessa samt att vid behov låta ersätta bristfälliga delar med andra fullt lämpliga anordningar.

Det har vidare ådragit sig Revisorernes uppmärksamhet, att nämnden icke infört anteckning i sina protokoll om, att den skärpta kontrollen över aktiebolaget Axel Ågrens arbeten ägt rum, men har nämnden icke ansett detta nödvändigt, då maskiningenjören avgivit åtskilliga rapporter till byggnadschefen om sina inspektioner och vidare åtgöranden samt nämnden för sin del icke ansett saken vara av den vikt och betydelse, Revisorerne antagit.

Som arbetena nu emellertid, trots en del motigheter och förseningar från bolagets sida, blivit utförda på ett fullgott sätt och godkänts utan anmärkning, så att staten fått full valuta för sina utlägg, anser nämnden sig i detta fall hava på bästa sätt och enligt gällande förordning sökt tillgodose statens intressen.

Revisorerne lämna slutligen en fullständig redogörelse för behandlingen av inkomna anbud för terrasserings- och grundläggningsarbeten för ett nytt etablissement vid Vänersborg och sluta sin framställning med följande förklaring:

“Ehuru Revisorerne för sin del funnit, att statens intressen bättre tillvaratagits genom antagande av det anbud, som avgivits av Göteborgs murbruks- och betongaktiebolag, vars kompetens för arbetets utförande synes vara styrkt, hava Revisorerne likväl med hänsyn till ärendets behandling i övrigt icke ansett förhållandena föranleda vidare yttrande från Revisorernes sida.”

De upplysningar, nämnden erhållit om ifrågavarande Göteborgsbolags föregående verksamhet och dess ledning, voro alls icke av den art, att nämnden ansåg dess kompetens för arbetenas utförande styrkt. Då Revisorerne emellertid icke ansett förhållandena föranleda vidare yttrande från deras sida, än att de för sin del funnit, att statens intressen skulle bättre tillvaratagits genom antagande av det anbud, som avgivits av Göteborgsbolaget, och nämnden

redan förut i sina förklaringar till Eders Kungl. Maj:t utförligt bemött detta påstående, eller snarare antagande, så har nämnden nu endast att återopa innehållet i dessa förklaringar.

Revisorerne hava vidare i § 5 av sina anmärkningar omnämnt, att de besökt Örebroetablissemnet och funnit fordons- och persedelförrådet mindre praktiskt anordnat. Sålunda föreföll utrymmet för fordonen i bottenvåningen för knappt liksom inredningen för persedelförråden i de övre våningarna.

Nämnden vill härvid framhålla, att den utfört denna byggnad helt och hållet efter generalkommissionens förslag och bestämmelser, som legat till grund för dess program, samt sedan låtit granska inredningen av persedelförråden utav vederbörande militära och förvaltande myndigheter, som däremot icke haft någon anmärkning att framställa.

Uti § 6 av sin framställning meddela Revisorerne slutligen, att de besökt kasernetablissemnet för Jönköpings regemente vid Jönköping och därvid fått den upplysning, att de dörröppningar mellan dag- och lektionsrummen i kasernhusen av 2.5 m bredd, som nämnden upptagit i sitt, av Kungl. Maj:t godkända förslag, numera, enligt lämnade bestämmelser skola ändras så, att dörrar på gångjärn om 1.8 m bredd skola insättas. Revisorerne finna denna förändring mindre lämplig, särskilt med tanke på att de båda rummen vid föreläsningar och eljest behöva sammanslås till ett.

Som nämnden på sin tid föreslagit den ursprungliga anordningen, men denna genom nådigt brev den 15 augusti i år blivit ändrad, kan ju denna anmärkning icke drabba nämnden.

Stockholm den 31 december 1913.

Underdånigst

P. AX. LINDAHL.

A. JOHANSSON.

A. E. MAGNUSSON.

FRITHIOF DAHL.

Axel Alexanderson.

**Arméförvaltningens
artilleri- och fortifikations-
departements**

utlåtande angående Riksdagens revisorers anmärkningar rörande Göta artilleriregementes kasernetablissemang.

Till Konungen.

Uti sin den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 hava Riksdagens revisorer under fjärde huvudtiteln, arméförvaltningen § 8 erinrat därom att, sedan Göta artilleriregemente år 1895 förflyttats från den inom staden Göteborg belägna gamla kasernen till det nuvarande etablissemanget å Kviberg, beläget på ett avstånd av omkring 7 kilometer från staden, den huvudsakligen för reparation av regementets materiel avsedda tygstationen med tillhörande förråd bibehölls å en sedan gammalt till tygstationen upplåten tomt inom stadens sjunde rote i närheten av det nuvarande posthuset. Det långa avståndet mellan staden och Kviberg medförde enligt Revisorernes mening åtskilliga olägenheter.

Med hänsyn därtill, att den ifrågavarande tomten, som hade en areal av 3,703 kvadratmeter och en därmed sammanhängande tomt om 2,563 kvadratmeter, som disponerades av arméförvaltningens fortifikationsdepartement, vore belägna i en av stadens mera centrala delar ansåge Revisorerne undersökning böra verkställas i syfte att utröna, huruvida icke dessa tomter skulle kunna utnyttjas på ett för kronan ekonomiskt fördelaktigare sätt än nu skedde, och i sammanhang därmed även tagas under omprövning, om icke lämpligare plats skulle kunna beredas tygstationen med tillhörande förråd och verkstäder.

Dessutom hava Revisorerne anmärkt, att i kasernetablissemang å Kviberg särskilda anordningar saknas för torkning av manskapets kläder, samt funnit det ur hygienisk synpunkt önskvärt, att särskilda åtgärder vidtagas för tillgodoseende av ifrågavarande behov, exempelvis sådana, som vidtagits inom Norrbottens regementes kasernetablissemang.

Arméförvaltningens artilleri- och fortifikationsdepartement, som enligt föreskrift i nådig remissresolution den 10 december 1913 hava att avgiva underdånigt utlåtande över Revisorernes berättelse i anförda delar, biträda Revisorernes uttalande i avseende å olämpligheten av tygstationens bibehållande å dess nuvarande plats inom staden, varigenom förbindelsen med det i Kviberg förlagda regementet försvåras, och anse departementen i likhet med Revisorerne

att en undersökning bör företagas angående tygstationens förflyttning och den nuvarande tyganstaltens utnyttjande på annat sätt, varvid först fråga om försäljning av densamma i sammanhang med försäljning av fortifikations-tomten synes böra tagas under prövning.

Huruvida försäljningssumman för tyganstalten ensam må bli tillräcklig för uppförandet av nya tyghusbyggnader, varom departementen icke nu kunna yttra sig, bör ock bli föremål för undersökningen. Försäljningen av fortifikationstomten med därå uppförda byggnader, som äro gamla och otidsenliga samt på grund såväl därav som av sin belägenhet, huru central än denna är, icke lämpliga för bostadsändamål, har numera för lantförsvarets vidkommande ej annan påföljd än ökade inkvarteringskostnader för fortifikationspersonal, som i byggnaden har naturainkvarteringsförmån. Artilleri- och fortifikationsdepartementen komma emellertid att i särskild underdånig skrivelse underställa den väckta frågan om tygstatens förflyttning till Kviberg samt tyghus- och fortifikationstomternas försäljning Eders Kungl. Maj:ts nådiga prövning.

Med anledning av Revisorernes anförande om bristande anordningar för torkning av manskapets kläder vid Göta artilleriregementes kasernetablissemang få departementen i underdånighet meddela, att dylika anordningar, såsom ock Revisorerne antytt, icke kommit till utförande vid uppförandet av de äldre kasernetablissemangen, utan först vid de under senare tider byggda kasernerna. Dock hava sedermera vid några av de äldre kasernerna, efter framställningar från vederbörande chefer, torkanordningar där så kunnat ske blivit utförda, och skall fortifikationsdepartementet även hädanefter, i den mån framställningar i sådant syfte inkomma samt medelstillgången och andra omständigheter det medgiva, gå i författning om inrättandet även vid övriga äldre kasernetablissemang av anstalter för torkning av manskapets kläder och nu särskilt på grund av Revisorernes uttalande taga frågan, så vitt den angår Göta artilleriregementes kasernetablissemang, i övervägande.

Stockholm den 5 januari 1913.

Underdånigst

FR. LETH.

L. W:SON MUNTHE.

M. MORTON.

Emil Wissnell.

**Arméförvaltningens fortifika-
tionsdepartements**

utlåtande rörande vissa av Riksdagens
revisorer framställda anmärkningar.

Till Konungen.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement, som den 10 sistlidne december i nåder anbefallts avgiva och till lantförvarsdepartementet insända underdånigt utlåtande i anledning av de utav Riksdagens revisorer, i deras berättelse av den 30 november 1913 under "fjärde huvudtiteln, arméförvaltningen", i §§ 7 och 10 samt § 13 i vad angår Bodens garnisonssjukhus, framställda anmärkningar och erinringar, får härmed i underdånighet avgiva följande yttrande:

§ 7.

Revisorerne hava med anledning av sitt besök vid livregementets dragoners kasernetablissemang framställt anmärkningar *dels* mot vissa bjälklag i logementsbyggnaderna och *dels* mot gårdsplanernas beskaffenhet.

Vad beträffar de åsyftade bjälklagen anmärka Revisorerne, att de ej beretts tillräckligt stöd å murarna, utan fått vila på en träkonstruktion innanför dem, till följd varav bjälkarna i brist på bärkraftigt fäste delvis hotade att falla ned och måste stödjas med provisoriskt i nedra våningen anbragta stolpar.

Med anledning av anmärkningen har fortifikationsdepartementet låtit genom fortifikationsofficeren vid femte arméfördelningens stab och ingenjören G. Sällström verkställa undersökning på platsen. Av deras den 5 denna månad avgivna här vidfogade utlåtande framgår, att bjälkarna i de omordade bjälklagen haft upplag på murarna på brukligt sätt, men mitt för trapparmen varit avväxlade, dock att nedsjunkningen berott, icke på denna avvaxling, utan därpå, att bjälkarna i stor utsträckning angripits av röta. Avväxlingen — ett för sådana fall som de ifrågavarande mycket vanligt tekniskt förfarande — har gjorts för att icke försvaga stjärkningen för trappvalvet. I övrigt må här erinras, att de båda kasernhusen, vari de av röta angripna bjälklagen befunnos, uppfördes för omkring 34 år sedan, då de numera använda järn- och betongbjälklagen ännu icke kommit i bruk. Först vid uppförandet av fotgardesregementenas kasernetablissemang härstädes användes dylika bjälklag. Det torde för övrigt icke vara förvånande, att träbjälklag, särskilt i en trappa, där ju, förutom vid rengöring, även eljest mycken fuktighet och väta kunna

förekomma, efter en så lång tidrymd tagit skada. Emellertid hava de åsyftade träbjälklagen utbytts mot bjälklag av betong och järn.

Vidkommande gårdsplanerna har anmärkts, att de, ehuru regnig väderlek icke hade varit rådande vid tiden för Revisorernes besök, varit synnerligen sumpiga. Även detta missförhållande har av förenämnda fortifikationsofficer och ingenjör undersökts, och tillåter sig departementet att hänvisa till deras ovannämnda utlåtande, varav framgår, att, om regementet till fullo använt därför disponibla medel, gårdsplanerna kunde hava varit i bättre skick. Vidare må framhållas, att regementet icke hos fortifikationsdepartementet för gårdsplanernas underhåll rekvirerat några medel utöver de därför i underhållsplanerna ingående och, efter vad ovan sagts, icke för nämnda underhåll till fullo använda, medlen. För avhjälpan det av de anmärkta bristfälligheterna genom makadamisering och grusning skall departementet i sinom tid anvisa erforderliga medel.

§ 10.

Revisorerna hava i fråga om kasernetablissemang för Östgöta trängkår anmärkt, att virket till pelarna i marketenteribyggnadens trappuppgång vore av mindre gott slag, att vissa anordningar exempelvis beträffande fönstren i trappuppgången och dörrarna vid nedgången till källaren vore opraktiska, samt att golvet i exercishuset vore illa lagt och av mindre gott virke.

Anmärkningen mot virket till pelarna i den nämnda trappuppgången torde avse det förhållandet, att de fristående stolparna i nämnda uppgång hava en del långsgående, delvis ganska stora, sprickor. Vid slutbesiktningen den 30 januari 1912 synes någon anmärkning i berörda hänseende icke hava gjorts, varför det är sannolikt, att sprickorna uppkommit först efter denna tid. Entreprenören skall emellertid enligt kontrakt ansvara till och med den 30 januari 1915 för det utförda arbetets goda beskaffenhet, i följd varav frågan om det mindre goda virket i stolparna kommer att upptagas till prövning vid den ansvarsbesiktning, som skall före nämnda dag förrättas.

Vidkommande de exempelvis anförda opraktiska anordningarna får fortifikationsdepartementet meddela, att fönstret i trappuppgången skäres på sin nedre tredjedel av trapplanet, så att innerbågarna icke kunna öppnas, och att källardörren, då den står öppen, hindrar passagen till serveringsrummet. Dessa olägenheter kunna avhjälpas därigenom, att fönstrets innerbåge förenas med ytterbågen till en koppelbåge, och att dörren till källaren med ändring av beslagningen flyttas till annan plats; och skall departementet gå i författning

om utförandet av dessa ändringsarbeten, vilka ej kräva någon väsentlig kostnad.

Vad slutligen angår golvträet i exercishuset, har en och annan planka slagit sig skev och en del ganska stora golvspringor hava uppkommit, vilka felaktigheter synas ej hava vid byggnadens besiktning den 15 december 1911 förefunnits. Departementet skall emellertid tillse, att frågan om golvträet och golvets beskaffenhet i exercishuset toges under omprövning vid kommande ansvarsbesiktning. Ansvarstiden härför utgår den 15 december 1914.

§ 13.

Angående garnisonssjukhuset i Boden hava Revisorerna framhållit, att det ville synas, som om användandet av det s. k. paviljongsystemet medfört onödigt stora kostnader.

För utarbetandet av förslag till ordnandet av de sjuklokaler, som skulle beredas vid de nya eller utvidgade kasernetablissemang, vartill 1901 och 1902 års riksdag anvisat medel, förordnades genom nådig generalorder den 6 juni 1904 dåvarande överfältläkaren jämte chefen för arméförvaltningens intendentsdepartements sjukvårdsbyrå att biträda chefen för kungl. fortifikationen. De förslag, som med deras biträde utarbetades, hava legat till grund för uppförandet av de nya sjukhusen och sjukpaviljongerna. Rörande sjukhuset i Boden (liksom ock det i Skövde), framhöllo de nämnda båda sakkunniga i sitt den 19 september 1904 dagtecknade och till Eders Kungl. Maj:t med fortifikationens underdåniga skrivelse den 8 december 1904 insända utlåtande följande: "Beträffande sjukhusen i Skövde och Boden har föreslagits att antingen uppföra skilda administrations- och sjukpaviljonger eller ock att sammanföra dessa i en gemensam byggnad. Med hänsyn därtill att ett sjukhus för över 100 sängar icke bör uppföras i en enda byggnad och att sjukhusen i Skövde och i Boden enligt vår åsikt böra kunna i krigstid svälla ut till reservetappsjukhus (fördelningssjukhus) med ett sängantal vida överstigande nyssnämnda siffra, få undertecknade förorda, att berörda sjukhus uppföras i skilda administrations- (operations-) och sjukhusbyggnader i enlighet med av oss gjorda skisser och av ritbyrån utarbetade förslag." De av fortifikationen och nämnda sakkunniga utarbetade förslagen underställdes medicinalstyrelsens granskning, och framhöll styrelsen i sitt underdåniga yttrande den 6 december 1905 bland annat: "I allmänhet synas de föreslagna sjuklokalerna väl motsvara därmed avsett ändamål, och, om desamma varda utförda i huvudsaklig överensstämmelse med de översända ritningarna, torde det icke lida något tvivel, att sjukvården skall kunna vida bättre tillgodoses vid de truppförband,

för vilka ifrågavarande sjuklokaler äro avsedda, än vad fallet för närvarande kan bliva å mötesplatser och inom äldre kasernetablissemang.“ Enligt nyss anförda, av de nämnda båda sakkunniga uttalade princip, mot vilken medicinalstyrelsen icke haft något att erinra, voro ock de ritningar till garnisonssjukhus i Boden, som av fortifikationsdepartementet insändes med underdånig skrivelse den 19 december 1906 och av Eders Kungl. Maj:t godkändes den 18 januari 1907, utarbetade. Härvid må dock erinras, att i det ursprungliga under år 1904 utarbetade förslaget icke ingick anordnandet av förbindelsegångarna mellan sjukpaviljongerna och administrationsbyggnaden, men att sådana gåingar voro upptagna och beräknade i det den 19 december 1906 insända förslaget, detta på grund av en ämbetsskrivelse av den 1 september 1906 från statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet. Vad beträffar anordnandet av dylika gåingar hade statsutskottet i dess utlåtande den 30 mars 1906 anmärkt mot det ursprungliga förslaget, att administrations- och operationsbyggnaden icke ägde i sjukvårdshänseende tillfredsställande förbindelse med de båda sjukpaviljongerna. Medicinalstyrelsen, vars yttraude i ärendet hade inforrats, framhöll i skrivelse till statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet den 4 maj 1906, att styrelsen ansåg de ifrågasatta sammanbindninggångarna icke vara av behovet påkallade, då flyttning mellan de olika byggnaderna utan olägenhet kunde ske medels täckt sjukbår, varförutom dylika sammanbindninggångar icke kunde åstadkommas utan avsevärda kostnader. Kungl. Maj:t föreskrev emellertid i förenämnda nådiga brev den 18 januari 1907 att förbindelsegångarna skulle utföras.

Såsom av det ovan anförda framgår har fortifikationsdepartementet vid garnisonssjukhusets uppförande följt de anvisningar, som av de sakkunniga givits och av medicinalstyrelsen godkänts, samt de ritningar, som av Eders Kungl. Maj:t, efter Riksdagens hörande, i nåder fastställts. Det är ju möjligt att ett hopande inom en byggnad av samtliga de för sjukvården behövligen lokalerna kunnat medföra någon besparing, men har fortifikationsdepartementet icke haft någon anledning att mot de sakkunnigas åsikter i den frågan uppöra och inlämna något förslag därtill.

Stockholm den 14 januari 1914.

Underdånigst:

L. W:SON MUNTHE.

M. MORTON.

Carl Lundquist.

Yttrande av fortifikationsofficeren vid
femte arméfördelningens stab och
ingenjören G. Sällström

över iakttagna bristfälligheter inom liv-
regementets dragoners kasernetablis-
semang jämte förslag till bristernas
avhjälpande.

Med anledning av skrivelse nr 1989 C av den 19 december 1913 till chefen för femte arméfördelningen angående Riksdagens revisorers anmärkningar beträffande kungl. livregementets dragoners kasernetablisement, *dels* om i vissa logementsbyggnader varande bjälklag, som ej beretts tillräckligt stöd å murarna och *dels* om gårdsplanernas dåliga skick, hava undertecknade erhållit förordnande att verkställa utredning och avgiva utlåtande beträffande de anmärkta förhållandena, samt att föreslå de åtgärder, som på grund av Revisorernes anmärkningar böra vidtagas, och få vi, efter att å platsen noga undersökt förhållandena härmed avgiva följande utlåtande:

Beträffande bjälklagen:

Uti norra trappan till kasern nr 3 och uti södra trappan till kasern nr 2 hade förstugubjälklagen mellan bottenvåningen och våningen en trappa upp angripits av röta, så att den närmast trappan varande delen nedsjunkit och måst underifrån uppbäras.

Vid värderingsbesiktning den 23 september 1913 föreslogo undertecknade en noggrann undersökning av dessa bjälklag, som senare verkställdes och befanns därvid bjälkarna vara av 25 centimeters höjd och hava upplag på murarna på brukligt sätt men voro mitt för uppgående trapparmen bjälkarne avväxlade, dock hade icke nedsjunkningen berott på denna avvaxling utan därpå att bjälkarne voro till stor utsträckning angripna av röta, och blev därför de båda bjälklagen borttagna och äro nu ersatta med nytt bjälklag av cementbeton.

För övrigt har i logementsbyggnaderna ej kunnat förmärkas några svaga bjälklag.

Beträffande gårdsplaner:

Att dessa gårdsplaner på vissa tider av året äro i mindre gott skick kan icke förnekas men med den stora utsträckning, som dessa gårdsplaner äga blir alltid svårt att hålla dem i gott skick, då effektiv dränering uti lermark är både svår och dyrbar att erhålla.

Dock bör framhållas att gårdsplanerna kunde varit i bättre skick om regementet tillfullo använt därför disponibla medel, varav vid tidpunkten ifråga endast omkring en tredjedel kommit till användning härför.

De olika gårdsplanerna hava i allmänhet goda lutningsförhållanden till respektive avloppsbrunnar och anse vi att med hänsyn till kostnaden ingenting annat kan göras än att vid lämplig tidpunkt påföra makadam, som väl packas, och däröver grövre gånggrus så att övre lagret å gårdsplanerna erhåller större fasthet och därigenom dagvattnet fortare avrinner.

Stockholm den 5 januari 1914.

C. A. TYDÉN

Fortifikationsofficer vid femte
arméfördelningens stab.

GUSTAF SÄLLSTÖM.

Marinförvaltningens

utlåtande angående Riksdagens revisorers anmärkningar rörande femte huvudtiteln.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 9 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt marinförvaltningen att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning av de uti Riksdagens revisorers berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 gjorda uttalanden rörande femte huvudtiteln.

Med återställande av remissakten får marinförvaltningen i underdånighet anföra följande.

I.

Under rubriken "marinförvaltningen" hava Statsrevisorerna i § 1 meddelat, hurusom de vid granskning av marinförvaltningens huvudbok för år 1912 funnit, att genom en felaktig bokföringsåtgärd behållningen å det av Riksdagen beviljade extra anslaget till anskaffning av beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga, vilken behållning vid 1912 års slut rätteligen uppgått till 360,436 kronor 17 öre, kommit att upptagas med ett 528,515 kronor 37 öre för högt belopp. Därvid hava Revisorerna tillagt, att visserligen, enligt vad Revisorerna inhämtat, berörda bokföringsfel komme att rättas i marinförvaltningens huvudbok för år 1913, men hade Revisorerna dock velat omnämna förhållandet för dess beaktande vid granskningen av nämnda huvudbok.

Av Revisorernes framställning rörande denna bokföringsfråga vill det synas som om i marinförvaltningens huvudbok en felaktig bokföring skulle

hava ägt rum. Så är emellertid icke förhållandet. Bokföringen sådan den skett i marinförvaltningen var riktig och nödvändig. Däremot har en vid Karlskrona kustartilleriregemente vidtagen, av Revisorerna icke omnämnd omföringsåtgärd, som medförde att anslaget kom att visa en behållning av 888,951 kronor 54 öre, vid i marinförvaltningen verkställd granskning befunnits icke vara rätteligen grundad, varutinnan emellertid, efter ärendets behandling i vederbörlig ordning, rättelse blivit genom marinförvaltningens försorg vidtagen redan före Revisorernes sammanträde.

Närmare förhåller sig med saken på följande sätt.

För anskaffning av beklädnad och sängservis för kustartilleriets värnpliktiga beviljade 1904 års riksdag ett anslag av 1,508,000 kronor, varav under årens lopp vissa delar ställts till Karlskrona kustartilleriregementes förfogande.

I nämnda regementes räkenskap för december månad 1912 gottgjordes den 24 januari 1913 — eller dagen innan kassajournalen för december månad 1912 senast skulle vara avslutad — förenämnda anslag 528,515 kronor 37 öre genom omföring från "beklädnadsförrådet för värnpliktige vid Karlskrona kustartilleriregemente". Genom berörda omföringsåtgärd, vilken *måste* ingå i marinförvaltningens huvudbok för år 1912, kom behållningen å anslaget att vid samma års slut uppgå till förenämnda belopp, 888,951 kronor 54 öre.

Vid granskning i marinförvaltningen av regementets kassaredogörelse för december 1912 befanns den omförmälda omföringsåtgärden anmärkningsvärd, varom ämbetsverkets bokslutskontor i tjänstememorial den 20 augusti 1913 hos ämbetsverket gjorde anmälan. I anledning av denna anmälan och då den verkställda omföringsåtgärden icke syntes vara rätteligen grundad, infortrade ämbetsverket den 22 augusti 1913 från regementschefen upplysning rörande anledningen till åtgärden ifråga.

I skrivelse den 20 september 1913 avgav regementschefen förklaring och anförde därvid, att bokföringsåtgärden tillkommit i tanke, att de värnpliktiges vid regementet beklädnadsförråd skulle betala den beklädnad, som för dem anskaffats, samt att, sedan upplysts att så icke vore meningen, omföringen naturligtvis icke kunde försvaras; och hemställde regementschefen att som den i anledning härav erforderliga återföring av beloppet såsom avseende ett föregående års räkenskap icke lämpligen kunde äga rum vid regementet, denna åtgärd måtte ske genom marinförvaltningens försorg.

Med anledning härav beslöt marinförvaltningen den 26 september 1913 att erforderlig omföring av beloppet skulle vidtagas i marinförvaltningens huvudbok för år 1913, vilken omföring ock omedelbarligen verkställdes.

Det anförda kan sammanfattas sålunda. Den i Revisorernes uttalande avsedda bokföringen i marinförvaltningens huvudbok för år 1912 var riktig

och nödvändig i följd av den vid Karlskrona kustartilleriregemente vidtagna omföringsåtgärden. Sedan vid vederbörlig granskning i marinförvaltningen gjorts anmärkning mot omföringsåtgärden, samt regementschefen i avgiven förklaring vitsordat, att åtgärden berodde på ett missförstånd, har, i enlighet med regementschefens hemställan, marinförvaltningen i ämbetsverkets huvudbok för år 1913 vidtagit erforderlig rättelse. Detta skedde innan Revisorerna ens sammanträtt.

Om vad sålunda i frågan förekommit hava Revisorerna erhållit upplysning, bland annat genom ämbetsverkets för dem företedda huvudbok för år 1913.

Vid nu upplysta förhållanden måste Revisorernas omnämmande av detta ärende framstå såsom ganska egendomligt. Det av Revisorerna angivna syftet med omnämmandet, nämligen att förhållandet skulle beaktas vid granskningen av marinförvaltningens huvudbok för år 1913, synes alldeles meningslöst. Ty, på sätt nyss är nämnt, hade Revisorerna ju erhållit kännedom om att på marinförvaltningens initiativ rättelse av den utav den underordnade myndigheten vidtagna omföringsåtgärden redan blivit i marinförvaltningens huvudbok för 1913 verkställd. Med lika stort fog skulle Revisorerna såsom sina anmärkningar mot marinförvaltningens räkenskap kunna upptaga alla sådana anmärkningar, som av marinförvaltningens revision blivit gjorda mot i ekonomiskt hänseende marinförvaltningen underlydande myndigheter och äro av beskaffenhet att föranleda rättelse i marinförvaltningens huvudbok.

Av Revisorernas uttalande i det särskilt föreliggande fallet har den i förhållandena icke noga initierade måst bibringas den uppfattningen, att marinförvaltningen gjort sig skyldig till ett betydande fel, under det att förhållandet tvärtom är det, att marinförvaltningens åtgörande varit i såväl ena som andra hänseendet det enda riktiga.

II.

Med anledning av vad Revisorerna under rubriken navigationsskolorna i § 2 uttalat beträffande om- och tillbyggnad av navigationsskolan i Göteborg får marinförvaltningen meddela, att ämbetsverket genom skrivelse till direktionen för samma navigationsskola bragt Revisorernas uttalande till direktionens kännedom.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit undertecknad, chef, samt Dahlin, Wolff, föredragande, och Lannerstierna.

Stockholm den 22 december 1913.

Underdånigst

På Kungl. marinförvaltningens vägnar:

GUSTAF DYRSSEN.

Tore Hedrén.

Medicinalstyrelsens

utlåtande i anledning av Riksdagens
revisorerers anmärkning rörande Göte-
borgs hospital.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 5 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att avgiva underdånigt utlåtande i anledning av vad Riksdagens Revisorerer uti § 1 i ett bilagt transumt anfört rörande den vid Göteborgs hospital uppförda byggnaden för sinnessjuka av första betalningsklassen.

Uti berörda transumt meddela Revisorerne, att 1907 års riksdag för uppförande av omförmälda byggnad beviljat ett anslag av 354,250 kronor.

De iakttagelser, som vid Revisorerens besök vid Göteborgs hospital gjordes i avseende å berörda byggnad, hade givit Revisorerne anledning uttala den mening, att det syntes böra tagas under övervägande, huruvida icke beträffande förestående nybyggnader av ifrågavarande slag för vård av sinnessjuka genom ett bättre tillvaratagande av utrymmet än vad uti sagda byggnad syntes hava skett plats kunde beredas för emottagande av ett större antal patienter; och hade Revisorerne funnit sig äga så mycket större anledning till detta uttalande, som, enligt vad känt vore, svårigheter mötte att tillgodose det växande kravet å hospitalsvård.

Till fullgörande av den erhållna nådiga befallningen får medicinalstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Rikets hospitals avdelningar för sjuka av första betalningsklassen äro samtliga — med undantag av avdelningen vid Göteborgs hospital — anordnade så, att endast lugna, stillsamma och snygga sjuka kunna vårdas å desamma; dessa avdelningar utgöras nämligen av ett antal enskilda rum och för avdelningens samtliga sjuka gemensamma dag-, mat- och sällskapsrum. Några lägenheter, mera avskilda från övriga och anpassade för vård av våldsamma, förstörande eller osnygga patienter finnas icke. Vidare äro omskrivna avdelningar i saknad av varje möjlighet att för de sjuka anordna övervakning i större gemensamma salar; badrummen äro i allmänhet små och trånga och försvåra eller omöjliggöra behandlingen av de sjuka med så kallade långbad.

Dessa omskrivna brister inom första klassens avdelningar medföra, att, om en där intagen sjuk blir mera orolig, förstörande eller osnygg, sådan sjuk icke kan vårdas inom nämnda avdelning utan måste förflyttas till avdelning för våldsamma respektive osnygga sjuka av allmänna betalningsklassen. Sådan förflyttning blir likaledes nödvändig, då det gäller sjuk, som är i behov av övervakning, respektive långbadsbehandling.

Dessa förflyttningar till allmänna klassens avdelningar av sjuka, tillhörande första betalningsklassen, hava både hos de sjuka och ännu mera hos deras anhöriga väckt en ovilja, som knappast kan anses vara oberättigad. Enligt gällande bestämmelser i hospitalsstadgan erläggas för första klassens sjuka avgifter, som motsvara hela kostnaden för vård och underhåll, och naturligt är, att anspråk uppställas därpå, att samtliga för första klassens sjuka avsedda förmåner komma intagna sjuka tillgodo.

När därför programmet till paviljongen för första klassens sjuka vid Göteborgs hospital under år 1906 uppgjordes, var man angelägen om att anordna paviljongen så, att alla kategorier av sinnessjuka skulle kunna erhålla erforderlig vård inom avdelningen; sålunda anordnades en avdelning för övervakning samt en för vård av förslöade sjuka och sådana, som på grund av störande uppträdande, mindre vårdat yttre eller insociala vanor böra hållas skilda från övriga sjuka. Naturligt är, att en för alla kategorier sjuka avsedd sjukvårdspaviljong måste tilltagas med något utrymme för övertaligt sjuka, så att möjlighet till förskjutning i antalet sjukplatser å de olika avdelningarna erhålles. Hela paviljongen är avsedd för 50 sjuka, hälften av vardera könet, men i verkligheten kan paviljongen bereda plats för 58 à 60 patienter, och sedan paviljongen tagits i bruk har det fastställda antalet sjukplatser ofta varit överskridet. Sålunda uppgick antalet vårdade den 15 sistlidne december till 26 män, 28 kvinnor = 54.

De för *en* sjuk avsedda sovrummen mäta 15 till 17.5 kvadratmeter och kunna alltså icke anses för stora, särskilt med hänsyn därtill dels att den sjuke ofta vistas i sitt rum större delen av dygnet, dels att han tidvis måste hava skötare respektive sköterska i sitt rum såväl natt som dag. De för två sjuka avsedda rummen mäta 20 à 25 kvadratmeter.

De utmed sovrummen löpande korridorerna äro apterade till dag- och matrum; på grund av sin längd verka dessa korridorer rymliga och stora, men de bereda därigenom god möjlighet för de sjuka att anpassa sig utan att bliva störda av medpatienter. Naturligt är ock att en paviljong för första klassens sjuka måste för att fylla sitt ändamål vara anordnad med hänsyn till de sjukas trevnad och bekvämlighet, och att utrymmet sålunda icke kan beräknas enligt samma normer, som gälla för sjukhus för patienter av allmän klass.

Styrelsen anser sig i detta sammanhang böra erinra därom, att, med hänsyn därtill att kostnaden för meromnämnda paviljongs uppförande beräknades till en relativt hög summa, 354,250 kronor — den verkliga kostnaden har uppgått till 346,529:90 kronor — vårdavgiften för patient i första klass, tillhörande Göteborgs hospital, i enlighet med nådigt brev av den 3 december

1909 utgår med 3 kronor 25 öre om dagen eller 1 krona mer än för sjuk i samma klass å andra hospital.

Uti underdånig skrivelse den 28 september 1906 med förslag till uppförande av ifrågavarande paviljong för första klass patienter anförde styrelsen i detta hänseende, att om det skulle anses olämpligt, att statsverket vidkändes särskilda kostnader för patienter av denna klass i ett med hänsyn till deras behov modernt utrustat sjukhus, så funnes alltid den utvägen att vid ifrågavarande vårdanstalt i någon mån höja dagavgiften, som beräknats att täcka allenast kostnaderna för vård och underhåll, så att även räntan på anläggningskostnaden betalades av de sjuka. Ökades dagavgiften exempelvis med 1 krona, således till 3 kronor 25 öre, vilken avgift dock bleve låg emot vad som finge betalas på enskilda vårdanstalter, så skulle — under antagande av 18,000 underhållsdagar — därigenom årligen inflyta 18,000 kronor eller drygt 5 procent på byggnadssumman. Statsverket hade då likväl sört för, att tillgång funnes till tjänlig hospitalsvård även för sjuka, tillhörande de bildade klasserna, vilkas ekonomiska förhållanden icke medgåve anlitaandet av den dyra enskilda sjukvården för sinnessjuka.

Uti den till 1907 års riksdag avlåtna nådiga propositionen om uppförande av omförmälda paviljong framhöll vederbörande departementschef, att detta styrelsens förslag att upptaga en särskild dagavgift utöver den eljest fastställda vore väl värt att tagas i övervägande. Sedermera har Eders Kungl. Maj:t ock, såsom ovan nämnts, genom nådiga brevet den 3 december 1909 fastställt avgiften för vård å ifrågavarande avdelning att utgå med 3 kronor 25 öre om dagen.

Ovanstående utredning har medicinalstyrelsen velat till Eders Kungl. Maj:t överlämna.

Remisshandlingen återställes härmed.

Stockholm den 7 januari 1914.

Underdånigst

B. BUHRE.

HERM. PETERSSON.

E. SEDERHOLM.

RICHARD STENBECK.

FRED. BISSMARK.

Karl Leijer.

Kontrollstyrelsens

utlåtande angående av Riksdagens revisorer ifrågasatta åtgärder med anledning av färgfabrikanten A. H. Ouchterlony's svikliga förfarande vid utverkande av restitution av brännvins-tillverkningskatt.

Till Konungen.

I avgiven berättelse om verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 hava Riksdagens Revisorer under hänvisning till två från Stockholms poliskammars detektivavdelning avgivna rapporter rörande vissa av färgfabrikanten A. H. Ouchterlony vidtagna åtgöranden, varigenom han vid denaturering av brännvin svikligen åsteg utverkat restitution av tillverkningskatt, ifrågasatt, huruvida icke åtgärder borde vidtagas till utrönande, i vad mån statsverket kunde beredas ersättning för den härigenom uppkomna förlust.

Kontrollstyrelsen, som blivit anbefalld att i anledning av berörda framställning avgiva underdånigt utlåtande, har anmodat samtliga de personer, vilka under den i polisrapporten omförmälda tid i egenskap av kontrollanter eller vittnen tagit befattning med denatureringen av brännvin hos bemälda Ouchterlony, att inkomma med de upplysningar rörande förfarings sättet vid ifrågavarande denatureringsförrättningar, som kunde av dem lämnas.

Av de sålunda infordrade, här i avskrift bifogade yttranden, framgår enligt styrelsens åsikt intet, som styrker riktigheten av den teori angående Ouchterlony's bedrägliga förfarande, som stadsfiskalen G. Lidberg uppställt. Väl synas nämnda yttranden giva vid handen, att denatureringsmedlet, terpentin, i allmänhet ihålles i brännvinet av Ouchterlony's biträde G. Y. Schyldt, men såväl kontrollanter som vittnen åberopa den starka terpentinlukten, som städse gav sig tillkänna, varjämte ett par av vittnena bestämt förklara, att de övertygat sig om denatureringsmedlets beskaffenhet. Sättet huru Ouchterlony gått tillväga vid sitt bedrägliga förfarande, varom han ännu icke blivit lagligen förvunnen, har av hittills föranstaltade utredningar ej kunnat utrönas och torde ej bliva känt, förr än polismyndigheten fått tillfälle att anställa förhör därom med Ouchterlony och Schyldt.

Då man således icke har kännedom om på vad sätt ifrågavarande bedrägerier skett — man vet ej ens, om de skett i kontrollpersonalens närvaro vid själva denatureringsförrättningarna — och ej heller vid vilka tillfällen de ägt rum eller till vilken omfattning vid varje särskilt tillfälle, är det för närvarande ej möjligt att bedöma, huruvida någon eller några och i så fall

vilka av kontrollpersonalen gjort sig skyldiga till försummelse av sådan art, att några bedrägliga åtgärder därigenom möjliggjorts, och alltså ej heller huruvida någon av nämnda personal bör anses ersättningsskyldig.

Remissakten återställes härjämte.
Stockholm den 31 december 1913.

Underdånigst
K. LINDEBERG.

Å. G. EKSTRAND.

G. B. LAGERGREN.

Avskrift.

Bilaga.

Till kungl. kontrollstyrelsen.

Med anledning av skrivelsen den 17 dennes får jag härmed vördsamt anmäla att vid de tillfällen då jag som vittne varit närvarande vid denaturering av sprit hos färghandlaren A. H. Ouchterlony denatureringsförrättningen försiggått enligt följande:

1:o) Framvisades faktura på den från Rejmersholms spritfabrik rekvirerade spriten.

2:o) Provades spriten och antecknades i brännvin 50 procent.

3:o) Uträknades denatureringsmedlet, terpentin, huru mycket som skulle tillsättas brännvinet.

4:o) Tillsattes terpentinet till brännvinet och provades.

5:o) Utfärdades denatureringsbevis.

Stockholm den 20 december 1913.

Adolf Stackelberg,
f. d. major.

Avskrift.

Till kungl. kontrollstyrelsen.

Anmodad att i egenskap av kontrollant och vittne inkomma med upplysningar rörande förfaringssättet vid denaturering av brännvin hos färghandlar A. H. Ouchterlony får jag vördsamt nämna att det brännvin som skulle denatureras framförts i fabriken under kontrollantens och vittnets närvaro uti järnfat, som vart och ett till rymd och styrka bestämdes, under vilken operation lukt

av terpentin borde göra sig gällande om någon sådan tillsats förekommit i fatet. Kontrollanten uträknade nu huru stor kvantitet denatureringsmedel borde tillsättas varje fat, som därefter tillkännagavs det å fabriken anställda biträdet Gustav Yngve Schyldt, som då uppmätte i ett litermått den för varje fall bestämda kvantiteten terpentin som liter efter liter hälldes i fatet; aldrig kunde man betvivla att denna kunde vara någon annan vätska, då terpentinlukt tydligen kändes.

Växjö den 19 december 1913.

Axel Wester,
f. d. denatur. kontrollant.

Avskrift.

Till kungl. kontrollstyrelsen, Stockholm.

Sedan kungl. kontrollstyrelsen genom skrivelse av den 17 innevarande månad anmodat mig, som i egenskap av denatureringskontrollant inom Stockholms stad, först under tiden från början av april 1894 till och med 31 december 1907 och därefter från den 1 maj 1912, utfört av färgfabrikanten H. Ouchterlony begärda denatureringsförrättningar, med undantag likväl under de tidsperioder då dessa, på grund av min tjänstledighet, verkställts i regel av eljest tjänstgörande vittnen, att inkomma med de upplysningar rörande förfaringssättet vid denaturering av brännvin hos bemälda Ouchterlony, vilka kunna av mig lämnas, får jag härom vördsamt anföra följande:

På den för denatureringsförrättningen utsatta tiden infann sig under-tecknad jämte vittnet, varefter den till denaturering framställda myckenheten brännvin, som förvarades på lagligen krönta kärl, blev genom uppmätning bestämd.

Sedan ur vart och ett av brännvinsfaten prov uttagits, bestämdes brännvinets gradtal samt skenbara styrka, varefter på grund av den funna alkoholmängden literalet brännvin av normalstyrka uträknades.

Därest brännvinet skulle denatureras för dess hållande till salu, blev detsamma undersökt genom bromprov.

Sedermera tillsattes under behörig kontroll den stadgade kvantiteten av denatureringsmedel, så att hela myckenheten av det framställda brännvinet blev denaturerat.

Då terpentin användes såsom denatureringsmedel, förvarades detsamma i regel på bleckkanistrar, varur det hälldes i krönta målkärl och därifrån i brännvinsfatet. Därvid förmärktes städse detta denatureringsmedel kännetecknande lukt, vadan anledning saknades till misstanke, att Ouchterlony vid själva denatureringsförrättningen sökte föra kontrollnämnden bakom ljuset.

Efter verkställd förrättning överlämnades till Ouchterlony bevis om den mängd brännvin, som blivit denaturerad samt om beloppet av den restitution av brännvinsskatt, som han ägde att uppbära.

På grund av mig under hand gjort meddelande, att Ouchterlony icke, enligt vad som vore för hans yrkesmän bekant, skulle i marknaden hava fört fernissfabrikater till sådan mängd, som motsvarade den myckenhet av brännvin, som han enligt officiella uppgifter låtit denaturera, och då jag, såsom ovan nämnt är, icke hade anledning misstänka, att något svek förelåge från Ouchterlony's sida vid själva denatureringsförrättningen samt då den anteckningsbok, som varje gång förelades, endast angav att den brännvinsmängd, som föregående gång denaturerats, blivit förbrukad, men ej den därav tillverkade mängden av fernissfabrikat, anmodade jag i augusti månad förledet år Ouchterlony att låta mig få del av de handelsböcker, som han fört över inköp av brännvin samt tillverkning och försäljning av därur framställda fabrikater. Oaktat Ouchterlony då lovade att ställa desamma till mitt förfogande, sedan de kommit i vederbörligt skick, förebar han vid den sista förrättningen den 16 september, att han ännu icke fått handelsböckerna färdiga, och då jag gjorde upprepade framställningar om deras företeende både under oktober och i november, förklarade Ouchterlony, att, som han överlämnat sin affär till sitt mångåriga biträde och icke vidare ärnade verkställa denaturering av brännvin han icke ansåg sig skyldig att tillhandahålla böckerna. Icke desto mindre utfäste han sig, på min allvarliga föreställning om vådan av ett fortsatt tredskande, att hos mig avlämna handelsböckerna den 27 december före kl. 10 f. m. Men i dess ställe mottog jag det i polisrapporten omförmälda brevet, som samma dag inlämnades till kungl. kontrollstyrelsen, från vilken jag i början av januari månad innevarande år erhöll uppmaning att anmäla Ouchterlony till åtal och infann jag mig för sådant ändamål den 10 januari hos chefen för detektiva polisavdelningen i Stockholm, till vilken brevet överlämnades.

Stockholm den 23 december 1913.

Abr. Forssell.

Avskrift.

Till kungl. kontrollstyrelsen.

I anledning av kungl. kontrollstyrelsens skrivelse den 17 innevarande december med anmodan till mig att inkomma med de upplysningar rörande förfaringssättet vid denaturering av brännvin hos färgfabrikanten A. H. Ouchterlony, vilka kunna av mig lämnas, får jag vördsamt meddela följande.

Vid denatureringen i fråga har förfarits sålunda:

Att, sedan den till denaturering framställda myckenheten brännvin blivit genom uppmätning bestämd uti författningsenligt krönta kärl, prov uttagits ur varje kärl,

att, på grund av funnen värmegrad och skenbara styrkan samt alkoholmängden, litertalet brännvin av normalstyrka uträknats samt ävenledes mängden av denatureringsmedel blivit bestämd,

att, då brännvinet skulle denatureras för avsalu, prov först gjordes medels bromlösning samt att denatureringsmedlet upphälldes i krönta målkärl, som under vederbörlig kontroll ihälldes uti brännvinsfatet och har jag städse varje gång, då terpentinterpentin använts såsom denatureringsmedel, genom den terpentinet kännetecknande starka lukten, övertygat mig om detta denatureringsmedels beskaffenhet, samt slutligen,

att jag icke haft någon anledning misstänka, att Ouchterlony sökt föra tjänstgörande kontrollmännen bakom ljuset, varken i ena eller andra avseendet.

Stockholm den 23 december 1913.

Pontus Lagerberg.

Avskrift.

Till kungl. kontrollstyrelsen.

Undertecknad får härmed vördsamt meddela, att jag i början av maj månad 1910 tjänstgjorde några dagar som vittne vid denaturering i Stockholm. Denatureringskontrollant var f. d. kapten Lagerberg i stället för major Wester, som var tjänstledig. Jag var i stället för överste Virgin, som var förhindrad. Vi voro på flere ställen och denaturerade med terpentinterpentin, och jag var även den 6 maj hos färgfabrikanten Ouchterlony. Jag kan ej minnas annat, än att det gick till lika på alla ställen. Först provades spriten, därefter uträknades, huru mycket terpentinterpentin, som skulle tillsättas. Denna hälldes i måtten från, jag vill minnas, en kanister eller damejean, och jag kan ej få för mig annat, än att det var terpentinterpentin. Lukt och utseende var terpentinterpentinens. Det var ju på flera ställen, jag var, och jag kan ej erinra mig annat, än att den både luktade lika och såg likadan ut på alla håll.

Att, då jag stod omedelbart i närheten, när terpentinterpentin hälldes upp, de skulle hällt i sprit i stället, förefaller mig omöjligt, då jag varit brännerikontrollör och tillsyningsman i så många år, att jag väl borde känt igen spritlukten. Därefter provades den denaturerade spriten. Denatureringskontrollanten granskade även deras böcker, och jag vill minnas efterhörde, varifrån

spritens var inköpt, och jag tror, att åtminstone på ett ställe företeddes räkning från Reymersholm. Om hos Ouchterlony böcker och räkning granskades, kommer jag ej särskilt ihåg.

Stockholm den 27 december 1913.

N. W. Stråle.

Tillsyningsman vid allmänna brännvins-
nederlaget i Reymersholm.

Avskrift.

Till kungl. kontrollstyrelsen.

Stockholm.

På grund av styrelsens skrivelse den 17 d:s, med anmodan inkomma med upplysningar rörande förfarandet vid denaturering av brännvin hos färgfabrikanten A. H. Ouchterlony, får jag äran meddela:

Vid denatureringen har förfarits sålunda:

att sedan den framställda myckenheten brännvin blivit genom uppmätning konstaterad uti krönta kärl, prov tagits ur varje kärl;

att på grund av dessa prov, literalet brännvin av normalstyrka uträknats och mängden av denatureringsmedlet blivit bestämd;

att denatureringsmedlet upphälldes i krönta kärl samt ihälldes brännvinsfaten;

att jag varje gång, som det denaturerades med terpentiner, genom den starka lukten övertygat sig om medlets beskaffenhet;

att jag aldrig haft anledning misstänka att Ouchterlony ville bedraga kontrollörerna.

Stockholm den 27 december 1913.

Ivar Virgin.

Avskrift.

Till kungl. kontrollstyrelsen.

Sedan kungl. kontrollstyrelsen genom skrivelse den 17 innevarande december anmodat undertecknad att inkomma med de upplysningar, jag i egen-
skap av denatureringsvittne kunde lämna rörande förfaringssättet vid denatureringen av brännvin hos färgfabrikanten A. H. Ouchterlony, får jag härmed vördsamt meddela, att jag väl erinrar mig att jag i egen-
skap av vittne närvarit vid dylik förrättning, men att jag i anledning av den långa tid, som sedan

dess förflutit, helt naturligen icke kan påminna mig de närmare detaljerna angående förfaringssättet därvid.

Vad jag kan erinra mig är:

att jag för åtskilliga år sedan — enligt kungl. styrelsens uppgift år 1907 — innehade ett kortare förordnande som denatureringsvittne inom Stockholms stad;

att jag med anledning härav vid, som jag tror, ett par tillfällen närvar vid denatureringsförrättning hos bemälda Ouchterlony i en hans lokal vid Luntmakaregatan;

att vid sagda förrättningar, förutom kontrollanten, om intendenten Forsell eller major Wester kan jag nu ej erinra mig, och undertecknad närvaro Ouchterlony, för vilken jag vid första tillfället blev föreställd, samt en 4:de person, vars namn jag ej känner;

att vid förrättningen tillgick på vanligt sätt eller närmare så, som i § 5 av särskilda föreskrifter för tillämpning av kungl. förordningen den 10 oktober 1890 angående denaturering av brännvin är angivet;

att denatureringsmedlet enligt uppgift utgjordes av terpentinolja, förvarad å särskilt kärl, vars form jag dock ej kan påminna mig;

att denatureringsmedlet efter kontrollantens anvisning uppmättes och tillsattes brännvinet av förenämnda 4:de person samt

att jag slutligen icke har anledning tro att denatureringsmedlet vid sagda tillfällen icke utgjordes av verklig terpentinolja, enär jag hade för vana att, där så ske kunde, genom lukten förvissa mig om denatureringsmedlets beskaffenhet.

De kungl. styrelsens skrivelse åtföljande handlingarne återställas härhos. Sefle den 27 december 1913.

Johan Törnqvist.

Bestyrkes & tjänstens vägnar:

G. B. Lagergren.

Överståhållareämbetets

utlåtande angående av ämbetet vidtagna åtgärder mot färgfabrikanten A. H. Ouchterlony.

Till Konungen.

I sin den 30 november 1913 avgivna berättelse över verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 hava Riksdagens revisorer — med åberopande av innehållet i

Revisionsberättelse ang. statsverket för år 1912.

två från Stockholms poliskammars detektivavdelning till statskontoret inlämnade rapporter, enligt vilka anledning finnes misstänka att färgfabrikanten Artur Harry Ouchterlony genom svikligt förfarande åt sig utverkat vid denaturering av brännvin medgiven restitution av tillverkningskatt — förmått sig vilja ifrågasätta, huruvida icke åtgärder borde vidtagas till utrönande, i vad mån statsverket må kunna beredas ersättning för den förlust, som på grund av de i rapporterna omförmälda åtgöranden drabbat detsamma.

Genom remiss den 5 december 1913 har överståthållareämbetet fått sig anbefallt att avgiva underdånigt utlåtande i anledning av berörda framställning.

Till åtlydnad härav får överståthållareämbetet meddela, att då hittills vunna upplysningar rörande Ouchterlonys åtgöranden och vad därmed står i samband icke synas lämna tillräcklig ledning för att avgöra, om och i så fall vilka åtgärder kunna vidtagas i det av Revisorerna angivna syftet, överståthållareämbetet uppdragit åt chefen för Stockholmspolisens detektivavdelning att söka åstadkomma för bedömandet härav erforderlig utredning; och skall överståthållareämbetet framdeles meddela Eders Kungl. Maj:t resultatet av denna undersökning.

Stockholm den 17 januari 1914.

Underdånigst:

JOH. O. RAMSTEDT.

Erik Bodman.

Statskontorets

utlåtande angående vissa framställningar av Riksdagens revisorer.

Underdånigt utlåtande.

Beträffande den av Riksdagens senast församlade revisorer i deras den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 framhållna önskvärdheten av, att de "Utdrag ur de under kungl. statskontorets förvaltning stående i rikshuvudboken ej redovisade fonders och diverse medels räkenskaper", som genom statskontorets fondbyrås försorg årligen utarbetades och till trycket befordrades, försåges med ett sammandrag över i desamma ingående medel, får statskontoret meddela, att nämnda publikation hädanefter kommer att innehålla jämväl det önskade sammandraget.

Vad angår den skiljaktighet, som förefinnes mellan det i "Utdrag ur rikshuvudboken innefattande budgetredovisning" för år 1912 såsom i statskontoret vid nämnda års slut innestående diverse medel upptagna belopp 65,872,905 kronor 40 öre, och summan av de i ovanomförmälda, å statskontorets fondbyrå utarbetade räkenskapsutdrag ingående fonders och diverse medels tillgångar vid samma tidpunkt, enligt Revisorernes berättelse utgörande 65,416,844 kronor 14 öre, vilken skiljaktighet ådragit sig Revisorernes uppmärksamhet, anser sig statskontoret först böra påpeka en oriktighet i revisionsberättelsen, i det att sammanlagda beloppet av fonders och diverse medels tillgångar vid utgången av år 1912 enligt de å fondbyrån upprättade utdragen ur vederbörande räkenskaper, rätt hopsummerat, uppgår till 65,305,073 kronor 50 öre i stället för 65,416,844 kronor 14 öre, vadan alltså den av Revisorerne påvisade skillnaden belöper sig till 567,831 kronor 90 öre i stället för, såsom uppgivits, till 456,061 kronor 26 öre.

Vad sedan vidkommer förklaringen av nämnda skiljaktighet får statskontoret framhålla, att enligt nådiga brevet den 9 maj 1913 angående nytt formulär för rikshuvudboken m. m. de av fondbyrån till trycket befordrade utdragen ur de under statskontorets förvaltning stående fonders och diverse medels räkenskaper böra lämna enahanda upplysning om dessa fonders och medels förvaltning som de, vilka hittills kunnat inhämtas av "Kapitalkonto till rikshuvudboken".

Då på grund härav nämnda utdrag måste innehålla uppgifter om ifrågasvarande fonders och diverse medels tillgångar och skulder enligt samtliga de räkenskaper, av vilka rikshuvudboken utgör ett sammandrag, under det att statskontorets konto i rikshuvudboken självfallet hänför sig till allenast statskontorets räkenskaper, är en överensstämmelse mellan de av fondbyrån publicerade utdragen och utdraget ur rikshuvudboken i det avseende, som ådragit sig Statsrevisorernes uppmärksamhet, principiellt omöjlig att åvägabringa.

En tabell, utvisande skiljaktigheterna å de särskilda fond- och diverse medelstitlarna, bifogas härjämte.

Stockholm den 17 januari 1914.

Underdånigst:

HANS WACHTMEISTER.

C. G. SYLVAN. PER SÖDERMARK. C. A:SON LEIJONHUFVUD.

K. BECKMAN,
föredragande.

Gustaf Ahlm.

Bilaga

Tabell

utvisande skillnaden mellan det i "utdrag ur rikshuvudboken innefattande budgetredovisning" för år 1912 såsom i statskontoret vid nämnda års slut inestående "diverse medel" upptagna belopp och summan av de uti de å statskontorets fondbyrå upprättade "utdrag ur de under kungl. statskontorets förvaltning stående, i rikshuvudboken ej redovisade fonders och diverse medels räkenskaper" för år 1912 ingående medel av berörda slag:

	Tillgångar vid 1912 års slut.		3.	4.
	1.	2.		
	Enligt de å fondbyrå upprättade utdrag.	Enligt det för rikshuvud- boken upp- rättade om- slut över statskontorets räkenskaper.	Skillnad mellan kolumn 1 och 2.	Skillnad mellan kolumn 2 och 1.
Fonder och diverse medel:				
Haga slotts försäljningsmedels fond	4,632 99	4,632 99	—	—
Gripsholms " " "	1,215 24	1,215 24	—	—
Hovmarskalk friherre A. R. von Kræmers testamenterade medel	25,701 90	25,701 90	—	—
Understödsfonden för behövande svenskar i Paris	51,656 12	51,656 12	—	—
Förenade mötespassevolanskassornas fond	342,371 36	333,246 05	9,125 31	—
Palmqvistska fonden till Stockholms be- fästade	592,792 30	594,551 09	—	1,758 79
Noréenska testamentsfonden	23,415 24	23,415 24	—	—
Fonden för en minstation till skyddande av inloppet till Gävle	41,727 12	41,727 12	—	—
Militärsällskapets i Stockholm krigsskole- stipendiefond	4,382 47	4,382 47	—	—
Lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål	794,412 04	794,412 04	—	—
Arméns musikfond	1,156,325 —	1,156,325 —	—	—
Garnisonsskolans i Landskrona fond	14,730 45	14,730 45	—	—
Baltzar von Platens stipendiefond	21,823 36	21,823 36	—	—
Donationsfonden för anordnande av före- läsningar i astronomi vid sjökrigshög- skolan	17,261 09	17,261 09	—	—
C. M. Edholms donation till Sveriges sjö- försvar	43,013 29	43,013 29	—	—
Drottningholms broars arrendemedels fond	21,635 01	21,635 01	—	—
Almare Stäkets broars arrendemedels fond	112,342 04	112,342 04	—	—
Fonden för underhåll av segeldjupet i Hjälmarén m. m.	386,579 12	386,579 12	—	—
Transport	3,656,016 14	3,648,649 62	9,125 31	1,758 79

	Tillgångar vid 1912 års slut.		3.	4.
	1.	2.		
	Enligt de å fondbyrån upprättade utdrag.	Enligt det för rikshuvud- boken upp- rättade om- slut över statskontorets räkenskaper.	Skillnad mellan kolumn 1 och 2.	Skillnad mellan kolumn 2 och 1.
Transport	3,656,016 14	3,648,649 62	9,125 81	1,758 79
Handels- och sjöfartsfonden	4,925,493 65	4,925,650 45	—	156 80
Längmanska donationsfonden	3,963,669 72	3,963,669 72	—	—
Fonden för Carl XII:s monument	34,307 25	34,307 25	—	—
Kleenska fonden för uppresande av ett Sveamonument i Stockholm	111,441 55	111,441 55	—	—
Djurgårdsfonden ..	1,390,914 99	1,390,914 99	—	—
Manufaktur förlagslånefonden	3,443,276 82	3,443,282 31	—	5 49
Johnsonska donationsfonden	227,002 61	227,002 61	—	—
Westzynthii testamentsfond	87,751 52	87,751 52	—	—
Fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden	198,235 28	195,008 55	3,226 78	—
Kungl. teaterns reservfond	520,852 35	520,852 35	—	—
” dramatiska teaterns reservfond ...	176,473 64	176,473 64	—	—
W. Billengrens donationsfond	13,583 95	13,583 95	—	—
Ramsle pastorsboställes skogsförsäljnings- medels fond	47,220 56	47,220 56	—	—
Dalby m. fl. församlingars kyrko- och skolfond	260,339 33	260,339 33	—	—
Prästerskapets lönerregleringsfond	6,510,434 29	6,382,756 19	127,678 10	—
Biskopslönerregleringsfonden	861,761 41	836,130 —	25,631 41	—
Bibelkommissionens fond	1,469 79	1,469 79	—	—
Filénska testamentsfonden	32,861 87	32,861 87	—	—
Greve Erik Posses donationsfond	48,150 78	48,150 78	—	—
Brunskogs församlings avlöningsfond	53,387 51	52,487 51	900 —	—
Ecklesiastika boställes skogsfond	1,228,397 96	1,264,481 23	—	36,083 27
Fryksände pastorats regleringsfond	93,875 95	93,875 95	—	—
F. d. allmänna dövtuminstitutets dona- tionsmedels fond	230,449 52	230,449 52	—	—
Abrahamsonska stiftelsens fonder	393,125 37	393,125 37	—	—
Visingsö skolegodsfond	471,746 19	465,586 53	6,159 66	—
Smäskollärares m. fl. ålderdomsunderstöds- fond	692,860 61	692,860 61	—	—
Gustav Berghmans testamentsfond	113,918 39	113,918 39	—	—
Undsättningsfonden	637,420 52	611,340 92	26,079 60	—
Allmänna nödhjälpsfonden	47,508 02	47,508 02	—	—
Fonden för svenska hornboskaps- och fär- avelns förädling	150,437 50	150,437 50	—	—
Jämtländska renbetesfjällens skogsfond	1,011,882 89	1,024,259 89	—	12,377 —
” lappväsendets fond	161,194 25	144,579 50	16,614 75	—
Olof Amilons donationsfond till befräm- jande av adel hästavels inom Skåne	108,819 36	108,819 36	—	—
Brukspatron Conrad Hammarströms fisk- acklimatisationsfond	10,581 95	10,581 95	—	—
Transport	31,916,863 49	31,751,829 28	215,415 56	50,381 35

	Tillgångar vid 1912 års slut.			
	1.	2.	3.	4.
	Enligt de å fondbyrån upprättade utdrag.	Enligt det för riks huvud- boken upp- rättade om- slut över statskontorets räkenskaper.	Skillnad mellan kolumn 1 och 2.	Skillnad mellan kolumn 2 och 1.
Transport	31,916,863 49	31,751,829 38	215,415 56	50,381 35
Särskilda medel för fiskets befrämjande:				
För fiskodling och fiskets befrämjande i Gullspångsälven	11,819 79	28,987 56	— —	— —
„ befrämjande av laxfisket i Ljusne älv	5,442 84			
„ befrämjande av laxodlingen i Väster- dalälven	5,367 54			
„ befrämjande av laxodlingen i Pite älv	6,357 39			
Beväringsmanskapets invalid- och pen- sionsfond	3,591,563 25	3,590,527 16	1,036 09	— —
Invalidhusfonden	3,405,438 43	3,426,876 21	— —	21,437 81
Vadstena krigsmanshusfond	4,412,448 58	4,408,527 85	3,920 73	— —
Pensionsfonden för civila tjänstnehavare	3,410,244 52	3,366,473 54	43,770 98	— —
Deponerade medel från kronolägenheten Hästhagen	5,985 48	5,985 48	— —	— —
Influtna medel för försäljning av fotgardes- regementenas tomter	69,426 44	69,426 44	— —	— —
Köpeskillingar för tomter å norra Djur- gården	348,251 30	348,251 30	— —	— —
	4,095 58	54,422 75	11,121 76	— —
	61,448 93			
Medel avsatta för främjande av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder	56,508 60	56,508 60	— —	— —
Studentexamensavgifter	98,420 32	100,862 32	— —	2,442 —
Realskoleexamensavgifter	51,770 24	51,770 62	— —	— 38
Skogsvårdsavgifter	310,165 29	294,617 31	15,547 98	— —
Försäljningsmedel för veterinärintitutets forna tomter invid Karlaplan i Stock- holm	507,275 65	507,275 65	— —	— —
Deponerade köpeskillingsmedel för fastig- heten nr 7 i kvarteret Näckström i Stockholm	811,480 —	811,480 —	— —	— —
Carnegiestiftelsens fond	896,553 71	896,553 71	— —	— —
En per mille fonden	38,350 70	38,350 70	— —	— —
Norrbottnens hästjägarskvadrons fond	371,808 25	371,808 25	— —	— —
Pensionsfonden för tjänstemän vid statens järnvägar	14,876,740 59	14,818,499 —	58,241 59	— —
Deponerade medel från kronolägenheten Bergshamra	7,431 81	7,431 81	— —	— —
Deponerade medel från kungsgården Lind- hov	23,814 78	23,814 78	— —	— —
Transport	65,305,073 50	65,030,280 35	349,054 69	74,261 54

	Tillgångar vid 1912 års slut.		3.	4.
	1.	2.		
	Enligt de å fondbyrån upprättade utdrag.	Enligt det för rikshuvud- boken upp- rättade om- slut över statskontorets räkenskaper.	Skillnad mellan kolumn 1 och 2.	Skillnad mellan kolumn 2 och 1.
Transport				
Deponerade medel för koncession av järn- vägsanläggningar.....	65,305,073 50	65,030,280 85	349,054 69	74,261 54
Dramatiska teaterbyggnadskonsortiets pen- ninglotteri	— —	728,200 —	— —	728,200 —
Inkomster för arméförvaltningen i lands- boken för Norrbottens län.....	— —	114,285 72	— —	114,285 72
Hysesmedel för svenska kronans egendom i Konstantinopel	— —	125 55	— —	125 55
	— —	13 78	— —	13 78
Summa	65,305,073 50	65,872,905 40	349,054 69	916,886 59
Skillnad	567,831: 90		567,831: 90	

**Konungens befallnings-
havandes i Göteborgs och
Bohus län**

utlåtande i anledning av Riksdagens
revisorers uttalanden rörande lands-
arkivbyggnaden i Göteborg.

Till Konungen.

Jämlikt nådig remiss den 5 i denna månad får Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande härmed i underdånighet avgiva begärt utlåtande över vad Riksdagens revisorer anfört uti § 1 av ett remissen bifogat transsumt beträffande riks- och landsarkiven och anföra:

Enligt Kungl. ecklesiastikdepartementets skrivelse till Kungl. överintendentsämbetet den 13 juni 1908, varav avskrift överlämnades till Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, anbefalldes Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande

att föranstalta därom, att den tomt staden Göteborg utfäst sig att med äganderätt upplåta till kronan till plats för uppförande av ett landsarkiv, bleve till staten med äganderätt överlåten och lagfart därå sökt, samt att, sedan lagfart erhållits och området befriats från därvid tilläventyrs häftande inteckningar, insända nödiga expeditioner jämte övriga handlingar angående tomten till kammaradvokatfiskalsämbetet för att efter vederbörlig granskning överlämnas till riksarkivet.

Lagfart å tomten beviljades den 8 mars 1909 och överlämnades samtliga äganderättshandlingarne till kammaradvokatfiskalsämbetet med skrivelse den 3 maj 1909.

På grund av särskilda skrivelser från överintendentensämbetet till Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande under våren och sommaren 1909 utbjödes de olika arbetena på entreprenad och upprättades entreprenadkontrakt.

Själva byggnadsarbetet uppdrogs åt byggmästarefirman F. O. Petterson & Söner i Göteborg enligt kontrakt den 17 augusti 1909.

Övriga större arbeten utfördes:

elektriska belysnings- och kraftledningsanläggningar av aktiebolaget Edvin Andrén & C:o,

elektriska hissarbeten av samma firma,

värmeledningsarbeten av Nordiska Värme- och Ventilationsaktiebolaget i Göteborg,

gas-, vatten- och avloppsledningar av firman A. J. G. Bissmark & C:o i Göteborg, samt

arbetet med åskledares uppsättande av John Anderssons elektrotekniska byrås efterträdare i Stockholm.

Arbetena påbörjades på hösten 1909 och fortgingo så, att arkivet vid avsedd tid kunde tagas i bruk med ingången av september månad 1911.

Avsyningar och efterbesiktningar å de olika arbetena hava hållits i vederbörlig ordning och smärre vid efterbesiktningarne anmärkta arbeten utförts före slutlikvidernas erläggande.

Totalkostnaderna — för så vitt de hava utbetalts av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande — uppgå till 270,493 kronor 67 öre, däri inbegripet kostnaderna för inredning och möblering, vilka samtliga kostnader föras i särskild räkning med överintendentensämbetet och varför i stadgad ordning ersättning begärts och erhållits.

Under år 1909 förekommo inga utgifter.

Under år 1910 utbetaltes 163,600 kronor 11 öre, som av överintendentensämbetet efter rekvisition ersattes den 22 december 1910.

Utgifterna för år 1911, 97,073 kronor 28 öre, ersattes den 15 februari 1912.

1912 års utgifter, 7,424 kronor 75 öre, ersattes den 28 december samma år.

1913 års utgifter, 2,395 kronor 53 öre, hava ersatts den 23 i denna månad.

Staden Göteborgs anslag å 150,000 kronor inbetaltes av Göteborgs stads drätselkammare den 31 januari 1912 till Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, som följande dag översände beloppet till Kungl. överintendentsämbetet.

Uti skrivelse den 3 november innevarande år har Kungl. överintendentsämbetet uppdragit åt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande att till förhindrande av fukt låta å vinden till landsarkivets södra gavel för skälig kostnad uppföra en rabbitsvägg. Sedan Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande anmodat kontrollanten över byggnadsföretaget E. Thorburn att uppgöra arbetsbeskrivning och kostnadsförslag å detta arbete hava emellertid på begäran av intendenten Fritz Eckert vidare åtgärder härutinnan tillsvidare uppskjutits.

Såvitt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande har sig bekant, utgör detta det enda återstående arbetet vid landsarkivet.

Göteborg i landskontoret den 31 december 1913.

Underdånigst

GUST. LAGERBRING.

E. Centerwall.

Överintendentsämbetets

utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer i den 30 november 1913 avgiven berättelse anført med föranledande av vid landsarkivbyggnaderna i Göteborg avlagt besök.

Till Konungen.

Sedan Riksdagens senast församlade revisorer uti sin den 30 november nästlidna år avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912, bland annat, meddelat, att Revisorerna avlagt besök vid landsarkivbyggnaderna i Göteborg och i sammanhang därmed lämnat redogörelse för gången av arbetet med berörda byggnaders uppförande och för de för detta tillgängliga medel och verkställd utbetalning ävensom gjort ett erkännande uttalande i avseende

å sättet för samma arbetes utförande, har överintendentsämbetet, jämlikt remiss-resolution den 5 december 1913, undfått befallning att i anledning härav sig yttra; och får, till åttlydnad av denna befallning, ämbetet i detta ärende underdånigst anföra, att, sedan efter den tid, Revisorernes granskning omfattar, av de för ifrågavarande bygge disponibla medel ytterligare utbetalts ett belopp av 2,395 kronor 53 öre, utav sagda medel den 1 i denna månad återstår en summa av 71,507 kronor 77 öre, för vilken summa emellertid skola bestridas kostnaderna för arkivtomtens inhägnande och planering, ett arbete, vilket icke tidigare kunnat bringas till verkställighet, enär tomtens form blivit fullt bestämd först genom en nyligen i nåder fastställd ändring i stadsplanen för Göteborg.

Remissakten återställes.

Stockholm den 17 januari 1914.

Underdånigst

CARL MÖLLER.

Fr. Richter.

Läroverksöverstyrelsens

utlåtande angående av Riksdagens revisorer gjorda anmärkningar mot räkenskaperna vid vissa allmänna läroverk samt önskemål beträffande brandförsäkring av staten tillhörig egendom.

Till Konungen.

Genom nådiga remisser den 12 december 1913 och den 19 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt läroverksöverstyrelsen att avgiva underdåniga utlåtanden angående vad Riksdagens revisorer anfört uti sagda remisser bifogade transsumt av Revisorernes den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912. I anledning härav får överstyrelsen i underdånighet anföra följande.

I det transsumt av Revisorernes berättelse, som är bilagt den förstnämnda remissen, hava Revisorerne anmärkt, att rektorerna vid åtskilliga läroverk icke synas hava ställt sig till efterrättelse Kungl. Maj:ts cirkulär den 1 juli 1870 och den 3 maj 1895 angående läroverken tillhöriga kontanta medels insättning uti bankinrättning. Överstyrelsen har i anledning härav genom skrivelser den

12 december 1913 infordrat förklaring från vederbörande rektorsämbeten och äro de inkomna förklaringarna härhos bilagda. Enär vederbörande rektorer i dessa sina förklaringar i så gott som alla fall på ett fullt tillfredsställande sätt påvisat, att den kontanta behållningen vid årsskiftet, angående vars storlek Statsrevisorerna framställt anmärkningar, i verkligheten uppgått till jämförelsevis obetydliga belopp eller utgjorts av medel, som till rektor inbetalts under någon av årets sista dagar och behövt för utbetalande strax vid början av det nya året, finner överstyrelsen intet skäl att i anledning av sagda anmärkningar vidtaga ytterligare åtgärder.

I det utdrag ur Revisorernes berättelse, som åtföljer den senare remissen, hava Revisorerna ägnat sin uppmärksamhet åt frågan om brandförsäkring av kronans fasta och lösa egendom. Sedan i berättelsen andragits flera exempel å olika förfarande i nämnda hänseende, anföra Revisorerna, att då det synes önskvärt, att bestämda föreskrifter varda meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, Revisorerna hava velat bringa nämnda förhållanden till Riksdagens kännedom.

Vad nu beträffar den egendom, som disponeras av de allmänna läroverken, så utgöres den av läroverkens byggnader samt de inventarier, såsom inrednings- och undervisningsmateriel, bibliotek m. m., som inrymmas uti dessa. Byggnaderna tillhöra i allmänhet helt och hållet eller till en del vederbörande kommuner, i vissa fall ha bidrag till deras uppförande lämnats av staten eller stiftens byggnadskassor eller genom donationer. Den lösa egendomen tillhör i regel läroverket. I § 150 av gällande läroverksstadga föreskrives, att det skall åligga rektor att föra förteckning över all läroverket tillhörig fast och lös egendom samt ombesörja densamma brandförsäkring. Avgifterna för brandförsäkring av läroverkets fastigheter skola enligt § 219 av läroverksstadgan bestridas av läroverkets byggnadsfond; avgifterna för försäkring av den lösa egendomen torde i allmänhet utgå från läroverkets biblioteks- och materielkassa.

Nyss anförda stadgande gäller i tillämpliga delar också den fasta och lösa egendom, som disponeras av högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade statens normalskola för flickor.

I fråga om brandförsäkring av de ovannämnda läroanstalternas tillhörigheter torde sålunda några ytterligare föreskrifter icke vara erforderliga.

Stockholm den 9 januari 1914.

Underdånigst
AUG. FALK.

GUST. RYDBERG.
ANDERS HENNIG,
föredragande.

GUST. RUD. FÅHRÆUS.
ADOLF AHLBERG.

Yngve Dahl.

**Rektorns vid högre allmänna
läroverket i Gävle**

yttrande angående framställd anmärkning mot de inneliggande kontanta kassabehållningarna.

Till läroverksöverstyrelsen.

Anmodad att avgiva förklaring med anledning av den av Riksdagens revisorer gjorda anmärkningen rörande förekomst vid årsskiftet av kontanta behållningar i Gävle högre allmänna läroverks kassa, får jag anföra följande:

Att en kontant kassa vid årsskiftet finnes inne, innebär ju ingalunda, att så skulle vara förhållandet under hela årets lopp. I själva verket är detta ingalunda förhållandet, ity att läroverkets medel nästan alltid äro helt och hållet inestående å löpande räkning, varifrån de flesta utbetalningar ske genom checker. Läroverkets årliga ränta å löpande räkning uppgår också till närmare 200 kronor.

Att vid själva årsskiftet en kontant behållning uppstår, är ganska förklarligt och ursäktligt, dels med hänsyn till den då rådande brådskan, som möjligen gör, att insättning uppskjutes, dels och framför allt därför att vid årsskiftet åtskilliga ränte- och hyresmedel, uppgående till 1,500 à 2,000 kronor, ofta inflyta så sent, att man knappast eller icke alls hinner sätta in dem före årets slut. Då ordentligt kassavalv eller kassaskåp finnes, kan jag för övrigt ej inse, vilken olägenhet det skulle medföra, att en kontant kassa ett par dagar ligger inne. Vanligen har till årets slut en mängd räkningar hopat sig, till vilkas gäldande strax på nyåret kassan användes.

Vad den av Riksdagens revisorer gjorda erinringen för övrigt beträffar, förmodar jag, att det ej kan vara meningen, att läroverkets medel skola insättas på riksbanken, där ingen ränta erhålles. Därigenom bliva de ju icke "fruktbärande" för läroverket.

Jag betvivlar också högeligen, att vid något enda läroverk sådan insättning sker.

Gävle den 30 december 1913.

J. F. Falk.

**Rektorns vid högre allmänna läroverket
i Linköping**

yttrande angående framställd anmärkning mot de ineliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna lärverk.

Anmodad att inkomma med yttrande rörande av Riksdagens revisorer gjord anmärkning, att redogörarna vid åtskilliga läroverk icke synas hava ställt sig till efterrättelse de genom nådiga cirkulär den 1 juli 1870 och 3 maj 1895 givna föreskrifter, att penningeförvaltande allmänna verk och inrättningar skulle i visst fall genom insättning på bankräkning göra de förvaltade medlen fruktbarande, har jag härmed äran anföra följande.

Årets sista dagar, särskilt den 31 december, äro i hög grad upptagna med en del avslutande arbeten, bland annat för kassaredovisningen. Jag har att såsom rektor på årets sista dag låta de av kollegiet utsedde kommitterade granska och inventera läroverkets värdehandlingar, uppgående till ett belopp av omkring 145,000 kronor. Såsom medlem av konsistorium är jag skyldig att samma dag deltaga i den avslutande inventeringen av dess kassor och värdehandlingar, som uppgå till betydande belopp. En del räntor inbetalas just den 31 december. Under sådana förhållanden är det helt enkelt icke möjligt att medhinna insättningen på bank av flere poster, som komma in efter varandra. De belopp, som under sista femårsperioden vid härvarande läroverk funnits inestående vid årsskiftet, variera mellan 576 kronor 75 öre och 1,630 kronor 13 öre. Den eventuella ränteförlusten kan väl vid en kassaförvaltning av härvarande omfattning knappast spela någon roll.

Jag anser mig således hava i förevarande fall handlat i enlighet med författningens såväl bokstav som anda. Då emellertid en av Riksdagens revisorer gjord anmärkning förtjänar allt beaktande, skall jag se till i vad mån jag kan ställa mig deras anvisning till efterrättelse.

Linköping den 30 december 1913.

Alb. Johansson.
Rektor.

**Rektorns vid högre allmänna läroverket
i Skara**

yttrande angående framställd anmärkning mot de inneliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

I anledning av anmodan från kungl. överstyrelsen den 12 sistlidne december får rektorsämbetet vid Skara allm. läroverk härmed avgiva förklaring över en av Riksdagens revisorer gjord anmärkning därom, att redogörarne vid åtskilliga läroverk icke ställt sig till efterrättelse meddelade föreskrifter, att läroverkens medel skola, i den mån sådant utan väsentlig olägenhet kan äga rum, göras fruktbarande genom insättning i bankinrättning m. m.

Då läroverkets rektor R. Larsson för närvarande åtnjuter tjänstledighet till följd av sjukdom, har undertecknad, hans förordnade vikarie, som hittills förbisett ovannämnda anmodan, icke inom föreskriven tid, nämligen före sistlidne års slut, ingivit denna skrivelse.

Av läroverkets räkenskaper har jag emellertid inhämtat:

Kontanta behållningen utgjorde vid 1907 års slut.....	kronor	6,666: 07
På upp- och avskrivningsräkning voro då insatta	”	4,419: 95
Kontant behållning år 1908.....	”	4,998: 12
På upp- och avskrivning ” ”	”	4,729: 80
Kontant behållning ” 1909.....	”	5,261: 69
På upp- och avskrivning ” ”	”	6,326: 02
Kontant behållning ” 1910.....	”	5,749: —
På upp- och avskrivning ” ”	”	7,487: 16
Kontant behållning ” 1911.....	”	6,212: 28
På upp- och avskrivning ” ”	”	4,765: 87
På sparkasseräkning av de kontanta medlen insatta 1911	”	2,943: 07
	Tillsammans	kronor 7,708: 94.
Kontant behållning år 1912.....	”	8,997: 73
På upp- och avskrivning ” ”	”	4,377: 04
På sparkasseräkning av de kontanta medlen insatta 1912	”	6,028: 97
	Tillsammans	kronor 10,406: 01.

Att de i bankinrättning insatta medlens belopp för de flesta åren överstiger den kontanta behållningen, beror därpå, att på samma räkning insatts medel, tillhörande vissa under rektors och lärarekollegiets vård stående kassor och fonder, för vilka ej redovisas inför kungl. kammarrätten.

Av ovanstående torde framgå, att Revisorernes anmärkning icke drabbar redogöraren för detta läroverks kassor och fonder, utom möjligen beträffande år 1907. Förmodligen finnes därtill giltig orsak, vilken undertecknad emellertid icke är i tillfälle att angiva.

Utdrag av giroräkning från Borås enskilda bank åren 1907—1911 bilägges.

Skara den 2 januari 1914.

Sven Dahlgren.

Vikarierande rektor vid Skara allm. läroverk.

Bilaga.

Utdrag av Läroverkets Giroräkning.

Mån.	Dag.		Insatt.	Uttag.	Balans.		Ränta.	
1907								
Dec.	31		Saldo		4,219	19	200	76
"	"	Rta	200	76	4,419	95		
1908								
Dec.	31		Saldo		4,532	73	197	07
"	"	Rta	197	07	4,729	80		
1909								
Dec.	31		Saldo		6,177	42	148	60
"	"	Rta	148	60	6,326	02		
1910								
Dec.	31		Saldo		7,316	94	170	22
"	"	Rta	170	22	7,487	16		
1911								
Dec.	31		Saldo		4,600	30	165	57
"	"	Rta	165	57	4,765	87		

Borås Enskilda bank.

Lewerentz.

**Rektorns vid högre allmänna läroverket
i Strängnäs**

yttrande angående framställd anmärkning mot de ineliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Med anledning av en utav Riksdagens revisorer gjord anmärkning, att vissa behållningar av allmänna medel icke i enlighet med gällande föreskrifter blivit insatta uti bankinrättning bland annat vid Strängnäs allmänna läroverk, till stöd för vilken anmärkning bifogats en tablå över inestående medel vid slutet av åren 1907—1912, får jag på grund av kungl. överstyrelsens skrivelse den 12 i denna månad vördsamt anföra följande.

De i nämnda tablå upptagna belopp, resp. kronor 3,246: 04, 3,368: 59, 3,608: 96, 1,534: 96, 1,141: 98 (bör rätteligen vara 1,141: 78) samt 1,119: 95 äro missvisande. De äro visserligen upptagna som behållningar vid de särskilda årens slut, men man har alldeles förbisett, att i samma års räkenskaper även finnas betydande belopp, som representera vissa kassors och fonders *skuld* till kassaförvaltaren, vilka belopp måste fråndragas, om den verkliga behållningen skall erhållas. Hade Revisorerna uppmärksammat de vid räkenskaperna fogade inventeringsinstrument, så hade ett riktigt resultat erhållits. Nämnda skuldbelopp voro härstädes under åren 1907—1912 resp. kronor 1,228: 83, 1,500: 31, 1,891: 63, 390: 05, 662: 83 samt 671: 57. Fråndragas dessa belopp de ovan angivna, blir behållningen vid nämnda års slut icke onödigt stor. Man måste nämligen vid årsskiftet, sedan bankkontoret stängts, vara beredd på en mängd större och mindre utgifter, som just vid denna tidpunkt pläga förekomma.

För tillfället ej behövlige medel insätts sedan flera år för läroverket på upp- och avskrivningsräkning hos Södermanlands Enskilda bank.

Strängnäs den 19 december 1913.

Fredrik Törnvall.

Rektor.

Rektorns vid Eskilstuna realskola

yttrande angående framställd anmärkning mot de inneliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

I anledning av Riksdagens revisorers anmärkning angående placering av vissa läroverkets medel samt kungl. överstyrelsens i skrivelse den 12 december 1913 infordrade förklaring får jag vördsamt anföra följande.

Penningmedel, som ej varit insatta å deposition eller annars utlånade, ha i själva verket inestått på upp- och avskrivningsräkning i bank med undantag för ett mindre belopp, som funnits kontant i kassan. Kollegiets inventeringsmän ha emellertid vid årsskiftena pläгат under rubriken "Kontant" i inventeringsinstrumentet sammanslå de å upp- och avskrivning insatta medlen och de i kassan kontant befintliga. På samma sätt har även inspektor vid sina inventeringar förfarit.

Eskilstuna den 22 december 1913.

Carl Källgren.

Rektor vid realskolan i Eskilstuna.

Rektorns vid Askersunds samskola

yttrande angående framställd anmärkning mot de inneliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Anmodad att avgiva förklaring med anledning av Riksdagens revisorers anmärkning mot att redogöraren för härvarande samskolas kassor ej ställt sig till efterrättelse Kungl. Maj:ts cirkulär den 1 juli 1870 och den 3 maj 1895 rörande elementarläroverkens medel m. m., får jag härmed vördsamt anföra följande.

1. Samtliga samskolans fonder ha varit insatta i bank på deposition eller på annat sätt utlånade mot fullgod säkerhet. Detsamma gäller om skolans medel i övrigt, som kunnat för längre tid besparas.

2. Däremot ha ej medel, som krävts för löpande utgifter under terminen, insatts å upp- och avskrivningsräkning, varken under föregående rektorer, såvitt jag kunnat finna av räkenskaperna, eller under min rektorstid, enär det ej "utan väsentlig olägenhet" kunnat ske. Under de första åren, som beröras

av anmärkningen, voro härvarande bankkontor öppna blott varannan dag. Numera äro de visserligen öppna 3 timmar dagligen, men under den tid, då skolarbetet pågår, med undantag av den 1 $\frac{1}{4}$ timme långa frukostrasten. Under denna rast måste på grund av lokala förhållanden rektorsexpedition hållas öppen, besök göras å posten och banken. Då vaktmästare ej är anställd vid läroverket, måste alla post- och bankärenden ombesörjas av rektor själv. Skolan uttagas från banken, ådrages rektor därigenom ej obetydligt ökat arbete, då varje bankbesök under gynnsamma förhållanden kräver en tid av 20 minuter, ett arbete, som naturligtvis i ingen mån uppväges av den obetydliga upp- och avskrivningsränta, som tillfaller skolans kassor.

3. Den handlingarna bilagda tabellen, utvisande de hos redogörarna den 31 december innestående medel, är naturligen i hög grad missvisande, enär ju räntorna denna dag inbetalas och således kassan denna dag är relativt stor. Vidare är också uttrycket "hos redogörarna innestående" missvisande emedan de kontanta medlen finnas ej "hos redogöraren" utan i skolans kassa, som ju varje dag måste hållas redo för inventering.

4. Ehuru, såsom jag uppvisat, det ej kan ske utan väsentliga olägenheter, skall jag för framtiden söka ställa mig de anförda kungl. cirkulären till efterrättelse även i anmärkta avseenden.

Askersund den 22 december 1913.

H. Sjöström.

Redogörare för Askersunds
samskolas kassor.

**Rektorns vid högre allmänna läroverket
i Västerås**

yttrande angående framställd anmärkning mot de inneliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Av kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk anmodad att till kungl. överstyrelsen inkomma med förklaring rörande ett av Riksdagens revisorer "anmärkt förhållande" beträffande Västerås högre allmänna läroverks räkenskaper för åren 1907—1912, får jag vördsamt anföra följande.

Först får jag då framhålla, att samtliga av Riksdagens revisorer såsom kontanta medel den 31 december varje år uppgivna belopp äro — såsom bilagan A utvisar — felaktiga. Så t. ex. är det år 1907 uppgivna beloppet

för ingen del 3,699: 56, utan 1,932: 29 o. s. v. undan för undan. Den, som granskat räkenskaperna, har nämligen vid uppgivandet av de kontanta medlen glömt att draga ifrån skuldbeloppen. De verkliga beloppen finnas i bilagan A uppgivna.

För det andra får jag uttrycka min synnerliga förvåning över, *att* då Västerås högre allmänna läroverks räkenskaper alla år under min härvaro och således även åren 1907—1912 åtföljts, såsom första bilaga, av upp- och avskrivningsbesked från A. B. Mälardöningarnas bank, utvisande ej blott vad läroverket insatt och uttagit under året utan även dess kapitalfordran den 31 december varje år, vilken fordran alltid i ny räkning överföres per 1 januari varje år, ävensom den upplupna räntan — en sådan anmärkning kunnat framställas, som att redogöraren skulle vid slutet av åren 1907—1912 haft skolans kontanta medel hos sig inestående. Utom det att sagda besked utgör den första verifikationen på de olika årens inkomststat, där upp- och avskrivningsräntan är bokförd såsom läroverkets första årsinkomst, och således varit lätt att påträffa, har jag under de senare åren på det räkenskaperna åtföljande registret angivit, på vilken sida i räkenskaperna detta besked, såsom varande en viktig handling, stode att finna, ja, till 1912 års räkenskaper har jag till och med fogat en särskild förteckning på, huru stor summa läroverket varje dag på året haft insatt på upp- och avskrivningsräkning, så att en granskare kan för varje dag se, om skolans medel verkligen varit insatta på banken; men då detta allt undgått granskaren, så borde väl åtminstone den omständigheten hava påkallat hans uppmärksamhet, att varken läroverkets eforus och dess revisorer ej heller kammarrätten haft något att anmärka i denna punkt.

Till yttermera visso bifogar jag i bilagan B ett intyg från A. B. Mälardöningarnas bank, varav vid en jämförelse mellan bilagorna A och B framgår, att läroverket den 31 december åren 1907—1912 haft de belopp insatta på upp- och avskrivningsräkning, som det bort ha; även finnas intygat, huru stor den årliga räntan varit.

Då således de uppgivna beloppen äro felaktiga och det gjorda påståendet är orättfärdigt, får jag vördsamt men bestämt tillbakavisa den gjorda anmärkningen såsom fullständigt obefogad.

Invänder någon, att en del av de angivna beloppen bort insättas på depositionsräkning, så vill jag erinra om, *att* på nyåret en mängd räkningar inkomma, som måste betalas före 1 februari, *att* flertalet av läroverkets stipendier utdelas under vårterminen (i januari, april och maj), och *att*, då terminsuppbörden ej får äga rum, förrän sex veckor av terminen tilländalupit, beloppet ej är för stort för de löpande utgifterna under de två första månaderna.

Anser åter någon, att de omnämnda skuldbeloppen varit för stora, så vill jag påminna om, att, innan Riksdagen höjde avgiften till biblioteks- och

materielkassan, denna måste skuldsättas, då inköp av undervisningsmateriel vid realgymnasiets fullständiga införande var absolut nödvändigt, för så vitt undervisningen skulle kunna bedrivas. Under innevarande kalenderår är skuldsiffran nedbragt till 109 kronor och 75 öre, vilka gälla Casparsonska donationsfonden, men till denna skuldsättning har läroverket erhållit Kungl. Maj:ts tillstånd.

Slutligen vill jag påpeka, att jag ansett nödvändigt att, då läroverket har så många stipendiefonder, vid sammandraget av läroverkets räkenskaper för de olika åren specificera tillgångarna i sin helhet i kontant behållning, utlånt kapital, fordringar och summa i stället för att hopslå alla tre kolumnerna till en summa, i vilket fall man skulle gå miste om en välbehövlig översikt, särskilt av stipendiefonderna.

Västerås den 17 december 1913.

Vördsamt
Peter Bagge.

Bilaga A.

Tablå över kontanta medel vid Västerås högre allmänna läroverk vid slutet av åren 1907—1912.

	Det av Riksdagens revisorer uppgivna beloppet.	Det verkliga beloppet.
år 1907	3,699: 56.	
skuld	<u>1,767: 27.</u>	behållning 1,932: 29.
„ 1908	6,157: 51.	
skuld	<u>891: 39.</u>	behållning 5,266: 12.
„ 1909	3,983: 14.	
skuld	<u>397: 84.</u>	behållning 3,585: 30.
„ 1910	5,615: 12.	
skuld	<u>359: 58.</u>	behållning 5,255: 54.
„ 1911	6,751: 33.	
skuld	<u>367: 08.</u>	behållning 6,384: 25.
„ 1912	5,502: 92.	
skuld	<u>211: 31.</u>	behållning 5,291: 61.

Västerås den 17 december 1913.

Peter Bagge.
Rektor.

Bilaga B.

Härmed intygas, *dels* att högre allmänna läroverket i Västerås vid slutet av åren 1907—1912 haft följande medel insatta på upp- och avskrivningsräkning i Aktiebolaget Mälardprovinsernas bank i Västerås, nämligen

den 31 december år 1907	.....	kronor	1,900: —
” ” ” ”	1908	.....	” 5,200: —
” ” ” ”	1909	.....	” 3,500: —
” ” ” ”	1910	.....	” 5,200: —
” ” ” ”	1911	.....	” 6,300: —
” ” ” ”	1912	.....	” 5,200: —

dels att samma läroverks upp- och avskrivningsränta för dessa år uppgått till följande belopp:

för år 1907 till	.....	kronor	179: 62.
” ” 1908	.....	”	265: 63.
” ” 1909	.....	”	221: 99.
” ” 1910	.....	”	208: 09.
” ” 1911	.....	”	187: 58.
” ” 1912	.....	”	203: 36.

Västerås den 17 december 1913.

Aktiebolaget Mälardprovinsernas bank.

H. Lingmark.

**Rektorns vid högre allmänna läroverket
i Växjö**

yttrande angående framställd anmärkning mot de inneliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Riksdagens revisorer hava rörande Växjö högre allmänna läroverk gjort upp en tabell, utvisande de hos redogöraren vid slutet av åren 1907—1912 innestående medel

Den 31 december	1907	1908	1909	1910	1911	1912
	4,125 82	3,587 86	4,353 92	1,846 12	1,714 02	1,350 28

vilka belopp erhållits ur räkenskaperna genom att lägga tillsammans kassornas och fondernas kontanta behållningar dessa år. Varför hava Revisorerna stannat vid dessa summor utan att för övrigt taga den minsta hänsyn till vad som står i samband med dessa kontanta behållningar, nämligen "Skulder till kassaförvaltaren" och den sedan år 1907 införda avdelningen å låneräkningen, som kallas "Sparkasseräkning, gemensam för läroverkets kassor och fonder?" Till åtlydande av föreskriften i kungl. kungörelsen den 7 december 1906 och äldre cirkulär, att läroverkets kontanta medel, som icke äro utlånta mot in-teckningsreverser, reverser med namnsäkerhet, på deposition, kapitalräkning eller på sparbanksböcker, skola göras fruktbärande och insättas i bankinrätt-ning, har rektor ända från 1907 års början på nämnda "Sparkasseräkning, gemensam för läroverkets kassor och fonder" insatt alla återstående kontanta medel, som icke varit behövlige för löpande utgifter, alltså även de kontanta behållningarna. Därigenom hava icke så obetydliga räntor kunnat komma olika kassor till godo.

På debetsidan i räkenskaperna finnes under alla dessa år en post, som benämnes "Skulder till kassaförvaltaren", vilka uppkomma, då vissa kassor eller fonder behöva mer eller mindre hjälp, när utgifterna något år varit större än inkomsterna. Än är det en, än en annan kassa eller fond, som behöver hjälp, och denna hjälp lämnar kassaförvaltaren från kontanta behållningar i de fonder, om vilka det ej är föreskrivet, att grundfonden på bestämt sätt skall ökas.

Den kontanta kassan vid varje års slut står upptagen först på "Inventeringsinstrumentet" den 31 december varje år. Genom utdrag ur räkenskaperna och låneräkningen för åren 1907—1912 får man följande tablå:

	1907		1908		1909		1910		1911		1912	
Vid inventering funnos i kassan den 31 dec.	296	49	392	17	163	58	176	16	101	60	196	71
Skulder till kassaförv.	1,653	96	1,869	05	1,937	07	794	68	1,004	66	287	08
Innestående på sparkasseräkn.	2,175	37	1,326	14	2,253	27	875	28	607	76	866	54
Summa kont. behålln.	4,125	82	3,587	36	4,353	92	1,846	12	1,714	02	1,350	28

vilka summor fullständigt överensstämma med dem Riksdagens revisorer upp-givit och som finnas upptagna här ovan.

	1907		1908		1909		1910		1911		1912	
Upplup. ränta på Sparkasser.	375	37	326	14	253	27	309	92	176	34	149	31
Insatt på olika tider under år...	35,577	27	26,000	—	24,000	—	29,555	34	30,587	50	19,687	73
Uttaget > > > > > ...	33,777	27	27,175	37	23,326	14	31,238	76	30,031	36	19,578	26

På grund av vad sålunda i det föregående blivit anfört, anser jag de av Riksdagens revisorer gjorda anmärkningarna ogrundade.

Växjö den 22 december 1913.

Gustaf Ernst.

**Rektorns vid högre allmänna läroverket
i Lund**

yttrande angående framställd anmärkning mot de ineliggande kontanta kassabehållningarna.

Till överstyrelsen för de allmänna läroverken.

Riksdagens revisorer hava anmärkt vid Lunds högre allmänna läroverks räkenskaper, att den kontanta behållningen varit alltför stor vid slutet av räkenskapsåren 1907—12, nämligen respektive kronor 2,699: 83, 2,518: 19, 2,409: 38, 2,155: 16, 3,171: 38, 4,086: 76. Denna anmärkning beror på ett förbiseende därav, att från dessa summor måste dragas det, som samtidigt är i räkenskaperna infört såsom skuld till kassaförvaltaren, eller respektive kronor 2,095: 94, 1,783: 98, 2,330: 04, 1,997: 86, 2,819: 84, 4,016: 75. Det belopp, som sedan återstår, torde ej kunna betecknas som onödigt stort. I annat fall skulle förhållandet blivit anmärkt både av kollegiet och kammarrätten.

Lund den 16 december 1913.

H. Andersson.

Rektorns vid Kristianstads högre allmänna läroverk

yttrande angående framställd anmärkning mot de ineliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Med anledning av kungl. överstyrelsens resolution den 12 december 1913 får jag härmed vördsamt anföra följande.

Den av Riksdagens revisorer framställda anmärkningen beror, vad Kristianstads högre allmänna läroverk angår, på det förhållandet att den vid varje räkenskapsårs slut förefintliga kontanta behållningen bör minskas med de belopp,

vilka, likaledes vid varje räkenskapsårs slut, utbalanserats såsom skuld, i vilken åtskilliga av läroverkets kassor häftat hos andra läroverkets kassor, i vilka kontant behållning förefunnits.

Den sammanlagda kontanta behållningen den 31 december 1907, kronor 2,142: 97 bör sålunda minskas med kronor 1,590: 24, vadan den verkliga förefintliga kontanta behållningen sagda dag utgjorde allenast kronor 552: 73.

Av samma anledning utgjordes den verkliga förefintliga kontanta behållningen under följande år av nedannämnda belopp:

den 31 dec. 1908:	3,216: 54	—	2,856: 48	=	360: 06	kronor.
” ” ” 1909:	2,443: 28	—	2,067: 78	=	375: 50	”
” ” ” 1910:	2,517: 68	—	1,938: 09	=	579: 59	”
” ” ” 1911:	1,720: 70	—	2,087: 26	=	366: 56	”
” ” ” 1912:	2,499: 36	—	1,172: 68	=	1,326: 68	”

Kristianstad den 22 december 1913.

W. Ekedahl.

**Rektorns vid Karlskrona högre allmänna
läroverk**

yttrande angående framställd anmärkning mot de; ineliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Sedan Riksdagens revisorer beträffande förvaltningen av härvarande allmänna läroverks kassor under åren 1907—1912 anmärkt, att redogöraren "icke synes hava ställt sig till efterrättelse gällande föreskrift" angående skyldigheten att, i den mån sådant utan väsentlig olägenhet kan äga rum, på upp- och avskrivningsräkning insätta läroverkets kontanta, för löpande utgifter icke behövliga behållningar, får jag, med anledning av mig häröver avfordrad förklaring, till en början erinra därom, att enligt räkenskaperna bifogade kassaräkningar för ifrågavarande år nedanstående summor varit å upp- och avskrivningsräkning insatta:

år 1907	kronor	21,485: 83
” 1908	”	22,300: —
” 1909	”	28,397: 84
” 1910	”	19,750: —
” 1911	”	18,500: —
” 1912	”	20,100: —

Huru Revisorerna med dessa siffror för ögonen kunnat anse sig befogade påstå, det kassaförvaltaren underlåtit insätta läroverkets medel å ifrågavarande räkning, återstår att förklara.

Vad nu särskilt beträffar de, i anmärkningsmemorialet bifogade tabell upptagna, i kassan vid inventeringstillfällena sagda år ineliggande kontanta behållningar vill jag upplysa, att dessa nästan uteslutande utgjorts av halvårsräntor å depositionsbevis — omkring 700 kronor — samt enahanda räntor å inteckningslån — omkring 1,800 kronor — alla följaktligen förfallna till betalning först vid årets slut. Visserligen hade dessa medel, i den mån de influtit tillräckligt tidigt, kunnat sättas in på några dagars upp- och avskrivning. Därest emellertid alla inkomstposter, efter hand som de inflöte, omedelbart skulle insättas i bank, så bleve ju kassan ständigt tom, och varje utgift, även den mest obetydliga, måste då bestridas genom uttagning. Men ett dylikt ideligt insättande och uttagande utgör just den "väsentliga olägenhet", från vilken redogöraren lagligen är befriad. Är åter Revisorernes mening den, att visserligen under årets lopp, men icke vid dess slut kontanta medel få finnas i kassan ineliggande, så nödgas jag tillstå, det jag icke känner något stadgande av dylikt innehåll. Tvärtom talar kungl. kungörelsen av den 7 december 1906, mom. 4, därom, att vid räkenskaperna skall fogas bevis över *tilläventyrs* å upp- och avskrivningsräkning vid inventeringstillfällena inestående medel. Då nu vid nämnda tillfällen kontanta tillgångar alltid finnas, följer härav, att dessa icke nödvändigt behöva inestå å giroräkning, utan även kunna redovisas såsom i kassan ineliggande, en uppfattning, som även bestyrkes av det, nämnda kungl. kungörelse bifogade formulär till inventeringsinstrument, vilket upptager dels tvenne poster å *motböcker* med sparbanks, alltså motsvarande *giroräkning*, dels en post *kontant*, varmed till åtskillnad från de förra väl knappast kan menas annat än i kassan ineliggande medel.

Slutligen vill jag tillägga, att den av mig under en 32-årig tjänstetid följda praxis att vid årets slut i god tid före inventeringen avsluta läroverkets giroräkning medels lyftande av såväl återstående kapital som under året upplupen ränta aldrig förr än nu av någon granskningsmyndighet gjorts till föremål för anmärkning.

Karlskrona högre allmänna läroverk den 23 december 1913.

Ernst Wadstein.

Rektor.

**Rektorns vid Hälsingborgs högre all-
männa läroverk**

yttrande angående framställd anmärkning mot de ineliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Med anledning av kungl. överstyrelsens resolution den 12 december 1913 får undertecknad härmed värdsamt inkomma med följande förklaring.

Då min förvaltning icke innefattar åren 1907 och 1908 utesluter jag dessa.

Visserligen upptages i Tab. nr 81 de hos redogöraren inestående medlen till

för år 1909	kronor	4,728: 87
” ” 1910	”	7,428: 08
” ” 1911	”	10,991: 56
” ” 1912	”	10,334: 24

men Revisorerna hava då icke observerat, att i inventeringsinstrumenten för dessa år bestå nyssnämnda summor av *dels* verklig kontant kassa, *dels* ett girosaldo. Dessa girosaldon äro

för år 1909	kronor	1,657: 30
” ” 1910	”	3,274: 29
” ” 1911	”	9,571: 98
” ” 1912	”	7,619: 91

Den icke å bankräkning stående, kontanta kassan utgjordes alltså den 31 december

år 1909 av	kronor	3,071: 57
” 1910 ”	”	4,153: 79
” 1911 ”	”	1,419: 58
” 1912 ”	”	2,714: 33

och har bestått av under sista dagarna influtna, kontanta räntebetalningar samt av de förskott åt stipendiefonderna jämte premie- och fattigkassan, som under året lämnats från giroräkningen och sista dagen av räkenskapsåret återbetalts av sparbanksmedel.

Hälsingborg den 27 december 1913.

Vördsamt

Magnus av Malmborg.

Rektorns vid Malmö realskola

yttrande angående framställd anmärkning mot de inneliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Sedan kungl. överstyrelsen infordrat förklaring med anledning av Statsrevisorernes anmärkning angående beloppet av innestående medel vid realskolan i Malmö vid årsskiftet 1912—1913, får jag vördsamt anföra följande.

Att beloppet av innestående medel vid nämnda årsskifte var jämförelsevis stort, beror på den omständigheten, att jag infordrat en del räkningar, vilka jag väntat skola inkomma före årets slut. Emellertid nteblevo en del av dessa, och då jag i alla händelser väntade dem strax i början av följande år, lät jag de för deras betalande reserverade medlen ligga kvar i läroverkets kassavalv.

Malmö den 30 december 1913.

Erik Isacsson.

Rektorns vid högre latinläroverket i Göteborg

yttrande angående framställd anmärkning mot de inneliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Med anledning av den infordrade förklaringen över det av Riksdagens revisorer anmärkta förhållandet, att latinläroverkets kontanta behållningar vid årets slut varit för stora, får jag härmed meddela, att det anmärkta förhållandet synes bero därpå, att förre redogöraren som kontanta medel bokfört såväl i kassan inneliggande kontanter som ock i bank på upp- och avskrivning innestående penningar. Att så varit förhållandet vid 1912 års slut framgår tydligt av det här förvarade konceptet till inventeringsinstrument den 31 december 1912. Övriga inventeringsinstrument och summerade förteckningar över på upp- och avskrivning insatta och uttagna medel, som synas hava förbisetts av Riksdagens revisorer, äro icke för mig här tillgängliga. För övrigt hänvisas till bilagda förklaring från rektor Röding.

Högre latinläroverket i Göteborg den 19 december 1913.

Gustaf Mellén.

**F. d. rektorns vid högre latinläroverket
i Göteborg**

yttrande angående framställd anmärkning mot de ineliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Såsom förklaring över vad Riksdagens revisorer anfört angående högre latinläroverkets i Göteborg räkenskaper får jag härmed värdsamt meddela följande.

Av den kontanta behållning, som i räkenskaperna den 31 december 1912 äro upptagna med 2,129 kronor 62 öre, funnos "*kontant i kassan*" endast 342 kronor 81 öre, under det att de övriga medlen inestodo dels på giro-räkning dels på sparbänk, vilket också framgår av det inventeringsinstrument, som finnes räkenskaperna bifogat och som är undertecknat av läroverkets eforus samt av lärarekollegiets utsedda revisorer.

Ungefär detsamma är förhållandet även med de föregående årens kontanta behållningar.

Göteborg den 18 december 1913.

Rudolf Rödning,

f. d. rektor vid h. latinläroverket i Göteborg.

**Rektorns vid högre realläroverket i
Göteborg**

yttrande angående framställd anmärkning mot de ineliggande kontanta kassabehållningarna.

Till kungl. överstyrelsen för rikets allmänna läroverk.

Med anledning av att Riksdagens revisorer anmärkt det förhållandet, att hos redogöraren vid Göteborgs högre realläroverk vid årsskiftet inestått följande medel, nämligen år 1907 199 kronor 58 öre, år 1908 553 kronor 18 öre, år 1909 537 kronor 96 öre, år 1910 1,768 kronor 71 öre, år 1911 3,082 kronor 62 öre och år 1912 1,503 kronor 79 öre, får undertecknad värdsamt anföra följande.

I nämnda kontanta behållning ingick också å upp- och avskrivning insatta medel. Dessa utgjorde vid slutet av år 1908 302 kronor 16 öre, år 1909 6 kronor 2 öre, år 1910 658 kronor 11 öre och år 1911 3,000 kronor. Återstående kontanta behållning utgjordes i huvudsak av medel, som influtit under senare delen av december månad, nämligen avgifter för an-

vändning av vissa läroverkets lokaler och medel, som innehållits vid sista löneutbetalningen på grund av lämnade förskott. Då dessa medel kunnat med all sannolikhet anses behövas strax på nyåret, har redogöraren ej ansett nödigt att för en eller annan vecka göra dem räntebärande.

För år 1912 tillkommer den omständigheten, att stipendiemedel till ett belopp av 754 kronor 50 öre ej uttagits å de respektive sparbanksböckerna förr än den 27 december och att den 30 december för byggnadsfonden uttagits 400 kronor, då eljest nämnda fond skulle hava behövt låna av någon av de övriga.

Göteborg den 16 december 1913.

E. Hallgren.

Rektor.

Direktionens över allmänna barnbördshuset

yttrande angående Riksdagens revisorers anmärkningar beträffande ändringar i planen för barnbördshusets nybyggnad.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 5 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt direktionen över allmänna barnbördshuset att, i anledning av vad Riksdagens revisorer anfört i fråga om av direktionen vidtagen ändring i den av Eders Kungl. Maj:t fastställda plan för barnbördshusets nybyggnad, avgiva underdånigt utlåtande.

Till åttlydnad härav har direktionen i ärendet infortrat yttrande från byggnadsdelegerade, vilket härmed överlämnas.

Med anmärkande, att de av Revisorerna omförmälda bostadsrummen för köks- och tvättförestånderskorna samt reservrummet ändrats till vaktmästarebostad och att den i den ursprungliga planen till vaktmästarebostad avsedda lägenheten apterats till avdelning för infekta sjuka, får direktionen, med remissaktens återställande, för egen del i underdånighet åberopa byggnadsdelegerades yttrande.

Stockholm den 3 januari 1914.

Å direktionens vägnar:

Underdånigst

TEODOR HINTZE.

A. W. Cygnæus.

**Byggnadsdelegerades för allmänna
barnbördshuset**

yttrande angående vidtagen ändring
i fastställd byggnadsplan.

Till direktionen över allmänna barnbördshuset.

Vid direktionens sammanträde den 13 dennes beslöts att för yttrande till byggnadsdelegerade remittera Kungl. Maj:ts nådiga skrivelse angående en Riksdagens revisorers framställning om, att direktionen möjligen bort inhämta Kungl. Maj:ts medgivande att vidtaga en mindre förändring i den av Kungl. Maj:t fastställda planen för allmänna barnbördshusets nybyggnad. Med anledning härav få vi anföra följande:

I den ursprungliga planen för sjukhuset finnes såsom Revisorerna alldeles riktigt anmärka en mindre avdelning på nedre botten avsedd för med barnsängsfeber och andra smittosamma sjukdomar behäftade barnaföderskor, men under byggnadsarbetets gång kommo byggnadsdelegerade allt mer till den bestämda övertygelsen, att sjukhuset även borde förses med en mindre avdelning, som kunde användas såsom reserv- och evakuationsavdelning särskilt i sådana fall, då den viktiga förlossningsavdelningen av en eller annan orsak måste utrymmas. Sådant kan inträffa vid behövliga reparationer och ännu oftare, då en med epidemisk sjukdom såsom koppor, mässling, skarlakansfeber och dylikt behäftad barnaföderska kunde inkomma på förlossningsavdelningen, innan den smittosamma sjukdomen blivit diagnosticerad. Funnes i sådana fall icke en evakuationsavdelning, måste hela verksamheten vid anstalten inställas för någon tid medan reparationen eller vederbörlig desinfektion kunde utföras.

För att möta även sådana eventualiteter, ingingo vi till direktionen med ett förslag att inrätta en mindre isoleringsavdelning i samma utrymme, som var avsett till vaktmästarebostad samt bereda honom bostad i annan del av sjukhuset.

Genom en sådan anordning bleve den ursprungliga isoleringsavdelningen ledig för att användas såsom reserv- och evakuationsavdelning, i händelse att förlossningsavdelningen eller någon av de andra avdelningarna av någon av de nämnda orsakerna måste stängas. Denna ändring kunde utan olägenhet vidtagas, och vi voro övertygade om, att den beräknade byggnadskostnaden för sjukhuset icke skulle komma att överskridas.

Vid direktionens sammanträde den 13 maj 1912 blev detta förslag av direktionen antaget, varjämte entreprenadanbudet för denna förändring slutande å 2,300 kronor godkändes.

Sjukhuset har genom detta beslut erhållit en icke oväsentlig förbättring i sin utrustning utan att någon utvidgning av den ursprungliga planen behövt göras. Endast en mindre ändring i lokalernas anordning har vidtagits. Å den beräknade byggnadskostnaden 937,000 kronor finnas för närvarande 84,893 kronor 79 öre över och sedan några ännu återstående kompletteringsarbeten blivit utförda torde direktionen till statsverket kunna återbära emellan 70 och 80 tusen kronor.

Under sådana förhållanden kunna vi icke finna, att direktionen överskridit sin befogenhet att utan Kungl. Maj:ts särskilda hörande vidtaga denna ändring, särskilt som Kungl. Maj:t i sitt nådiga brev den 8 april 1910 givit direktionen "rätt att vidtaga sådana mindre ändringar i planen för arbetet, som kunna finnas nödiga eller lämpliga och icke öka den beräknade arbetskostnaden".

Stockholm den 2 januari 1914.

F. Westermarck.

Oscar Herrström.

Gustaf Wickman.

**Styrelsens för centralanstalten
för försöksväsendet på jord-
bruksområdet**

utlåtande angående Statsrevisorernes
anmärkning mot anstaltens räkens-
kapsverifikationer.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 5 innevarande december har styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet blivit anbefalld att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer i sin den 30 sistlidne november avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 anfört i fråga om att de vid centralanstaltens räkenskaper fogade verifikationer i många fall saknade erforderlig fullständighet.

Styrelsen får med anledning härav i underdånighet meddela, att styrelsen vill tillse, att centralanstaltens redogörelser för framtiden varda, så långt ske kan, i angivna hänseende kompletterade.

Remissakten återställes härjämte.

Stockholm den 31 december 1913.

På styrelsens för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet vägnar:

Underdånigst:

L. DOUGLAS.

H. Juhlin Dannfelt.

Kungl. järnvägsstyrelsens

utlåtande angående Riksdagens revisorers uttalanden beträffande järnvägsstyrelsen vid granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning för år 1912.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 5 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt järnvägsstyrelsen att avgiva underdånigt utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer uti § 1 av den nådiga remissen bifogat transsumt av Revisorernes berättelse för år 1912 anfört, och får styrelsen till åttlydnad härav i underdånighet anföra följande.

Statsbanan Järna—Norrköping.

I sin berättelse anföra Statsrevisorerna i huvudsak, att statsbanan Järna—Nyköping—Norrköping i flera avseenden varit ägnad att framkalla missräkningar *dels* därför, att banans färdigbyggande fördröjes tre år utöver, vad som från början beräknats, *dels* på grund av att de ursprungliga kostnadsberäkningar, på vilka Riksdagen grundat sitt beslut om banans byggande, visat sig komma att avsevärt överskridas, varefter Statsrevisorerna såsom sin åsikt slutligen uttala, att det icke synes vara lämpligt, att, på sätt till följd

av Riksdagens uttalade önskan skett beträffande större delen av statsbanan Järna—Norrköping, byggandet av statsbanorna för framtiden utföres på generalentreprenad.

Beträffande dröjsmålet med banbyggnadens fullbordande tillåter sig styrelsen, med hänvisning till sin underdåniga skrivelse den 19 januari 1909 angående alternativa sträckningar för statsbanan ifråga, erinra om, att Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev, som kom styrelsen tillhanda den 28 december 1907, anbefalldes styrelsen att inkomma med förslag till definitiv plan för banan samt att ävenledes avlämna förslag till entreprenadkontrakt jämte övriga i samband därmed erforderliga bestämmelser i och för banbyggnadens utförande på generalentreprenad. Emellertid hade efter 1907 års riksdag inkommit ett flertal framställningar angående alternativa sträckningar för åtskilliga delar av banan såväl i dess norra del som beträffande banans framdragande över Kolmården, vilka framställningar voro av den betydelse, att det ansågs nödvändigt fullständigt undersöka de ifrågasatta alternativa linjerna och att därefter få banans sträckning i huvuddrag fastslagen, innan den definitiva planen kunde till Eders Kungl. Maj:t avgivas. Undersökningarna och utredningarna för dessa alternativa linjer voro så omfattande och tidsödande, att hela året 1908 åtgick för deras verkställande. Då därtill kom, att terrängen så väl beträffande alternativlinjerna som i huvudlinjen var av den beskaffenhet, att noggranna geologiska undersökningar ansågos erforderliga, samt att fordran på, att banbyggnaden borde utföras på generalentreprenad, nödvändiggjorde, att alla ritningar till trummor, broar, vägportar, stationer m. m. voro färdiga före arbetenas utbudande på entreprenad, i stället för att dessa brukade färdigställas först under arbetets gång, där banbyggnaden utförts genom styrelsens egen försorg, så kunde styrelsen, sedan Eders Kungl. Maj:t den 29 januari 1909 fastställt linjens huvudsträckning, först den 1 mars samma år till Eders Kungl. Maj:t överlämna förslag till definitiv plan för bandelen Järna—Nyköping—Enstaberga ävensom förslag till entreprenadkontrakt, varvid styrelsen även redogjorde för de skäl, som syntes styrelsen tala för, att entreprenad-anbud till en början endast borde infortras på nu nämnda del av banan.

Efter det att Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 23 näst-påföljande april månad med viss ändring fastställt denna plan, blevo arbetena genom annons i allmänna tidningar utbudna på entreprenad den 15 maj samma år, varvid bestämdes, att desamma å den ifrågavarande bandelen Järna—Enstaberga skulle så bedrivas, att bandelen kunde öppnas för allmän trafik den 1 oktober 1912. Sedan anbudena därefter inkommit under juli månad men icke befunnits vara antagliga, inleddes underhandlingar om arbetenas utförande med Aktiebolaget skånska cementgjuteriet, som avgivit det billigaste anbudet, med resultat, att entreprenadkontrakt upprättades med nämnda firma

den 11 september 1909, varvid firman emellertid betingade sig förlängning i tiden för banans öppnande för allmän trafik från den 1 oktober 1912 till den 1 juli 1913, vilken senare tidpunkt även den blivit några månader överskriden.

Vidkommande arbetena å bandelen Enstaberga—Åby—Norrköping skulle dessa visserligen kunnat forceras så, att banan blivit färdig i sin helhet under år 1914, förutsatt att medel i därför erforderlig omfattning ställts till styrelsens förfogande, men styrelsen håller före, att detta icke varit klokt med hänsyn till den stegring av arbetskostnaderna, som då otvivelaktigt uppstått icke endast å denna bandel utan även för entreprenören å banans norra del. Arbetena å bandelen Enstaberga—Norrköping hava sålunda bedrivits på sådant sätt, att den årligen å de båda bandelarna tillsammans använda arbetsstyrkan kunnat hållas något så när konstant, vilket framgår av nedanstående tablå:

Arbetsstyrkans storlek i medeltal:

År.	B a n d e l e n		Hela banan
	Järna—Enstaberga man.	Enstaberga—Åby man.	Järna—Åby man.
1909	332	—	332
1910	815	—	815
1911	1,040	15	1,055
1912	660	365	1,025
1913	456	592	1,048

Av vad ovan anförts torde framgå de huvudsakliga skälen till, att banans färdigbyggande blivit fördröjt.

Beträffande den avsevärda ökningen av banans anläggningskostnader får styrelsen i underdånighet erinra om, att styrelsen redan i sin ovannämnda skrivelse till Eders Kungl. Maj:t den 1 mars 1909, således innan arbetena blivit påbörjade, ansåg sig böra meddela, att de ytterligare undersökningar och utredningar, som verkställes under nästföregående år, syntes giva vid handen, att de ursprungligen beräknade kostnaderna icke skulle komma att visa sig tillräckliga. Sedan därefter de detaljerade undersökningsarbetena för hela banan avslutats, och vidare resultatet av arbetenas utbudande på generalentreprenad å banans norra del visat, att de à-pris, varmed räknats i de tidigare kostnadsförslagen, måste avsevärt höjas, avgav styrelsen till Eders

Kungl. Maj:t den 15 oktober 1910 fullständig utredning beträffande den kostnadsökning för hela banan, som var att förutse, och föreställer sig styrelsen, att det i detta sammanhang är tillräckligt att hänvisa till denna utredning, vilken även återfinnes i bilaga I under utgifter för kapitalökning i 1911 års statsverksproposition.

Någon anledning antaga, att de i denna utredning angivna kostnaderna för banbyggnaden skulle komma att överskridas, föreligger icke.

Med anledning av Statsrevisorernes uttalande att en bidragande orsak till statsbanans Järna—Norrköping höga kostnader syntes ligga i allt för kostsamma husbyggnader, tillåter sig styrelsen i underdånighet anföra följande.

I sin underdåniga skrivelse den 28 oktober 1911 angående behovet av nya byggnader och anläggningar för år 1913 hemställde styrelsen om sådan ändring i de av Eders Kungl. Maj:t den 15 november 1907 fastställda bestämmelserna angående storleken av bostäder för statsbanornas tjänstemän, att tjänstemännen i den lägst avlönade personalgruppen — banvakter, stationskarlar med flera — skulle kunna komma i åtnjutande av bostäder om två rum och kök i stället för såsom hittills ett rum och kök, varvid styrelsen dock förutsatte, att dessa lägenheter om två rum och kök icke borde bliva större än de lägenheter om ett rum och kök, som på senaste tiden utförts, eller med en golvyta av cirka 52 kvadratmeter. I det underdåniga förslag till nya byggnader och anläggningar, som styrelsen samtidigt avlämnade, voro också bostäderna för tjänstemän, tillhörande nu ifrågavarande personalgrupp, beräknade efter dessa grunder. I nådigt brev den 29 juni 1912 godkände Eders Kungl. Maj:t nyssnämnda underdåniga förslag, varjämte Eders Kungl. Maj:t sedermera även gillat av styrelsen föreslagna förändringar av avlöningsreglementet, bland annat i ovan angivna hänseende beträffande bostadslägenheter för den lägst avlönade personalen. Styrelsen har därför vid byggandet av bostäder åt tjänstemän i stationskarlsgruppen, bland annat, å statsbanan Järna—Norrköping, anordnat dessa med två rum och kök. Den invändiga nyttiga golvarean har dock hittills ej gjorts fullt så stor som den av styrelsen i ovan nämnda underdåniga skrivelse den 28 oktober 1911 ifrågasatta eller 52 kvadratmeter, utan är densamma i vanliga enkla banvaktstugor 49.0 kvadratmeter och i boställshusen å stationerna 50.7 kvadratmeter. Den av Eders Kungl. Maj:t år 1911 anordnade kommissionen för utredning angående uppförande av boställshus vid statens järnvägar hade i sitt förslag till banvaktstuga, typ 2, föreslagit en nyttig golvarean av 45.6 kvadratmeter, och beräknades av kommissionen kostnaden för ett sådant hus, med ledning av infordrade anbud, till 6,112 kronor 55 öre eller i runt tal till 6,100 kronor. Enär den typ för banvaktstuga, som använts, bland annat, vid statsbanan Järna—Norrköping, och som betingar en kostnad av i medeltal för trä- och stenhus omkring 7,000 kronor

i överensstämmelse med styrelsens i oftanämnda underdåniga skrivelse den 28 oktober 1911 uttalade åsikt, gjorts något större än som kommissionen föreslagit, i det att den nyttiga golvarean, såsom ävenledes här ovan meddelats, givits en storlek av 49.0 kvadratmeter, motsvarande en ökning av cirka $7\frac{1}{2}$ procent, synes en kostnadsökning till i runt tal 6,600 kronor för denna banvaktstuga, jämförd med den av kommissionen föreslagna, härigenom vara motiverad. Härtill kommer, att styrelsen ansett önskligt, att det i grunden förefintliga källarutrymmet fullt utnyttjades på så sätt, att även en tvättstuga däruti inrättades, på det att icke, såsom nu i regel är fallet, tvättning av kläder skulle behöva under den kallare årstiden försiggå i köket med därav följande osund och för byggnadens underhåll skadlig imbildning i bostaden. Inrättandet av denna tvättstuga har beräknats öka kostnaderna för stugan ytterligare med omkring 300 kronor. I jämförelse med den av kommissionen ifrågasatta banvaktstugutypen synes det styrelsen, som om kostnadsökningen till 7,000 kronor stode i rimligt förhållande till den av ofta nämnda kommission beräknade kostnaden för en banvaktstuga.

Emellertid vill styrelsen icke förneka, att denna kostnad är stor i betraktande av, att huset endast innehåller en lägenhet om två rum och kök, men då dessa banvaktstugor beträffande byggnads sättet äro uppförda i överensstämmelse med de allmänna bestämmelser och specialbeskrivningar, som den av Eders Kungl. Maj:t anordnade, här ovan ofta omtalade kommissionen föreslagit, samt med full tillämpning av gällande entreprenadförordning synes det styrelsen, som om kostnaderna för banvaktstugorna knappast kunna nedbringas på annat sätt, än att man antingen skulle använda ett mindre gott byggnads sätt, vilket emellertid säkerligen medför ökade underhållskostnader, eller också förlägga ett av de båda rummen på vinden.

På detta senare sätt skulle kostnaderna otvivelaktigt kunna icke oväsentligt nedbringas, enär den bebyggda ytan kunde minskas, men husets trevnad bleve minskad i samma mån, enär det måste anses mindre tilltalande, att förbindelsen mellan rummen skall gå genom en kall förstuga och vindstrappa.

I detta sammanhang vill styrelsen meddela, att den i överrevisorernes vid statens järnvägar underdåniga berättelse för år 1912 förekommande tablån över kostnaderna för banvaktstugor, vilken synes hava legat till grund för Statsrevisorernes uttalanden om dessa hus, icke giver en fullt riktig föreställning om de i tablån upptagna husens kostnader, jämförda med varandra, enär uppgifterna i densamma icke synas vara med varandra fullt jämförbara. Till en början bör då tagas i betraktande, att det i tablån angivna priset för statsbanans Järna—Norrköping banvaktstuga 7,000 kronor, är ett medeltal av priset för såväl trä- som stenhus, men, då alla andra i tablån lämnade uppgifter avse endast trähus, synes det vara riktigtast, att så sker även beträffande

Järnabanans banvaktstuga, för vilken kostnaden i så fall bör angivas till 6,800 kronor. Vidare är vaktstugan å Järnabanan i grunden försedd med, förutom matkällare, även vedkällare och tvättstuga, vilket — med undantag för "Enskedestugan" — antingen icke eller endast delvis är förhållandet med de andra husen. Därjämte är beträffande banvaktstuga vid Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar i den bebyggda ytan inräknat även trapputsprång och veranda, vilket ej är fallet beträffande Järnabanans stuga, varjämte den angivna byggnadsmassan är beräknad olika, sålunda för vaktstuga vid Västeråsbanan från markytan till takfoten och för "Enskedestugan" från källargolvet till takåsen, under det att byggnadsmassan för stuga vid Järnabanan är beräknad från sockelns överkant till takfoten. Räknas byggnadsmassan däremot så, som nu sker vid statens järnvägsbyggnader, från sockelns överkant till takåsen, så blir priset per kubikmeter för banvaktstuga vid Järnabanan och Västeråsbanan ävensom för "Enskedestugan" icke, såsom tablån angiver, respektive kronor 30: 07, 15: 04 och 13: 57 utan i stället kronor 22: 45, 13: 55 och 18: 04 samt för den av 1911 års byggnadskommission beräknade kronor 22: 47.

Härjämte torde erinras om, att husen vid Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar byggts av vid järnvägen ifråga anställda arbetslag mot ackord för arbetets utförande, varemot järnvägsbolaget självt tillsläppt alla materialier mot självkostnad utan att fraktkostnad å den egna banan beräknats. I priset för denna stuga ingår således ingen kostnad för administration och förtjänst för entreprenör.

Beträffande övriga husbyggnader hava specifika anmärkningar icke gjorts annat än beträffande dels vissa mellan stationshusen och avträdesbyggnaderna uppförda förbindelsemurar och träinhägnader dels den arkitektoniska planläggningen av Nyköpings stationshus. Under hänvisning till bilagda, av statsbanornas arkitekt i ämnet avgivna promemoria får styrelsen vidkommande de anmärkta förbindelsemurarna eller träinhägnaderna meddela, att dessa kosta vid Nyköping och Vagnhärad cirka 700 kronor på varje ställe samt för var och en av övriga stationer, där mur använts, cirka 300 kronor och å station, där träskrank uppsatts, 65 kronor eller sammanlagt för sträckan Järna—Nyköping i runt tal 2,500 kronor, oberäknat den till ungefär 2,000 kronor uppgående kostnaden för muren mellan stationshuset i Nyköping och persontunneln, vilken mur är uppförd såsom stöd för perrongtaket. Styrelsen tillåter sig härvid såsom sin åsikt uttala, att dessa murar och träinhägnader synas avsevärt bidra till trevnaden å stationen icke endast för den i stationshuset boende personalen utan även för den resande allmänheten. Beträffande planläggningen av Nyköpings stationshus tillåter sig styrelsen endast hänvisa till, vad arkitekten i sin nyssnämnda promemoria anfört.

Enär Statsrevisorerna för övrigt icke framfört några detaljerade anmärkningar mot husbyggnaderna utan endast uttalat, att åtskilliga av dem dragit

för höga kostnader, är styrelsen icke i tillfälle att yttra sig härom annat än i allmänna ordalag och tillåter sig då anföra följande.

Beträffande planläggningen av husen kan styrelsen för sin del icke finna annat, än att utrymmena äro väl avpassade, i det att expeditioner och för allmänheten avsedda lokaler äro rymliga utan att enligt styrelsens förmenande vara större än som är behöfligt, varjämte bostäderna synas hava sådana dimensioner, att berättigade anmärkningar mot, att de skulle vara för stora, icke torde kunna göras.

Samtliga hus äro vidare vad byggnadssättet beträffar utförda enligt de allmänna bestämmelser och specialbeskrivningar, som ovan omtalade kommissionen förordat.

Slutligen må framhållas, att vid husbyggnadernas uppförande gällande entreprenadförordning fullt tillämpats, såväl vid grundläggningen för husen som vid uppförandet av desamma ovan grunden, och kan därvid nämnas, att beträffande husens uppförande ovan grunden 17 anbud inkommo, vilka varierade så mycket som från 417,000 till 782,000 kronor.

Husens kostnad, inberäknat grund med källare och tvättstuga, utgör per kubikmeter av hela byggnadsmassan, beräknad från sockelns överkant till takåsen, för:

Stationshus vid Nyköping	kronor 20: 60
" " Vagnhärad.....	" 20: 60
" " mindre station.....	" 19: 42
Boställshus för tre familjer	" 18: 90
Kombinerad banmästare- och banvaktstuga	" 21: 72,

vilka kostnader enligt styrelsens förmenande icke kunna anses anmärkningsvärt höga i betraktande av dels de i dessa trakter rådande höga arbets- och materialprisen dels svårigheterna att fördela materialerna och leda arbetet, med de skilda arbetsplatserna spridda på en sträcka av omkring 6.5 mil, dels slutligen det omsorgsfulla sätt, varpå statsbanornas byggnader anses böra utföras för underhållskostnadernas minskande.

Att alltför kostsamt byggnadssätt för husen varit en i högre grad bidragande orsak till, att järnvägsanläggningen blir dyr, torde emellertid knappast enligt styrelsens mening kunna sägas. Ty även om husbyggnaderna, vilkas sammanlagda kostnad för hela banan uppgår till omkring 1,100,000 kronor, skulle kunna utföras exempelvis 15 procent billigare, så bleve banans anläggningskostnader icke minskade med mera än omkring 165,000 kronor, motsvarande endast omkring 1 procent av de totala anläggningskostnaderna.

Med anledning av att Statsrevisorerna påpekat, att statsbanan Järna—

Norrköping skulle bliva den dyraste järnväg, som någonsin byggts i vårt land, tillåter sig styrelsen i underdånighet framhålla följande.

Den terräng, banan genomlöper, är så kuperad, att kostnaderna för terrasseringsarbetena uppgå till ungefär samma belopp, som å Bohusbanan och avsevärt överstiga dessa kostnader för Riksgränsbanan. Om man för jämförelses skull antager, att å-prisen per kubikmeter för omflyttad jord- och bergmassa varit lika å de båda sistnämnda banorna som å statsbanan Järna—Norrköping, skulle kostnaderna per kilometer bana för terrasseringsarbetena utgöra för:

statsbanan Järna—Norrköping	cirka	45,000	kronor
Bohusbanan	”	45,100	”
och Riksgränsbanan	”	34,700	”

Vidare är att märka, att ingen nybyggd bana i Sverige med hänsyn till längden har att uppvisa så många och jämförelsevis stora stationsanordningar som Järnabanan, betingade som de äro *dels* därav, att banan till stor del genomlöper tätt bebyggda trakter, *dels* av att banans tillkomst krävt ombyggnad av de förutvarande, å gamla stambanan belägna stationerna vid Järna och Åby ävensom delvis Norrköping, varjämte stationsanordningarna i Nyköping med vissa nödvändiga omläggningar av Oxelösund—Flen—Västmanlands järnväg och, därest sådant beslutas, förbindelse-spår till denna banas station i Nyköping givetvis måste draga betydande kostnader, *dels* slutligen därigenom, att stationerna måst utföras så, att de lämpa sig för en stor genomgångstrafik av såväl snabba som tunga tåg. För jämförelse må anföras, att under det att vid öppnandet av allmän trafik å statsbanan genom Bohuslän och statsbanan Gellivare—Riksgränsen kostnaderna för stationerna räknat per kilometer av banlängden uppgingo till respektive cirka 9,800 och 11,000 kronor, komma de vid statsbanan Järna—Norrköping att uppgå till i runt tal 29,700 kronor.

Slutligen bör man taga i betraktande, att å de hittills i Sverige utförda bananläggningarna trafiken vid banornas öppnande för allmän trafik varit jämförelsevis svag och endast småningom utvecklats, varvid nödiga förstärknings- och utvidgningsarbeten först i mån av behov blivt utförda. Å Järnabanan däremot kommer tågintensiteten antagligen redan ett eller annat år, efter det banan färdigbyggts, att bliva för våra förhållanden mycket stor och för övrigt av sådan art, att banans byggnadssätt alltigenom måste från början vara minst lika kraftigt, som på de förnämsta av landets övriga huvudbanor. Härav följer, att det icke kan vara riktigt att jämföra byggnadskostnaderna för Järnabanan med de anläggningskostnader, som övriga banor betingat vid deras öppnande för allmän trafik.

I detta avseende tillåter sig styrelsen här nedan att jämte den kostnad per kilometer, som statsbanan Järna—Norrköping högst torde komma att betinga,

även angiva de vid 1912 års utgång bokförda byggnadskostnaderna per kilometer för vissa andra statsbanedelar, å vilka trafikintensiteten torde vara ungefärligen jämförlig med den, som kommer att bliva rådande å statsbanan Järna—Norrköping tämligen snart efter denna banas färdigbyggande.

Bandel.	Kostnad per kilometer.
Järna—Norrköping	kronor 145,000
Stockholm—Göteborg	” 203,000
Katrineholm—Malmö	” 153,000
Gellivare—Riksgränsen	” 173,000.

Beträffande till sist Statsrevisorernes slutliga uttalande, att det för framtiden torde vara fördelaktigast om utförandet av åtminstone alla större järnvägsbyggnader åläge styrelsen utan anlitanade av generalentreprenad, så vill styrelsen för sin del instämma i detta uttalande, vilket överensstämmer med de åsikter i denna fråga, som styrelsen vid flera tidigare tillfällen själv givit uttryck för inför Eders Kungl. Maj:t.

Statsbanan Karungi—Haparanda.

I sin berättelse framhålla Statsrevisorerne beträffande denna bana i huvudsak att den efter anvisning av chefen för generalstabens under sommaren 1913 utstakade sträckningen icke vederbörligen tillgodoser de båda syftemål, som Riksdagen i främsta rummet angav såsom skäl för inrättande av denna kommunikationsled, nämligen *dels* att förskaffa befolkningen i hela den i jordbruksavseende ingalunda obetydliga Tornedalen en centralpunkt i Haparanda, där den kunde avsätta sina jordbruksprodukter och själv förse sig med förnödenheter, som måste hämtas från annat håll, *dels* att åstadkomma, att hela gränstraktens finsktalande befolknings förbindelser inriktades på en svensk huvudort, varigenom på ett livskraftigt sätt underlättades spridningen av svenskt språk och svensk kultur i dessa bygder.

Styrelsen anser sig kunna fullt instämma i vad Statsrevisorerne sålunda yttrat, i synnerhet som styrelsen vid upprepade tillfällen och senast i sin underdåniga skrivelse den 26 sistlidne november hävdade enahanda åsikter beträffande denna banas sträckning, som nu kommit till synes i Statsrevisorernes berättelse.

Stockholm den 10 december 1913.

Underdånigst

F. W. H. PEGELOW.

VIKTOR KLEMMING.

JUSTUS A. WALLER.

O. M. STRÖMBERG.

HJ. FOGELMARCK.

P. M.

Med anledning av Statsrevisorernes mot husbyggnaderna å statsbanelinjen Järna—Nyköping gjorda anmärkningar, får jag härmed yttra följande:

1. Den mellan stationshus och avträdesbyggnad uppförda väggen har till ändamål

att förena dessa byggnader till ett komplex. Det har nämligen anmärkts att dessa små byggnader och kurar, som behövas kring stationshus göra ett småplottrigt intryck, vadan någon åtgärd till förhindrande härav vore önskvärd;

att för den resande allmänhetens ögon dölja de hushållsförehavanden, som bestå i mattpiskning, vedhuggning, rensning av diverse tunnor och lårar samt dessas härbärgerande;

att i förening med ytterligare en mur avskilja en bakgård å större stationer, där sådant lämpar sig. I städer och å de flesta landslägenheter består man sig med en gård, men för stationsinspektorens hushåll har detta icke unnats.

Sådana inbägnader äro vanliga å stationer i Danmark och England, som undertecknad särskilt iakttagit. I vårt land är sådant byggnadssätt icke någon nyhet. Som exempel nämnes att i Skövde gamla stationshus inrättades medelst murar en bakgård för ovannämnda ändamål. Uppåkra stationshus i Skåne är på samma sätt försedd. Enkla murar mellan husen äro uppförda i Åkarp (där även ställverkshuset är inkorporerat), Floda, Kumla, Mosås samt plank mellan trähus i Väsby och Märsta, Norrvikenstypen, vilken begagnats vid Tullinge, Uttran m. fl. Dessa mellanplankningar äro emellertid vanligen icke höga i annat fall än då de bilda bakvägg för utspringande skärmtak å ställen, där sådant för passagerarströmmen kräves. Å de sex ifrågavarande stationerna Hölö, Tystberga, Sjösa, Västerljung, Lästringe, Enstaberga, utgör nämnda murs höjd 1.8 meter över sockeln. Av de återstående är muren i Vagnhärad 2 meter hög och i Nyköping 1.5 meter över sockeln. Plattformmuren, som bär plattformstaket, är naturligtvis högre. Dessa avplankningar tjäna dessutom till uppsättning av den mångfald reklamaffischer och annonser, som numera icke få uppsättas på själva stationshuset och för vilka å andra håll stora ställningar hava måst byggas invid plattformarna.

2. Beträffande de anmärkta plandispositionerna vid vissa byggnader kan det endast vara tal om Nyköpings stationshus, enär de övriga fått en enkel rektangulär planform.

Men Nyköpings är sammansatt av 2 rektanglar, vartill kommer utbyggnad av tvenne trapphus, som icke fått plats inom rektanglarna. Detta

senare är nämligen en utväg, när det gäller att bostadstrapporna icke få avbryta kommunikationen mellan lokalerna i bottenvåningen. Dessa lokaler böra, för den mest möjliga inskränkning av personal, ligga i ett visst förhållande till varandra, och detta kan icke ordnas utan att trapporna förläggas helt eller delvis utom byggnadskroppen, såvida icke lokalerna tilltagas onödigt stora, så att därigenom trapporna komma inom.

Detta giver för övrigt en relief åt byggnaden, som bör vara tilltalande.

3. Beträffande de estetiska anmärkningarna har jag intet att anföra.
Stockholm den 5 december 1913.

Folke Zettervall.

Bestyrkes å tjänstens vägnar:

Axel E. Lundström.

Generalpoststyrelsens

utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer i avgiven berättelse anfört beträffande postverket.

Till Konungen.

Generalpoststyrelsen har den 5 december 1913 anbefallts att avgiva underdånigt utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer beträffande postverket anfört uti §§ 1 och 2 av Revisorernes år 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912.

§ 1.

Revisorerne hava beträffande den för beredande av erforderliga nya lokaler för postkontoret samt telegraf- och telefonstationen i Linköping enligt beslut vid 1913 års Riksdag för postverkets räkning inköpta tomten, vilken Revisorerne funnit vara lämpligt belägen, fäst uppmärksamheten därå, att å tomten finnes en äldre byggnad i så gott stånd, att den torde kunna användas för postverkets räkning.

Generalpoststyrelsen delar denna Revisorernes uppfattning. Styrelsen har

också i sitt den 25 september 1913 avgivna underdåniga förslag i fråga om anslag till utgifter för kapitalökning för år 1915, därvid generalpoststyrelsen hemställt om anvisande av anslag till bebyggande av sagda postverkets tomt, anfört följande:

“Å tomten finnes för närvarande ett boningshus, reveterat trähus, under tak av plåt samt innehållande:

å *nedre botten* en lägenhet om 5 rum med hall och kök samt en lägenhet om 2 rum och kök,

1 trappa upp en våning om 7 rum och kök,

2 trappor upp en våning om 6 rum och kök.

Boningshuset, jämte en tillhörande särskild uthusbyggnad, är brandförsäkrad för 45,000 kronor. Ifrågasatt boningshus har vid verkställd besiktning befunnits vara i mycket gott skick, så att detsamma kan beräknas äga bestånd för en lång följd av år framåt. Efter en del reparationer torde boningshuset vid uthyrning kunna beräknas giva en hyresavkastning av omkring 3,000 kronor. Enbart boningshuset skulle alltså vid dess bibehållande giva en ränteavkastning av cirka 4 procent på det för tomten nedlagda kapitalet, 73,000 kronor.

Det har således vid ordnandet av frågan om den nya post- och telegrafbyggnaden i Linköping måst för generalpoststyrelsen framstå såsom ett bestämt önskemål att, därest så utan olägenhet skulle kunna äga rum, det nu befintliga boningshuset måtte kunna bibehållas. Detta har också visat sig kunna ske.“

Revisorerna hava tillika gjort gällande, att sagda äldre byggnad lämpligen skulle kunna användas för inrymmande av lokaler åt postdirektionen i östra distriktet, vilken nu förhär sådana i ett privat bostadshus. Från generalpoststyrelsens sida är intet att erinra däremot, att byggnaden användes för det av Revisorerna sålunda ifrågasatta ändamålet. Generalpoststyrelsen har emellertid i detta sammanhang ansett sig böra erinra därom, att Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 19 december 1913 angående uppförande av ny posthusbyggnad i Norrköping m. m., bland annat, anmodat generalpoststyrelsen att taga under övervägande, huruvida postdirektionen i östra distriktet bör förflyttas till Norrköping med förläggande i det blivande nya posthuset därstädes samt till Eders Kungl. Maj:t inkomma med det yttrande, vartill utredningen föranleder.

I fråga om de i telegrafstationsbyggnaden i Jönköping inrymda postlokaler hava Revisorerna funnit, att dessa voro starkt utsatta för drag.

Med anledning härav får generalpoststyrelsen i underdånighet meddela, att generalpoststyrelsen till telegrafverket framfört de klagomål, som från postpersonalen i sådant hänseende framkommit, med anhållan om åtgärders vidtagande för att i största möjliga utsträckning förhindra drag.

Generalpoststyrelsen har sig också bekant, att denna fråga är föremål för undersökning från telegrafverkets sida.

Beträffande postverkets lokaler i den nya telegrafbyggnaden i Örebro hava Revisorerna framställt vissa anmärkningar.

Till en början förklara Revisorerna sig anse, att utrymmet uti post-lokalerna i allmänhet vore mindre väl disponerat. Sålunda vore kontorets stora expeditionssal oproportionerligt rymligt tilltagen på bekostnad av vissa andra lokaler inom kontoret.

Väl är det sant, att den s. k. stora expeditionlokalen är ganska rymlig. Men häremot hade generalpoststyrelsen icke föreställt sig böra vara något att erinra, då ju lokalen är avsedd att användas en lång tid framåt. Enligt vad vederbörande postförvaltaren upplyst, lär redan nu vid vissa tillfällen allmänhetens avdelning icke kunna anses för stor. Och vad beträffar utrymmet i övrigt inom själva expeditionssalen, är det avsett, att denna del av salen, såsom förlagd i omedelbar anslutning till lokalerna för avgående och ankommande poster, skall, i den mån behov därav uppstår, användas för expeditionen av avgående och ankommande poster. I övrigt är generalpoststyrelsen av den uppfattning, att de nya postlokalerna i Örebro, eventuellt, därest så skulle visa sig behövt, genom lätt verkställd omdisponering av vissa lokaler, skola för en lång tid framåt komma att på ett tillfredsställande sätt tillgodose behovet.

I fråga om postkontorets kassaförvaringsrum hava Revisorerna såsom sin åsikt framhållit, att ett par av kassavalven vore olämpligt anordnade, särskilt valvet för kontorets huvudkassa.

Ehuruväl ifrågavarande valv kan synas vara ganska litet, anser generalpoststyrelsen det emellertid erbjuda behövt utrymme och jämväl i övrigt fylla sitt ändamål. Postkontoret är i övrigt försett med synnerligen stora kassaförvaringsrum. Så finnas i omedelbar närhet intill förenämnda, i kontrollörens tjänsterum befintliga förvaringsrum för huvudkassan tvenne kassavalv, vardera av storleken 10.75 m². I det åt postmästarens biträde upplåtna rum i entresolvåningen finnes därjämte anordnat ett kassavalv av storleken 4.14 m². Slutligen har också i postmästarens därintill liggande rum anbringats ett 6.24 m² stort kassavalv.

Beträffande sistnämnda kassaförvaringsrum hava Revisorerna anmärkt, att detsamma hade ett fönster med träkarmar utåt gatan. Då postmästaren vid detta postkontor ej är redogörare och sålunda ej handhaver några kontanta medel, är han icke i behov av något kassavalv utav annan beskaffenhet än det angivna, i fråga om vilket ju för övrigt det anmärkta förhållandet, därest så skulle anses lämpligt, lätteligen kan ändras genom igenmurning av fönstret.

Till sist hava Revisorerna uttalat den åsikt, att den bakre ingången

till postverkets lokaler, vilken jämväl ledde till de i byggnaden inrymda bostadslägenheterna, icke erbjöde tillräcklig säkerhet mot obehörigt inträngande i postlokalerna.

Med anledning av vad Revisorerna sålunda anfört har styrelsen givit vederbörande postdirektör och postmästare order att inkomma med utredning och yttrande, huruvida och i sådant fall vilka särskilda åtgärder anses böra från postverkets sida vidtagas ur säkerhetssynpunkt.

§ 2.

Revisorerna hava framhållit, hurusom enligt deras uppfattning såväl antalet frimärksförsäljare som storleken av det till dem utgående arvode — två kronor för varje fulla etthundra kronor av värdet å de frankotecken, som blivit av sådan försäljare inköpta å vederbörande postkontor — skulle kunna minskas.

Generalpoststyrelsen har sedan länge haft sin uppmärksamhet inriktad just på de av Revisorerna anmärkta förhållandena beträffande frimärksförsäljarnes stora antal samt meddelat föreskrifter åt vederbörande postdirektörer, vilka sedan 1910 års början äga att besluta angående anordnande och indragning av frankoteckensställena, att tillse att, i all den mån så anses kunna äga rum utan åsidosättande av allmänhetens berättigade intressen att äga lätt tillgång till frankotecken, icke blott icke anordnas nya utan även efter hand indragas förutvarande frankoteckensställena. Samtliga frankoteckensställena utgjorde vid 1912 års utgång 1,457 stycken. Så gott som undantagslöst har i det fall en affär, som varit frankoteckensställe, övergått i annans ägo, den meddelade rättigheten i avseende å frankoteckensförsäljning indragits.

Det ligger emellertid i sakens natur, att man i frågor av dylik art måste gå till väga med viss försiktighet. Klagomål hava också ej sällan anförts hos generalpoststyrelsen över att frankoteckensställena indragits.

Frågan om minskning av frimärksförsäljarnas antal sammanhänger med frågan om användning av frimärksautomater. I sitt underdåniga förslag den 13 oktober 1912 i fråga om anslag till utgifter för kapitalökning beträffande postverket för år 1914 yttrade generalpoststyrelsen beträffande däri till inköp ifrågasatta frimärksautomater, att en ej oväsentlig utgift visserligen skulle drabba postverket för ifrågavarande anskaffning, men att denna utgift torde kunna förväntas komma att åtminstone så småningom återvinnas genom indragning av frimärksförsäljningsställena och en därav följande minskning i postverkets kostnad för frimärksförsäljningen. Sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 19 december 1913 åt generalpoststyrelsen anvisat medel för inköp av frimärksautomater, samt på grund härav dylika automater anskaffats

och uppsatts till en början i några av de större städerna, komma sannolikt flertalet av de personer, som hava sin frankoteckensförsäljning i närheten av dessa automater att varda entledigade från sitt uppdrag.

Vad beträffar Revisorernes anmärkning mot storleken av det till frankoteckensförsäljare utgående arvode, får generalpoststyrelsen i underdånighet anföra följande.

I enlighet med beslut vid 1884 års riksdag blev genom nådigt brev den 30 maj 1884 förklaradt, att från och med 1885 års ingång, med ändring av vad dittills varit stadgat rörande rabatt vid köp av större parti frimärken, brevkort eller frankokuvert, dylik rabatt skulle, vid köp på en gång av minst 3 ark frimärken, vartdera innehållande 100 märken, eller av minst 100 brevkort eller 100 frankokuvert åtnjutas med 1 procent i stället för dittills åtnjutna 2 procent av inköpssumman. Någon särskild extra rabatt utöver förestående 1 procent av inköpssumman skulle icke utgå till sådana personer, som blivit, på grund av nådigt brev den 8 februari 1884, av generalpoststyrelsen antagna till frankoteckensförsäljare. Då det emellertid år för år visat sig vara förenat med allt större svårighet att finna lämpliga personer, som vore villiga att åtaga sig försäljning av frankotecken mot den ringa ersättning, som med då gällande rabattbestämmelser kunde erhållas, ansåg sig generalpoststyrelsen, med hänsyn till de viktiga fördelar, som genom ökat antal frankoteckensförsäljningsställen och därmed förenad lättare tillgång till frankotecken skulle beredas den korresponderande allmänheten, särskilt i de större städerna, böra i sin underdåniga skrivelse den 21 november 1902 med förslag till postverkets stater för år 1904 föreslå, att ifrågavarande rabatt, vad anginge antagna särskilda frankoteckensförsäljare, åter måtte höjas till 2 procent. Denna generalpoststyrelsens hemställan blev också av 1903 års riksdag bifallen, och genom nådigt brev den 10 juni samma år bestämdes, att från 1904 års ingång till sådana frimärksförsäljare skulle utgå sådan rabatt med 2 procent av inköpssumman.

I det av postverkets lönerogleringskommission år 1907 avgivna betänkande hemställde kommissionen, att den till särskilda frimärksförsäljare och till allmänheten utgående rabatt vid köp av större mängder frankotecken måtte helt och hållet avskaffas. Vad de av postverket antagna frimärksförsäljare anginge, ansåg kommissionen, att ersättning i stället lämpligen borde dem beredas såsom arvode. Beträffande sagda arvode ifrågasatte kommissionen ingen annan beräkningsgrund än den förut gällande, nämligen 2 procent å inköpta frankoteckens värde. Mot kommissionens uttalande i denna del förekom under ärendets vidare behandling så väl hos Eders Kungl. Maj:t som hos Riksdagen icke någon erinran.

Genom nådigt brev den 27 augusti 1909 har också Eders Kungl. Maj:t

föreskrivit, bland annat, att till särskilda frimärksförsäljare utgående rabatt vid köp av större mängd av frankotecken skulle vid 1910 års ingång upphöra, varjämte genom nådigt brev den 3 december samma år bestämts, att arvodet till frankoteckensförsäljare skulle från 1910 års början utgå med 2 kronor för varje fullt hundratal kronor av värdet å de frankotecken, som blivit av sådan försäljare inköpta å vederbörande postkontor.

I september år 1913 inkom en av postdirektörerna till generalpoststyrelsen med framställning i syfte att begränsa frankoteckensförsäljarnas arvode. Styrelsen, som på grund därav har frågan under behandling, skall icke underlåta att, därest förhållandena skulle därtill föranleda, i sinom tid till Eders Kungl. Maj:t inkomma med yttrande och förslag i ämnet.

Stockholm den 7 januari 1914.

Underdånigst

JULIUS JUHLIN.

HERMAN ASKBERG.

JACQUES PRAMBERG.

GUSTAF KIHLMARK
föredragande.

C. HASSELROT.

Joh. Rudbeck.

Telegrafstyrelsens

utlåtande över Riksdagens revisorers
anmärkningar rörande telegrafstations-
byggnaderna i Norrköping och Göte-
borg.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 5 december 1913 har telegrafstyrelsen blivit anbefalld att avgiva underdånigt utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer anfört uti § 1 av ett remissen bifogat transsumt. Till åtlydnad härav får telegrafstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Angående telegrafstationsbyggnaden i Norrköping hava Revisorerna anmärkt, att materialet till den ljusa kalksten, som använts till inläggningar i stora trappuppgången, var av mindre god kvalitet.

De anmärkta bristerna hos ifrågavarande kalksten hava framträtt först efter slutbesiktningen och sedan stenen någon tid varit utsatt för nötning.

Vid slutbesiktningen förefanns således ingen anledning att göra anmärkning på stenen. Emellertid har byggmästaren två års ansvarstid och vid den efterbesiktning, som före dess utgång kommer att företagas, skall rättelse i det anmärkta avseendet påfordras.

Revisorernes besök vid telegrafstationsbyggnaden i Göteborg gav intryck av att allt för stora kostnader nedlagts på den yttre utstyrseln. Särskilt syntes i detta avseende anmärkningsvärt, att å byggnaden uppförts ett stort torn, som ej syntes tjäna något praktiskt ändamål.

Härvid torde då böra påpekas, att byggnaden, med inberäkning av kostnaden för den synnerligen dyrbara grundläggningen, dock icke ställer sig dyrare än omkring kronor 21:— per kubikmeter — ett enhetspris för en allmän byggnad, som i dessa år och vid jämförelse med andra motsvarande byggnadsverk icke kan kallas högt, utan tvärtom.

Det får antagas, att Statsrevisorernes anmärkning icke gäller det i fasaderna använda fasadteglet, som är av en också i privatbyggnader ofta förekommande och solid befunden tegeltyp; icke heller den använda kopparplåten, vilken tillkommit av soliditetsskäl.

Återstår fasadgraniten. Här om skriver byggnadens arkitekt professor Hedlund:

“Ännu kvarlever i rätt stor utsträckning en från äldre tid stammande föreställning, att *varje* användning av naturlig sten i en byggnadsfasad innebär en större eller mindre grad av lyx, såsom medförande onödigt ökning av byggnadskostnaden.

Jag håller före, att åsikten om, huruvida lyx eller icke lyx, tillätlig eller icke tillätlig fördyrning föreligger, icke ensamt bestämmas av huruvida *det* eller *det* materialet användes, utan snarare grundas dels på omdömet om sättet varpå materialet blivit använt och utformat, dels på materialets varaktighet i jämförelse med andra, dels ock på dess större eller mindre svåråtkomlighet. I senare avseendet innebär användningen av t. ex. granit mera 'lyx' i Danmark än i Bohuslän, liksom beklädnad med marmor i Göteborg skulle vara mindre naturligt än i Italien eller i Belgien.

Beträffande granitens formgivning har vår strävan varit att i minsta möjliga mån använda huggning, och att i stället låta det hårda materialets egen naturliga brottyta komma till synes, som så kallad råköpp. Vi hava också sett offentliggjorda uttalanden från fackmannahåll, däri granitbeklädningen i telegrafhuset framhålles som en eftersträfvansvärd typ för billig och verkningsfull behandling av det monumentala materialet.

Helst hade man naturligtvis i så pressande klimat som Göteborg för en så omfattande statsbyggnad använt granit eller liknande fast materiel allt igenom. Kostnadshänsyn tvang dock till användning av enklare materiel för

mera skyddade och mindre sönderdelade mellanfält. Man har sålunda inskränkt sig till att använda granit i byggnadens soubassementartade underdel, i den av stora fönster sönderdelade telegrafapparatsalens fasader mot såväl gård som gata, i taklistpartier samt i det för de hårdaste klimatiska påkänningar utsatta tornet.

Det tacksammaste erkännande bör givas åt telegrafstyrelsens beslut att vid den för stora allmänheten avsedda huvudentrén på hörnet, således åtminstone på ett enda ställe, giva tillfälle till någon nämnvärd användning för enbart prydnadsarbete, nämligen stensulptur.

Saken bör så mycket mindre kunna giva anledning till klander för överflöd, som det numera torde finnas en rätt utbredd åsikt om *skyldigheten* för det allmänna att i dess byggnader i någon mån tillgodose kravet på tillämpning av bildande konst.

Tornet, som synes uppfattat såsom "ej tjänande något praktiskt ändamål", inrymmer i den nedre våningen dels urverk, dels elektrisk fläkt med varmbatteri för förvärmning av ventilationsluft åt nedanför varande stora telefonsalen och relévåningen. Tornvåningen i fråga är för nämnda syfte fullkomligt upptagen.

Luftintaget till ventilationsinrättningen krävde betydliga mått och kunde svårligen anbringas någon annanstans än *ovanför* den hela huset genomlöpande telefonvåningen, antingen i ett par höga gaveluppbbyggnader eller ock i ett torn. Värmeledningskonstruktören önskade luftintaget förlagt så fritt som möjligt, och man beslöt sig för att ovanpå nyssnämnda fläkt- och ventilationskammare påbygga ett torn av måttliga dimensioner.

Som luftintag hade påbyggnaden kunnat fylla sitt ändamål med 3 meters mindre höjd. Man hade dock anledning frukta, att takuppbbyggnaden i så fall skulle på den mäktiga byggnadslängan verka nedtryckt, puckelartad, och tornet fick sitt nuvarande höjdmått. Denna av enbart konstnärliga skäl företagna höjning föreställer jag mig få anses som ett ringa och försvarligt offer åt rent arkitektoniska hänsyn.

Till detta arkitektens yttrande har telegrafstyrelsen ingenting att tillägga.
Stockholm den 30 december 1913.

Underdånigst
HERMAN RYDIN.

K. E. LANDSTRÖM.

V. Carlheim-Gyllensköld.

Vattenfallsstyrelsens

utlåtande med anledning av Riksdagens revisorers erinringar.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 5 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt vattenfallsstyrelsen att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning av vad Riksdagens år 1913 samlade revisorer i sin berättelse anfört uti §§ 2 och 3 rörande vattenfallsstyrelsen och statens vattenfallsverk. Till åtydnad härav får vattenfallsstyrelsen i underdånighet anföra följande.

§ 2.

Med aktiebolaget Föreningsbanken i Stockholm har vattenfallsstyrelsen träffat överenskommelse, enligt vilken nämnda bank skall genom sitt avdelningskontor i Älvkarleö bestrida de för Älvkarleby kraftverksbyggnad erforderliga kassörsgöromålen mot en årlig ersättning av 1,500 kronor jämte ersättning för porto. I nämnda överenskommelse är vidare stipulerat, att Föreningsbanken skall gottgöra vattenfallsstyrelsen för de penningemedel, som för Älvkarleby kraftverksbyggnads räkning insätts hos banken, ränta efter en procent utöver den av banken för giroräkning annonserade räntesatsen. En liknande anordning med anlåtande av bankinrättning för utförande av kassörsgöromål tillämpar vattenfallsstyrelsen även vid Porjus kraftverksbyggnad och Södertälje kanalverk samt lärer jämväl tillämpas vid statens järnvägsbyggnader. Den ränta, som enligt vad ovan sagts gottgöres vattenfallsstyrelsen, inberäknas i statens vattenfallsverks driftöverskott och tillgodoföres således statsverket.

Innan överenskommelsen med Föreningsbanken avslutades, gjorde vattenfallsstyrelsen förfrågan hos riksbankens avdelningskontor i Gävle, huruvida överenskommelse kunde träffas om bestridande genom dess försorg av kassörsgöromålen för Älvkarleby kraftverksbyggnad, men erhöll vattenfallsstyrelsen ett avböjande svar å denna sin förfrågan.

Om nämnda överenskommelse med Föreningsbanken icke blivit träffad, hade vattenfallsstyrelsen måst inrätta ett särskilt kassakontor vid Älvkarleö, vilken anordning naturligtvis hade blivit betydligt dyrbarare än den nu tillämpade. Troligen hade icke heller förhöjd ränta då erhållits. Uppgörelsen med Föreningsbanken måste således anses vara förenad med avsevärd vinst för staten.

Vid sådant förhållande har vattenfallsstyrelsen icke funnit det vara av någon större betydelse, om å giroräkningen hos Föreningsbanken inestått större belopp, än som strängt taget varit behöfligt. Vid bedömande av behovet bör

beträffande anslagsmedel av förevarande art tagas hänsyn till dels, att marginalen för oförutsedda utbetalningar måste vara jämförelsevis stor, dels att medlen böra vara lätt tillgängliga.

Vidare är att märka, att statens affärsdrivande verk skola redovisa för avkastningen å det av vederbörande verk disponerade kapitalet, och att riksbanken icke betalar någon ränta för innestående medel.

Redan innan Riksdagens revisorer framställt förevarande anmärkning, hava emellertid åtgärder vidtagits, för att behållningarna å bankkontot skulle stå i närmare proportion till behovet, såsom framgår av nedan intagna utdrag av räkningen med Aktiebolaget Föreningsbanken för senare hälften av år 1913.

Månad.	Behållning vid månadens mitt.	Behållning vid månadens slut.	Uttagning under månaden.
juli	366,978: 15	491,693: 46	102,777: 60
augusti	387,317: 26	544,068: 10	248,551: 75
september	459,975: 75	344,237: 38	201,738: 73
oktober.....	313,950: 46	181,595: 70	164,493: 01
november.....	235,863: 61	77,266: 62	210,516: 21
december.....	235,486: 29	32,787: 83	246,755: 17

Slutligen tillåter sig vattenfallsstyrelsen erinra därom, att enligt den för vattenfallsstyrelsen gällande nådiga instruktionen styrelsen är berättigad att, om riksbankskontor icke finnes å ort, där underlydande verk eller förvaltning har sitt säte, hava medel innestående i bank med av Eders Kungl. Maj:t fastställd ordning.

§ 3.

Huruvida det av Riksdagens revisorer här omnämnda beloppet av 13,529 kronor 54 öre skall bokföras å aktiekonto eller fastighetskonto, torde vara en smakfråga. Det sistnämnda bokföringssättet kan emellertid anses vara det tydligaste och synes därför böra tillämpas. Vattenfallsstyrelsen har emellertid redan förut uppmärksammat denna sak, vilket framgår därav, att i styrelsens den 30 maj 1913 avgivna årsberättelse för år 1912 ifrågavarande belopp redovisats under rubriken "fastigheter och skadeersättningar till jordägare". Styrelsen har sedermera vidtagit åtgärd för att i räkenskaperna för år 1913 överföra nämnda belopp från aktiernas konto till lägenheten Holmens tegelbruks konto.

Stockholm den 16 januari 1914.

Underdånigst

F. VILH. HANSEN.

C. J. MAGNELL.

DAN. BROSTRÖM.

ERNST HAGELIN.

M. Munck af Rosenschöld.

Domänstyrelsens

utlåtande angående en av Riksdagens
revisorer framställd anmärkning.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 5 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt domänstyrelsen att till jordbruksdepartementet inkomma med underdånigt utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer i den 30 november 1913 avgiven berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 anfört om nödvändigheten av att försiktighet iakttoges vid meddelande av tillstånd att överlåta arrenden av kronoegendomar så att dylik överlåtelse endast ägde rum då särskilda skäl, exempelvis arrendatorns sjukdom eller därmed jämförliga omständigheter, föreläge.

Till åtlydnad härav får styrelsen till en början i underdånighet erinra, att Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 13 juli 1887, angående vissa åtgärder i avseende på förvaltningen av kronans jordbruksdomäner, fäst styrelsens uppmärksamhet på vikten därav att till förekommande av de olägenheter, som täta ombyten av arrendatorer medförde, överlåtelse av arrende enligt 27 punkten av kungörelsen den 10 november 1882 angående grunder för domänförvaltningen, då det berodde av domänstyrelsen att sådan överlåtelse medgiva, finge äga rum endast undantagsvis, när särskilt avsevärda omständigheter påkallade ett medgivande därtill.

För beviljande av tillstånd från domänstyrelsens sida till överlåtelse av kronoarrende har också under den tid, som ligger inom styrelsens nuvarande chefs och ledamöters erfarenhet, städse erfordrats att, såsom nyssberörda nådiga brev förutsätter, särskilt avsevärda omständigheter, vilka påkalla ett dylikt beviljande, förelegat.

Under det år Revisorernes anmärkning avser eller år 1912 har med styrelsens tillstånd överlåtelse av arrende ägt rum i 79 fall, därav 27 till änka, son eller måg. 8 av dessa 79 överlåtelser hava påkallats av nödig omsorg om statens intressen i det att arrendatorn råkat i konkurs eller fått dålig ekonomi. I 17 fall har överlåtelsen berott på dödsfall. I 3 fall har stärbhus, som måst övertaga avliden arrendators hemman, överlåtit detsamma på annan person. I 27 fall har arrendator på grund av sjuklighet eller hög ålder velat upphöra med arrendet. 14 arrendatorer, som inköpt egendom på annan ort eller övertagit annat större arrende, hava av denna orsak fått tillstånd till transporten. Till följd av annan verksamhet, som ej medgivit dem

att på ett stadigvarande sätt uppehålla sig på arrendegården, hava 7 arrendatorer erhållit enahanda tillstånd och slutligen hava 3 kvinnliga arrendatorer, som förklarar att de med svårighet kunde sköta sina arrendegårdar, ansetts böra befrias från arrendet.

Av vad sålunda anförts synes styrelsen framgå, att styrelsen iakttagit nödig försiktighet vid meddelande av tillstånd att överlåta arrenden.

Stockholm den 12 december 1913.

Underdånigst

KARL FREDENBERG.

W. ROOS.

GUNNAR SÖDERLIND.

S. I. Åbergsson.

Överintendentsämbetets

utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer i den 30 november 1913 avgivna berättelse anført i fråga om meddelande av föreskrifter för tillvaratagande av för kommittéer eller liknande beredningar inköpta inventarier.

Till Konungen.

Riksdagens senast församlade revisorer hava uti sin den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 — jämte redogörelse för vad som åtgjorts för vinnande av överskådlighet över de av tillsättande utav varje särskild kommitté eller liknande beredning föranledda kostnader samt för underlättande av granskningen av redovisningsräkningarna för samma kostnader — vidare anført, att vid granskning av de räkenskaper, som till åtlydnad av vad i nyssnämnda hänseenden blivit i nåder stadgat i vederbörlig ordning inkommit, befunnits, att åtskilliga kommittéer inköpt möbler och andra inventarier, ofta till ganska avsevärda belopp; och hava Revisorerne, då det ju vore av vikt att de sålunda inköpta inventarierna bleve vid veder-

börande kommittéers upplösning för statsverkets räkning tillvaratagna, förmält sig anse önskvärt, att föreskrifter måtte meddelas till främjande av ett sådant mål.

Överintendentsämbetet, som genom nådig remiss den 5 december nästlidna år erhållit befallning att med anledning av vad Revisorerna, på sätt ovan nämnts, andragit, avgiva underdånigt utlåtande, får med remissaktens återställande, i detta ärende underdånigst anföra, att ämbetet, lika med Revisorerna, håller före, att angeläget är att vad som för här omhandlade ändamål redan är eller framdeles varder för statsmedel inköpt kommer att noga tillvaratagas, och får ämbetet i sådant hänseende föreslå — såsom ock i underutarbetande varande förslag till ämbetets omorganisation lärer komma att ske — att inventarier av ifrågavarande slag skola ställas under ämbetets vård och inseende, varav ock synes böra följa, att inköp av inventarier, då sådana för kommittéers med fleres räkning måste göras, skola, till vinnande av önskvärd enhetlighet och reda, uppå framställning av vederbörande, verkställas genom ämbetets försorg för medel, som kunna härför ställas till ämbetets disposition.

Stockholm den 17 januari 1914.

Underdånigst
CARL MÖLLER.

Fr. Richter.

Överintendentsämbetets

utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer i sin den 30 november 1913 avgivna berättelse anført i fråga om meddelande av föreskrifter till lösande av frågan om försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Uti sin den 30 november nästlidne år avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 hava Riksdagens senast församlade revisorer, efter det de lämnat meddelanden rörande gällande stadganden och beslut beträffande brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, vidare yttrat, att, då det syntes Revisorerna önskvärt, att bestämda föreskrifter komme att givas till lösande av frågan om nyssnämnda försäkring, de velat bringa till Riksdagens

känedom de meddelanden de, på sätt ovan förmäles, i ämnet förebragt; och får överintendentsämbetet, som den 5 december 1913 undfått befallning att med anledning härav sig utlåta, i detta ärende underdånigst anföra följande.

Vid behandling av den fråga, som i förevarande del av Revisorernes berättelse beröres, läser först böra tagas under omprövning, huruvida överhuvud brandförsäkring av statsverkets här omhandlade egendom bör ifrågakomma. För utredning härutinnan har ämbetet låtit införskaffa och bifogar här dels i avskrift inom Stockholms stads brandkår upprättad "Uppgift å taxerings- och värderingsvärden å Statens fastigheter i Stockholm jämte sammandrag över brandkårens utryckningar till nämnda egendomar från och med år 1876 till och med år 1913", dels ock "Utdrag ur Stockholms stads brandförsäkringskontors årsberättelser, utvisande respektive ansvarighetssummor och brandskadeersättningar under åren 1875—1912", av vilka handlingars innehåll torde, bland annat, framgå, att de allvarliga eldsvådettillbudena under tiden i fråga varit relativt få samt att brandskadeersättningarna här i Stockholm äro, särskilt efter tillkomsten av Stockholms brandkår — samt till följd jämväl av ett alltmer mot eldfara betryggande byggnadssätt — särdeles små i förhållande till de betydande ansvarighetssummorna.

Skulle ett brandförsäkringsbolag bildas med uppgift allenast att övertaga risken för eldsvådor i kronans hus härstädes — varför ansvarighetssumman torde kunna anses nog betydande — samt brandförsäkringsavgifterna till ett dylikt bolag utgå med enahanda belopp, som för närvarande beräknas, och med särskilda eldfarlighetsavgifter i vissa fall, torde detta bolag komma att göra i hög grad fördelaktiga affärer. Ställer sig då statsverket i bolagets ställe och utsträckas riskerna även till husen i landsorten — om vilkas belopp den knappa tiden icke medgivit någon närmare undersökning — synes ett sådant tillvägagående böra bliva ekonomiskt i hög grad fördelaktigt. Riskerna i landsorten äro visserligen i flera fall större än i huvudstaden, men, då ett för försäkring anlitat bolag i sådan händelse betingar sig en däremot svarande högre avgift, förändras förhållandet icke härigenom. Vidare är att märka, att huru billig brandförsäkringsavgiften än må vara, skall med densamma täckas, förutom risken, också brandförsäkringsbolagets förvaltnings- och andra omkostnader ävensom tillföras bolaget skälig vinst; täcker staten själv brandrisken, inbesparas alla utgifter av övriga slag.

Det har ansetts, att större byggnadskomplex medföra en mer än proportionsvis större risk. Detta gäller dock, såvitt ämbetet kan finna, endast undantagsvis, enär varje sådan byggnad kan uppdelas i smärre risker antingen genom verkliga brandfria avstängningar, eller på annat sätt. Ämbetets åsikt är emellertid, att risken för hela det stora komplexet i allmänhet icke är större än sammanlagda risken för byggnadens delar.

Icke ens statsegendomar, vilka tillfölje av användningen äro utsatta för större risk såsom t. ex. teatrar, synes påkalla försäkring. Tager man nämligen vederbörlig hänsyn därtill, att bolag, som övertager sådan risk, fordrar en tillräckligt hög premie för att efter sannolikhetsberäkning vara skadeslöst, torde det knappast vara med statens verkliga fördel förenligt att mot brandskada försäkra sådana byggnader, helst våra moderna teatrar äro synnerligen tryggade mot eldsolyckor genom sitt särdeles goda byggnadssätt, långt över vad under äldre tider varit möjligt att ernå; överintendentsämbetet har också tidigare inför Eders Kungl. Maj:t tillåtit sig ifrågasätta behövligheten av att, såsom för närvarande sker, mot brandskada försäkra operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad här i staden.

Av det anförda finner överintendentsämbetet — som i förevarande fråga blott torde hava att sig yttra vidkommande den statsegendom, som blivit anförtrodd i ämbetets vård — framgå, att den gamla satsen att med så stora värden, som nyssnämnda egendom representerar, det är förmånligast för statsverket att vara sin egen assuradör, alltjämt är gällande.

För att staten emellertid i förväg må vara beredd på att, snarast möjligt, ersätta genom brandskada uppkomna förluster och därtill hava lätt tillgängliga medel, finner ämbetet högeligen välbetänkt att en fond för botande av brandskador komme till stånd. Ämbetet skulle för sin del vilja i sådant avseende föreslå, att det belopp av 40,175 kronor, som nu årligen anvisas för gäldande av årspremien för brandförsäkring av operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad i Stockholm, finge utgå exempelvis under tio år för bildande av nyssberörda fond, vilken sedermera torde vara i stånd att kunna fylla därmed avsett ändamål och torde det därjämte, enligt ämbetets mening, böra tagas under övertvägande, om icke från statsverkets sida något årligt bidrag borde utgå till Stockholms dugande brandkår och möjligen även till brandkårer å andra orter, där dessa hava någon större betydelse och staten har mera avsevärda intressen att i förevarande hänseende bevaka, för den säkerhet mot eldsolycka sagda kårers verksamhet bereder statens egendomar på de olika platserna.

Remissakten återställes.

Stockholm den 17 januari 1914.

Underdånigst
CARL MÖLLER.

Fr. Richter.

**Uppgift å taxerings- och värderingsvärden å statens fastigheter i Stockholm,
jämte sammandrag över brandkårens uttryckningar till
nämnda egendomar.**

I. E g e n d o m s f ö r t e c k n i n g.

*A. Egendomar under ståthållareämbetets på
Stockholms slott förvaltning.*

Kungl. slottet	kronor	5,000,000: —
Hovhållningens bostäder, Slottsbacken 2.....	”	500,000: —
Kungl. husgerådskammaren, Prästgatan 1.....	”	75,000: —
Hovstallet, Väpnaregatan 1.....	”	2,232,000: —

*B. Egendomar under herrar riksgäldsfullmäktiges
och herrar riksbankfullmäktiges förvaltning.*

Riksdags- och riksbankshusen å Helgeandsholmen.....	”	5,000,000: —

C. Egendomar under arméförvaltningens förvaltning.

Kungl. Svea livgarde, Linnégatan	”	2,250,000: —
Kungl. Göta livgarde, Linnégatan	”	2,250,000: —
Kungl. livgardet till häst, Sturegatan	”	1,200,000: —
Kungl. Svea artilleriregemente, Valhallavägen	”	1,200,000: —
Kungl. positionsartilleriregementet, Storgatan 33	”	4,031,000: —
Arméförvaltningen, Jakobsgatan 30	”	1,200,000: —
Kungl. fortifikationen, fälttelegrafkåren samt am- munitionsfabriken, Marieberg	”	1,400,000: —
Kungl. livregementets dragoner, Ladugårdsgärdet.....	”	872,700: —
Kungl. Borgen, Ladugårdsgärdet	”	15,000: —
Generalstabens ridhus, Valhallavägen	”	16,000: —

Artillerigården, Riddaregatan 13, Sibyllegatan 4	kronor	2,427,600: —
Kronobageriet, Riddaregatan 22	”	143,800: —
Artilleriets ammunitionsförråd, Laboratoriehagen	”	120,000: —

D. *Egendomar under marinförvaltningens förvaltning.*

Byggnader på Skeppsholmen	”	2,166,000: —
” ” Varvet	”	750,900: —
” ” Galérvarvet.....	”	1,272,200: —
” ” Kastellholmen	”	155,000: —
” ” utom stationen.....	”	437,700: —
Fartyg, förtöjda i vinterlag	”	22,165,000: —

E. *Egendomar under överintendentsämbetets förvaltning.*

Marinförvaltningen, Birger Jarls torg 11	”	400,000: —
Medicinalstyrelsen, Svartmangatan 9	”	100,000: —
Musikaliska akademien, Stallgatan 2.....	”	250,000: —
Nationalmuseum, Blasieholmen.....	”	800,000: —
Kungl. operan, Arsenalsgatan 13.....	”	3,000,000: —
Riddarholmskyrkan, (<i>ej värdesatt</i>).		
F. d. Preissiska huset, Drottninggatan 36	”	700,000: —
Riksarkivet, Arkivgatan 3	”	600,000: —
Riksbankens förra hus, Järntorget 55	”	250,000: —
” ” ” Österlånggatan 53	”	350,000: —
Riksgäldskontorets förra hus, Birger Jarlstorg 2.....	”	400,000: —
F. d. Kronprinsens stall, Jakobsgatan	”	1,500,000: —
Statistiska centralbyrån, Birger Jarlstorg 3—5.....	”	800,000: —
Tekniska högskolan, Drottninggatan 95	”	200,000: —
” ” , Rådmansgatan 61	”	1,000,000: —
Tekniska skolan och Nya elementarskolan, Mästersamuelsgatan och Slöjdgatan 2.....	”	1,200,000: —
Sergelgatan 1	”	500,000: —
Utrikesministerhotellet, Blasieholmstorg 8	”	200,000: —
Arméförvaltningens förra hus, Munkbrogatan 2	”	400,000: —
Kungl. biblioteket, Humlegården	”	500,000: —

Dramatiska teatern, Nybroplan	kronor	5,000,000: —
Folkskoleseminariet, Prästgårdsgatan 9	”	600,000: —
Gamla kungshuset, innehållande Svea hovrätt och statskontoret, Riddarholmen 14	”	1,500,000: —
Garnisonssjukhuset, Hantverkaregatan 25	”	2,200,000: —
Generalstabens hus, Birger Jarlstorg 5—10	”	325,000: —
Gymnastiska centralinstitutet, Hamngatan 19	”	650,000: —
Kanslihuset, Mynttorget	”	500,000: —
Karolinska institutet, Hantverkaregatan 3	”	800,000: —
Lantmäterikontoret, Västra Trädgårdsgatan 2	”	300,000: —
Arvfurstens palats, Gustav Adolfs torg	”	2,250,000: —
f. d. Statistiska centralbyrån, Storkyrkobrinken 2 ...	”	150,000: —

F. *Egendomar under järnvägsstyrelsens
förvaltning.*

Centralstationen	”	1,321,000: —
Stationshuset vid Norrtull	”	472,000: —
” ” Karlberg	”	25,000: —
” ” Albano	”	100,000: —
” ” Värtan	”	154,000: —
Klarabergsgatan 70 a—b	”	618,000: —
Bryggaregatan 23—25	”	415,000: —
Gamla Kungsholmsbrogatan 52—54	”	555,000: —
Gamla Kungsholmsbrogatan 41	”	130,000: —
Bryggaregatan 22	”	120,000: —
Torsgatan 3	”	30,000: —

G. *Egendomar under generalpoststyrelsens
förvaltning.*

Mästersamuelsgatan 64	”	1,500,000: —
Klara Norra Kyrkogata 7, a—b	”	400,000: —
Klara Norra Kyrkogata 9	”	112,000: —
f. d. Vasagatan 6	”	30,000: —
Lilla Nygatan 6	”	400,000: —

H. *Egendomar, vilka förvaltas av respektive
direktioner eller styrelser.*

Stockholms stads kurhus, Hantverkaregatan 13 (äges av statsverket och Stockholms stad)	kronor	640,000: —
Mynt- och kontrollverket, Hantverkaregatan 5—7...	”	907,000: —
Fabriksgränd 2	”	300,000: —
Hantverkaregatan 27, (liksom Hantverkaregatan 27 är Fabriksgränd 2 uthyrt till privatpersoner)	”	118,000: —
Konradsbergs hospital	”	650,000: —
Vetenskapsakademien, Drottninggatan 96—98	”	400,000: —
Holländaregatan 15	”	430,000: —
Bellevue	”	50,000: —
Länsfängelset, Östermalmsgatan 65	”	400,000: —
Vetenskapsakademien, Bergielund	”	250,000: —
Experimentalfältet	”	95,000: —
Veterinärinstitutet, Kräftriket	”	400,000: —
Riksmusei macerationsanstalt	”	60,000: —
Högre Lärarinneseminariet, Riddaregatan 5	”	300,000: —
Å Djurgården, — Björkhagen	”	17,000: —
” , — Drottningberget	”	10,000: —
” , — Eolskulle	”	60,000: —
” , — Laboratoriehagen	”	600,000: —
” , — Skogsinstitutet	”	1,000,000: —
” , — Stockholms ammunitionsförråd ...	”	120,000: —
Statens järnvägars änke- och pupillkassa, Timmermans- gatan	”	150,000: —
Långholmen, Långholmen	”	1,000,000: —
Telegrafverket, Skeppsbron 2	”	950,000: —
” , Fiskaregatan 8	”	130,000: —
Tullverket, $\frac{3}{4}$ av Skeppsbron 38	”	182,000: —
Summa kronor		107,790,900: —

Fr. Richter.

S a m m a n d r a g
över
brandkårens utryckningar till statens fastigheter.

Ar.	Månad.	Dato.	Brandstället.	Anledningen till brandkårens utryckning.
1876	Aug.	27	Serafimerlasarettet.	Eld i magasin och vedupplag.
„	Sept.	14	Björngårdsgatan 10.	Eld i tvättstuga.
„	Okt.	25	Garnisonssjukhuset.	Eld i tvättthus.
1877	Aug.	9	Centralstationen.	Eld i träupplag.
„	„	9	Körduansmakaregatan 15.	Obekant.
„	Okt.	10	Nybrohamnen 24.	Soteld.
1879	Febr.	17	Marinförvaltningen, Riddarholmen 13.	Soteld.
„	Okt.	10	Kanslihuset, Mynttorget 2.	Soteld.
„	Nov.	11	Musikaliska akademien.	Eld i boningsrum.
1880	Jan.	18	Kronohäktet å Långholmen.	Eld i logement och vindar i gamla häktet.
1881	„	20	Löjtnantsgatan 2.	Soteld.
„	„	30	Centralstationen.	Falskt alarm.
„	April.	9	Artillerigården.	Soteld.
„	Okt.	4	Arvfurstens palats.	Eld i utvändiga dekorationer.
„	„	10	Kungl. teatern.	Eld i teaterns målareverkstad samt i en del klädloger.
1882	Maj.	19	Centralstationen.	Mindre tillbud; eld i papper.
„	Nov.	27	Riddarholmen 5.	Eld i Riksdagens f. d. arkivrum.
1883	Mars.	10	Garnisonssjukhuset.	Soteld.
„	April.	10	Långholmens fängelse.	Eld i mindre trähus.
„	Juni.	24	Kungl. slottet.	Soteld.
„	Nov.	8	Hantverkaregatan 13.	Soteld.
1884	Febr.	29	Centralstationen.	Falskt alarm.
„	Junl.	12	Garnisonssjukhuset.	Soteld.
„	Aug.	23	Kungl. Myntet.	Soteld.
„	Okt.	7	Ammunitionsförrådet.	Falskt alarm.
„	Dec.	30	Kungl. slottet.	Soteld.
1885	Mars.	8	Hantverkaregatan 35 — fortifikationskasern.	Eld i trossbotten i logement.
„	„	22	Karolinska institutet.	Eld i nybyggnad på grund av bristande tillsyn av murgalt.
„	Juli.	5	Nybrohamnen 24.	Soteld.
„	„	5	Södra järnvägsstation.	Eld i sopor och dylikt.
„	„	17	Gamla Norrbro 9.	Soteld.
„	Aug.	4	Blasieholmstorg 8.	Soteld.
„	Nov.	1	Karlbergs slott.	Eld på grund av bristfällig skorstensstock.
„	„	13	Arvfurstens palats.	Soteld.

År.	Månad.	Dato.	Brandstället.	Anledningen till brandkårens utryckning.
1886	Aug.	8	Kungl. Myntet.	Mindre tillbud på grund av eld-blandad aska.
"	"	29	Eolskulle å kungl. Djurgården.	Byggnaden nedbrann, 3 personer innebrända och 3 skadade.
"	Sept.	24	Kungl. slottet.	Eld i vedkällare.
"	Okt.	4	Gardeskasernen, nybyggnader-na å Ladugårdsgärdet.	Överhettning av skorsten å maskin-huset.
"	Nov.	1	Birger Jarlstorg 16.	Brandrök.
1887	Febr.	1	Centralstationen.	Brandrök.
"	Sept.	4	Arvfurstens palats.	Soteld.
"	"	9	Svea livgarde f. d. kasern.	Eld å klädvind.
1888	Nov.	27	Långholmen, straffängelset.	Eld i källare.
1889	Febr.	2	Sergelgatan 1 b.	Eld å vinden.
"	Okt.	3	Rosendal, stallbetjäningens bo-stad.	Eld anlagd av inbrottstjuv, bygg-naden nedbrann.
1890	Juni.	7	Tekniska skolan.	En tredjedel av den med brännbart materiel överhopade vinden av-brändes.
1891	Jan.	27	Ammunitionsfabriken, Marie-berg.	Eld i golv.
"	Nov.	9	Svea hovrätt, Birger Jarl-storg 16.	Eld i tamburen.
1892	Jan.	20	Kanslihuset.	Trängrök.
"	Mars.	1	Centralstationen.	Eld i vaktstuga.
"	Okt.	2	Karolinska institutet.	Eld i institutets anatomiska museum.
1893	Jan.	15	Centralstationen.	Eld i boggiwagn.
"	"	19	Garnisonssjukhuset.	Falskt alarm av oförstånd.
"	Maj.	2	Gamla Norrebro.	Eld i badhus.
"	Aug.	12	Södra järnvägsstationen.	Eld i låda å stationsgården.
"	Dec.	4	Gamla hovstallet.	Eld i trossbotten.
"	"	11	Kungl. operan.	Gasexplosion, eld i dekoration.
1894	Maj.	6	Kungl. slottet.	Soteld.
"	Juni.	20	Artilleriets laboratorium, Käll-hagen.	Eld å vinden, svåra explosioner.
"	Aug.	25	Långholmen, straffängelset.	Eld i fängelsets vedupplag samt i angränsande träbyggnader.
"	Nov.	18	Kungl. operan (under byggnad).	Eld i butikslokal.
"	Dec.	9	Riddarholmskyrkan.	Eld i flaggdekoration å Gustavianska gravkoret.
1895	Febr.	6	Hantverkaregatan 27.	Trängrök.
"	Mars.	10	Nya operabyggnaden.	Eld i restaurationslokal; brinnande gasolja.
"	"	13	Svea artilleriregementes kasern.	Eld i snickareverkstad.
"	April.	4	Nya operabyggnaden.	Eld i hisstrumma.
"	Maj.	20	Nationalmuseum.	Falskt alarm.
"	Juli.	8	Svea livgardes kasern.	Eld i halm.
"	Nov.	20	Serafimerlasarettet.	Falskt alarm.
1896	Febr.	29	Dramatiska teatern.	Eld i dekoration.
"	Sept.	16	Hantverkaregatan 13.	Eld i större förrådsskjul.
1897	Febr.	11	Långholmens kronohäkte.	Eld i golv och väggar i boningsrum.
"	Mars.	7	Dramatiska teatern.	Brinnande gas på grund av felaktig ledning.

År.	Månad.	Dato.	Brandstället.	Anledningen till brandkårens utryckning.
1897	Mars.	18	Livregementets dragoners kasern.	Eld i exercishusets golv.
"	Maj.	17	Svea livgardes kasern.	Mindre tillbud.
"	"	31	Sergelgatan 1.	Eld i uthuslänga.
"	Juni.	29	Riksarkivet.	Falskt alarm av oförstånd.
"	Sept.	8	Centralstationen.	Eld i fyrverkeripjäser å perrongen.
"	"	27	Kungl. operan.	Eld i träpanel.
"	Dec.	1	Dramatiska teatern.	Eld i dekoration å scenen.
"	"	19	Dramatiska teatern.	Eld i dekoration å scenen.
1898	Jan.	18	Dramatiska teatern.	Eld i dekoration å scenen.
"	April.	15	Norra godsstationen.	Eld i trävägg.
1899	Jan.	2	Svea livgardes kasern.	Eld i golv.
"	Sept.	28	Ammunitionsfabriken, Marieberg.	Eld i större delen av stora fabriksbyggnaden.
"	Okt.	17	Rosendals slott.	Eld i slottets orangeri.
1900	Jan.	29	Svea livgardes kasern.	Brandrök.
1901	Jan.	1	Norra järnvägsstationen.	Eld i stationens gasverk.
"	"	23	Arvfurstens palats.	Mindre tillbud.
"	Febr.	2	Dramatiska teatern.	Mindre tillbud å scenen.
1902	Aug.	1	Riddaregatan 5.	Eld i garderob.
"	Sept.	21	Mästersamuelsgatan 44.	Eld i golv.
"	Okt.	31	Karlbergs slott.	Falskt alarm.
1903	Jan.	16	Artilleriets ammunitionsförråd.	Eld i taket på grund av exploderande projektiler.
"	Mars.	9	f. d. Vasagatan 6.	Eld i trossbotten.
"	April.	14	Bryggaregatan 25.	Eld i smedja.
1904	Jan.	28	Livgardets till häst kasern.	Eld i garderob.
"	Febr.	8	f. d. Vasagatan 6.	Eld i kontorslokal.
"	"	12	Kanslihuset	Soteld.
"	"	19	Riksdagshuset.	Eld i källare.
"	April.	13	Generalstabens litografiska anstalt.	Mindre tillbud.
"	Nov.	7	Kungl. operan.	Kontakt i alarmeringsapparaten.
1905	Juni.	17	Telegrafverket.	Eld i källare.
"	Dec.	22	Göta livgardes kasern.	Eld i trossbotten.
1906	Jan.	1	Prästgatan 1 b.	Eld i källare.
"	"	31	Centralstationen.	Eld i snickareverkstad.
"	April.	7	Telegrafverkets verkstäder.	Eld i snickareverkstad.
"	Maj.	3	Järnvägens bostadshus vid Värtan.	Soteld.
"	Juli.	23	Kungl. teatern.	Soteld.
"	Sept.	29	Skeppsholmen.	Eld i flottans matinrättning.
"	Nov.	19	Svea livgardes kasern.	Eld i trossbotten.
1907	Jan.	5	Kungl. slottet.	Soteld.
"	Mars.	6	Riksarkivet.	Brandrök.
"	"	22	Prästgårdsgatan 9.	Mindre tillbud.
"	"	26	Tekniska högskolan.	Eld i det s. k. smältrummet.
"	"	31	Centralstationen.	Eld i en del trassel m. m.
"	Juli.	17	Prästgatan 1.	Soteld.
"	Aug.	19	Vallingatan 2.	Eld i boningsrum å vinden.
"	Sept.	20	Svea livgardes kasern.	Eld i skomakareverkstad.
1908	Jan.	20	Sergelgatan 4	Eld i bokbinderiverkstad.

Ar.	Månad.	Dato.	Brandstället.	Anledningen till brandkårens utryckning.
1908	Jan.	29	Kungl. livregementets dragoners kasernetablissemang.	Eld i gymnastikhusets golv.
"	"	31	Göta livgardes kasern.	Eld i korridor.
"	Febr.	8	Kungl. operan.	Falskt alarm.
"	"	11	Telegrafverkets verkstäder.	Eld i hela övre våningen.
"	"	15	Kungl. slottet.	Soteld.
"	Mars.	5	Artilleriets ammunitionsförråd.	Eld i maskinhus.
"	Juli.	3	Kungl. slottet.	Brandrök.
"	Dec.	18	Experimentalfältet.	Eld i anstaltens laboratorium.
"	"	26	Centralfängelset & Långholmen.	Soteld.
1909	Jan.	30	Skeppsholmen, kasern nr 3.	Eld i trossbotten.
"	"	31	Garnisons sjukhuset.	Brandrök.
"	April.	2	Serafimerlasarettet.	Falskt alarm.
"	Maj.	22	Rosendal.	Eld i bostadshus.
"	Juni.	15	Centralstationen.	Eld i ritkontoret 1 tr.
"	Sept.	29	Sergelgatan 1.	Sönderslagen saltsyredamejeanne.
"	Nov.	24	Tullverket, Skeppsbron 38.	Eld i trossbotten.
1910	Febr.	4	Arvfurstens palats.	Soteld.
"	"	25	Kungl. Myntet.	Soteld.
"	Juli.	21	Norra järnvägsstationen.	Eld i taket.
"	Dec.	15	Svea hovrätt.	Brandrök.
1911	Febr.	12	Galérvarvet.	Eld i marketenteri.
"	Juni.	2	Konradsberg.	Eld i större lövhög.
"	Juli.	12	Flottans ammunitionsförråd.	Eld i raketer m. m.
"	"	29	Kungl. borgen.	Eld i vapenförråd och stall.
"	Sept.	9	Sergelgatan 1.	Brandrök.
"	Okt.	11	Telegrafverkets verkstäder.	Eld i gasolja.
1912	Jan.	25	Dramatiska teatern.	Soteld.
"	Mars.	16	Kungl. slottet.	Soteld.
"	Juli.	4	Kronohäktet, Långholmen.	Soteld.
"	Nov.	28	Jakobsgatan 32.	Soteld.
"	Dec.	3	Kungl. slottet.	Brandrök.
1913	Mars.	26	Kronobageriet.	Brandrök.
"	Aug.	8	Norra järnvägsstationen.	Eld i järnvägsvagn.
"	Okt.	7	Centralstationen.	Soteld.
"	"	23	Svea gardes kasern.	Eld i snickeri- och smidesverkstad.
"	Dec.	23	Kungl. tekniska högskolans materialprovvningsanstalt.	Taket och delvis övre våningen i full brand.

Vidimeras

Ex officio.

Fr. Richter.

Bilaga 2.

Utdrag ur Stockholms Stads Brandförsäkringskontors årsberättelser, utvisande respektive ansvarighetssummor och brandskadeersättningar under åren 1875—1912.

	Ansvarighets- summans storlek.		Brandskade- ersättnings- summans storlek.	
Vid 1875 års början	168,705,980	37	170,441	57
» 1876 » »	175,465,692	97	93,012	50
» 1877 » »	182,751,835	98	36,965	83
» 1878 » »	191,122,696	99	479,805	08
» 1879 » »	201,019,755	24	12,821	25
» 1880 » »	210,783,027	56	30,664	07
» 1881 » »	221,974,642	15	24,443	06
» 1882 » »	234,468,549	92	22,849	29
» 1883 » »	254,224,105	75	29,891	17
» 1884 » »	265,835,975	41	22,758	13
» 1885 » »	275,987,052	49	12,612	55
» 1886 » »	287,380,080	95	7,971	35
» 1887 » »	299,846,692	62	19,635	02
» 1888 » »	314,386,409	45	78,285	83
» 1889 » »	322,713,308	12	32,293	94
» 1890 » »	328,443,382	20	22,549	66
» 1891 » »	338,084,756	37	29,771	80
» 1892 » »	346,863,234	42	13,613	75
» 1893 » »	351,850,594	42	336,342	78
» 1894 » »	356,826,167	33	81,252	50
» 1895 » »	359,475,938	49	50,953	04
» 1896 » »	366,302,757	53	73,076	17
» 1897 » »	380,015,285	86	18,335	73
» 1898 » »	391,373,468	36	36,510	53
» 1899 » »	404,565,981	83	32,107	28
» 1900 » »	420,430,507	16	58,408	42
» 1901 » »	435,746,400	59	86,259	44
» 1902 » »	453,895,231	81	34,284	64
» 1903 » »	470,545,942	67	17,114	99
» 1904 » »	487,950,525	83	129,163	64

Revisionsberättelse ang. statsverket för år 1912.

	Ansvarighets- summans storlek.		Brandskade- ersättnings- summans storlek.	
Vid 1906 års början	538,691,508	69	163,178	31
» 1907 » »	560,532,383	79	35,521	59
» 1908 » »	587,198,190	99	50,772	62
» 1909 » »	619,818,450	09	43,381	70
» 1910 » »	658,706,460	29	54,676	64
» 1911 » »	696,818,936	84	22,213	41
» 1912 » »	719,298,978	02	45,955	48

Rätt utdraget.

Vald. L. Bergman.

Generalpoststyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring
av statens fasta och lösa egendom.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

Riksdagens revisorer hava uti den av Revisorerna den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 berört frågan om försäkring av statsverkets egendom.

Efter att hava meddelat redogörelse för, huru i detta hänseende förföres inom vissa olika grenar av statsförvaltningen, hava Revisorerna uttalat, att det syntes Revisorerna önskvärt, att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till åttlydnad av herr statsrådets anmodan till generalpoststyrelsen den 20 december 1913 att avgiva yttrande i anledning av vad Riksdagens revisorer sålunda anfört, får generalpoststyrelsen till en början vördsamt meddela följande uppgifter:

Postverkets fastigheter.	Värdet såväl av själva byggnaderna som av tomterna, på vilka desamma blivt uppförda, i den mån tomterna ägas av postverket. ¹⁾
<i>Hus av sten:</i>	
Stockholm: Vasagatan 28—34	3,146,600
Mästersamuelsgatan 64	2) 426,200
Klara N. Kyrkogata 7, 9 och 11	230,000
Lilla Nygatan 6	599,300
Göteborg	255,000
Hälsingborg	100,000
Katrineholm (statens järnvägars tomt)	145,000
Laxå	1,068,000
Malmö	92,000
Norrköping (skall ombyggas 1914 och 1915)	129,700
Nässjö	95,000
Storvik	189,600
Sundsvall (postverkets del i det gemensamma post- och telegrafhuset)	244,600
Trälleborg	45,100
Ystad	200,000
Västervik (under uppförande)	38,300
Uddevalla (under år 1913 inköpt tomt)	73,000
Linköping (» » » » »)	
<i>Hus av trä:</i>	
Haparanda	21,000
Karlsborg (statens järnvägars tomt)	33,200
Ljusdal (» » »)	12,300
Moholm (» » »)	10,200
Ragunda (» » »)	33,800
Råda (tomten tillhör Uddeholms aktiebolag)	21,000
Vingåker (statens järnvägars tomt)	4,000
Ånge (» » »)	25,000

¹⁾ De upptagna värdena utgöras av de belopp, som postverket utgivit för byggnadernas uppförande och iordningställande samt för tomternas förvärvande i förekommande fall. Ett särskiljande av dessa belopp kan beträffande en del fastigheter icke ske, enär dessa fastigheter vid deras förvärvande av postverket befunno sig i huvudsakligen samma skick som för närvarande.

²⁾ Summan utgör inköpspriset för de 4 fastigheterna.

³⁾ Beräknad kostnad.

Av dessa fastigheter äro följande brandförsäkrade för nedan nämnda belopp, nämligen:

Centralposthuset i Stockholm jämte övriga byggnader inom samma kvarter	601,940: —	kronor
posthuset vid Lilla Nygatan i Stockholm	18,333: 33	”
i Hälsingborg	14,850: —	”
i Malmö	52,000: —	”
i Ystad	29,400: —	”

Då postverket förvärvade sistnämnda fastigheter, voro desamma brandförsäkrade för ovan angivna belopp. Postverket övertog alltså nämnda brandförsäkringar, som voro tagna för all framtid, i samband med fastigheterna. Några premier hava därför icke av postmedel utgått för oförmälda brandförsäkringar, varemot statsverket å vissa av dessa uppburit årlig utdelning med mindre belopp. Emellertid har någon förhöjning av ovannämnda brandförsäkringsbelopp eller försäkring av övriga fastigheter icke ägt rum.

I underdånig skrivelse den 30 augusti 1884 ingick generalpoststyrelsen till Kungl. Maj:t med framställning om ombyggnad av postverkets fastighet i Jönköping samt i sammanhang därmed om höjning av brandförsäkringsvärdet å fastigheten. Generalpoststyrelsen anförde därvid, bland annat, att, med avseende *dels* å posthusbyggnadens synnerligt blottställda läge i händelse av eldsvåda i något av de med posthuset sammanbyggda trähus — av vilka det ena, enligt vad styrelsen inhämtat, innehöll eldfarlig inrättning — *dels ock* å önskvärdheten däraf att den för egendomen då gällande brandförsäkring bleve ej allenast fortfarande bibehållen vid gällande kraft, utan även, under förutsättning av bifall till generalpoststyrelsens förslag angående fastighetens ombyggnad, med skäligt belopp förhöjd, generalpoststyrelsen ansåg sig böra hemställa att, i händelse posthusbyggnaden i Jönköping bleve ombyggd och reparerad, styrelsen måtte bemyndigas höja brandförsäkringen för densamma med skäligt belopp, samt att belöpande brandförsäkringsavgifter för nämnda egendom finge av postverkets medel gäldas.

Genom nådigt brev den 16 oktober 1884 fann Kungl. Maj:t emellertid “med hänsyn till vad som eljest tillämpas i fråga om statens byggnader” framställningen om höjning av byggnadens brandförsäkringsvärde ej bör bifallas. Jämlikt nådiga brevet den 27 juni 1821, hade, såsom Riksdagens revisorer framhållit, föreskrivits, att brandförsäkring icke skulle tagas å kronans förut ej brandförsäkrade byggnader.

Det beräknade ungefärliga värdet av postverkets lösa egendom utgjorde vid 1913 års slut omkring 2,300,000 kronor. Löseegendomen, som utgöres av möbler och övriga inventarier, järnvägspostkuponredningar, automobiler och

andra poståtkon, kassaskåp och amerikanska postfack, skriv- och räknemaskiner, tryckpressar m. m., förvaras dels å generalpoststyrelsens särskilda avdelningar, dels vid postdirektionskontoren, dels vid de 245 postkontoren, dels vid de 329 postkupéerna och dels vid de 3,136 poststationerna i riket.

Härförutom äger postverket ett ångfartyg "Öland", vars värde är upptaget till 125,000 kronor.

Postverket har åtminstone under de senare årtiondena icke drabbats av några förluster på grund av eldsvådor å verkets fastigheter. De förluster i avseende å lös egendom, som på grund av eldsvådor tillskyndats verket, hava allenast uppgått till mycket obetydliga belopp.

Generalpoststyrelsen anser sig sakna anledning att för postverkets vidkommande ifrågasätta någon ändring i hittills tillämpat förfaringssätt beträffande försäkring av postverkets fasta eller lösa egendom.

Stockholm den 7 januari 1914.

JULIUS JUHLIN.

Joh. Rudbeck.

Telegrafstyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring
av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

I Riksdagens revisorers den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning hava Revisorerne anført, bland annat:

att genom kungl. brevet den 27 juni 1821 föreskrivits att brandförsäkring icke skulle tagas å kronans förut ej brandförsäkrade byggnader;

att emellertid 1899 års Riksdag beviljat ett anslag av 18,314 kronor för brandförsäkring av den nya operabyggnaden i Stockholm;

att sedermera anslag för berörda ändamål alltjämt utgått;

att från och med senare hälften av år 1908 även den nya dramatiska teaterbyggnaden vore försäkrad mot brandskada;

att man även i många andra fall frångått regeln att staten vore sin egen assuradör, varå Revisorerne jämväl meddelat exempel;

samt att, då det syntes Revisorerna önskvärt att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, Revisorerna velat bringa ifrågavarande förhållanden till Riksdagens kännedom.

I skrivelse den 20 december 1913 har herr statsrådet anmodat telegrafstyrelsen att avgiva yttrande i anledning av vad Revisorerna sålunda anført.

På grund härav får kungl. telegrafstyrelsen vördsamt anföra följande.

Genom nådigt brev den 24 januari 1896 har Kungl. Maj:t bemyndigat telegrafstyrelsen att i de fall, då sådant av telegrafstyrelsen befunnes nödigt, låta brandförsäkra telegrafverkets fasta egendom ävensom dess i verkstaden, å förråd eller vid de större stationerna befintliga löseegendom.

På grund av detta bemyndigande har telegrafstyrelsen under årens lopp låtit brandförsäkra de flesta av telegrafverkets fastigheter, materialerna i de större förråden samt apparater, inventarier och ledningar inom de större telegraf- och telefonstationerna ävensom verkstadens lager och inventarier. Det sammanlagda brandförsäkringsbeloppet uppgår för närvarande till omkring elva miljoner kronor och premierna till omkring 13,000 kronor årligen.

Den sålunda försäkrade fasta och lösa egendomen utgör för telegraf- och telefonväsendet en så dyrbar egendom, att telegrafstyrelsen anser försiktigheten ovillkorligen bjuda att fortfarande brandförsäkra densamma, så länge telegrafstyrelsen icke har annan garanti för att i händelse av ellsolycka erhålla fullt skadestånd för lidna förluster och därigenom sättas i tillfälle att omedelbart gå i författning om anskaffande av ersättning för det förlorade.

Telegrafstyrelsen får emellertid i sammanhang härmed framhålla som sin åsikt att det synes önskvärt att frågan om statsegendomens brandförsäkring ordnas genom statsverkets egen försorg antingen genom avsättande av en statsbrandförsäkringsfond eller på annat sätt.

Stockholm den 2 januari 1914.

HERMAN RYDIN.

K. E. LANDSTRÖM.

V. Carlheim-Gyllensköld.

Järnvägsstyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring
av statsverkets fasta och lösa egen-
dom.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

Genom remiss den 20 december 1913 har järnvägsstyrelsen anbefallts att avgiva yttrande i anledning av vad Riksdagens revisorer enligt remissen bifogat transsumt av Revisorernes berättelse för år 1912 anfört ifråga om försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Revisorerne hava därvid uttalat önskvärdheten därav att bestämda föreskrifter varda meddelade till lösande av förevarande fråga.

Av den av Revisorerne lämnade redogörelse framgår, att man i än det ena än det andra fallet frångått regeln att staten är sin egen assuradör. Det synes emellertid styrelsen, i likhet med Revisorerne, lämpligt, att vissa normerande bestämmelser i förevarande avseende fastställas; och synas dessa böra inrymmas i en av Kungl. Maj:t utfärdad allmän kungörelse i ämnet.

Vad statens järnvägar angår föreligger, enligt styrelsens mening, — med det undantag för under byggnad varande anläggningar, härnedan beröres — icke någon anledning att brandförsäkra den egendom — vare sig lös eller fast — som tillhör statens järnvägar. På grund av den jämförelsevis ringa eldfara, för vilken ifrågavarande i bruk tagna egendom i allmänhet är utsatt, förefaller det nämligen som om den större säkerhet, som genom egendomens brandförsäkring skulle beredas staten, icke kommer att motsvara kostnaden för de betydliga assurancespremier, som årligen skulle komma att utgå, utan torde det snarare kunna antagas att vid inträffande eldsvåda å någon del av statens järnvägars egendom den besparade försäkringsavgiften skulle gottgöra den uppståndna förlusten.

Beträffande de större nybyggnadsföretag vid såväl de trafikerade som de under byggnad varande statsjärnvägarne, för vilkas anläggande särskilda anslag av statsmakterna beviljas, synas däremot skäl föreligga att under byggnadstiden försäkra dessa nybyggnader mot brandskada i den utsträckning, vartill efter styrelsens beprövande i varje särskilt fall omständigheterna kunna föranleda. Enligt vad erfarenheten givit vid handen, är den eldfarerisk, som dessa nybyggnader löpa under tiden för byggnadsarbetenas utförande, tämligen stor. Då härtill kommer, att det möjligen kan befaras, att den förlust, som skulle uppstå, därest t. ex. en nyuppförd eller under uppförande varande byggnad, som icke vore försäkrad, genom eldsvåda bleve helt och hållet förstörd eller skadad, icke skulle kunna täckas av det för vederbörande järnvägsbyggnad anvisade anslag, håller styrelsen för sin del före, att ett säkerställande

mot denna eventualitet genom tagande av brandförsäkring, särskilt där stora värden stå på spel, måste betraktas såsom en välbetänkt åtgärd.

Likaså torde enahanda skäl tala för försäkring i viss omfattning av förrådsartiklar, upplagda i förråd för statsbanebyggnad.

På grund av det anförda håller styrelsen före att i den allmänna författning i ämnet, som enligt vad ovan nämnts synes önskvärd, intagas bestämmelser rörande försäkring under byggnadstiden av de större nybyggnader vid statens järnvägars trafikerade och under byggnad varande järnvägar, för vilkas utförande särskilda av statsmakterna beviljade anslag äro att tillgå, jämte till sådana nybyggnadsföretag hörande förråd, allt i den utsträckning styrelsen prövar skäligt för varje fall bestämma.

Stockholm den 17 januari 1914.

Kungl. järnvägsstyrelsen
AXEL GRANHOLM.

P. G. KJELLIN.

Vattenfallsstyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring
av statsegendom.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

Genom remiss den 20 december 1913 har herr statsrådet anmodat kungl. vattenfallsstyrelsen att avgiva yttrande i anledning av vad Riksdagens revisorer uti sin den 30 november 1913 avgivna berättelse anført i fråga om försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom och därmed till kungl. civildepartementet inkomma så tidigt, att yttrandet före den 20 januari 1914 kan till fullmäktige i riksgäldskontoret överlämnas för att tillika med Revisorernes berättelse till trycket befordras; och får i anledning härav kungl. styrelsen, med återställande av remissakten, vördsamt anföra följande.

Till stöd för uppfattningen, att kronans byggnader icke få försäkras utan Kungl. Maj:ts särskilt meddelade tillstånd, hava Riksdagens revisorer åberopat kungl. brevet den 27 juni 1821. Det är emellertid att märka, att nämnda kungl. brev, som avläts till kammarkollegium och statskontoret, icke allmänneligen kungjordes genom intagande i det s. k. årstrycket, och därför knappast lär kunna anses förpliktande för andra statens myndigheter än dem, som officiellt därav erhållit del. Berörda kungl. brev är icke heller,

såvitt kungl. styrelsen kunnat finna, intaget i någon från trycket utgiven samling av lagar och författningar.

Oavsett denna mera formella synpunkt på frågan, tala enligt vattenfallsstyrelsens uppfattning övervägande skäl för den uppfattningen, att statens olika förvaltningsmyndigheter böra tillerkännas befogenhet att i den utsträckning, som i varje fall prövas erforderlig och lämplig, mot skada av olika slag försäkra den egendom, som blivit dem anförtrodd. Huvudsynpunkten torde härvid vara, att erforderliga medel utan omgång böra stå till förfogande för skadans avhjälpande. Särskilt för statens affärsdrivande verk synes det efter genomförande av den utav 1911 års riksdag beslutade ändrade uppställningen av riksstaten vara nödvändigt att genom försäkring skydda sig mot, att en större skada verkar förryckande på vederbörande affärs räntabilitet. Efter genomförandet av budgetreformen torde nämligen de affärsdrivande verken i vida större utsträckning än förr anses ansvariga för, att de olika affärer, som inrymmas under vederbörande verks förvaltningsområde, giva skälig avkastning å det däri nedlagda statskapitalet. I de fall, då ett mycket betydande kapital är nedlagt i anläggningar å ett relativt ringa område, exempelvis i byggnader och maskiner m. m., tillhörande ett statens kraftverk, kommer det givetvis att vid en större eldsvåda för vederbörande "affär" bliva mycket betungande att, om ersättning för skadan icke erhålles genom försäkring, för framtiden förränta icke blott förut anvisade medel utan även det anslag för kapitalökning, vilket torde komma att av Riksdagen anvisas för skadans botande. Genom en dylik större olycka skulle följaktligen affärens räntabilitet till synes bliva avsevärt mindre än om den egendom, som kunde drabbas av dylik skada, finge försäkras. Premierna borde givetvis ingå bland affärens driftkostnader, men torde i varje fall taga i anspråk endast en relativt mycket ringa del av affärens avkastning. Om försäkring tages, blir det också lättare att göra en rättvis jämförelse med avkastningen av enskilda motsvarande företag, vilka så gott som undantagslöst torde försäkra sin egendom mot skada genom brand o. d. Det torde förtjäna framhållas, att här ovan angivna synpunkter i större utsträckning än beträffande statens övriga affärsdrivande verk äro tillämpliga å statens vattenfallsverk och speciellt å statens kraftverk.

Såsom Riksdagens revisorer framhålla, har Kungl. Maj:t den 18 april 1913 medgivit kungl. vattenfallsstyrelsen befogenhet att i den omfattning, styrelsen prövar nödig och lämplig, försäkra statens vattenfallsverk tillhörig fast och lös egendom. Kungl. styrelsen vågar antaga att till grund för detta Kungl. Maj:ts beslut legat de skäl kungl. styrelsen här ovan anfört.

Av de exempel Riksdagens revisorer anfört därpå, att tillstånd meddelats till försäkring av staten tillhörig egendom framgår, att jämväl Riksdagen i

flera fall frånträtt uppfattningen, att staten bör vara sin egen assuradör. Generellt medgivande till försäkring av statsegendom har sålunda av Riksdagen lämnats i de grunder, som av Riksdagen antagits för förvaltningen av statens jordbruksdomäner och av vissa staten tillhöriga vattenfall. Enligt nämnda författningar skall visserligen arrendatorn tillförbindas att på egen bekostnad hålla byggnader och annan egendom, om vilka fråga är i det med honom upprättade avtalet, försäkrade mot brand. Det torde emellertid vara givet, att åtminstone i de fall, då försäkringspremierna uppgå till ett större belopp, hänsyn till dem tages vid fastställande av arrendeavgiften. I stort sett komma därför kostnaderna för försäkringen sannolikt att påvila staten.

Särskilt från de affärsdrivande verkens synpunkt sett är det alltså enligt kungl. styrelsens uppfattning önskvärt, att vederbörande ämbetsmyndighet tillerkännes befogenhet att i lämplig omfattning mot brand och annan skada försäkra densamma underställd statsegendom. Huruvida saken bör ordnas såsom hittills ägt rum, nämligen så att försäkring tages hos enskilda bolag och anstalter, synes däremot lämpligen bära tagas under övervägande. Med hänsyn till den förhöjning av premierna dessa bolag och anstalter beräkna utöver den statistiskt fastställbara risk de löpa, kan det möjligen i stort sett befinnas för statsverket fördelaktigare att inrätta en särskild försäkringsfond, som, mot årliga premier av statens förvaltningsmyndigheter, vid inträffande skada av den art försäkringen avser, omedelbart tillhandahåller vederbörande ämbetsmyndighet det belopp, som enligt grunderna för försäkringen bör utgå för den skedda skadan. Enligt vad kungl. styrelsen inhämtat har emellertid på initiativ av statsrådet och chefen för finansdepartementet särskild person erhållit i uppdrag att verkställa närmare utredning i ämnet. När denna utredning avslutats, torde därför frågan om inrättande av en särskild statens försäkringsfond komma att upptagas till prövning. Därest åvägbringandet av en dylik försäkringsfond vinner Kungl. Maj:ts och Riksdagens godkännande, skulle följaktligen statsverket, fastän i andra och mera affärsmässiga former, i full utsträckning kunna bli sin egen assuradör.

Stockholm den 12 januari 1914.

F. VILH. HANSEN.

C. I. MAGNELL.

GUSTAF HAGELIN.

DAN. LOSTRÖM.

M. Munck af Rosenschöld.

Medicinalstyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring
av statsegendom.

Till herr statsrådet och chefen för kungl. civildepartementet.

Genom remiss den 20 december 1913 har herr statsrådet anmodat medicinalstyrelsen att avgiva yttrande i anledning av en utav Riksdagens revisorer uti bilagt transsumt gjord framställning, däri revisorerne uttalat önskvärdheten av, att bestämda föreskrifter varda meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till fullgörande av den erhållna befallningen får medicinalstyrelsen lämna följande upplysningar om brandförsäkring av statens under styrelsens förvaltning stående egendom.

Jämlikt kungl. brevet angående brandförsäkring av *hospitalsbyggnader* den 16 mars 1860 är förordnat, att i likhet med vad under den 27 juni 1821 blivit stadgat rörande landshövdingeresidens och kronans hus i övrigt någon brandförsäkring av hospitalsbyggnaderna *i allmänhet* hädanefter icke må äga rum.

Till följd härav äro hospitalens byggnader och inventarier i allmänhet icke försäkrade. Från denna regel finnas emellertid några undantag.

Åbyggnaderna å några till Vänersborgs hospital och asyl hörande torplägenheter hava brandförsäkrats med hänsyn till torpens avlägsna läge från anstalten och svårigheten vid respektive platser att erhålla tillräckligt med vatten för eldsläckningsbehov.

Den 27 mars 1797 hade dåvarande arrendator av hospitalsjorden vid Växjö hospital uti allmänna brandförsäkringsverket för byggnader på landet brandförsäkrat nuvarande överläkarbostaden och sysslomansbostaden vid Växjö hospital. Ifrågavarande försäkring förhöjdes 1826 och 1863 till dess nuvarande belopp 16,480 kronor. När anstalten sedermera tog nämnda byggnader i besittning, fortsattes premieinbetalningen till och med år 1886, då genom de verkställda inbetalningarna byggnaderna försäkrats för all framtid.

För närvarande äro vid Uppsala hospital vissa äldre byggnader, nämligen boställshuset, kvinnoavdelningen, plank till samma avdelning, avträde vid boställshuset, snickarbyggnaden, tvättstugan och stall brandförsäkrade uti allmänna brandförsäkringsverket för byggnader på landet för ett belopp av tillhoppa 138,238 kronor 50 öre. Ifrågavarande försäkring beviljades den 25 april 1846.

Vid Uppsala hospital äro jämväl nedannämnda byggnader brandförsäkrade till ett sammanlagt belopp av 25,450 kronor, nämligen: trädgårdsmästar-

bostaden, fyra växthus, pudrettlada, loge av timmer, redskapslider i trädgården och två svinhus. Nämda försäkring är tagen i Uppsala läns brandstodsbolag och brandstodsavgiften utgick för år 1913 med 34 kronor 96 öre.

Uti de entreprenadkontrakt, som av medicinalstyrelsen upprättas med entreprenörer om uppförande av hospitalsbyggnader, brukar intagas bestämmelse om, att byggnadsarbetet skall försäkras under den tid byggnadsarbetet vid platsen pågår, och föreskrives rörande sådana försäkringar därjämte, att premien för försäkringen skall betalas av statsverkets medel.

Beträffande *karantänsanstalten Fejan* äro de till densamma hörande byggnader och inventarier brandförsäkrade för en summa av 69,000 kronor, och utgör den årliga försäkringspremien härför 138 kronor.

Vidkommande slutligen *Järvsö sjukhus* för spetälske äro denna anstalts byggnader brandförsäkrade för ett belopp av 55,820 kronor, varför premien för närvarande uppgår till 166 kronor 28 öre, och äro ävenledes anstaltens lösören försäkrade.

Den remitterade handlingen varder härmed återställd.
Stockholm den 7 januari 1914.

B. BUHRE.

Karl Leijer.

Mynt- och justeringsverkets

utlåtande angående brandförsäkring
av statsegendom.

Till Konungen.

På grund av nådig befallning att i anledning av vad i Riksdagens revisorers senaste berättelse förekommit rörande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom avgiva utlåtande, får mynt- och justeringsverket i underdånighet anföra följande.

Den statsverkets egendom, som förvaltas av mynt- och justeringsverket utgöres dels av fast, dels av lös egendom. Den fasta egendomen är belägen i kvarteret Bryggaren å tomten nr 9 inom Kungsholms församling i Stockholm. Tomtens areal utgör 9,110 kradratmeter, och de byggnader, som finnas uppförda på densamma, äro följande 13:

- 1 st. myntets verkstäder,
- 2 „ uteslutande ämbetsverks- och bostadshus,

- 1 st. bostads- och verkstadshus,
- 1 „ bostads- och ekonomihus,
- 1 „ portvaktshus,
- 1 „ nattvaktshus,
- 1 „ tvättstuga,
- 1 „ mindre verkstadshus, samt
- 4 „ material-, ved- och kolhus.

Den lösa egendomen utgöres av verkstadsinventarier, ämbetsverksinventarier samt instrument och materialier för kontrollstämpling, justering, probering och materialundersökningar. Av denna lösa egendom är en del överlämnad till verkets kontrollstämplingsförrättare i landsorten samt till av verket utsedde justerare av mått och vikt i riket; dessa senare hava till verket avlämnat förbindelse med borgen av två personer om ersättningsskyldighet för skada å och förskingring av den emottagna justeringsmaterielen.

Den fasta egendomen är genom försäkringsbrev, senast utfärdad den 7 maj 1881, och för vilket försäkringsavgiften erlagts för all framtid, brandförsäkrad i Stockholms stads brandförsäkringskontor för 57,741: 67 kronor, men den är taxerad till 557,000 kronor. Den lösa egendomen är icke brandförsäkrad.

Då frågan om försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom i sin helhet är en fråga, som måste behandlas i ett sammanhang, har mynt- och justeringsverket ansett avgivandet av dessa upplysningar vara det utlåtande, som begäres.

Stockholm den 8 januari 1914.

Underdånigst:

K. A. WALLROTH.

Generaltullstyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Med anledning av nådig remiss får generaltullstyrelsen härmed i underdånighet avgiva utlåtande rörande en av Riksdagens revisorer gjord framställning i fråga om brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Skyldighet att anskaffa och underhålla godkända, för tullförvaltningen erforderliga lägenheter jämte nödiga inventarier och möbler åligger de städer,

där tullkamrar finnas inrättade. De byggnader, tullverket självt äger, utgöras dels av vid en del å landsbygden belägna tullplatser och i vissa kustbevakningsposter befintliga boställen, som mot skälig hyra upplåtas åt där tjänstgörande tullpersonal, dels av två vaktstugor. Dessutom äger tullverket i Haparanda två bostadshus. I det ena av dessa är tullkammarelokal anordnad, och skall staden till tullverket erlægga hyra för denna lokal ävensom bekosta underhållet av densamma.

I överensstämmelse med föreskrift i det i Riksdagens revisorers framställning åberopade nådiga brevet den 27 juni 1821 hava ifrågavarande, tullverket tillhöriga byggnader icke brandförsäkrats. Någon olägenhet av detta förhållande har visserligen icke förekommit, men styrelsen finner dock för tullverkets vidkommande intet vara att erinra, därest det skulle anses lämpligt, att allmänna bestämmelser utfärdades därom, att brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom skulle äga rum. En nyligen på förekommen anledning verkställd utredning har givit vid handen, att, om tullverket tillhöriga byggnader med i dem befintlig, av tullmedel inköpt lösegendom skulle brandförsäkras, det sammanlagda brandförsäkringsvärdet torde kunna beräknas till i runt tal 420,000 kronor. Det torde i detta sammanhang böra nämnas, att husen nr 38 Skeppsbron och nr 49 Österlånggatan härstädes, vilka ägas till tre fjärdedelar av tullverket och till en fjärdedel av Stockholms stad, äro för all framtid brandförsäkrade i Stockholms stads brandförsäkringskontor; ifrågavarande brandförsäkring kom till stånd före år 1821.

Den nådiga remissakten återställes härjämte.

Stockholm den 12 januari 1914.

Underdånigst:

STAFFAN CEDERSCHIÖLD.

GUSTAF BERGENSTIERNA.

Föredragande.

E. BEYER.

EM. RUUS.

JOHN EWERLÖF.

Emil Delphin.

Patent- och registrerings- verkets

utlåtande angående brandförsäkring av
statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Till besvarande av Eders Kungl. Maj:ts nådiga remiss den 5 nästlidne december i anledning av Riksdagens senast församlade revisorers framställning i fråga om önskvärdheten, att bestämda föreskrifter varda meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom får patent- och registreringsverket i underdånighet anföra följande.

Den för patent- och registreringsverket numera lagfarna fasta egendomen nr 6 i kvarteret Rännilen med adress nr 7 vid Birjer Jarlsgatan, vilken på grund av bemyndigande i nådigt brev den 13 januari 1906 inköptes för beredande av ämbetslokal åt patent- och registreringsverket, var vid köpets avslutande brandförsäkrad för all framtid i försäkringsaktiebolaget Skandia för 350,000 kronor; och voro brandförsäkringspremierna till fullo inbetalda. Brandförsäkringssumman torde i förhållande till egendomens tomtareal 692.9 kvm. och det värde 650,000 kronor, vartill överintendentsämbetet i skrivelse till patentlagstiftningskommittén den 13 mars 1913 ansett egendomen böra upptagas ungefärligen kunna anses motsvara den å egendomen uppförda byggnadens värde.

Årligen från och med år 1887 har ämbetsverket brandförsäkrat inventarier och böcker, till och med år 1901 för 35,000 kronor och från och med år 1902 till och med år 1913 för 100,000 kronor. Denna försäkring har tagits huvudsakligen för att i någon mån, i händelse av eldsolycka, med försäkringssumman kunna ersätta det nödvändigaste av ämbetsverkets bibliotek. Då ämbetsverket med inflytande avgifter skall bestrida samtliga med ämbetsverkets verksamhet förenade utgifter, måste säkerligen de skador, som kunna förorsakas av en eldsvåda, om de ej gottgöras genom brandförsäkring, ersättas av de genom överskott å influtna avgifter för patent- och registreringsverket reserverade medlen. För att skydda dessa medel mot sådana utgifter, utgöra de årliga brandförsäkringspremierna en obetydlig kostnad. Patent- och registreringsverket anser således, att verkets lösa egendom fortfarande bör försäkras mot brandskada.

I anledning av anmodan att till överdirektören och chefen för försäkringsinspektionen lämna summarisk uppgift om brandförsäkringsvärdet av den statsegendom, vilken vore ställd under vård och inseende av ämbetsverket, har patent- och registreringsverket uti den med skrivelse den 30 nästlidne december lämnade uppgiften upptagit det belopp, för vilket löseendomen, i den mån den kan

ersättas med penningar, skulle brandförsäkras, därest staten ville genom brandförsäkring skydda sig mot förlust genom brandskada, till 250,000 kronor.

Därest av statsverket medel årligen komma att avsättas för täckande av risk mot brandskador å statens egendom i allmänhet, samt nämnda avsättning anses böra avse jämväl patent- och registreringsverkets egendom, synes patent- och registreringsverket med till verket inflytande avgifter böra lämna bidrag till försäkringsfonden med så stort belopp, som kan beräknas motsvara premierna för försäkring av den under ämbetsverkets vård ställda statsegendomen.

Stockholm den 14 januari 1914.

Underdånigst :

E. O. J. BJÖRKLUND.

NILS RAHM.

ARVID KUYLENSTJERNA.

Riksarkivariens

utlåtande angående brandförsäkring
av statsverkets egendom.

Till Konungen.

På grund av nådig remiss den 19 dennes får riksarkivarien härmed avgiva underdånigt utlåtande med anledning av vad Riksdagens revisorer i sin den 30 sistlidne november avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 yttrat beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Denna fråga har redan för en tid sedan varit före, i det att överdirektören P. G. Laurin, som av statsrådet och chefen för kungl. finansdepartementet erhållit uppdrag att lämna utredning i ämnet, genom cirkulär den 1 oktober 1913 infortrat upplysningar bland annat från riksarkivet. Såsom svar på detta cirkulär meddelade riksarkivarien i huvudsak, att de byggnader, som disponeras av riksarkivet stå under vård och inseende av kungl. överintendentsämbetet, som lämnar uppgifter om deras värde, att det belopp, för vilket inventarier och annan lös egendom utom arkivalier skulle brandförsäkras, därest staten ville genom brandförsäkring skydda sig mot förlust genom brandskada, torde böra upptagas till 120,000 kronor, därav omkring 100,000 för biblioteket och omkring 20,000 för inventarier i vanlig mening (möbler, bokbinderiets utensilier m. m.), men att för samlingarna av

arkivalier, som till största delen äro oersättliga, svårligen något värde torde kunna angivas. Inga brandförsäkringsavgifter hava hittills utbetalats från av riksarkivet disponerade medel. Huruvida några åtgärder i sådan riktning för framtiden böra vidtagas, är en statsekonomisk fråga, som riksarkivarien icke torde hava att yttra sig om.

Den remitterade handlingen återställes.

Stockholm den 27 december 1913.

Underdånigst:

EMIL HILDEBRAND.

Severin Bergh.

Riksbibliotekariens

utlåtande angående brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Till åtlydnad av Eders Kungl. Maj:ts befallning att avgiva utlåtande angående av Riksdagens revisorer väckt fråga om meddelande av bestämda föreskrifter beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, får jag i underdånighet anföra:

att vad kungl. bibliotekets byggnad angår, ingen särskild anledning, vare sig med hänsyn till risken av eldsolycka eller från synpunkten av bibliotekets ställning såsom statsegendom, synes mig förefinnas för statsverket att låta brandförsäkra denna byggnad;

att detsamma gäller de för bibliotekets verksamhet erforderliga, inom biblioteksbyggnaden befintliga inventarier; samt

att än mindre något skäl torde föreligga för brandförsäkring av kungl. bibliotekets samlingar av böcker, handskrifter, planscher, kartor m. m., då dessa samlingar till en betydande del äro oersättliga och näppeligen kunna i försäkringssyfte värderas.

I sammanhang härmed får jag i underdånighet framhålla att, då jag i svar den 25 november 1913 å en från försäkringsinspektionen till mig riktad anmodan angivit värdet av kungl. bibliotekets samlingar till 2,500,000 kronor, denna uppgift lämnats under uttrycklig förutsättning att sagda belopp motsvarade den ungefärliga kostnad, som för statsverket skulle uppstå, om och i

den mån samlingarna, efter att hava förstörts genom brand kunde och borde ersättas genom inköp, men däremot ingalunda avsåge samlingarnas verkliga värde, vilket, om det ens tillnärmelsevis vore möjligt att uppskatta, för visso borde sättas till mångdubbla beloppet av den uppgivna summan.

Stockholm den 9 januari 1914.

Underdånigst:

E. W. DAHLGREN.

Överintendentens vid national- museum

utlåtande angående brandförsäkring
av statens fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Till svar å nådig remiss av utdrag av Riksdagens revisorers berättelse för år 1912, angående brandförsäkring av statens byggnader, får jag härmed i underdånighet anföra följande.

Nationalmuseibygnaden står under överintendentsämbetets vård och tillsyn, varför utredning av frågan om byggnadens brandförsäkring torde från överintendentsämbetet komma Eders Kungl. Maj:t till handa.

Genom fröken Sofia Gieseckes testamente av den 13 maj 1880 erhöll nationalmuseum två fastigheter i Stockholm (Drottninggatan 59 och Holländargatan 11). Dessa äro brandförsäkrade, den förra till 160,000 kronor och den senare till 120,000 kronor, vilka utgifter i båda fallen bestridas av donationens medel.

I frågan om brandförsäkring av de i nationalmuseibygnaden förvarade konstsamlingarna måste det i första rummet framhållas att staten i byggnadens läge och beskaffenhet samt vidtagna säkerhetsåtgärder äger en synnerligen stark garanti för samlingarnas skyddande mot eldsolycka, ävensom att dessa samlingar till stor del äro av det unika värde, att, därest de förstördes, något fullt motsvarande svårligen skulle kunna med än så stora tillgångar ånyo hopbringas. Men å andra sidan anser jag mig böra i underdånighet fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet därpå, att det under alla omständigheter måste vara en oavvislig plikt för staten att upprätthålla ett konstmuseum såsom en centralhärd för den svenska konstbildningen och att, därest nationalmusei samlingar vore i överensstämmelse med gjord värdering försäkrade, den utfallande för-

säkringssumman, därest en ellsolycka inträffade, skulle öppna en möjlighet till ett snabbt och effektivt anskaffande av nya samlingar till ersättande av de förlorade. På grund härav får jag i underdånighet förorda, att brandförsäkring av konstsamlingarna i nationalmuseum må komma till stånd.

I anledning av förfrågan från kungl. försäkringsinspektionen har jag nyligen efter verkställd värdering uppgivit ett brandförsäkringsvärde å samlingarna i nationalmuseum vid slutet av 1913 jämte inventarier, uppgående till i runt tal 8,500,000 kronor. Detta belopp torde böra tagas till utgångspunkt i händelse brandförsäkring av samlingarna skall verkställas, men i sådant fall borde försäkringssumman årligen ökas med värdet av accessionen, varjämte det sannolikt stigande värdet av de äldre samlingarna torde böra tid efter annan föranleda motsvarande höjning av den å dem löpande delen av försäkringen.

Remisshandlingen återgår härmed.

Stockholm den 16 januari 1914.

Underdånigst:

LUDV. LOOSTRÖM.

Karl Wåhlin.

Nordiska museets nämnds

utlåtande angående brandförsäkring av statsverkets egendom.

Underdånigt utlåtande.

Nordiska museets nämnd får med anledning av ovanstående nådiga befallning härmed i underdånighet anföra följande.

Ehuru någon kronan tillhörig byggnad icke står under nämndens vård, anser sig nämnden emellertid böra meddela:

att Nordiska museets byggnad å Lejonslätten å kungl. Djurgården är brandförsäkrad för 3,200,000 kronor, samt

att samtliga byggnader å Skansen äro brandförsäkrade för 447,330 kronor.

Stockholm den 16 januari 1914.

Å Nordiska museets nämnds vägnar:

Underdånigst:

I. GUST. CLASON.

Gustaf Upmark.

Folkskoleöverstyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring
av kronan tillhörig egendom.

Till Konungen.

I anledning av härhos återgående nådiga remiss får folkskolöverstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Den genom nådigt brev den 27 juni 1821 meddelade föreskriften, att brandförsäkring icke skulle tagas å kronans förut ej brandförsäkrade byggnader, torde framför allt hava föranletts av de höga premier, som denna tid voro gällande vid försäkring mot brandskada. Av vad Statsrevisorerna i ämnet anført synes emellertid framgå, att man på senaste tid funnit skäl att i flera fall frångå den tidigare följda grundsatsen, detta väl närmast med hänsyn till å ena sidan de stora värden, som vid utebliven försäkring kunna äventyras, och å andra sidan den sänkning av försäkringspremierna, som i sammanhang med försäkringsverksamhetens utveckling kunnat äga rum.

Frågan huruvida staten i större utsträckning än nu är fallet bör låta försäkra sin fasta och lösa egendom torde likväl icke kunna närmare bedömas utan en fullständig ekonomisk utredning och finner överstyrelsen önskvärt, att en sådan utredning kommer till stånd.

Vad särskilt angår egendom, som disponeras av de under folkskolöverstyrelsens inseeende ställda läroanstalterna, stadgas beträffande folkskoleseminarierna i § 65 av gällande seminariestadga, att vederbörande seminariektör är skyldig hålla seminariets lösa egendom brandförsäkrad. Däremot saknas bestämmelser om försäkring av såväl seminariebyggnaderna som egendom, tillhörande övriga bland nämnda läroanstalter, ett förhållande som överstyrelsen finner otillfredsställande särskilt vad angår de nyare dyrbara seminariebyggnaderna.

I detta sammanhang tillåter sig styrelsen erinra därom, att av gällande författningar synes framgå, att de allmänna läroverkens byggnader skola hållas brandförsäkrade, i det att § 219 läroverksstadgan meddelar bestämmelse, huru kostnaden för sådan försäkring skall gäldas.

I detta ärendes handläggning hava deltagit överstyrelsens samtliga ordinarie medlemmar.

Stockholm den 9 januari 1914.

Underdånigst

B. J:N BERGQUIST.

K. E. SANDBERG.

Föredragande.

G. Hummerhielm.

Universitetskanslerns

utlåtande angående brandförsäkring
av statsverkets fasta och lösa egen-
dom.

Till Konungen.

Genom nådig remiss har Eders Kungl. Maj:t anbefallt mig att efter vederbörandes hörande inkomma med underdånigt utlåtande i anledning av ett utav Riksdagens revisorer i avgiven berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 gjort uttalande i fråga om önskvärdheten, att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Med anledning härav har jag anmodat rektorsämbetena vid universiteten i Uppsala och Lund samt vid karolinska mediko-kirurgiska institutet att från vederbörande inhämta samt till kanslersämbetet för riket insända yttranden i ärendet, och får jag, med återställande av de remitterade handlingarna som ock med överlämnande av samtliga till mig inkomna utlåtanden, i underdånighet i frågan anföra följande.

Med anledning av en år 1910 av det större akademiska konsistoriet i Uppsala hos mig gjord framställning angående höjning av det på Uppsala universitets stat uppförda anslaget till krono- och kommunalutskylder samt brandavgifter för universitetets fastigheter i Uppsala bragte jag med underdånigt yttrande den 18 november 1910 sagda framställning till Eders Kungl. Maj:ts kännedom för eventuellt avlåtande av nådig proposition till 1911 års Riksdag. Genom nådigt beslut den 20 januari 1911 fann emellertid Eders Kungl. Maj:t ifrågavarande framställning icke föranleda någon Eders Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Av de utav mig nu infordrade utlåtandena framgår, att förhållandena med avseende å brandförsäkring av statens egendom äro olika vid de olika högskolorna, en omständighet, som icke synes lämplig, vadan enligt mitt förmenande en ändring härutinnan för åstadkommande av likformighet i berörda avseende bör vidtagas. Med hänsyn till själva principfrågan huruvida statens egendom bör vara brandförsäkrad eller icke, måste det givetvis från högskolornas ståndpunkt anses fördelaktigt, om såväl fastigheter som vederbörande institutioners inventarier och samlingar vore försäkrade till sitt fulla värde.

Stockholm den 19 januari 1914.

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Börje Knös.

Uppsala universitets drättsel- nämnds

utlåtande angående brandförsäkring
av statsverkets fasta och lösa egen-
dom.

Till kanslersämbetet för Uppsala universitet.

Hosföljande, härmed återgående handlingar, däruti Riksdagens revisorer på anförda skäl uttalat önskvärdheten av att bestämda föreskrifter varda meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, har kanslersämbetet remitterat till yttrandet av universitetets rektorsämbete, och har rektorsämbetet därefter överlämnat handlingarne till drätselnämnden med anmodan att till ämbetet inkomma med till kanslersämbetet ställt yttrande.

Då drätselnämnden till fullgörande härav avgiver utlåtande i ärendet, får drätselnämnden till en början vördsamt framhålla, dels att universitetets fasta och lösa egendom till dess väsentligaste del tillgodokommit universitetet genom Konung Gustav II Adolfs donation av frälsegods och genom den avkastning, dessa gods lämnat, och sålunda icke kan betraktas såsom "statsverkets fasta och lösa egendom", och dels att den korta tid, som stått drätselnämnden till buds för det remitterade ärendets behandling, icke tillåtit drätselnämnden att verkställa en så detaljerad utredning, som varit önskelig.

Den universitetet tillhöriga egendom, som kan vara föremål för brandförsäkring, är dels dess byggnader å landet och i staden Uppsala och dels i sistnämnda byggnader förvarad löseegendom.

Universitetets byggnader å landet utgöras av åbyggnaderna å de universitetet tillhöriga hemman, vilka skänkts till universitetet genom ovan nämnda eller andra donationer eller som utgöra vederlag för sådana hemman och vilka samtliga äro för universitetets räkning utarrenderade. Dessa åbyggnader äro enligt gällande arrendekontrakt brandförsäkrade i universitetets namn i respektive läns brandstodsbolag till belopp, som bestämmas av akademifogden. Brandstodspremierna erläggas av vederbörande arrendatorer utan avdrag å arrendeavgiften eller ersättning i annan form från universitetet. Någon ändring i denna anordning synes drätselnämnden icke vara av behovet påkallad.

Inom Uppsala stad äger universitetet följande byggnader: universitetsbyggnaden, institutionsbyggnader, boställsbyggnader för ämbetsmän och betjänte, byggnader belägna inom universitetets s. k. materialgård samt Uppsala vattenkvarn tillhörande byggnader, ävensom de Lennanderska och Bergholmska fonderna tillhöriga fastigheter. I fråga om förenämnda kvarnbyggnader gäller detsamma, som ovan sagts om brandförsäkring av universitetets hemman å

landet eller att brandförsäkringen är tagen i universitetets namn och att brandstodspremien erlägges av arrendatorerna. För de fastigheter, som tillhöra Lennanderska och Bergholmska fonderna, utgå brandstodsavgifter av respektive fonders medel. Vad angår universitetets övriga fastigheter inom staden har i universitetets av Kungl. Maj:t å särskilda tider fastställda stater från och med år 1862 upptagits en särskild titel, avsedd bland annat och till dess väsentligaste del för bestridande av "brandavgifter för universitetets fastigheter i Uppsala". I samtliga stater från och med nämnda år till och med den nu gällande av den 28 juni 1907 har anslaget under nämnda titel upptagits med samma belopp 2,000 kronor. Då med titeln jämväl skall bestridas krono- och kommunalutskylder för samma fastigheter, vilka nu i runt tal uppgå till 240 kronor, samt brandförsäkringsbeloppen under senare tider ökat genom tillkomsten av nya institutions- m. fl. byggnader och förbättringar å en del äldre byggnader, har titelns anslag under några år varit otillräckligt för täckande av samtliga brandstodsavgifter för fastigheterna. För år 1913 uppgingo sålunda dessa avgifter till 2.287 kronor 16 öre.

På grund av ovannämnda titels förekomst i universitetets stat — en anordning som drättsnämnden anser fullt riktig och böra bibehållas — har drättsnämnden funnit det framstå såsom ett bestämt åliggande för drättsnämnden att tillse, det universitetets samtliga i Uppsala belägna fastigheter äro brandförsäkrade till deras fulla värde utan avseende därpå, att titelns tillgångar därigenom överskridits. Sistnämnda missförhållande torde böra rättas vid uppgörande av ny stat för universitetet.

Vad slutligen angår de i universitetets fastigheter i Uppsala befintliga inventarier och samlingar äro blott en del försäkrade, nämligen:

Nya fysiska institutionens inventarier och samlingar till	kronor	60,000: —
„ kemiska	„	18,000: —
Meteorologiska	„	20,000: —
Astronomiska	„	75,000: —
Anatomiska	„	200,000: —
Musikaliska kapellets	„	13,000: —
Universitetshuset	„	70,000: —
Gamla sjukhusbyggnadens	„	40,000: —

Med undantag för universitetshuset, för vilket inventarier försäkringspremierna betalas av universitetet, betalas de övriga försäkringspremierna av vederbörande institutions materialanslag. Dessa försäkringar uppgå i regel till endast en del av de försäkrade föremålets värde, varjämte är att märka, att större delen av institutionerna icke till någon del försäkrat sina samlingar och inventarier, ehuru dessas värden uppgå till synnerligen avsevärda belopp.

I detta hänseende tillåter sig drätselnämnden att hänvisa till bifogade, av professor H. Schüek år 1910 verkställda utredning, som på begäran av det större konsistoriet av kanslersämbetet överlämnades till Kungl. Maj:t med hemställan att med anledning av de i utredningen omnämnda förhållanden Kungl. Maj:t ville avlåta nådig proposition till 1911 års riksdag för erhållande dels av ökat anslag till erläggande av försäkringsavgifter för universitetets nu berörda fastigheter och dels av nytt anslag för erläggande av dylika avgifter för institutionernas samlingar och inventarier. Denna hemställan fann dock Kungl. Maj:t efter hörande av dess statskontor icke böra till någon Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.

Då drätselnämnden anser det vara av stor vikt för statsverket såväl som för universitetet att icke på grund av en eventuellt särskilt omfattande eldsolycka, därvid en större del av inventarier och vetenskapliga samlingar, förvarade inom universitetet tillhöriga institutionsbyggnader, bleve förstörda, alltför stora krav på medel för denna egendoms ersättande måtte från universitetets sida framställas på statsverket, får drätselnämnden såsom sin mening uttala önskvärdheten av att sådana åtgärder av statsmakterna vidtagas, varigenom nu påpekade risker kunna helt eller delvis undvikas.

Uppsala den 13 januari 1914.

På drätselnämndens vägnar:

HENRIK SCHÜECK.

H. Sjöberg.

Lunds universitets drätsel- nämnds

utlåtande angående brandförsäkring av
statsverkets fasta och lösa egendom.

Till kanslersämbetet vid rikets universitet.

Sedan drätselnämnden vid Lunds universitet genom remiss den 24 innevarande månad anmodats inkomma med yttrande i anledning av Riksdagens revisorerers i skrivelse den 30 nästlidne november uttalade önskan att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, får drätselnämnden rörande universitetet i Lund tillhörig egendom härmed vördsamt meddela följande.

Uti den av Kungl. Maj:t den 28 juni 1907 i nåder fastställda staten för universitetet har, på enahanda sätt, som i förut för universitetet gällande stater ägt rum, bland de extra utgifter, vilka med därtill särskilt anvisade medel skola gäldas, även upptagits "brandförsäkringsavgifter efter avdrag av influtna utdelningar" d. v. s. de belopp, som å vissa mera än tjuguariga försäkringar av universitetets fastigheter från skånska städernas brandförsäkringsinrättning årligen erhållas.

I följd härav har också alla universitetets byggnader sedan lång tid tillbaka varit brandförsäkrade och avgifterna härför blivit med universitetets s. k. extra utgiftsmedel bestridda; men däremot är all universitetet tillhörig löseegendom icke brandförsäkrad, med undantag av några såsom depositum till universitetet överlämnade tavlor, enär brandförsäkringen gjorts till villkor vid överlämnandet. Brandförsäkringsavgiften härför utgör 29 kronor 20 öre per år och densamma gäldas med extra utgiftsmedlen.

Åbyggnaderna på universitetets fastigheter å landet ägas och underhållas av vederbörande arrendatorer, vilka även erlägga brandförsäkringsavgifterna för desamma.

Lund den 29 december 1913.

På drätselnämndens vägnar:

AXEL KOCK.

Albert Eklundh.

**Karolinska mediko-kirurgiska
institutets lärarekollegii**

utlåtande angående brandförsäkring
av statens fasta och lösa egendom.

Till kanslern för rikets universitet.

Sedan Riksdagens revisorer i avgiven berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 framhållit såsom önskvärt, att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, samt Kungl. Maj:t anmodat eder att avgiva underdånigt

utlåtande i anledning av vad Revisorerna härutinnan anført, haven I den 24 december 1913 remitterat ärendet till rektorsämbetet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet med anmodan att från vederbörande inhämta och till eder insända yttrande i ärendet.

Sedan institutets förvaltningsnämnd blivit i ärendet hörd, har lärarkollegiet blivit satt i tillfälle att däruti avgiva yttrande; och får kollegiet vördsamt anföra följande.

De till karolinska institutets disposition ställda *byggnaderna äro icke brandförsäkrade*, och anledning synes icke förefinnas att låta försäkra desamma.

Vad angår den inom byggnaderna förvarade *lösa egendomen* är att märka, att denna består dels av inventarier, instrument och förbrukningsartiklar, dels ock av vetenskapliga preparat och samlingar samt böcker och planschverk.

Sedan Karolinska institutet genom kungl. brev den 20 juni 1867 erhållit tillstånd att i viss omfattning brandförsäkra under institutets vård befintlig lösegendom, hava jämlikt grunderna för nämnda kungl. brev, följande olika slag av sådan egendom *blivit försäkrade*, nämligen:

A) hos Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring av lösegendom:

Anatomiska	samlingar för	kronor	100,000: —
Histologiska	” ”	”	16,000: —
Fysiologiska	” ”	”	20,000: —
Hygieniska laboratoriet	”	”	7,000: —
Farmakologiska	” ”	”	8,000: —
Kemiska	” ”	”	25,000: —
Patologisk-anatomiska	” ”	”	55,000: —
Böcker och planschverk	”	”	69,000: —
		kronor	300,000: —.

B) hos försäkringsbolaget Skandia:

Böcker och planschverk för ..... kronor 50,000: —.

Premierna för samtliga nämnda försäkringar å tillhopa 350,000 kronor uppgå till inalles 225 kronor för år.

Med hänsyn till de försäkrade föremålens särskilda beskaffenhet och nödvändigheten av deras tillgänglighet för undervisningen vid institutet torde det vara synnerligen *lämpligt, att ifrågavarande försäkringar alltjämt vidmakthållas*; och torde dessutom försäkring bära tagas å hygieniska museets samlingar för ett belopp av 10,000 kronor.

Genom försäkringarna vinnes den stora fördelen för institutet, att eventuella skador bliva reglerade omedelbart och utan avvaktan å Riksdagens beslut om anslag för ändamålet, varigenom undervisningsmaterialet kan hållas så konstant som möjligt.

De remitterade handlingarna varda härmed återställda.
Stockholm den 15 januari 1914.

På lärarkollegiets vägnar:

K. A. H. MÖRNER.

S. Wåhlin.

**Styrelsens för tekniska
högskolan**

utlåtande angående brandförsäkring
av statens egendom.

Till Konungen.

Ställande sig till efterrättelse Eders Kungl. Maj:ts nådiga remiss av den 19 december 1913, rörande brandförsäkring av statens egendom, får styrelsen för tekniska högskolan härigenom i underdånighet anföra följande.

Uti vad denna fråga rör tekniska högskolan anser sig styrelsen böra uttala, att, om en eldsvåda skulle drabba högskolans egendom i den utsträckning att avsevärd nyanskaffning bleve nödvändig för att undervisningen skulle kunna uppehållas, ett allt för långt avbrott i undervisningen skulle inträda, om medel för sådan nyanskaffning skulle i vanlig ordning begäras och anvisas och att det från denna synpunkt således synes styrelsen välbetänkt, att högskolans egendom brandförsäkras; detta särskilt med hänsyn till den eldfara, som förefinnes därigenom, att å högskolans laboratorier eldfarliga ämnen måste handhas av oerfarna personer.

Styrelsen finner det emellertid statsekonomiskt riktigt, att staten är sin egen assuradör, varigenom åt statsverket inbesparas den vinst, som måste beräknas av affärsdrivande försäkringsgivare.

Enligt styrelsens mening vore det därför ändamålsenligt, om för framtiden kunde så ordnas, att av statsmedel ofördröjligen kunde ersättas brandskada å sådan statens egendom, vilkens förlust skulle förorsaka skadlig rubbing uti någon statens verksamhet.

Under nuvarande förhållanden finner styrelsen det önskvärt, att myndighet, som svarar för att viss statens verksamhet bedrives, må erhålla nådigt medgivande att, i den mån så anses lämpligt, genom brandförsäkring skydda denna verksamhet mot skadliga avbrott.

Stockholm den 19 januari 1914.

Underdånigst

VILHELM LINDER.

C. J. MAGNELL. I. GUST. CLASON. VALFR. PETERSSON.

F. VILH. HANSEN.

G. GEIJER.

**Direktionens över gymna-
stiska centralinstitutet**

utlåtande angående brandförsäkring av
statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

I anledning av härhos återgående nådig remiss rörande transsumt av Riksdagens revisorers den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, får direktionen över kungl. gymnastiska centralinstitut härmed i underdånighet anmäla, att någon försäkring å institutets byggnader eller detsamma tillhöriga inventarier icke blivit gjord. I övrigt finner direktionen ärendet icke föranleda till någon dess åtgärd.

Stockholm den 15 januari 1914.

Underdånigst

O. B. MALM.

SIXTEN VON FRIESEN.

J. E. JOHANSSON.

CARL SILOW.

G. Moberg.

**Direktionens över allmänna
barnbördshuset**

utlåtande angående brandförsäkring
av statens fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 19 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt direktionerna över allmänna barnbördshuset i Stockholm att avgiva underdånigt utlåtande över Riksdagens revisorers den 30 november 1913 avgivna berättelse, i vad densamma avser fråga om försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till åttlydnad härav får direktionen i underdånighet anföra följande.

För uppförande av barnbördshusets nya byggnad å norra Djurgården har direktionen haft till förfogande dels donerade medel och dels av Kungl. Maj:t och Riksdagen beviljade medel. Vid sådant förhållande torde byggnaden ej kunna, åtminstone i sin helhet, anses vara statsegendom.

Med avseende härå och då allmänna barnbördshuset lärers böra betraktas huvudsakligen såsom en *donationsanstalt*, har direktionen ej ansett sig kunna underlåta att försäkra anstaltens fasta och lösa egendom mot brandskada; och har direktionen den 11 oktober 1913 beslutat att för nästpåföljande kalenderår låta i försäkringsaktiebolaget Skandia brandförsäkra barnbördshusets fasta egendom för 800,000 kronor och den lösa egendomen för 70,000 kronor.

Stockholm den 3 januari 1914.

Å direktionens vägnar:

Underdånigst
TEODOR HINTZE.

A. W. Cygnæus.

Vetenskapsakademiens

utlåtande angående brandförsäkring av
statens fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 19 december 1913 har vetenskapsakademien blivit befalld att avgiva utlåtande över ett av Riksdagens revisorer gjort uttalande rörande brandförsäkring av statens lösa och fasta egendom.

I anledning därav får akademien med avseende på de under henne ställda statsinstitutionernas egendom uttala såsom sin mening,

att den fasta egendomen ej synes böra försäkras samt

att inventarierna borde försäkras till sitt fulla värde och samlingarne såsom hittills till ett med försäkringsgivaren överenskommet värde, lägre än det verkliga, som delvis ej kan i penningar uppskattas, men tillräckligt högt för att försäkringssumman skall kunna lämna tillgång till återanskaffande av de mest oundgängliga delarne av samlingarne.

Stockholm den 14 januari 1914.

På Vetenskapsakademiens vägnar:

Underdånigst:

TH. NORDSTRÖM.

Chr. Aurivillius.

Vitterhetsakademiens

utlåtande angående brandförsäkring av
statsverkets egendom.

Till Konungen.

Akademien får, med upplysning att för närvarande ingen annan brandförsäkringsavgift utgår än för det bokförlag, som uppstått genom den av akademien med statsanslag utövade utgivarverksamheten, i underdånighet anföra, att enligt akademiens mening någon anledning att i vidare mån mot eldskada försäkra den statsegendom, som står under akademiens vård, ej förefinnes, då det torde vara lämpligast och för statsverket minst betungande, om vid före-

kommande fall av brandskada å statsegendom beslut fattas, huruvida och i vad mån nyanskaffning i stället för det förlorade bör äga rum, samt erforderligt belopp anvisas av statsmedel.

Stockholm den 30 december 1913.

Underdånigst:
IVAR AFZELIUS.

Bernhard Salin.

Konstakademiens

utlåtande angående brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Underdånigt utlåtande.

Under kungl. akademien för de fria konsterna är icke ställd någon statsverket tillhörande fast egendom. Vad den lösa, statsverket tillhörande egendomen beträffar utgöres den, för så vitt den är ställd under akademiens vård, dels av biblioteket med tillhörande samlingar (värde omkring 58,000 kronor), dels av konstsamlingarna (värde omkring 100,000 kronor) samt av möbler och undervisningsmateriel (värde omkring 15,000 kronor). Då akademien ansett det vara förenat med för stor risk att icke brandförsäkra denna lösegendom, har hon jämlikt förvaltningsnämndens beslut av den 28 april 1911 låtit taga sådan försäkring till ovan nämnda belopp, på det att vid eventuell ellsolycka det förlorade må, så vitt möjligt, bliva ersatt utan statsverkets betungande.

Stockholm den 12 januari 1914.

Å kungl. akademiens vägnar:

Underdånigst:
F. CL:SON WACHTMEISTER.

Ludv. Looström.

Musikaliska akademiens

utlåtande angående brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 19 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt musikaliska akademien att i anledning av en utav Riksdagens revisorer gjord framställning, däri Revisorerne framhållit önskvärdheten av att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, till kungl. ecklesiastikdepartementet inkomma med underdånigt utlåtande så tidigt, att detsamma före den 20 januari 1914 kunde till fullmäktige i riksgäldskontoret överlämnas för att tillika med Revisorernes berättelse till trycket befordras.

Då akademien icke sammanträder förr än i slutet av nästkommande månad, har det ålegat dess förvaltningsutskott att härmed å akademiens vägnar avgiva det sålunda infordrade utlåtandet.

Utskottet får därvid till en början förklara, att utskottet icke har något att erinra mot att gemensamma allmänna föreskrifter varda i ämnet utfärdade, men anser det icke tillkomma utskottet att i sådant hänseende avgiva något förslag.

Beträffande den statsverket tillhöriga egendom, som är till akademiens begagnande upplåten, får utskottet, vad först angår det åt akademien upplåtna hus å den Eders Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga tomten nr 8 i kvarteret Blasieholmen i Stockholm, allenast i underdånighet erinra, att berörda fastighet är ställd under överintendentensämbetets inseende och vård, vadan det icke heller härom lärer tillkomma utskottet att avgiva något yttrande.

Vad åter angår den statsverket tillhöriga, inom nämnda hus förvarade lösa egendom, som är åt akademien upplåten, får utskottet i underdånighet meddela, att densamma är sedan en följd av år tillbaka försäkrad mot eldskada tillsammans med akademien tillhörig, darsammastädes förvarad lösegendom.

Stockholm den 31 december 1913.

Å kungl. musikaliska akademiens förvaltningsutskotts vägnar:

Underdånigst:

KARL SILVERSTOLPE.

Karl Valentin.

Domänstyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 23 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anmodat domänstyrelsen att inkomma med underdånigt utlåtande med anledning av vad Riksdagens revisorer i sin den 30 november 1913 dagtecknade berättelse anfört i fråga om önskvärdheten därav, att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom; och får styrelsen, med remissaktens återställande, i ärendet i underdånighet anföra följande.

Av den till statens domäners fond hörande fasta egendom är den del av densamma, som utgöres av byggnader, i huvudsak försäkrad mot skada av brand i ty att de av arrendatorerna disponerade åbyggnaderna såväl å skogsväsendets hemman och torp, som å jordbruksdomänernas huvudgårdar och dem underlydande lägenheter jämlikt om dessa jordområden gällande arrendekontrakt skola vara på arrendatorernas bekostnad brandförsäkrade till deras fulla värde. Jämväl åbyggnaderna vid kronojägareboställena äro brandförsäkrade genom vederbörande boställsinnehavares försorg och på deras bekostnad. Om än sålunda de direkta kostnaderna för brandförsäkring av nu omförmälda byggnader bestridas av arrendatorer och boställsinnehavare, kan det med skäl sägas, att domänfonden — det vill säga statsverket — indirekt bekostar försäkringen, ty utan dylik skyldighet för arrendatorerna och boställsinnehavarna skulle arrendebelopp och avgälder kunnat sättas i motsvarande grad högre.

Det är blott åbyggnaderna vid de till bostäder åt vissa revirförvaltare mot hyra upplåtna lägenheterna, skogsväsendet tillhörande sågverk, fröklängningsanstalter och dylika anläggningar, samt de skogsundervisningsanstalterna tillhörande till domänfonden icke förda byggnaderna, som icke blivit försäkrade mot brandskada. Det synes domänstyrelsen icke heller nödigt eller lämpligt att bekosta försäkring av dessa grupper av byggnader dels på grund av bostadslägenheternas och skogsskolebyggnadernas jämförelsevis ringa antal, dels ock på grund av den höga riskklass, till vilken ångdrivna sågverk och fröklängningsanstalter räknas.

Av statsverket tillhörig lös egendom förekomma inom domänfonden allenast en del järnvägs- och spårvägsmateriel, inventarier i förenämnda sågverk och fröklängningsanstalter, kontorsinventarier, instrument och redskap hos överjägmästare, jägmästare och skogstaxatorer samt skogsodlings-, stämplings- och annan redskap hos kronojägare. Denna lösa egendom, spridd över hela landet

och representerande ett värde vid 1913 års ingång av 78,970 kronor, torde utan särskilda olägenheter kunna, såsom nu är fallet, förbliva oförsäkrad mot brandskada.

Hellre än att i enskilt brandförsäkringsverk försäkra ännu oförsäkrad statsverkets — domänfonden eller skogsläroverken tillhörande — egendom torde den utvägen böra anlitas, som statsrådet och chefen för finansdepartementet satt ifråga, eller att i riksbudgeten årligen avsättes ett visst belopp penningar att täcka den risk, som kan uppkomma därigenom, att brandskador hopa sig på ett år, och svårigheter vid statsregleringen genom ett skyndsamt botande av dessa skador skulle uppstå. På anmodan av chefen för försäkringsinspektionen har domänstyrelsen anbefallt en utredning, i vad mån domänfonden och skogsläroverken tillhörande fast egendom i form av åbyggnader ännu är oförsäkrad, ävensom om värdet av sådan oförsäkrad egendom, av vilken utredning resultatet emellertid torde föreligga först framåt mediet av innevarande år.

Domänstyrelsen håller före, att även om en riksreservfond av nu antydd art finnes lämpligen böra inrättas för andra statsverkets förvaltningsgrenar, ingen särskild dylik fond, bildad av medel från domänfondens avkastning, är behöflig för tillgodoseende av genom brandskador påkommande behov av byggnadsmedel för fondens ändamål och behov, enär fondens oförsäkrade fasta egendom är förhållandevis obetydlig och spridd, varföre risken för mera omfattande brandskador är ringa.

Stockholm den 5 januari 1914.

Underdånigst:

KARL FREDENBERG.

W. ROOS.

TH. ÖRTENBLAD.

CONRAD STJERNSPETZ.

Föredragande.

Per Nicander.

Lantbruksstyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Enligt till lantbruksstyrelsen genom nådig remiss den 24 december 1913 överlämnat transsumt av Riksdagens revisorers den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande

fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 hava Revisorerna, enär det syntes önskvärt, att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, velat bringa vissa i berättelsen upptagna förhållanden till Riksdagens kännedom, och har Eders Kungl. Maj:t genom sagda nådiga remiss anbefallt lantbruksstyrelsen att efter hörande av styrelsen för lantbruksinstitutet vid Ultuna samt styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, i anledning av vad Riksdagens revisorer uti sagda transsumt anfört, till jordbruksdepartementet inkomma med underdånigt utlåtande så tidigt, att detsamma före den 20 januari 1914 kunde till fullmäktige i riksgäldskontoret överlämnas för att tillika med Revisorernes berättelse till trycket befordras.

Efter det på av lantbruksstyrelsen given anledning bemälda institutstyrelser till lantbruksstyrelsen inkommit med yttranden i ämnet, får till åttlydnad av förberörda nådiga remiss lantbruksstyrelsen, med återställande av remissakten samt överlämnande av de inkomna yttrandena, för egen del i underdånighet anföra följande.

I likhet med Riksdagens revisorer anser lantbruksstyrelsen önskvärt, att bestämda föreskrifter varda lämnade om och i vad mån vederbörande myndigheter må hava rätt att låta försäkra staten tillhörig egendom.

Beträffande instituten och deras lantegendomar så böra dessa givetvis i förevarande avseende vara likställda med andra liknande statsinstitutioner och staten tillhöriga lantegendomar, varvid lantbruksstyrelsen dock beträffande lösören vid institutens lantegendomar anser sig böra framhålla att, till följd av den mångskiftande beskaffenheten av dessa lösören och olikheten med hänsyn till förevarande intresse av särskilda lösöregruppers lämplighet för försäkring, det torde möta svårigheter att i detta avseende meddela några allmänna föreskrifter, utan synes det beträffande ifrågavarande lantegendomars lösören böra föreskrivas, att frågan om dessas försäkring skall i varje särskilt fall underställas Eders Kungl. Maj:ts nådiga prövning.

Stockholm den 16 januari 1914.

På lantbruksstyrelsens vägnar:

Underdånigst:

FREDRIK EGERSTRÖM.

VILH. HEYMAN.

**Styrelsens för Ultuna lant-
bruksinstitut**

utlåtande angående försäkring av stats-
verkets fasta och lösa egendom.

Till kungl. lantbruksstyrelsen.

Såsom infortrat yttrande över av Riksdagens revisorer anmärkt förhållande, att Ultuna egendoms hästbesättning är försäkrad i hästförsäkringsbolag, får styrelsen för Ultuna lantbruksinstitut anföra, att sådan försäkring, med hänsyn till de stora risker som städse äro förenade med hästskötseln och särskilt uppfödningen av unghästar, sedan mycket lång tid tillbaka vid Ultuna praktiserats, och vill styrelsen på samma gång meddela, att under de sista 20 åren, 1894—1913, i sådana försäkringspremier erlagts ett belopp av 9,131 kronor 62 öre, varemot av egendomen uppburna ersättningar utgjort 12,207 kronor 75 öre, vadan alltså genom nämnda försäkring erhållits en ren vinst av 3,076 kronor 13 öre. Styrelsen finner sålunda den företagna åtgärden hava varit till obestridligt gagn.

Ultuna den 8 januari 1914.

Å styrelsens för Ultuna lantbruksinstitut vägnar:

HJ. L. HAMMARSKJÖLD.

A. Sjöström.

**Styrelsens för Alnarps lant-
bruks- och mejeriinstitut**

utlåtande angående brandförsäkring av
statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådig remiss den 24 december 1913 med bifogande av transsumt av Riksdagens revisorers berättelse rörande granskningen av lantbruks- och mejeriinstitutets vid Alnarp samt Alnarps egendoms förvaltning under år 1912 anbefallt institutets styrelse att inkomma med

underdånigt utlåtande med anledning av vad Revisorerna anført, får styrelsen härmed i underdånighet anföra följande.

Under den tid, då institutet erlade bestämd årlig arrendeavgift för Alnarps egendom, ansåg sig styrelsen pliktig att genom försäkringar sörja för att allvarliga rubbningar icke komme att drabba institutets ekonomi genom möjligen inträffande större olyckor. Sedan Eders Kungl. Maj:t dels den 3 juni 1904 utfärdat nådiga stadgar för lantbruks- och mejeriinstitutet och för lantbruksskolan vid Alnarp och dels den 22 juni 1904 fastställt bestämmelser angående vården och förvaltningen av Alnarps egendom att från den 1 november 1904 lända till efterrättelse, har styrelsen uti dessa ej funnit något hinder för ett fortsatt försäkrande av de flesta institutets och egendomens tillhörigheter. Sålunda äro institutets och egendomens löseegendom samt egendomens hus brandförsäkrade, grödan hagelskadeförsäkrad, egendomens nötkreatursbesättning försäkrad mot smittosamma kreaturssjukdomar, enskilda dyrbara avelstjurar särskilt försäkrade samt slutligen institutets och egendomens hästar försäkrade. Däremot äro institutets byggnader icke försäkrade.

Vad egendomens hästar särskilt angår, hava dessa till utgången av år 1913 försäkrats genom så kallad enskild, enkel hästförsäkring, vilket slags försäkring styrelsen dock funnit skäl uti att på grund av besättningens storlek övergiva för att från och med år 1914 övergå till lungrotförsäkring.

Genom dessa olika slags försäkringar har ändamålet varit att i görligaste mån inskränka verkningarna av sådana allvarliga störningar i driften, som eldsolyckor, hagel och epidemier skulle kunna förorsaka. För lantbruket är det ett oavvisligt behov att verksamheten ej ens för kortare tid blir hämmad av brist på medel att snarast ersätta vad som genom olycksfall gått förlorat.

Med anledning av vad Riksdagens herrar revisorer hava omförmålt och styrelsen här ovan anført, får styrelsen härmed i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t behagade föreskriva, vad styrelsen har att iakttaga med hänsyn till försäkring av under dess vård ställd statsegendom vid Alnarp.

Alnarp den 9 januari 1914.

Å styrelsens vägnar:

Underdånigst:

R. DE LA GARDIE.

Gottfr. Fredricson.

**Styrelsens för centralanstalten
för försöksväsendet på jord-
bruksområdet**

utlåtande angående brandförsäkring av
statsverkets fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

I anledning av Eders Kungl. Maj:ts härhos återgående nådiga remiss den 24 december 1913 med begäran om utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer i sin den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 anført angående brandförsäkring av kronan tillhöriga byggnader, får styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet i underdånighet meddela, att den under styrelsens förvaltning stående såväl fasta som lösa egendom är brandförsäkrad för ett sammanlagt belopp av 501,850 kronor.

Stockholm den 31 december 1913.

På styrelsens för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet vägnar:

Underdånigst:

L. DOUGLAS.

H. Juhlin Dannfelt.

Stuteriöverstyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring av
statens fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 24 december 1913 har Eders Kungl. Maj:tt anbefallt stuteriöverstyrelsen att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning av vad Riksdagens revisorer enligt ett remissakten bilagt transsumt av deras den 30 november samma år avgivna berättelse anført i fråga om försäkring av statens fasta och lösa egendom.

Till åttlydnad härav får stuteriöverstyrelsen i underdånighet anföra följande.

Brandförsäkringsvärdet av de byggnader, som tillhöra statens hingstdepåer och användas för depåernas eget behov, samt av depåernas inventarier och övriga lösa egendom, hästbesättningarna däri inberäknade, ävensom beloppen av nu gällande försäkringar, framgår av följande tablå:

Hingstdepå.	Brandförsäkringsvärde.		Meddelad brandförsäkring.	
	Fast egendom.	Lösöre.	Fast egendom.	Lösöre.
Flyinge	235,795 —	300,000 —	229,795 —	7,250 —
Strömsholm	318,645 —	192,648 —	318,645 —	102,670 —
Summa	554,440 —	492,648 —	548,440 —	109,920 —

Härförutom äro brandförsäkringar meddelade för åtskilliga åbyggnader å de till hingstdepåerna hörande, utarrenderade egendomarna, vilka emellertid efter den 14 mars 1914 till större delen icke längre komma att stå under stuteriöverstyrelsens förvaltning. Premier för dessa försäkringar erläggas av arrendatorerna själva.

Av ovanstående tablå inhämtas, att ett belopp av 6,000 kronor av brandförsäkringsvärdet å fastigheterna och 382,728 kronor av brandförsäkringsvärdet för lösörena icke täckes av brandförsäkring. Av de för fastigheterna meddelade brandförsäkringarna, 548,440 kronor, utgöras 300,305 kronor av brandförsäkringar, som lämnats av allmänna brandförsäkringsverket för byggnader å landet mot premier, som äro inbetalta för all framtid.

Fördelen av att statsverkets under stuteriöverstyrelsens vård ställda byggnader varit till största delen brandförsäkrade, har synnerligen påtagligt visat sig därutinnan, att staten på detta sätt beretts ersättning med tillhoppa 73,045 kronor 93 öre för timade brandskador å stallarna vid Ottenby år 1891 och å det s. k. riksstallet vid Strömsholm år 1909.

Frågan, huruvida staten bör vara sin egen assuradör eller om statens egendom skall försäkras hos assurancesanstalter, torde närmast bero på vilketdera systemet, som blir för staten fördelaktigast ur ekonomisk synpunkt.

Brandförsäkringsväsendets nuvarande stora omfattning torde giva stöd för antagandet, att de premier, som erläggas till försäkringsbolag och brandstodsföreningar, stå i nära överensstämmelse med det matematiska värdet av risken för brandskada. Under sådana förhållanden borde det vara likgiltigt, om statsverket — vars för brandskada utsatta egendom är så omfattande,

att de allmänna reglerna för risk borde därå vara fullt tillämpliga — betalar premie till försäkringsanstalter eller självt vidkännas risken.

För en begränsad del av statsförvaltningen ställer sig emellertid saken något annorlunda. Därest brandskada i större omfattning drabbade hingstdepåernas byggnader eller hästbesättningar utan att ersättning hastigt och utan större formaliteter kunde erhållas på grund av brandförsäkring, så skulle detta vara ett förhållande, som kännbart kunde inverka på hela verksamheten inom stuteriöverstyrelsens förvaltningsområde. Styrelsen är därför för sin del av den åsikt, att det är fördelaktigt, att försäkring är beredd mot den brandskaderisk, varför hingstdepåernas egendom är utsatt.

Stockholm den 17 januari 1914.

Underdånigst

FREDRIK WRANGEL.

Mart. Nyborg.

Lantmäteristyrelsens

utlåtande angående brandförsäkring
av statsverkets fasta och lösa egen-
dom.

Till Konungen.

Sedan Riksdagens revisorer, uti sin den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912, uttalat önskvärheten därav, att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, har Eders Kungl. Maj:t anbefallt lantmäteristyrelsen att till Eders Kungl. Maj:ts jordbruksdepartement inkomma med underdånigt utlåtande i ämnet.

I anledning härav får lantmäteristyrelsen i underdånighet anföra följande.

Någon fast egendom står icke under lantmäteristyrelsens inseende. Av den lösa egendom, som tillhör lantmäteriets förvaltningsområde, ligger största värdet i de samlingar kartor med tillhörande handlingar, som finnas i lantmäteristyrelsens och lantmäterikontorens i länen lokaler.

I styrelsens arkiv finnas i runt tal 2,600 kartböcker. Dessa böra anses innehålla vardera omkring 75 regalark kartor och 150 regalark beskrivningar

m. m., samtliga sådana att de, därest de bleve förstörda genom eldsvåda, kunde genom kopiering ersättas. Antalet regalark kartor utgör alltså 195,000 och antalet regalark handlingar 390,000. Renovation kan verkställas för ett pris av 15 kronor för regalark kartor och 4 kronor för regalark beskrivningar. Renovationsvärdet av ovanberörda kartor och beskrivningar bör alltså beräknas till respektive 2,925,000 kronor och 1,560,000 kronor eller tillhopa 4,485,000 kronor. När härtill lägges värdet av övriga arkivalier, som bör beräknas till 115,000 kronor, erhålles ett totalvärde av 4,600,000 kronor.

Sedan Eders Kungl. Maj:ts försäkringsinspektion anmodat lantmäteristyrelsen att lämna summarisk uppgift angående den statsegendom, som tillhör lantmäteristyrelsen och lantmäterikontoren i länen, har lantmäteristyrelsen infortrat uppgifter i ämnet från rikets förste lantmätare. Enligt dessa uppgifter skulle kostnaderna för renovation av de arkivalier, som finnas förvarade i länens lantmäterikontor av beskaffenhet att kunna i andra arkiv kopieras, uppgå till det högst väsentliga beloppet av 13,822,700 kronor. Lantmäteristyrelsen håller emellertid före, att denna summa för det ändamål, varom här är fråga, bör kunna avkortas till 10,000,000 kronor.

Under lantmäteristyrelsens inseende stående arkivalier böra alltså, till den del renovation kan verkställas, beräknas till ett värde av 14,600,000 kronor.

Enligt förste lantmätarnas uppgifter finnas i länens lantmäterikontor inventarier till ett värde av 147,868 kronor. Detta belopp anser lantmäteristyrelsen emellertid med hänsyn till pågående anskaffning böra beräknas till 200,000 kronor.

Vad lantmäteristyrelsens egna inventarier angår utgöres den värdefullaste delen av en instrumentsamling, som anskaffats företrädesvis för lantmäteristyrelsens undervisnings behov. Värdet av denna har uppskattats till 30,000 kronor.

Övriga inventarier, som anskaffats för lantmäteristyrelsen, styrelsens arkiv, lantmäterifiskalsexpeditionen samt undervisningslokalerna böra beräknas till ett värde av 40,000 kronor. Värdet av samtliga under styrelsens omedelbara vård stående inventarier uppgår alltså enligt dessa beräkningar till 70,000 kronor.

Enligt förestående beräkningar utgör alltså värdet av:

lantmäteristyrelsens	inventarier	70,000 kr.	arkivalier	4,600,000 kr.
lantmäterikontorens	i länen	200,000	”	10,000,000

Summa inventarier 270,000 kr. arkivalier 14,600,000 kr.

eller tillhopa 14,870,000 kronor.

Någon brandförsäkring av denna egendom har icke skett, och att brandförsäkra densamma uti enskild anstalt anser lantmäteristyrelsen icke heller böra ifrågakomma. Det torde för övrigt vara osäkert, huruvida enskild anstalt är

villig att medgiva försäkring av arkivalier, vilka hava det stora värde ovanstående beräkningar utvisa. De stora belopp, varom här är fråga, låter det emellertid enligt lantmäteristyrelsens mening framstå såsom en angelägenhet av vikt, att medel reserveras för bestridande av de utgifter, som till följd av eldsolyckor kunna påkallas för egendomens ersättande i den mån sådant är möjligt.

Stockholm den 20 januari 1914.

Underdånigst
H. RHODIN.

ALFRED ERIKSSON.

JOH. HAMRIN.
Föredragande.

Sveriges geologiska under- sökning

utlåtande angående brandförsäkring
av statsverkets fasta och lösa egen-
dom.

Till Konungen.

Av Eders Kungl. Maj:t anbefalld att för Sveriges geologiska undersökning vidkommande avgiva underdånigt utlåtande rörande av Riksdagens revisorer uttalad önskvärdhet av bestämda föreskrifter angående försäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, får jag härmed i underdånighet meddela, att verkets "inventarier, böcker och kartor" sedan årtionden tillbaka varit och fortfarande äro brandförsäkrade i aktiebolaget Skandia för ett småningom till 95,000 kronor ökat belopp.

Under år 1915 kommer emellertid Sveriges geologiska undersökning att frånträda sina nuvarande lokaler i statens egendom med adressnumret 44 vid Mästersamuelsgatan, som till största delen disponeras av Tekniska skolan, samt inflytta i en uteslutande för dess behov avsedd och i förbindelse med naturhistoriska riksmuseet stående nybyggnad vid Djurgårds Frescati. För sådant ändamål hava 1908 och 1912 årens Riksdagar, med bifall till därom avlåtna nådiga propositioner, beviljat 580,610 och 35,735 kronor, summa 616,345 kronor.

Till nyanskaffning och omändring av möbler och museimontrer i de blivande lokalerna anvisade 1913 års Riksdag 117,700 kronor, varmed således nu åsatt värde av inventarier och annan lös egendom omkring ett år härefter kommer att ökas.

I den nu gällande försäkringssumman ingår ej det uppskattade värdet av samlingarna i institutionens museum, men då det av flera skäl syntes lämpligt att brandförsäkra även dessa, representerande en anskaffningskostnad av i runt tal 500,000 kronor, upptogos förhöjda premiekostnader (298 kronor) för ett blivande försäkringsbelopp av inalles 700,000 kronor i mitt den 30 december 1912 ingivna underdåniga förslag till fyllande av de nya anslagsbehov, som av den förestående flyttningen framtvingas. Sedan 1913 års Riksdag bifallit härom avlåten nådig proposition, finnas medel för sålunda antydda ändamål disponibla från och med nu innevarande år.

Vad slutligen beträffar eventuell brandförsäkring av själva nybyggnaden, vilken utöver ovan omförmälda statsanslag av 616,345 kronor dragit en kostnad av 28,435 kronor, utgörande enskilda bidrag till vissa salars beklädande med naturlig sten, eller i allt 644,780 kronor, hava från Sveriges geologiska undersöknings sida hittills ej vidtagits några som helst åtgärder.

Den remitterade handlingen återställes i underdånighet.

Stockholm den 13 januari 1914.

Underdånigst

J. G. ANDERSSON.

Henrik Santesson.

Hydrografiska byråns

utlåtande angående brandförsäkring
av byråns egendom.

Till Konungen.

Genom nådig remiss av den 24 sistlidne december har Eders Kungl. Maj:t anbefallt mig att avgiva underdånigt utlåtande med anledning av vad Riksdagens revisorer anfört rörande brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom, och får jag med anledning därav i underdånighet anföra följande.

Att särskilda bestämmelser i förevarande hänseende varda meddelade, varigenom den nu rådande osäkerheten bliver upphävd, synes mig självfallet

vara lämpligt. Därest det därvid kommer att fastställas, att brandförsäkring av statens egendom bör ske, synes dylik böra äga rum uti en statens anstalt för detta ändamål, exempelvis riksförsäkringsanstalten, och icke hos enskilda bolag.

Givet är, att en bestämmelse om obligatorisk försäkring mot brandskada kommer att föranleda behov av ett ökat anslag i och för premiebetalning. Vad för övrigt hydrografiska byrån i förevarande hänseende angår, har dess lösa egendom uti till försäkringsinspektionen den 11 sistlidne december avgiven infordrad uppgift, beräknats till ett värde av 46,800 kronor. Härtill kommer emellertid byråarkivet, däri inberäknat observatörernas rapporter och dagböcker, personalens dagböcker, diagram över vattenmängdsmätningar etc. vilkas värde är ouppskattbart, och för vilka brandfria arkivrum äro nödvändiga, om risken av deras förstörelse skall undvikas. Då för närvarande dessa handlingar äro fullkomligt oskyddade mot brandfara, innebär detta en högst beklaglig olägenhet, vilken jag ansett mig böra i detta sammanhang framhålla.

Stockholm den 9 januari 1914.

Underdånigst

AXEL WALLÉN.

Direktionens för veterinär- institutet

utlåtande angående brandförsäkring
av statsverkets fasta och lösa egen-
dom.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 24 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt direktionen för veterinärinstitutet att avgiva underdånigt utlåtande med anledning av vad Riksdagens revisorer uti sin den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 anfört i fråga om önskvärdheten därav, att bestämda föreskrifter bleve meddelade till lösande av frågan beträffande brandförsäkring av statsverkets fasta och lösa egendom.

Till åttlydnad härav får direktionen, med remissaktens återställande, i underdånighet anföra följande.

För närvarande äro veterinärinstitutets såväl fasta som lösa egendom och samlingar ej försäkrade mot brandskada. För att statsverket skall kunna

genom brandförsäkring såvitt möjligt skydda sig mot förlust vid ellsolycka å institutets byggnader m. m., bör värdet av byggnaderna, inventarier och samlingar vid institutet beräknas till följande belopp:

Anatomiska och fysiologiska avdelningens museum jämte instrument och apparater	kronor	120,000: —	
Patologisk-anatomiska museet och samlingar i övrigt	„	50,000: —	
Kirurgiska museet och instrumentsamlingar	„	15,000: —	
Medicinska d:o d:o	„	10,000: —	
Museet för hovbeslag och anspanslära	„	15,000: —	
Obstetriska museet och instrumentsamlingar	„	3,000: —	
Museet för husdjurskötsel m. m.	„	2,500: —	
Ladugårdsbesättningen i institutets försöksladugård	„	6.000: —	221,500: —
Byggnader och inventarier i övrigt	kronor	2,500.000: —	
	tillhopa kronor		2,721,500: —

och alltså institutets fasta och lösa egendom i sin helhet i runt tal till 2,720,000 kronor.

Direktionen vill emellertid beträffande värderingen av de olika institutionernas museer och samlingar framhålla, att därest desamma genom ellsolycka skulle gå förlorade, de till stor del äro oersättbara, varför någon fullt exakt värdesättning av desamma ej är möjlig.

Det synes direktionen lämpligt, att särskilda bestämmelser i ämnet varda meddelade, så att den nu rådande osäkerheten i förevarande hänseende kommer att upphöra. Därvid synes direktionen kunna ifrågasättas, om ej skillnad bör göras mellan olika slag av egendom, så att t. ex. sådan egendom, som utan försäkring svårligen kan tänkas bliva med detsamma ersatt, såsom ovannämnda samlingar, försäkras, men däremot icke egendom, till vars omedelbara ersättande anslag i varje fall är att påräkna. Föreskrift om obligatorisk försäkring mot brandskada kommer givetvis att föranleda behov av ökat anslag i och för premiebetalningen.

Stockholm den 15 januari 1914.

Underdånigst

P. von SETH.

GUSTAF KJERRULF.

ERIK MÜLLER.

JOHN SCHARP.

Nils Lange.

Statens skogsförsöksanstalts

utlåtande angående brandförsäkring
av anstaltens egendom.

Till Konungen.

Genom remiss den 23 december 1913 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt skogsförsöksanstalten att avgiva utlåtande över Riksdagens revisorers den 30 november 1913 avgivna berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912 i vad det rör brandförsäkring av kronans byggnader m. m.

Med anledning härav får jag i underdånighet meddela, att skogsförsöksanstalten, som för närvarande är inrymd i förhyrd lägenhet i privat hus vid Nybrogatan i Stockholm, på grund av gällande praxis ej har sina inventarier, instrument och samlingar brandförsäkrade. Vid 1912 års slut uppgick värdet av försöksanstaltens inventarier m. m. till följande belopp:

Gemensamma inventarier och skogsavdelningens	kronor 15,850: 41
Naturvetenskapliga avdelningens inventarier	„ 3,019: —
Böcker, som erhållits genom publikationsbyte, omkring ...	„ 8,090: —
Herbarium och jordprovssamling till naturvetenskapliga avdelningen, omkring	„ 1,500: —
Kartor över skogsavdelningens provytor, omkring	„ 10,500: —
Jordprovssamling tillhörig skogsavdelningen „	„ 500: —
3,000 fotografiska negativ, värda minst	„ 20,000: —
	kronor 59,459: 41.

eller i runt tal 60,000 kronor. Härtill bör läggas värdet av inneliggande lager utav försöksanstaltens meddelanden, vilka i nysättning och tryckning uti en mindre upplaga skulle betinga cirka 15,000 kronor.

Värdet av å skogsförsöksanstalten befintliga antecknings- och siffermaterial kan slutligen svårligen angivas. I den mån det ej är publicerat, motsvaras det närmast av de anslag, som utgått till försöksanstalten minskade med cirka 50,000 kronor av ovan upptaget belopp för inventarier.

Den ringa kostnad, som försäkring av skogsförsöksanstaltens inventarier m. m. skulle tarva, kan gäldas av till anstalten anslagna expenser och något särskilt anslag skulle således ej behövas, därest en allmän föreskrift om brandförsäkring av staten tillhöriga inventarier m. m. bleve utfärdad.

Stockholm den 7 januari 1914.

Underdånigst

GUNNAR SCHOTTE.

**Direktionens för blindinsti-
tutet i Tomtebodå**

utlåtande angående brandförsäkring
av statens fasta och lösa egendom.

Till Konungen.

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådig remiss den 19 december 1913, med bifogande av transsumt av Riksdagens revisorers berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1912, anbefallt direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodå att inkomma med underdånigt yttrande i anledning av vad Revisorerne i transsumtet därvid yttrat, får direktionen i underdånighet meddela, att av den institutet och förskolan tillhörande fasta och lösa egendom försäkring förekommer endast i fråga om en häst.

Stockholm den 7 februari 1914.

På direktionens vägnar:

MAURITZ SAHLIN.

K. A. Wessman.

Register.

A.

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Abrahamson, Aug., stiftelse</i>	419.	
<i>Abrahamsonska stiftelsens fonder</i>	—	669.
<i>Aeroplan, gåvomedel för inköp av</i>	76.	
<i>Affärdrivande verk, statens</i>	522.	
<i>Akademien för de fria konsterna</i>	390.	759.
” Lantbruks-	428.	
” Musikaliska	394.	760.
” Svenska	364.	
” Vetenskaps-	368.	758.
” Vitterhets-, historie- och anti- kvitets-	384.	758.
<i>Aktoratsräkning, Kammarkollegii</i>	212.	
” Kammarrättens	226.	
<i>Alingsås samskola</i>	318.	
<i>Allmänna barnbördshuset</i>	360.	693, 757.
” barnhuset	414.	
” dövstumminstitutets f. d. dona- tionsmedelsfond.....	—	669.
” kartverket.....	464.	
” läroverken	318.	
” nödhjälpsfonden	—	669.
<i>Almarestäkets bros arrendemedelsfond</i> ...	—	668.
<i>Alnarps lantbruksinstitut</i>	435.	764.
” egendom	438.	
<i>Amilons, Olof, donationsfond till befräm- jande av ädel hästavel inom Skåne...</i>	—	669.

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Arboga samskola</i>	320.	
<i>Arkivdepån i Visby</i>	276.	
<i>Arméförvaltningen</i>	62.	646, 648.
<i>Armén, den garnisonerade och den icke garnisonerade, sammandrag över samt- liga kostnader för</i>	82.	
<i>Arméns kaserubyggnadsnämnd</i>	—	636.
<i>Arméns munderingsmedel</i>	78.	668.
” <i>pensionskassa</i>	485.	
<i>Arrendeinkomster av kronans domäner, uppgift å</i>	570.	
<i>Arrende-, jordskylds- och tomtöremedel</i> ...	76.	
<i>Artilleri- och ingenjörshögskolan</i>	102.	
<i>Arvika realskola</i>	322.	
<i>Askersunds samskola</i>	320.	681.
<i>Asylen för fattiga barnaföderskor och deras barn</i>	360.	
<i>Aug. Abrahamsons stiftelse</i>	419.	
<i>Avvittringar och skiften</i>	464.	

B.

<i>Bankinspektionen</i>	266.	
<i>Barnbördshuset, allmänna</i>	360.	693, 757.
<i>Barnhuset, allmänna</i>	414.	
<i>Barnmorskornas pensionsanstalt</i>	513.	
<i>Berghmans, Gustaf, testamentsfond</i>	—	669.
<i>Bergianska stiftelsen</i>	382.	
<i>von Beskows stipendiefond</i>	365.	
<i>Besparingarne å de särskilda huvudtitlarne, ang. disposition av</i>	597.	
<i>Besök, Revisorernes</i>	626.	
<i>Beväringsmanskapets invalid- och pen- sionsfond</i>	76, 82.	670.
<i>Bibelkommissionen</i>	418.	
<i>Bibelkommissionens fond</i>	—	669.
<i>Biblioteket, Kungl.</i>	278.	745.

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Billengren, W., donationsfond</i>	—	669.
<i>Biskopslöneregleringsfonden</i>	—	669.
<i>Bispgården, skogsskolan å</i>	456.	
<i>Bjurfors, skogsskolan å</i>	457.	
<i>Blinda, institutet för</i>	399.	775.
” <i>läroanstalterna för</i>	404.	
<i>Boden—Karlsborgs art.-reg., fonden för omorganisation av</i>	76.	
<i>Bona, tvångsuppfostringsanstalten å</i>	41.	
<i>Borås allmänna läroverk</i>	318.	
” <i>tekniska skola</i>	351.	
<i>Boställskassemedel</i>	76.	
<i>Brandförsäkring av statsegendom</i>	622.	
<i>Bristen å anvisning i kontant å förslags- anslagen 1908—1912</i>	610.	
<i>Brunskogs församlings avlöningsfond</i>	—	669.
<i>Bruunska fonden</i>	182.	
<i>Brännvinsförsäljningsavgifter</i>	—	670.

C.

<i>Cavallinska fonden</i>	182.	
<i>Carnegiestiftelsens fond</i>	—	670.
<i>Centralanstalten, meteorologiska, se Veten- skapsakademien.</i>		
” <i>för försöksväsendet på jordbruksområdet</i>	477.	695, 766.
<i>Centralbyrån, statistiska</i>	262.	
<i>Centralinstitutet, gymnastiska</i>	356.	
<i>Chalmers tekniska läroanstalt</i>	346.	
” ” ” <i>materialprov- ningsanstalten</i>	348.	
<i>Civila tjänsteinnehavares pensionsfond</i> ...	—	670.
<i>Civildepartementet</i>	164.	
<i>Civilstatens änke- och pupillkassa (f. d. Civilstatens pensionsinrättning)</i>	480.	

Se även K.

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
D.		
<i>Dalby m. fl. församlingars kyrko- och skolfond</i>	—	669.
<i>Danviks hospital</i>	198.	
<i>Deponerade medel, i statskontoret</i>	—	670.
<i>Depositionsmedel, Överståthållareämbetets</i>	170.	
<i>Djurgårdsfonden</i>	—	669.
<i>Domkapitel, se Konsistorier.</i>		
<i>Domkyrkorna</i>	290—295.	
<i>Domäner, kronans, Arrendeinkomsten av</i>	570.	
<i>Domänstyrelsen</i>	561.	716, 761.
<i>Donationsfonden för anordnande av föreläsningar i astronomi vid sjökrigshögskolan</i>	—	668.
<i>Dramatiska teaterns reservfond</i>	—	669.
<i>Drottningholms broars arrendemedels fond</i>	—	668.
<i>Drottningholms lustslott</i>	13.	
<i>Drottninghuset</i>	195.	
<i>Dövstumminstitutets donationsmedels fond</i>	—	669.
<i>Dövstummlärarnas pensionsanstalt</i>	515.	

E.

<i>Ecklesiastika boställenas skogsfond</i>	—	669.
<i>Ecklesiastikdepartementet</i>	268.	
<i>Edholms, C. M., donation till Sveriges sjöförsvär</i>	—	668.
<i>Ekman, Oskar, donationsfond</i>	76.	
<i>Eksjö realskola</i>	318.	
<i>Elementarlärarnes änke- och pupillkassa</i>	500.	
<i>Elementarskolan, Nya</i>	324.	
<i>Enköpings realskola</i> ..	318.	
<i>En per millefonden</i>	82.	670.
<i>Eskilstuna realskola</i>	320.	681.
” <i>tekniska skola</i>	351.	
<i>Expeditionsavgiftsuppbörden inom konsulatdistrikten</i>	52.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
F.		
<i>Falköpings samskola</i>	318.	
<i>Falu allm. läroverk</i>	320.	
<i>Farmaceutiska institutet</i>	411.	
" " examensavgifterna	411.	
<i>Femårsfonden</i>	281.	
<i>Filénska testamentsfonden</i>	—	669.
<i>Filipstads samskola</i>	322.	
<i>Finansdepartementet</i>	202.	
<i>Fiskerinäringens befrämjande, fonden för</i>	—	670.
<i>Fiskerinäringens understöd, anslag till ...</i>	473.	
<i>Flottans pensionskassa</i>	489.	
<i>Flyinge hingstdepå</i>	450.	
<i>Folkskolelärare- och lärarinneseminarierna</i>	290—295.	
<i>Folkskolelärarnes pensionsinrättning</i>	504.	
<i>Folkundervisningen</i>	337.	
<i>Folkskoleöverstyrelsen</i>	—	748.
<i>Folkundervisningens befrämjande, Säll-</i> <i>skapet för</i>	338.	
<i>Fonden för anordnande av lokaler för</i> <i>statens ämbetsverk i huvud-</i> <i>staden</i>	—	669.
" " <i>Karl XII:s monument</i>	—	669.
" " <i>en minstation till skyddande</i> <i>av inloppet till Gävle</i>	—	668.
" " <i>fiskerinäringens befrämjande</i>	—	670.
" " <i>svenska hornboskaps- och får-</i> <i>avelns förädling</i>	—	669.
" " <i>Tegnérstatyn i Stockholm</i> ...	365.	
" " <i>underhåll av segeldjupet i</i> <i>Hjälmarén m. m.</i>	—	668.
<i>Fonder, av statskontoret förvaltade</i>	—	668.
<i>Fonder, som förut varit ställda under</i> <i>arméförvaltningen</i>	82.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Fonder och kassor, tillhörande fjärde huvudtiteln</i>	76.	
<i>Fria Konsternas akademi</i>	390.	759.
<i>Fryksände pastorats regleringsfond</i>	—	669.
<i>Fångvårdsstyrelsen</i>	34.	631.
<i>Förenade mötespassevolanskassornas fond</i>	76, 82.	668.
<i>Förslagsanslagen, tabell över nettobristen åren 1908—1912</i>	610.	
<i>Försäkringsinspektionen</i>	194.	

G.

<i>Garnisonerade och icke garnisonerade armén, kostnader för</i>	82.	
<i>Garnisonsskolans i Landskrona fond</i>	—	668.
<i>Generalpoststyrelsen</i>	535.	706, 730.
<i>Generaltullstyrelsen</i>	239.	741.
<i>Geologiska undersökningar, anslag till</i>	470.	
<i>Gevär, särskilda medel för försålda</i>	76.	
<i>Gieseckes, J. S., donationsfond</i>	280.	
<i>Gripsholms slott</i>	15.	
„ <i>slotts försäljningsmedels fond</i>	—	668.
<i>Grönsinka, skogsskolan i</i>	457.	
<i>Gymnastiska centralinstitutet</i>	356.	756.
<i>Gävle allm. läroverk</i>	318.	676.
„ <i>fonden för en minstation till skyddande av inloppet till</i>	—	668.
„ <i>navigationsskola</i>	160.	
<i>Göta hovrätt</i>	31.	
<i>Göteborgs landsarkiv</i>	276.	671—674.
„ <i>latinläroverk</i>	322.	691.
„ <i>realläroverk</i>	322.	692.
„ <i>domkyrka</i>	292.	
„ <i>hospital</i>	187.	
„ <i>navigationsskola</i>	160.	
„ <i>västra realskola</i>	322.	
„ <i>östra realskola</i>	322.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
H.		
<i>Haga lustslott och park</i>	19.	
„ <i>sandförsäljning</i>	21.	
„ <i>slotts försäljningsmedelsfond</i>	—	668.
„ <i>trädgård</i>	20.	
<i>Halmstads allm. läroverk</i>	322.	
<i>Hammarströms, Conrad, fiskaklimatiseringsfond</i>	—	669.
<i>Handelsflottans pensionsanstalt</i>	492.	
<i>Handels- och sjöfartsfonden</i>	—	669.
<i>Hanö hamnkassas medel</i>	175.	
<i>Haparanda samskola</i>	324.	
<i>Hjälmaren, fonden för underhåll av segeldjupet i</i>	—	668.
<i>Hov- och slottsstaterna</i>	11.	
<i>Hovrätt, Göta</i>	31.	
„ <i>Svea</i>	29.	
„ <i>över Skåne och Blekinge</i>	32.	
<i>Hovrätten, Krigs-</i>	33.	
<i>Hornboskaps- och fåravelns förädling, fonden för</i>	—	669.
<i>Hospital och asyler</i>	186.	
<i>Hospitalsväsendet, redogörelse för därtill anslagna medel</i>	186.	
<i>Hudiksvalls allm. läroverk</i>	318.	
<i>Huvudtiteln, första</i>	11.	
„ <i>andra</i>	24.	
„ <i>tredje</i>	44.	
„ <i>fjärde</i>	62.	
„ <i>femte</i>	110.	
„ <i>sjätte</i>	164.	
„ <i>sjunde</i>	202.	
„ <i>åttonde</i>	268.	
„ <i>nionde</i>	421.	
„ <i>tionde</i>	480.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Hunneberg, skogsskolan å</i>	457.	
<i>Hvitfeldtska stipendiefonden</i>	331.	
<i>Hydrografisk- biologiska kommissionen,</i> <i>svenska</i>	479.	
<i>Hydrografiska byrån</i>	472.	771.
<i>Hällnäs skogsskola</i>	456.	
<i>Hälsingborgs allm. läroverk</i>	320.	690.
<i>Härnösands allm. läroverk</i>	324.	
<i>„ domkyrka</i>	294.	
<i>„ hospital</i>	187.	
<i>„ navigationsskola</i>	161.	
<i>„ tekniska skola</i>	351.	
<i>Högre lärarinneseminariet</i>	334.	
<i>Högsta domstolen och nedre justitierevi-</i> <i>sionen</i>	26.	

I.

<i>Institutet för blindas</i>	399.	775.
<i>Invaldhusfonden</i>	76, 82, 146.	670.

J.

<i>Jakobs realskola i Stockholm</i>	324.	
<i>Johnsonska donationsfonden</i>	—	669.
<i>Jordbruksdepartementet</i>	421.	
<i>Justitiedepartementet</i>	24.	
<i>Justitiekanslersämbetet</i>	28.	
<i>Justitierevisionen, nedre</i>	26.	
<i>Jämförelsetabeller mellan statsinkomsternas</i> <i>beräknade och influtna belopp m. m.</i> ...	572.	
<i>Jämtlands roteringskassa</i>	109.	
<i>Jämtländska lappväsendets fond</i>	—	669.
<i>Jämtländska renbetesfjällens skogsfond</i> ...	—	669.
<i>Järnvägsbyggnader, statens</i>	522.	
<i>Järnvägsstyrelsen</i>	522.	696, 735.

	Revisions- berättelsen.	Utlåtanden.
	Sid.	Sid.
<i>Konsistorium</i> i Härnösand.....	294.	
” ” Kalmar	292.	
” ” Karlstad	294.	
” ” Linköping	290.	
” ” Luleå	294.	
” ” Lund.....	292.	
” ” Skara	290.	
” ” Stockholm.....	294.	
” ” Strängnäs	290.	
” ” Uppsala	290.	
” ” Västerås.....	292.	
” ” Växjö	292.	
” ” Visby	294.	
<i>Konstantinopel</i> , sammandrag av räkenskaper över hyresinkomsten av kronans fastighet i.....	60.	
<i>Konsulat- och expeditiionsavgifter</i> , upp- gifter om beloppet av	52.	
<i>Kontrollstyrelsen</i>	204.	659.
<i>von Kræmers testamenterade medel</i>	—	668.
<i>Krigshovrätten</i>	33.	
<i>Krigshögskolan</i>	101.	
<i>Krigsskolan</i>	104.	
<i>Krigsskolans elevmedel</i>	76.	
<i>Kristianstads allm. läroverk</i>	320.	687.
<i>Kristinehamn</i> , Läroanstalt för blinda i ...	404.	
<i>Kristinehamns realskola</i>	322.	
” <i>hospital</i>	187.	
<i>Kronoräkenskaper</i> , Stockholms stads och läneus landsböcker	172.	
<i>Kulsprutor</i> , gåvomedel för inköp av	76.	
<i>Kungl. biblioteket</i>	278.	745.
<i>Kungl. och Hvitfeldtska stipendieinrätt- ningen</i>	331.	
<i>Kungl. slottet</i>	11.	
<i>Kungl. teaterns reservfond</i>	—	669.
<i>Kungl. Dramatiska teaterns reservfond</i> ..	—	669.
<i>Kungsholmens realskola</i> i Stockholm.....	324.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden, Sid.
<i>Känsö karantänsanstalt</i>	201.	
<i>Köpeskillingar för tomter å norra Djur- gården</i>	—	670.
<i>Köpings samskola</i>	320.	

L.

<i>Lamms, Jacques prisfond</i>	281.	
” ” <i>stipendiefond</i>	281.	
<i>Landsarkiven</i>	272.	671—674.
<i>Landsböcker, länens</i>	172.	
<i>Landskrona realskola</i>	322.	
<i>Lantbruksakademien</i>	428.	
<i>Lantbruksinstitutet, Alnarps</i>	435.	764.
” <i>Ultuna</i>	430.	764.
<i>Lantbruksskolor, anvisade anslag till</i>	447.	
<i>Lantbruksstyrelsen</i>	422.	762.
<i>Lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål</i>	76.	668.
<i>Lantförvarsdepartementet</i>	62.	
<i>Lantmannaskolor, anvisade anslag till</i>	447.	
<i>Lantmäteristyrelsen</i>	460.	752.
<i>Lasarettsläkarnas pensionskassa</i>	512.	
<i>Letterstedtska donationsfonden</i>	382.	
<i>Lidköpings realskola</i>	318.	
<i>Livrustkammaren</i>	288.	
<i>Linköpings allm. läroverk</i>	318.	677.
<i>Linköpings domkyrka</i>	290.	
” <i>stiftsbibliotek</i>	290.	
<i>Ljungstedtska friskolan i Linköping</i>	290.	
<i>Lotsstyrelsen</i>	156.	
<i>Luleå allm. läroverk</i>	322.	
<i>Lunds allm. läroverk</i>	320.	687.
” <i>domkyrka</i>	292.	
” <i>hospital och asyl</i>	187.	
” <i>landsarkiv</i>	275.	
” <i>universitet</i>	302.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Lägerkassorna, allmänna</i>	76.	
<i>Längmanska donationsfonden</i>	—	669.
<i>Länsräkenskaperna, Sammandrag av</i>	172.	
<i>Lärarinneseminariet, Högre</i>	334.	
<i>Lärarinnornas pensionsanstalt</i>	502.	
<i>Läroanstalterna för blinda</i>	404.	
<i>Lärooverken, allmänna</i>	318.	
" " <i>överstyrelsen för</i> ...	316.	674.

M:

<i>Malmö allm. läroverk</i>	320.	
" <i>asyl</i>	187.	
" <i>navigationskola</i>	161.	
" <i>realskola</i>	320.	691.
" <i>tekniska skola</i>	351.	
<i>Manufakturförlagslånefonden</i>	—	669.
<i>Mariestads realskola</i>	318.	
" <i>kyrkas stora kista</i>	290.	
<i>Marinförvaltningen</i>	110.	653.
<i>Marstrand, försäljningsmedel för tomter</i> ...	76.	
<i>Materialprovningsanstalten vid Chalmers</i> <i>tekniska läroanstalt i</i> <i>Göteborg</i>	348.	
" <i>vid Tekniska högskolan</i> <i>i Stockholm</i>	344.	
<i>Medicinalstyrelsen</i>	180.	656, 739.
<i>Medicinalstyrelsens redovisning för till</i> <i>hospitalväsendet anslagna medel</i>	186.	
<i>Mejeriskolor, anvisade anslag till</i>	447.	
<i>Meteorologiska centralanstalten, se Veten-</i> <i>skapsakademien.</i>		
<i>Militärsällskapets i Stockholm krigsskole-</i> <i>stipendiefond</i>	—	668.
<i>Mossebo m. fl. fastigheter</i>	76.	
<i>Munderingsmedel, arméns</i>	78.	
<i>Musikaliska akademien</i>	394.	760.

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Musikkonservatoriet</i>	398.	
<i>Mynt- och justeringsverket</i>	222.	740.
<i>Mötespassevolanskassornas fond</i>	76, 82.	

N.

<i>Nationalmuseum</i>	280.	746.
<i>Naturhistoriska riksmuseum, se Vetenskapsakademien.</i>		
<i>Nautisk-meteorologiska byrån</i>	154.	
<i>Navigationsskolorna</i>	161.	
<i>Nedre justitierevisionen</i>	26.	
<i>Noréenska testamentsfonden</i>	—	668.
<i>Norrbottens hästjägareskvadrons fond</i>	82.	670.
<i>Norrköpings allm. läroverk</i>	318.	
<i>” tekniska skola</i>	351.	
<i>Norrmalm, latinläroverket å</i>	324.	
<i>” realläroverket å</i>	324.	
<i>Norrtälje samskola</i>	318.	
<i>Nya elementarskolan i Stockholm</i>	324.	
<i>Nyköpings allm. läroverk</i>	320.	
<i>” hospital</i>	186.	
<i>Nödhjälpsfonden, allmänna</i>	—	669.

O.

<i>Omberg, skogsskolan å</i>	457.
<i>Ordboksfonden</i>	365.
<i>Oskarshamns realskola</i>	322.

P.

<i>Palmqvistska fonden till Stockholms be- fästande</i>	76, 82.	668.
<i>Patent- och registreringsverket</i>	258.	743.

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Pensionsanstalt</i> , barnmorskornas	513.	
„ dövmstumlärares	515.	.
„ handelsflottans	492.	
„ lärarinnornas	502.	
<i>Pensionsfonden</i> för civila tjänst innehavare	146.	670.
„ för tjänstemän vid statens järnvägar	—	670.
<i>Pensionsinrättningar</i> , civilstatens	480.	
„ folkskollärares	504.	
„ telegrafverkets	498.	
<i>Pensionskassa</i> , arméns	485.	
„ extra provinsialläkarnas ..	511.	
„ flottans	489.	
„ lasarettsläkarnas	512.	
<i>Pensionskassornas</i> ställning, sammandrag av	516.	
„ d:o under åren 1908—1912	520.	
„ inkomst- och utgiftsposter, jämförelse mellan	518.	
<i>Piteå samskola</i>	324.	
„ <i>hospital och asyl</i>	187.	
<i>von Platens, Baltzar</i> , stipendiefond	—	668.
<i>Positionsartilleriregementet</i> , fonden för om- organisation av	76.	
<i>Posses, greve Erik</i> , donationsfond	—	669.
<i>Post- och inrikestidningar</i> , arrendemedel för	365.	
<i>Postsparbanken</i>	233.	
<i>Postverket</i>	535.	706, 730.
<i>Provinsialläkarnas</i> , extra, pensionskassa ..	511.	
<i>Prästerskapets änke- och pupillkassa</i>	509.	
„ <i>löneregleringsfond</i>	—	669.

R.

<i>Ramsele pastorsboställes skogsförsäljnings- medels fond</i>	—	669.
<i>Realskoleexamensavgifter</i>	—	670.
<i>Regementsförvaltningarnes redogörelser för arméns munderingsmedel</i> , sammandrag av	78.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Resor, Statsrevisorernes</i>	626.	
<i>Riddarholmskyrkan</i>	232.	
<i>Rikets allm. kartverk</i>	464.	
<i>Riksarkivet</i>	270.	744.
<i>Riksförsäkringsanstalten</i>	192, 236.	
<i>Rosersbergs slott</i>	23.	
<i>Roteringskassa, Jämtlands</i>	109.	

S.

<i>Sala samskola</i>	320.	
<i>Sandförsäljningen vid Haga</i>	21.	
<i>Scharps, J. H., donationsfond</i>	280.	
<i>Schillers, Gustav, stipendiefonder</i>	331.	
<i>Serafimerlasarettet</i>	407.	
<i>Sifferuppgifternas överensstämmelse med räkenskaperna, ang. ansvarigheten för</i>	630.	
<i>Sjöförsvarsdepartementet</i>	110.	
<i>Sjökarteverket</i>	152.	
<i>Sjökrigshögskolan</i>	148.	
,, fonden för anordnande av föreläsningar i astronomi	—	668.
<i>Sjökrigsskolan</i>	150.	
<i>Sjömätningar, anslaget för</i>	152.	
<i>Sjöstedska tomten</i>	76.	
<i>Skara allm. läroverk</i>	318.	678.
,, <i>domkyrka</i>	290.	
,, <i>veterinärinrättning</i>	445.	
<i>Skellefteå samskola</i>	324.	
<i>Skiften och avvittningar</i>	464.	
<i>Skogsförsöksanstalt, statens</i>	—	774.
<i>Skogshall, skogsskolan å</i>	457.	
<i>Skogsinstitutet</i>	454.	
<i>Skogsskolorna</i>	456.	
<i>Skogsvårdsavgifter</i>	244.	670.
<i>Skånska hovrätten</i>	32.	
<i>Skövde realskola</i>	318.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Slott, Stockholms, anslaget till reparatio- nor å</i>	11.	
<i>Slottet, kungl., anslag till brandväsendet m. m. vid</i>	12.	
<i>Småskollärares m. fl. ålderdomsunder- stödsanstalt</i>	507.	
<i>Småskollärares m. fl. ålderdomsunder- stödsfond</i>	—	669.
<i>Snoilsky-fonden</i>	365.	
<i>Statens ämbetsverk i huvudstaden, fonden för anordnande av lokaler för</i>	—	669.
<i>Statens affärsdrivande verk</i>	522.	
.. <i>järnvägsbyggnader</i>	522.	
.. <i>järnvägstjänstemäns pensionsfond</i>	—	670.
.. <i>järnvägstrafik</i>	522.	
.. <i>järnvägars änke- och pupillkassa</i>	494.	
.. <i>skogsförsöksanstalt</i>	—	774.
.. <i>vattenfallsverk</i>	546.	
<i>Statistiska centralbyrån</i>	262.	
<i>Statskontoret</i>	213.	666.
<i>Statskontorets expensmedel</i>	217.	
.. <i>fonder</i>	—	668.
<i>Statsinkomsterna, jämförelsetabeller mellan deras beräknade och influtna belopp</i>	572.	
<i>Statsverkets skulder och tillgångar</i>	10.	
<i>Stipendiefond, Baltzar von Platens</i>	—	668.
.. <i>Militärsällskapets i Stock- holm</i>	—	668.
Se för övrigt fonder.		
<i>Stockholms allmänna barnhus</i>	414.	
.. <i>hospital</i>	186.	
.. <i>latinläroverk, norra</i>	324.	
.. .. <i>södra</i>	324.	
.. <i>navigationsskola</i>	160.	
.. <i>realläroverk å Norrmalm</i>	324.	
.. .. <i>å Östermalm</i>	324.	
.. <i>slott, anslag till reparationer å</i>	11.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Stockholms slott</i> , anslag till brandväsendet och yttre lyshållningen vid.....	12.	
„ <i>stads kronoräkenskaper och länens landsböcker</i>	172.	
„ <i>läroverks byggnadsfond</i>	324.	
„ <i>undervisningsverk</i>	324.	
„ <i>tekniska skola</i>	350.	
<i>Strängnäs allm. läroverk</i>	320.	681.
„ <i>domkyrka</i>	290.	
<i>Strömsholms hingstdepå</i>	450.	
„ <i>slott</i>	23.	
<i>Strömstads samskola</i>	322.	
„ <i>navigationsskola</i>	161.	
<i>Studentexamensavgifter</i>	—	670.
<i>Stuteriöverstyrelsen och stuteristaten</i>	450.	766.
<i>Stämpeluppböörden</i>	220.	
<i>Sundsvalls allmänna läroverk</i>	324.	
<i>Svea hovrätt</i>	29.	
<i>Svenska akademien</i>	364.	
„ <i>hydrografisk-biologiska kommis- sionen</i>	479.	
<i>Sveriges geologiska undersökning</i>	470.	770.
<i>Sällskapet för folkundervisningens befräm- jande</i>	338.	
<i>Sätters hospital</i>	187.	
<i>Söderhamns realskola</i>	318.	
<i>Södermalms allm. läroverk</i>	324.	
<i>Södertälje samskola</i>	320.	

T.

<i>Tekniska högskolan</i>	341.	755.
„ <i>högskolans materialprovninganstalt</i>	344.	
<i>Tekniska skolorna</i>	350.	
<i>Telegrafverket</i>	540.	711, 733.
<i>Telegrafverkets pensionsinrättningar</i>	498.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Tomtören för reglering av Vaxholms stad</i>	76.	
<i>Trafikinkomster och utgifter å statens järnvägar 1903—1912</i>	526.	
<i>Tranebergs m. fl. broars medel</i>	175.	
<i>Trosspassevolansfonden</i>	82.	
<i>Trälleborgs samskola</i>	322.	
<i>Tullmedel</i>	243.	
<i>Tullverket</i>	239.	741.
<i>Tvångsuppfostringsanstalten å Bona</i>	41.	

U.

<i>Uddevalla realskola</i>	322.	
<i>Ulriksdals slott</i>	17.	
<i>Ultuna lantbruksinstitut</i>	430.	764.
„ <i>egendom</i>	432.	
<i>Umeå allm. läroverk</i>	324.	
<i>Understödsfonden för behövande svenskar i Paris</i>	—	668.
<i>Undsättningsfonden</i>	—	669.
<i>Universitetet, Lunds</i>	302.	752.
„ <i>Uppsala</i>	297.	750.
<i>Uppfostringsanstalten å Bona</i>	41.	
<i>Uppsala allm. läroverk</i>	318.	
„ <i>domkyrka</i>	290.	
„ <i>hospital och asyl</i>	186.	
„ <i>landsarkiv</i>	273.	
„ <i>universitet</i>	297.	
<i>Utrikesdepartementet</i>	44.	

V.

<i>Vadstena samskola</i>	318.	
„ <i>hospital och asyl</i>	186.	
„ <i>krigsmanshusfond</i>	76, 82.	670.
„ <i>landsarkiv</i>	272.	
<i>Varbergs realskola</i>	322.	

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtanden. Sid.
<i>Vattenfallsstyrelsen och statens vattenverk</i>	546.	714, 736.
<i>D:o d:o, översikt av den ekonomiska ställningen den 31 december 1912</i>	548.	
<i>Vattenfallsstyrelsens och statens vattenverks ekonomiska ställning den 31 december 1912</i>	548.	
<i>Vaxholms stad, tomtören för reglering av Vegafonden</i>	76. 382.	
<i>Westzynthii testamentsfond</i>	—	669.
<i>Vetenskapsakademien</i>	368.	758.
<i>Veterinärinrättningen i Skara</i>	445.	
<i>Veterinärinstitutet</i>	441.	772.
<i>Vimmerby samskola</i>	318.	
<i>Visingsö skolegodsfond</i>	—	669.
<i>Visby allm. läroverk</i>	324.	
„ <i>arkirdepå</i>	276.	
„ <i>domkyrka</i>	294.	
„ <i>hospital</i>	186.	
„ <i>navigationsskola</i>	161.	
<i>Vitterhets-, historie- och antikvitetsakade- mien</i>	384.	758.
<i>Volontärvakansfonden</i>	76, 82.	
<i>Väddö kanals medel</i>	172.	
<i>Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen</i>	175.	
<i>Värvade armén, sammandrag över samt- liga kostnader för: se Garnisonerade armén.</i>		
<i>Vänersborgs allm. läroverk</i>	318.	
„ <i>hospital och asyl</i>	187.	
<i>Västerviks allm. läroverk</i>	318.	
„ <i>hospital</i>	187.	
„ <i>navigationsskola</i>	161.	
<i>Västerås allm. läroverk</i>	320.	682.
„ <i>domkyrka</i>	292.	
<i>Växjö allm. läroverk</i> ...	320.	685.
„ <i>domkyrka</i>	292.	
„ <i>hospital</i>	186.	
„ <i>läroanstalt för blinda</i>	404.	

Y.

Ystads allm. läroverk ..... 320.

Z.

Ziebethska fonden ..... 365.

Å.

*Ålderdomsunderstödsanstalt, småskolelära-
res m. fl.* ..... 507.

Åmåls samskola ..... 322.

Ä.

Ängelholms samskola ..... 322.

Änke- och pupillkassa, civilstatens ..... 480.

” ” ” elementarlärarnes... 500.

” ” ” folkskolelärarnes ... 504.

” ” ” prästerskapets .... 509.

” ” ” statens järnvägar... 494.

Ö.

Örebro allm. läroverk ..... 320.

” ” *tekniska skola* ..... 351.

Örnsköldsviks samskola ..... 324.

Östermalms realläroverk ..... 324.

Ostersunds allm. läroverk ..... 324.

	Revisions- berättelsen. Sid.	Utlåtande. Sid.
<i>Överintendentsämbetet</i>	227.	717, 718.
<i>Översikt</i> över statsverkets tillgångar och skulder	10.	
<i>Översikt av statens vattenfallsverks ekono- miska ställning den 31 december 1912</i>	548.	
<i>Överstyrelsen för rikets allm. läroverk</i>	316.	674.
<i>Överståthållareämbetet</i>	164.	665.
<i>Överståthållareämbetets depositionsmedel</i>	170.	